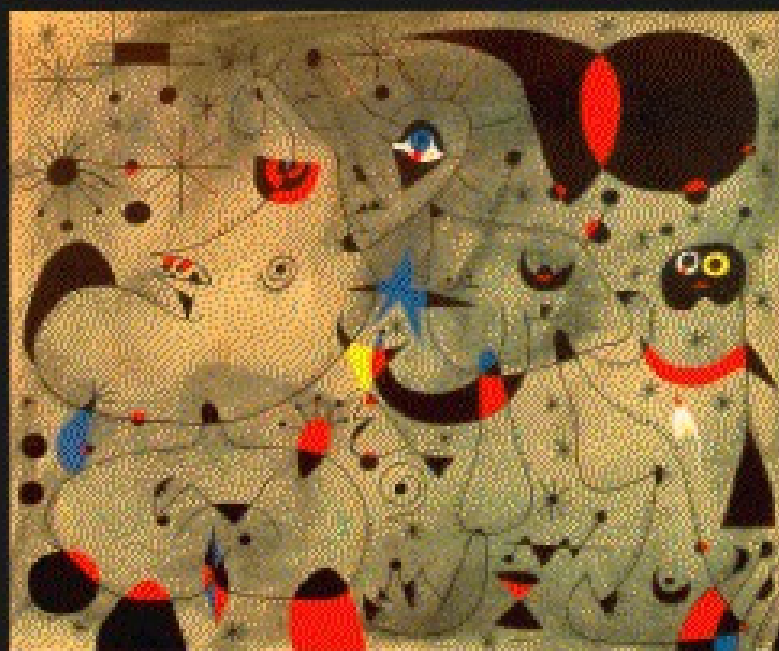
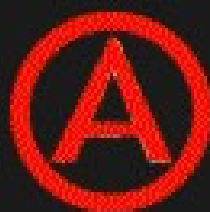

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

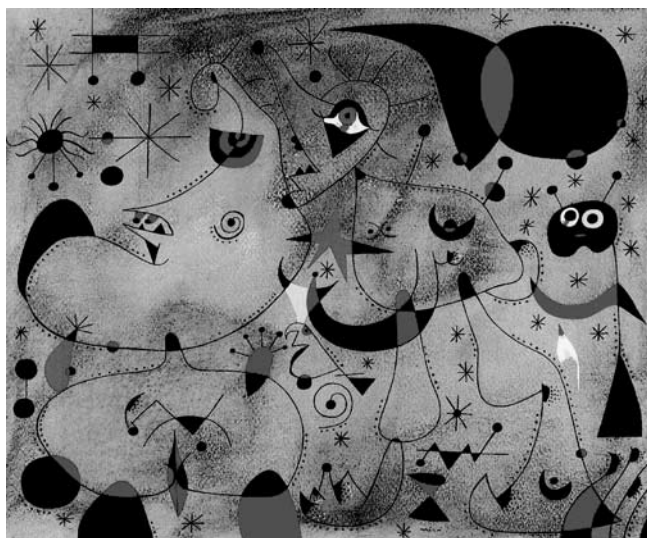

Συλλογή κειμένων και ντοκουμέντων
πάνω στο ζήτημα της οργάνωσης του αναρχικού κινήματος

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΩΝ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Συλλογή κειμένων και ντοκουμέντων
πάνω στο ζήτημα της οργάνωσης του αναρχικού κινήματος

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΩΝ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	σελ.: 5
---------------	---------

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αναρχισμός και Οργάνωση	σελ.: 9
-------------------------------	---------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - Το Ζήτημα Της Οργάνωσης

Μια σύντομη Ιστορική αναδρομή.....	σελ.: 13
Η ειδική αναρχική οργάνωση	σελ.: 23

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - Σε συνθήκες πολέμου

Πολιτοφύλακες ναι, στρατιώτες ποτέ!	σελ.: 29
Επέμβαση του αντιπρόσωπου της σιδερένιας φάλαγγας στην ολομέλεια της περιφέρειας της Βαλένθια	σελ.: 30
Το ιταλικό τμήμα της φάλαγγας Ασκάσο εναντίον της στρατιωτικοποίησης	σελ.: 33
Ο λαϊκός στρατός και τα συμβούλια στρατιωτών	σελ.: 34
Μιλάει ο Ντουρούτι	σελ.: 34
Το πνεύμα του Ντουρούτι	σελ.: 35
Κανονικός στρατός η πολιτοφυλακές με πλήρη ελευθερία;	σελ.: 37
Η άμυνα της μαδρίτης Νοέμβρης – Δεκέμβρης 1936	σελ.: 39

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - Οργάνωση στην πράξη

ΕΡΡΙΚΟ ΜΑΛΛΑΤΕΣΤΑ “Ένα αναρχικό πρόγραμμα”	σελ.: 41
Διακήρυξη του συνεδρίου της Σαραγόσα	σελ.: 50
Το πρόγραμμα των ομόσπονδων αναρχικών ομάδων Ιταλίας	σελ.: 59
Η συμφωνία των Ομόσπονδων Αναρχικών Ομάδων Ιταλίας (Ο.Α.Ο.)	σελ.: 73

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 - Μιλώντας για δομές

ΛΟΥΙΣ ΜΕΡΘΙΕ ΒΕΓΑ: Σχετικά με τις ομάδες συγγένειας.....	σελ.: 75
Οι ομάδες χωρίς δομή και τα όρια τους	σελ.: 81

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το 1ο συνέδριο της CNT το Δεκέμβρη του 1919	σελ.: 89
Το 11ο συνέδριο της τρίτης διεθνούς (Ιούνιος 1920)	σελ.: 90

Πρόλογος

Στην παρούσα προσούρα αναδημοσιεύουμε κείμενα που αφορούν το ζήτημα της οργάνωσης κείμενα που μπορούν να βοηθήσουν και να συμβάλλουν εποικοδομητικά οσους συντρόφους – συντρόφισσες προβληματίζονται μ’ αυτό το ζήτημα. Κείμενα που βοηθούν να αποκτήσουμε μια μικρή ιστορική εικόνα για τις θέσεις και τάσεις που εμφανίστηκαν από τις απαρχές του παγκόσμιου αναρχικού κινήματος.

Πιστεύοντας πως οι παλιές κριτικές και αναλύσεις δεν είναι για πέταμα και χρειάζονται όσο και οι νέες, και αποσκοπώντας να ξεκινήσει μία νέα συζήτηση πάνω στο ζήτημα της οργάνωσης, αυτά τα κείμενα αναδεικνύουν το φάσμα των απόψεων γύρω από το ζήτημα καθεαυτό.

Κατά τη γνώμη μας, η οργάνωση δεν είναι το παν και δεν επιτρέπει να χαθούν ή να κερδηθούν τα πάντα, γι’ αυτό και είναι απαραίτητη. Απαραίτητη στους αναρχικούς που είναι διατεθειμένοι να υπερβούν το κίνημα διαμαρτυρίας, εμπαθούς δράσης και “σορβονισμού”¹ που επικρατεί τα τελευταία είκοσι χρόνια στην Ελλάδα και να θέσουν τις βάσεις για ένα ιστορικό – επαναστατικό κίνημα αμφισβήτησης και ανατροπής του ισχύοντος πολιτικού – κοινωνικού συστήματος. Δηλαδή, να θέσουν κοινωνικό και πολιτειακό ζήτημα.

Η προσπάθειά μας, αποτελεί συμβολή στον κοινωνικό αγώνα και σε καμιά περίπτωση δεν αποτελεί άρνηση ή ακύρωση του σημαντικού έργου συλλογικοτήτων και ατόμων στα τριάντα πέντε χρόνια αναρχικής – αντιεξουσιαστικής παρουσίας και δράσης στην Ελλάδα. Από την άλλη, το πρόβλημα της οργάνωσης και της συνεκτικότητας του αντιεξουσιαστικού – αναρχικού κινήματος, αλληλεπιδρά με την κοινωνική και ηλικιακή του διαστρωμάτωση. Η πλειοψηφία της προηγούμενης γενιάς αφομοιώθηκε ή επέλεξε την παθητικότητα και την ιδιώτευση, γι’ αυτό παραμένουμε ένα κίνημα στην ουσία του νεο-λαιίστικο (*αβαντγκάρντ*²) και φοιτητικό, ανακυκλώνοντας τα ίδια λάθη, τις ίδιες ανεπάρκειες και τις ίδιες καταστάσεις του παρελθόντος. Όμως, χωρίς γνώση της ιστορίας μας αναπαράγουμε τον ιστορισμό μας σαν νεοτερικότητα, και...όπως έλεγε ένας σύντροφος: “όποιος τραβάει από το μανίκι την ιστορία γίνεται καρικατούρα της”!

Τα κείμενα αυτά – άγνωστα σε πολλούς παλαιότερους συντρόφους/συντρόφισσες και παντελώς άγνωστα στους νεότερους – είναι χρήσιμα για την εξαγωγή συμπερασμάτων. Μόνο μελετώντας την ιστορία μας γύρω από τις μορφές οργάνωσης, που παρουσιάστηκαν στο παρελθόν, δε θα επαναλάβουμε τα ίδια λάθη και τις ίδιες παραλείψεις από τη μια και από την άλλη θα μπορέσουμε να επανακαθορίσουμε και να ανασυνθέσουμε αυτά τα ζητήματα στις σημερινές συνθήκες. Όσο αποφεύγουμε να θέτουμε το ζήτημα της οργάνωσής μας, τόσο δεν μπορούμε να προτείνουμε μια άλλη οργάνωση της κοινωνίας, αφήνοντας το προνόμιο αυτό στα αφεντικά και στους εξουσιαστές. Στην κοινωνική ιστορία βλέπουμε ότι οι επαναστατικές οργανώσεις είναι εν δυνάμει ένας μικρόκοσμος της κοινωνικής οργάνωσης που έχουν σαν όραμα. Άρα, λοιπόν, άλλο τρόπο οργάνωσης προτείνουμε εμείς για μας και άλλο για την κοινωνία;

Η συλλογή αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια:

• **Το πρώτο κεφάλαιο**, αναφέρεται στις πρώτες προτάσεις και μορφές οργάνωσης του παγκόσμιου αναρχικού κινήματος, μέσα από μια ιστορική παρουσία και πρωτοδημοσιεύτηκαν στο περιοδικό “*Μαύρος Ήλιος*”.

• **Το δεύτερο κεφάλαιο**, αναφέρεται στον τρόπο οργάνωσης των αναρχικών σε συνθήκες έκτακτης ανάγκης (εμπόλεμη κατάσταση) στην Ισπανία, μέσα από τις φάλαγγες με τις αρχές της αντιεραρχίας – αντιεξουσίας και τις αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες λήψης των αποφάσεων, χωρίς να έρθουν σε αντίθεση μ’ αυτές, ακόμα και κατά τη διεξαγωγή των πολεμικών επιχειρήσεων, σε συνθήκες που δεν ευδοκμούσαν οι ψευδοδιαφωνίες (αλλιώς... καραδοκούσε ο ελεύθερος σκοπευτής του εχθρού).

Γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στη Σιδερένια Φάλαγγα³, γιατί αποτελεί υπόδειγμα αναρχικών αρχών και στόχων. Αυτή η φάλαγγα πολιτοφυλάκων αποτελούνταν κατά το ενενήντα τοις εκατό από κατάδικους των φυλακών, είτε για πολιτικά είτε για ποινικά ζητήματα. Η φάλαγγα⁴, που αποτελούνταν από τρεις χιλιάδες συντρόφους, ήταν αυτή που έδωσε τις πρώτες και πιο αποφασιστικές μάχες. Είχε τέτοια φήμη, που και μόνο στο άκουσμά της οι φασίστες πετούσαν τα όπλα και έτρεχαν να κρυφτούν. Άσκησε σθεναρή αντίσταση στην προσπάθεια στρατιωτικοποίησης της από την κυβέρνηση και σαμποταρίστηκε και από αναρχικούς. Μετά την κατάρρευση του μετώπου, ένα μεγάλο τμήμα της δε συνελήφθηκε ούτε παραδόθηκε, αλλά μέσα από συνθήκες παρανομίας ή αυτοεξορίας συνέχισε για αρκετό διάστημα να αντιστέκεται και να αγωνίζεται ενάντια στο καθεστώς των φασιστών.

Το παράδειγμα της Σιδερένιας Φάλαγγας είναι καίριο και απαντά άμεσα στην άποψη των αστών αλλά και των μαρξιστών – λενινιστών, ότι “*η αναρχία δεν μπορεί να προτείνει μοντέλο οργάνωσης σε έκτακτες συνθήκες, είτε παραγωγής προϊόντων είτε σε συνθήκες πολέμου, χωρίς να ξεφύγει από τις φιλοσοφικές και ηθικές αρχές και αξίες της*”.

• **Το τρίτο κεφάλαιο**, παρουσιάζει τρεις προγραμματικές διακηρύξεις που δείχνουν τον πλούτο και την ευρύτητα της αναρχικής σκέψης στο παρελθόν συγκριτικά με το σήμερα, που ο αναρχικός χώρος στην Ελλάδα, βρίσκεται μεταξύ δύο καταστάσεων όσο αφορά το πρόταγμά του. Δηλαδή, μεταξύ της σύγχυσης και της ασάφειας.

Το πρώτο κείμενο είναι συνταγμένο από τον Μαλατέστα και δεν είναι πολύ γνωστό.

Το δεύτερο, είναι η προγραμματική διακήρυξη του Συνεδρίου της CNT στη Σαραγόσα, “*ψηφισμένο την 1^η Μάη του 1936, δύο μήνες πριν την επαναστατική έκρηξη, ένα από τα ωραιότερα προγράμματα που προτάθηκαν ποτέ από μια επαναστατική οργάνωση του παρελθόντος μερικά από τις αναρχο-συνδικαλιστικές μάχες, ενώ, η “πρωτοπορία” τους θα βυθιστεί μέσα στο τέλμα του “υπουργισμού” και της ταξικής συνεργασίας. Με τους προαγωγούς των μαζών Γκαρσία Όλιβερ, Σεγκούντο Μπλάνκο, Φεντερίκα Μοντσένυ κ.λ.π. το αναρχικό αντικρατικό κίνημα, που είχε ήδη υποστεί τον “πρίγκιπα των χαρακωμάτων” Κροπότκιν, έβρισκε την ιστορική επιστέγασή του ιδεολογικού απολυταρχισμού: τον κρατισμό. Την ίδια στιγμή οι αναρχικές πολιτοφυλακές έσωσαν την τιμή του δίνοντας τη μεγαλύτερη πρακτική συνεισφορά στο διεθνές προλεταριακό κίνημα: έκαιγαν τις εκκλησίες, χτύπαγαν σε όλα τα μέτωπα την μπουρζουαζία, το φασισμό και το σταλινισμό και άρχιζαν να πραγματοποιούν την αντιεξουσιαστική κομμουνιστική κοινωνία*”.

International Situationist, “Γενικευμένη Αυτοδιεύθυνση”, No 12 – Σεπτέμβριος 1969

Επιλέξαμε τη μετάφραση από την αντιεξουσιαστική εφημερίδα “*Δοκίμη*”, γιατί είναι πληρέστερη και περιεκτική.

Το τρίτο κείμενο, παρουσιάζει το πρόγραμμα και τις θέσεις των Ομόσπονδων Αναρχικών Ομάδων Ιταλίας. (Κατά τη γνώμη μας, αξεπέραστο σε πολλά σημεία μέχρι και σήμερα, παρόλο που συντάχτηκε το Μάρτη του 1976)

• **Το τέταρτο κεφάλαιο**, αναφέρεται: α. σε πρωτόλιες μορφές οργάνωσης ασκώντας μια εποικοδομητική κριτική όσον αφορά αγκυλώσεις και στενότητες του μικρόκοσμου των ομάδων συγγένειας, και β. σε ειδική οργάνωση γυναικών. Το κλίμα και οι συνθήκες που περιγράφει, αγγίζει αρκετές πλευρές και του αναρχικού κινήματος στον ελλαδικό χώρο στις μέρες μας.

•Τέλος, το παράρτημα, αναφέρεται, στην θέληση της CNT να στηρίξει την Οκτωβριανή επανάσταση και στην προσπάθεια των μπολσεβίκων να ελέγξουν και να καθοδηγήσουν τα εργατικά κινήματα. Είναι μια συμβολή στον “εξοπλισμό” του “οπλοστασίου” της επιχειρηματολογίας μας. Για παράδειγμα, από τότε θέτουν οι αναρχικοί την αντίθεσή τους στο ζήτημα της δικτατορίας του προλεταριάτου, του κοινωνικού αγώνα ενάντια στον πολιτικό, της αντιεξουσίας ενάντια στην εξουσία!

Τελικά, η απάντηση στο ερώτημα που έθεσε ο σερ Lloyd George στους εργάτες και που επαναλαμβάνουν εν χωρώ οι υπηρέτες του παλιού κόσμου: “Θέλετε να καταστρέψετε την κοινωνική μας οργάνωση, όμως με τι θα την αντικαταστήσετε;” δίνεται, μέσα από την ιστορική εμπειρία των επαναστατικών κινήματων εναντίον των κυβερνήσεων και των οργανώσεων των εργοδοτών.

Σημειώσεις

1. Νεολογισμός, που αναφέρεται στις ελληνικές συνθήκες συνελεύσεων τύπου Σορβόνης και στην “φοιτητικοποίηση” του χώρου (ιδιαίτερα της Αθήνας).

2. αβανγκαρντισμός: όρος που χρησιμοποιήθηκε αρχικά για να περιγράψει την πολιτική τάση που εμφανίστηκε σε κινήματα νεολαίας, κυρίως της αριστεράς, με βασικό χαρακτηριστικό την αμφισβήτηση του ρόλου της εργατικής τάξης. Σύμφωνα με τους υποστηρικτές της τάσης αυτής, πρωτοπόρα στην επαναστατική αλλαγή της κοινωνίας δεν είναι η εργατική τάξη, αλλά η νεολαία με την αυθόρμητη επαναστατική της δύναμη. Αργότερα ο όρος έλαβε γενικότερη σημασία και αφορά την πρωτοπορία σε πολιτικά, κοινωνικά και καλλιτεχνικά κινήματα.

3. Βλ. και στην μπροσούρα: “Ανωνύμου, Διαμαρτυρία ενώπιον των ελευθεριακών του παρόντος και του μέλλοντος για τους συμβιβασμούς του 1937”, εκδ. μικρός Ελεύθερος Τύπος.

4. Οι αναρχικές φάλαγγες μιμούνταν τη λοξή φάλαγγα των Θηβαίων, στο εξής σημείο: άτομα με φιλικές και συναισθηματικές σχέσεις αποτελούσαν τη ραχοκοκαλιά των φαλαγγών, δηλαδή, τις δεκαρχίες. Μία δεκαρχία αποτελούνταν από δέκα άτομα. Μία εκατονταρχία ήταν δέκα δεκαρχίες. Μία φάλαγγα αποτελούνταν από τριάντα εκατονταρχίες, συνδεμένες οριζόντια και ομοσπονδιακά μεταξύ τους. Οι καθολικοί ακροδεξιοί φασίστες χρησιμοποίησαν αυτή την ονομασία στους δικούς τους ένοπλους σχηματισμούς (όπως οι φαλαγγιστές του Φράνκο ή αργότερα οι ακροδεξιοί χριστιανοί φαλαγγίτες του Λιβάνου), αλλά αυτό είχε να κάνει με τη λεγόμενη “πέμπτη φάλαγγα”, δηλαδή με ομάδες δήθεν ανεξέλεγκτες που πραγματοποιούσαν εκκαθαρίσεις στα μετόπισθεν, κάτι σαν τα δικά μας τάγματα ασφαλείας και τους χίτες.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αναρχισμός και Οργάνωση

“Δε φαντάζονται ότι μια κοινωνία μπορεί να λειτουργήσει χωρίς αφέντες και υπηρέτες, χωρίς αρχηγούς και στρατιώτες” ΚΑΤΩ ΟΙ ΑΡΧΗΓΟΙ
J. De jacques¹

“Το κίνημα που, μέσα σε μερικές μέρες, πέρασε όλα τα στάδια μιας επανάστασης, απ’ την απεργία και τις διαδηλώσεις στο δρόμο, ως την εξέγερση, ξεπήδησε από τις ίδιες τις μάζες χωρίς να διευθύνεται από τα πάνω. Καμιά κεντρική κομματική επιτροπή, καμιά γνωστή προσωπικότητα δεν ανέλαβε την οργάνωσή του ούτε την διεύθυνση του”.²

Φεβρουάριος 1917. Μια επανάσταση αρχίζει. Αλλά ο Λένιν δυσπιστεί απέναντι σ’ ένα τέτοιο κίνημα χωρίς φανερό αρχηγό.

Τα σοβιέτ, οι αυθόρμητες μαζικές οργανώσεις των αγροτών και των προλετάρων, στον συγκεκριμένο τόπο και σ’ αυτήν τη στιγμή της ιστορίας, έπρεπε να τεθούν στην υπηρεσία του μπολσεβίκικου κόμματος επειδή “ο μαρξισμός διδάσκει (...) ότι το πολιτικό κόμμα της εργατικής τάξης, δηλαδή, το κομμουνιστικό κόμμα, είναι το μόνο που μπορεί να συσπειρώσει, να διαπαιδαγωγήσει και να οργανώσει την πρωτοπορία του προλεταριάτου και όλων των εργαζόμενων μαζών ...” (Λένιν)

Για να μπορέσει να χρησιμοποιήσει τα συμβούλια, έπρεπε να τους προσδώσει και κάποια αίγλη: “Όλη η εξουσία στα σοβιέτ”. Και ο Λένιν ανακαλύπτει τον “αντικρατιστή” Μαρξ, της Παρισινής Κομμούνας του 1871 και γράφει “Το κράτος και επανάσταση”. Για τους παλιούς μπολσεβίκους, η υπόθεση μυρίζει αναρχισμό και ο Λένιν κατηγορείται ότι θέλει να πάρει το θρόνο που έμενε κενός από την εποχή του Μπακούνιν.

Από τη στιγμή που τα σοβιέτ συγκροτήθηκαν ως όργανα εξουσίας, η “δικτατορία” της τάξης και του κόμματος συγχέεται στην αρχή για να παραχωρήσει στη συνέχεια τη θέση της – και με τρόπο αδιαμφισβήτητο - στη δικτατορία του κόμματος πάνω στην τάξη. Ο Ζηνόβιεφ το ομολογεί: “Χωρίς τη σιδερένια δικτατορία του κομμουνιστικού κόμματος, η εξουσία των σοβιέτ στη Ρωσία δε θα διαρκούσε όχι τρία χρόνια, αλλά, ούτε τρεις εβδομάδες. Κάθε συνειδητός εργάτης πρέπει να καταλάβει, ότι η δικτατορία της εργατικής τάξης δε μπορεί να πραγματοποιηθεί παρά μόνο μέσω της δικτατορίας της πρωτοπορίας της – δηλαδή, μέσω του κομμουνιστικού κόμματος (...). Ο έλεγχος που ασκεί το κόμμα πάνω στα σοβιετικά όργανα, πάνω στα συνδικάτα είναι η μόνη σταθερή εγγύηση ότι θα ικανοποιηθούν στο μέλλον όχι μόνο τα συμφέροντα οποιωνδήποτε ομάδων, αλλά και ολόκληρου του προλεταριάτου”.³

Μετά τη συντριβή της επαναστατικής αντιπολίτευσης, κυρίως μετά τη βίαιη καταστολή του αναρχικού κινήματος και του μαξιμαλιστικού ρεύματος⁴, εμφανίστηκε στο εσωτερικό του ίδιου του μπολσεβίκικου κόμματος μια αντιπολίτευση που επέμενε δίχως μεγάλη τόλμη στις ξεχασμένες βασικές αρχές, όπως η

εργατική αυτονομία, λογουχάρη. Το 1920, η Αλεξάνδρα Κολοντάι, γράφει: “Φοβόμαστε την αυτόνομη δραστηριότητα των μαζών. Φοβόμαστε να αφήσουμε το πεδίο ελεύθερο για το δημιουργικό τους πνεύμα. Τρέμουμε την κριτική. Δεν έχουμε πια εμπιστοσύνη στις μάζες”.⁵ Και η Ρόζα Λούξεμπουργκ συμπληρώνει την κριτική: “δικτατορία, βέβαια, όχι όμως η δικτατορία του προλεταριάτου, αλλά η δικτατορία μιας χούφτας πολιτικών, δηλαδή, η δικτατορία με την αστική έννοια, με την έννοια της γιακωβίνικης ηγεμονίας”.⁶

Τώρα, είναι η σειρά του Λένιν να κατηγορήσει την εργατική αντιπολίτευση, για “αναρχοσυνδικαλιστικές παρεκκλίσεις” όπως ακριβώς και η γερμανική σοσιαλδημοκρατία είχε χαρακτηρίσει τη Ρόζα Λούξεμπουργκ, σαν αναρχοσυνδικαλίστρια.

Για τους φίλους του Λένιν και του Τρότσκι κάθε υπεράσπιση της αυτονομίας των μαζών είναι ύποπτη αναρχισμού. Κολακευτικότατη φιλοφρόνηση!

Απ’ το σύνθημα της άνοιξης 1917: “Όλη η εξουσία στα σοβιέτ”, το μόνο που έμεινε το 1921, πάνω στον πάγο της Βαλτικής, ήταν ολόγυμνη η αλήθεια: “Όλη η εξουσία στην Κεντρική Επιτροπή”.⁷

Όπως πάντα, στα πλαίσια μιας επανάστασης, η σχέση μεταξύ προγράμματος και πράξης (εξέγερση) παίρνει δραματική οξύτητα. Εκεί συναντώνται: α. η παλιά κοινωνία, μια κοινωνία που πεθαίνει β. ο αυθορμητισμός των μαζών που επιζητά την οργάνωση μιας νέας κοινωνίας χωρίς αφέντες και δούλους, χωρίς αφεντικά και μισθωτούς και γ. οι επαναστάτες, αυτοί που έχουν μελετήσει και επεξεργαστεί το πρόγραμμα μέσα στα σκοτάδια των διώξεων, μέσα από τις ρωγμές του παλιού κόσμου.

Είναι φανερό ότι, από αυτήν την άποψη, δύο είναι τα σημαντικά προβλήματα που εμφανίζονται συνεχώς κατά την κοινωνική διαδικασία:

α. Το ένα αναφέρεται στη δυνατότητα ύπαρξης, μιας κοινωνίας χωρίς καταναγκασμούς, μιας κοινωνικής οργάνωσης, μιας θεσμοποίησης της κοινωνικής ζωής που θα βασίζεται στην αυτονομία των ατόμων και των ομάδων. Μια αντιεξουσιαστική οργάνωση της κοινωνίας ως ένα όλον

β. το άλλο αναφέρεται στη σχέση που πρέπει να εδραιωθεί στο εσωτερικό της υπάρχουσας κοινωνίας, μιας ταξικής, ιεραρχικής και γραφειοκρατικής κοινωνίας, ανάμεσα στην πλειοψηφία των εκμεταλλευομένων που “πρέπει” να κάνουν την επανάσταση και τη μειοψηφία των επαναστατών που “θέλουν” να την κάνουν. Ανάμεσα σ’ αυτά τα προβλήματα που περιγράψαμε σχηματικά, εμφανίζονται και τα προβλήματα που αναφέρονται στη συνείδηση της κατάστασης και στο πρόγραμμα για την αλλαγή.

Ως προς το πρώτο, είναι πια γνωστό ότι οι αναρχικοί επιμένουν πως υπάρχει η δυνατότητα μιας κοινωνικής οργάνωσης χωρίς εξουσία η οποία θα βασίζεται στις ελεύθερες συμφωνίες μεταξύ των ανθρώπων και στην αλληλεγγύη. Η οργάνωση της αντιεξουσιαστικής κοινωνίας είναι ο βασικός πυρήνας της αναρχικής θεωρίας, όπως και η ιδέα ότι αυτή η δυνατότητα υπάρχει εδώ και τώρα, στο παρόν της καθημερινής ζωής και όχι σε ένα υποθετικό μέλλον όπου, χάρη στην ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων μέσα στα πλαίσια του καπιταλισμού, θα καταλήξουμε στην εξαφάνιση των τάξεων και στο μαρasmus του κράτους.

Πράγμα που σημαίνει – και αυτό αναφέρεται στο δεύτερο πρόβλημα που τέθηκε προηγουμένως – ότι στο εσωτερικό της πάλης των τάξεων, έτσι όπως εκδηλώνεται μέσα στο καπιταλιστικό σύστημα και σε συνάρτηση με ένα αντιεξουσιαστικό επαναστατικό πρόγραμμα, η θεωρητική και πρακτική κριτική των σχέσεων εξουσίας (κυριαρχίας) θα πρέπει να γίνεται τόσο με βάση τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε την εφικτή οργάνωση των αναρχικών, όσο και με βάση τις σχέσεις ανάμεσα στην πλειοψηφία και την μειοψηφία στο εσωτερικό των διαφόρων κοινωνικών ομάδων που αγωνίζονται ενάντια στο σύστημα.

“Πρέπει να απαλλαγούμε από το ρομαντισμό. Θέλω να πω: να δούμε τις μάζες σε προοπτική. Δεν υπάρχει ο ομοιογενής λαός αλλά το πλήθος των ανθρώπων που διαφέρουν μεταξύ τους, που είναι χωρισμένοι σε κατηγορίες. Δεν υπάρχει η επαναστατική θέληση των μαζών αλλά επαναστατικές στιγμές κατά τις οποίες οι μάζες λειτουργούν ως κινητήριοι μοχλός”⁸, γράφει πολύ σωστά ο Καμίλο Μπερνέρι, ασκώντας κριτική ενάντια στον αναρχισμό των Πλατφορμιστών.

Πώς να οργανωθούμε – ή να μην οργανωθούμε – λοιπόν; Να περιμένουμε πότε θα φτάσει η επαναστατική στιγμή; Να θεωρήσουμε ως συνώνυμα τον αυθορμητισμό της μάζας και την αυτονομία της;

Είναι σαφές ότι για τους αναρχικούς “η συνείδηση δεν είναι εξωγενής ως προς την τάξη”. Δεν υπάρχει καμιά πρωτοποριακή ομάδα που πρέπει να δια φωτίσει και να καθοδηγήσει το προλεταριάτο. Ωστόσο, αυτή η συνείδηση δεν είναι ούτε “ενδογενής”. Είναι αποτέλεσμα της επαναστατικής διαδικασίας. Είναι

η επεξεργασία του προγράμματος από μέρους των διαφορετικών ομάδων οι οποίες, σε συνάρτηση με την επιμέρους συνείδηση που έχουν για τη διαδικασία, αγωνίζονται με διαφορετικούς τρόπους μέσα στα πλαίσια της ταξικής κοινωνίας. Αυτή η επιμέρους συνείδηση εκφράζεται με τις ιδέες, τις ιδεολογίες, τις θεωρητικές αντιλήψεις. Χάρη σε αυτές συναντώνται, έρχονται σε επαφή, οργανώνονται οι επαναστάτες και όχι μόνο σε σχέση με την ταξική τους θέση. Αλλά, όπως έλεγε ο Μπακούνιν, “οι ιδέες μπορούν να επιδράσουν μόνο πάνω στα άτομα. Οι μάζες παραμένουν αδιάφορες ή εχθρικές εφόσον οι ιδέες τους δεν συναντώνται και δεν συνδέονται με τα ίδια τους τα ένστικτα, με τη μοιραία κίνηση που τους επιβάλλεται από την οικονομική τους κατάσταση”.⁹

Οι σημειώσεις αυτές έχουν σαν στόχο ή την πρόθεση να ξανανοιξουν τη συζήτηση σχετικά με την οργάνωση, τον αυθορμητισμό και την συνείδηση.

Πιστεύουμε ότι η παρούσα κατάσταση καθιστά επίκαιρη αυτήν τη συζήτηση μια και δημιουργούνται οι συνθήκες ενός επαναστατικού κινήματος των μαζών ταυτόχρονα με την αργή αλλά σταθερή ανανέωση του αναρχικού κινήματος.

Εκείνο που είναι ενδιαφέρον, στην προκειμένη περίπτωση, είναι ότι οι νέες καταστάσεις προβάλλουν στο προσκήνιο πολλά από τα παλιά προβλήματα – στο μέτρο που γίνονται πια ολοφάνερες ορισμένες δραστηριότητες. Λογουχάρη, ο αποκλεισμός των εφικτών λύσεων μέσα στη βιομηχανική κοινωνία, η πλήρης αποτυχία του σοβιετικού ολοκληρωτικού κομμουνισμού από την άποψη των δεδηλωμένων του στόχων, η συμπαιγνία ανάμεσα στη σοσιαλδημοκρατία, τον “προωθημένο φιλελευθερισμό” και μια ορισμένη λανθάνουσα φασιστικοποίηση της κοινωνίας αναγκάζουν ένα ποσοστό του προλεταριάτου των πόλεων και ορισμένα στρώματα των μισθωτών να αντιμετωπίσουν συνολικά το σύστημα όπως έκανε και το βιομηχανικό προλεταριάτο των πόλεων στο τέλος του περασμένου αιώνα. Με αυτήν ακριβώς την έννοια, ανακαλύπτουμε πάλι ορισμένες κριτικές ενάντια στον συνδικαλισμό που, για παράδειγμα, έχουν διατυπωθεί από τον Μαλατέστα κατά τη δεκαετία του 1890, ή κριτικές ενάντια στην οικογένεια και την καθημερινή ζωή που έγιναν από τους ατομικιστές. Επιπλέον, ορισμένες μορφές αγώνα όπως το σαμποτάζ και ορισμένες μορφές άμυνας, περισσότερο ή λιγότερο παράνομες, ξαναβγαίνουν στην επιφάνεια.

Οπωσδήποτε, η αντίθεση ανάμεσα στην τάση για οργάνωση και τη μη οργάνωση, ανάμεσα στον αυθορμητισμό και τη θεσμοποίηση, ανάμεσα στο συγκεντρωτισμό και την αυτονομία, είναι εγγενής στο καπιταλιστικό σύστημα, στην ταξική κοινωνία, όπως και η μόνιμη αντίθεση ανάμεσα στο ρεφορμισμό και την επανάσταση. Είναι αλήθεια αυτό που γράφει ο Μάτικ: “Όσο θα διαιωνίζονται η ταξική κοινωνία και οι προσπάθειες για την καταστροφή της, θα υπάρχει αντίθεση ανάμεσα στην οργάνωση και τον αυθορμητισμό”¹⁰.

Τελικά, σε αυτή την εισαγωγή θελήσαμε να υπογραμμίσουμε τα διάφορα επίπεδα με βάση τα οποία μπορούμε να προσεγγίσουμε το θέμα της οργάνωσης. Άλλο πράγμα είναι η οργάνωση και ο αυθορμητισμός των μαζών κατά την επαναστατική διαδικασία, άλλο η ειδική οργάνωση των επαναστατών, και εντελώς άλλο πάλι η εφικτή οργάνωση μιας κοινωνίας χωρίς κυριαρχία και εκμετάλλευση.

Το θέμα της αναγέννησης της C.N.T. στην Ισπανία είναι ένα καλό παράδειγμα για το τι είναι αναγκαίο να συζητηθεί, σε συγκεκριμένες βάσεις, όσον αφορά τις δυνατότητες και τους κινδύνους μιας μαζικής συνδικαλιστικής οργάνωσης σε σχέση αφενός με το επαναστατικό κίνημα και, αφετέρου, με τις ειδικές αναρχικές οργανώσεις.

* *La Lanterne Noire, Revue de Critique Anarchiste, No 6-7, Παρίσι, Νοέμβριος 1976.*

Σημειώσεις

1. J. Delacques, *A bas les chefs*, Ed. Champ Libre, Παρίσι 1971, σ. 213
2. O. Anweiler, *Les Soviets en Russie*, Ed. Gallimard, Παρίσι 1972, σ. 125.
3. O. π., σ. 305.
4. Βλ. A. Skirda, *Les Anarchistes dans la Revolution Russie*, Ed. La tete de feuilles, Παρίσι 1973.
5. O. Anweiler, ό.π., σ. 309.
6. Στο ίδιο, σ. 310 . Βλ. επίσης D. Guerin, *Rosa Luxembourg et la spontaneite revolutionnaire*, Flammarion, Παρίσι 1971.
7. Φεβρουάριος 1921: απεργίες στην Πετρούπολη, εξέγερση της Κροστάνδης. 17 Μαρτίου: συντριβή της εξέγερσης. 8 – 16 Μαρτίου: 10ο Συνέδριο του Ρωσικού Κομμουνιστικού Κόμματος, βίαιη επίθεση ενάντια στην Εργατική Αντιπολίτευση, διακήρυξη υπέρ της ενότητας του κόμματος, με την καταστολή κάθε τάσης ή “φράξιας”, και για την “Αναρχική και Συνδικαλιστική Τάση μέσα στο Κόμμα μας”. Για όλη αυτήν τη διαδικασία, βλ. Μόρις Μπρίντον, “Οι Μπολσεβίκοι και ο Εργατικός Έλεγχος: Το Κίνημα των Εργοστασιακών Επιτροπών, 1917-1921”, Μετ.: Θέμη Μιχαήλ, Εκδόσεις Διεθνής Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1977.
- 8 Camillo Berneri, *L'anarchismo della Piattaforma*, βλ. στη συλλογή *Il ruolo della organizzazione anarchica*, σ. 314.
9. M. Bakounine, *Oeuvres Completes*, Ed. Champ Libre, τόμ. 2, σ. 182, Παρίσι 1974.
10. Paul Mattick, *Organisation et spontaneite* (1949), σ. 109. Στο: *Integration capitaliste et rupture ouvriere*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Το ζήτημα της οργάνωσης

ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ*

Αναμφίβολα, οι περισσότεροι θεωρητικοί (εννοούνται εδώ οι γνωστότεροι από τους πρωτεργάτες του κοινωνικού αναρχισμού, ο Μπακούνιν, ο Κροπότκιν, ο Μαλατέστα, κ.α.) υπήρξαν θερμοί υποστηρικτές της οργάνωσης. Αποδέχτηκαν την έννοια οργάνωση, την εισηγήθηκαν στους συντρόφους τους και την εφάρμοσαν και οι ίδιοι.

Όσον αφορά τον Μπακούνιν, αρκεί να μάθουμε τις δραστηριότητές του στα πλαίσια της 1ης Διεθνούς, να γνωρίσουμε τις βασικές αρχές της Συμμαχίας, που ο ίδιος συνέβαλε στη δημιουργία της και συνέταξε το πρόγραμμά της, ή να ανατρέξουμε σε οποιοδήποτε από τα γραπτά του για να πειστούμε για τις αντιλήψεις του και να αναγνωρίσουμε το καθαρά οργανωτικό του πνεύμα. Θα επανέλθουμε.

Ο Μαλατέστα υπήρξε όχι μόνον ο πνευματικός κληρονόμος και ο πιστότερος συνεχιστής του Μπακούνιν αλλά και από τους αναρχικούς θεωρητικούς (όλων των εποχών και όλων των χωρών) αυτός που εργάστηκε ακούραστα για να υπερασπίσει και να διαδώσει τις βασικές αρχές της οργάνωσης. Αρκεί να απαριθμήσουμε τις πολλαπλές δραστηριότητές του ή να παραθέσουμε ορισμένα αποσπάσματα από τα γραπτά του σχετικά με το θέμα.

Διετέλεσε ιδρυτικό μέλος της Ιταλικής Ομοσπονδίας, τμήματος της Διεθνούς (1872). Την ίδια χρονιά συμμετέχει στο Συνέδριο του Σαιντ-Ιμιέ (ιδρυτική πράξη του οργανωμένου κοινωνικού αναρχισμού), αγωνίζεται δραστήρια μαζί με τον Μπακούνιν στα πλαίσια της Συμμαχίας, συμμετέχει στο Συνέδριο του ιταλικού τμήματος (στη Μπολόνια, 1873) και στο παράνομο αναρχικό Συνέδριο της Φλωρεντίας (1876). Στη διάρκεια αυτού του Συνεδρίου, έγινε μια πρώτη επεξεργασία του λεγόμενου κομμουνιστικού αναρχισμού. Τον ίδιο χρόνο, συμμετέχει στο 6ο Συνέδριο της αντιεξουσιαστικής Διεθνούς που έγινε στη Βέρνη και οργανώνει το Συνέδριο των Επαναστατών – Σοσιαλιστών στο Λονδίνο, το 1881 (εδώ, μαζί με τον Κροπότκιν, ορίζεται μέλος της τριμελούς γραμματείας). Ο Μαλατέστα έγραψε στη συνέχεια το “Πρόγραμμα της Διεθνούς Εργατικής Ένωσης” (1884) και ένα δεύτερο οργανωτικό πρόγραμμα γνωστό σαν Μανιφέστο της Νίκαιας” (1889). Οργανωτής του Επαναστατικού Συνεδρίου του Carolago (1891) στο οποίο προέδρευσε, και συντάκτης ενός τρίτου προγράμματος που υιοθετήθηκε από αυτό το συνέδριο, έκανε επίσης μια μεγάλη περιοδεία προπαγανδιστικής δράσης στην Ισπανία (τέλος του 1891–αρχές του 1892) που συνέβαλε στην ενίσχυση του οργανωτικού προσανατολισμού του ισπανικού κινήματος. Τον βρίσκουμε ακόμη μεταξύ των πιο δραστήριων οργανωτών του Σοσιαλιστικού Συνεδρίου του Λονδίνου (1896). Όπου ολοκληρώνεται η οριστική διάσπαση μεταξύ των αναρχικών και των εξουσιαστών σοσιαλιστών. Στη συνέχεια, παίρνει μέρος στο Διεθνές

Αναρχικό Συνέδριο του Άμστερνταμ (1907) όπου παίζει σημαντικό ρόλο, έπειτα στο πρώτο Συνέδριο της Αναρχικής Ένωσης Ιταλίας (1920) της οποίας το πρόγραμμα συνέταξε. Συμμετέχει επίσης στη Διεθνή Συνδιάσκεψη του 1922 στην Ελβετία, για τα 50 χρόνια από το Συνέδριο του Ζαιντ-Ιμιέ, κτλ, κτλ. Ο Μαλατέστα ήταν πάντα παρών όταν το κίνημα αντιμετώπιζε το πρόβλημα της οργάνωσης και την πρακτική του λύση.

Απ' τα πολυάριθμα άρθρα για την οργάνωση που έγραψε ο Μαλατέστα, θα αναφέρω μόνο ορισμένα σαν παράδειγμα: "L' organizzazione", δημοσιεύτηκε στα τεύχη 13, 14 και 15, (Ιούνιος 1897) του περιοδικού "L' agitazione" και αναδημοσιεύτηκε από τον Λουίτζι Φάμπρι (Μοντεβιδέο, 1950) αναφέρω επίσης: "organizzatori e antiorganizzatori" και "organizzazione", που δημοσιεύτηκαν το πρώτο στην Umanita Nova (1922) και το δεύτερο στο IL Risveglio (1929). Τα κείμενα αυτά περιλαμβάνονται στο "Scribi Scelti" (Νάπολη, 1947 σελ. 288 – 292).

Παραθέτω ορισμένα αποσπάσματα:

"Θεωρούμε ότι η οργάνωση, δηλαδή, η ένωση για την πραγμάτωση ενός συγκεκριμένου σκοπού, είναι αναγκαία για την κοινωνική ζωή. Ο απομονωμένος άνθρωπος δεν μπορεί να ζήσει ακόμη και στην κατάσταση της αγριότητας" ...

"Αλλά, θα μας πει κάποιος, η οργάνωση προϋποθέτει την υποχρέωση συντονισμού των πράξεών μας με τις πράξεις των άλλων, πράγμα που σημαίνει έναν περιορισμό της ελευθερίας και της πρωτοβουλίας μας. Κατά τη δική μας γνώμη, εκείνο που καταστρέφει την ελευθερία και καθιστά ανέφικτη την πρωτοβουλία είναι η απομόνωση. Η ελευθερία δεν είναι αφηρημένο δικαίωμα αλλά η δυνατότητα δράσης, πράγμα που ισχύει τόσο για μας τους ίδιους όσο και για τα άτομα που αποτελούν την κοινωνία. Μόνο με τη συνεργασία μπορεί ο άνθρωπος ν' αναπτύξει τη δραστηριότητά του, το πνεύμα πρωτοβουλίας."

...

"Είναι φανερό: η οργάνωση σημαίνει τον συντονισμό των δυνάμεων προς έναν κοινό σκοπό και την υποχρέωση όσων δέχονται να οργανωθούν να μη δρουν ενάντια σ' αυτό το σκοπό. Όταν, όμως, πρόκειται για άτομα της ίδιας οργάνωσης, η αμοιβαία υποχρέωση είναι επωφελής για όλους." ...

Όσο για το συγγραφέα της "Αλληλοβοήθειας", χρειάζεται να ανατρέξουμε σε κείμενα όταν όλοι ξέρουν ότι ο Κροπότκιν, όπως και ο Μπακούνιν άλλωστε, έθετε την αλληλεγγύη πάνω απ' την ελευθερία και βάσισε την αναρχική φιλοσοφία και ηθική στην αρχή της κοινωνικότητας; Ο Ζαν Γκραβ και η Μαρία Γκόλντσμιν, πιο γνωστή ως Μαρία Κορν, που ανήκαν και οι δύο στην τάση του Κροπότκιν, εξέφρασαν πολλές φορές, με πολύ συγκεκριμένο τρόπο, τη σκέψη του – βλ. λόγου χάρη: "Οργάνωση, πρωτοβουλία και συνοχή", εισήγηση του Ζαν Γκραβ στο Διεθνές Συνέδριο του 1900, το οποίο απαγορεύτηκε από τη Γαλλική κυβέρνηση.¹ Αυτή η τοποθέτηση για το πρόβλημα της οργάνωσης εκφράζεται με σαφήνεια στην απόφαση της συνδιάσκεψης του 1906, στην οποία πήρε μέρος κι ο Κροπότκιν:

"Οι αναρχικοί κομμουνιστές, όπως και οι σύντροφοί τους της Δυτικής Ευρώπης, απορρίπτουν κάθε μορφή ιεραρχικής οργάνωσης που ταιριάζει στους εξουσιαστές σοσιαλιστές και προτείνουν να δημιουργηθεί στους κύκλους τους ένα άλλο είδος οργάνωσης που θα βασίζεται στην ελεύθερη συμφωνία ανάμεσα στις ανεξάρτητες ομάδες".²

Και η Μαρία Κορν γράφει στην εισήγηση, που χρησίμευσε ως βάση για τη λήψη αυτής της απόφασης: ... *"η επιθυμία για την πλήρη ανάπτυξη του ανθρώπινου υποκειμένου μας ωθεί προς την τελειότερη μορφή κοινωνικής αλληλεγγύης. Δεν είμαστε κομμουνιστές παρόλο που είμαστε αναρχικοί, αλλά ακριβώς γιατί είμαστε αναρχικοί".*

Αυτή η τοποθέτηση υπέρ της αρχής της οργάνωσης αποδεικνύεται σαφώς μέσα από τη μακρόχρονη συλλογική πείρα, αποκρυσταλλώνεται σε πολλά "καταστατικά", "προγράμματα", "συμφωνίες ένωσης" κτλ

Η απόφαση του διεθνούς αναρχικού συνεδρίου του Άμστερνταμ (26-31 Αυγούστου, 1907) είναι ξεκάθαρη ως προς τη συλλογική διακήρυξή της:

ΟΡΓΑΝΩΣΗ:

Οι αναρχικοί που συγκεντρώθηκαν στο Άμστερνταμ στις 27 Αυγούστου 1907, επειδή θεωρούν ότι η ιδέα της αναρχίας και η αρχή της οργάνωσης, χωρίς καθόλου να είναι ασυμβίβαστες μεταξύ

τους όπως υποστηριζόταν άλλοτε, συμπληρώνουν και διασαφηνίζουν η μια την άλλη, αφού αυτή καθαυτή η αρχή της αναρχίας βασίζεται στην ελεύθερη οργάνωση των παραγωγών.

“...επειδή θεωρούν ότι η ατομική δράση όσο σημαντική κι αν είναι, δε θα μπορούσε να αναπληρώσει την έλλειψη συλλογικής δράσης, όπως και η συλλογική δράση δε θα μπορούσε να αναπληρώσει την ατομική δράση”.

“...ότι η οργάνωση των αγωνιστών θα εξασφαλίσει την παραπέρα ανάπτυξη της προπαγάνδας και δε μπορεί παρά να επιταχύνει τη διάδοση των ιδεών του επαναστατικού φεντεραλισμού στην εργατική τάξη”.

“ότι η εργατική οργάνωση, που βασίζεται στην ταυτότητα των συμφερόντων, δεν αποκλείει την οργάνωση που βασίζεται στην ταυτότητα των επιθυμιών και των ιδεών”.

“...πιστεύουν ότι οι σύντροφοι απ’ όλες τις χώρες πρέπει να θέσουν στην ημερήσια διάταξη της δράσης τους τη δημιουργία αναρχικών ομάδων και την ομοσπονδιοποίηση των ομάδων που υπάρχουν.”

“Η Αναρχική Ομοσπονδία είναι μία ένωση ομάδων και ατόμων, όπου κανείς δε μπορεί να επιβάλλει τη θέληση του ή να περιορίσει την πρωτοβουλία των άλλων. Όσο αφορά τη σημερινή κοινωνία, θέτει ως συγκεκριμένο στόχο της να μεταβάλλει όλες τις ηθικές και οικονομικές συνθήκες. Μ’ αυτήν την έννοια, διακηρύσσει την αναγκαιότητα του αγώνα με όλα τα κατάλληλα μέσα”.³

Ο κοινωνικός αναρχισμός είναι, λοιπόν, υπέρ της οργάνωσης. Αλλά ποιο είδος οργάνωσης διαλέγει;

Τέσσερα είναι τα είδη οργάνωσης που εφαρμόστηκαν από τους αναρχικούς:

- η συνδικαλιστική οργάνωση
- η οργάνωση σύνθεσης
- η οργάνωση των ομάδων συγγένειας
- η οργάνωση που έχει ως βάση ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα

Η ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Η 1η Διεθνής θεωρείται εργατική οργάνωση αλλά δεν ήταν συνδικαλιστική οργάνωση με τη συγκεκριμένη έννοια του όρου. Πράγματι, τα μέλη της, αρχίζοντας από το Μαρξ και τον Μπακούνιν, δεν ήταν όλοι εργάτες. Η Μπακουνική πτέρυγα αντιλαμβανόταν τη διεθνή σα μια εργατική ένωση με επαγγελματικό χαρακτήρα και της απέδιδε το ρόλο της αληθινής συνδικαλιστικής οργάνωσης.

Μετά το συνέδριο της Χάγης, όπου διαγράφηκαν ο Μπακούνιν και οι φίλοι του δημιουργήθηκε η διάδοχη διεθνής οργάνωση (Σαιντ Ιμιέ, 1872) που κι αυτή θεωρήθηκε εργατική και συνδικαλιστική. Στην πραγματικότητα όμως, ήταν μάλλον ιδεολογική οργάνωση, αφού δημιουργήθηκε βασικά από αντιεξουσιαστές σοσιαλιστές.⁴

Η ενεργός συμμετοχή κάποιων Γάλλων αναρχικών στο συνδικαλιστικό κίνημα, προς το τέλος του περασμένου αιώνα, προσδίνει σ’ αυτό ολοφάνερα επαναστατική και αντιεξουσιαστική κατεύθυνση. Έτσι γεννήθηκε ο επαναστατικός συνδικαλισμός. Σύμφωνα με ορισμένους δεν ήταν παρά μια μέθοδος οργάνωσης και πάλης της εργατικής τάξης. Άλλοι, όμως, αντιλαμβάνονταν τον επαναστατικό συνδικαλισμό σαν ένα κίνημα ιδεολογικά ανεξάρτητο, αυτόνομο: ένα είδος “καθαρού συνδικαλισμού”. Ωστόσο, αρκετοί αναρχικοί φοβούμενοι το “συντηρητικό” και βαθιά οπορτουνιστικό χαρακτήρα των εργατικών διεκδικήσεων έμειναν αδιάφοροι και αρνήθηκαν να συμμετάσχουν στο συνδικαλιστικό κίνημα.

Στην Ισπανία, όπου οι αναρχικοί δημιούργησαν ένα ισχυρό συνδικαλιστικό κίνημα με ελευθεριακό προσανατολισμό (χωρίς να απορρίπτουν, ωστόσο, την ανεξάρτητη οργάνωση με ιδεολογική βάση), το κίνημα απέκτησε βαθιές ρίζες και πήρε μεγάλη έκταση.

Σ’ άλλες χώρες, όπως η Αργεντινή π.χ., οι αναρχικοί (παραμένοντας πιστοί στο πνεύμα της Διεθνούς και εξακολουθώντας να αποδέχονται τις αρχές που διακηρύχθηκαν στο συνέδριο του Σαιντ Ιμιέ) δημιούργησαν ένα άλλο είδος “καθαρού συνδικαλισμού”. Θεωρούσαν τη F.O.R.A ταυτόχρονα συνδικαλιστική οργάνωση και αναρχική ομοσπονδία. Πράγμα που καθιστούσε άχρηστη ακόμη και επιζήμια, την ύπαρξη ενός αναρχικού κινήματος με αποκλειστικά ιδεολογική βάση.

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΝΘΕΣΗΣ

Στο διάστημα ανάμεσα στους δυο παγκόσμιους πολέμους, ο Σεμπασιέν Φορ πρότεινε και υπερασπίστηκε τη “σύνθεση”, δηλαδή, μια οργάνωση που πρέπει να συγκεντρώνει τους αναρχικούς όλων των τάσεων: κομμουνιστές, συνδικαλιστές και ατομικιστές⁵. Η ιδέα αυτή είχε, εκείνη την εποχή, τόσο θερμούς υποστηρικτές όσο και φανατικούς αντιπάλους. Ελάχιστες πρωτοβουλίες προς αυτήν την κατεύθυνση στέφθηκαν με επιτυχία. Η σημερινή Γαλλική Αναρχική Ομοσπονδία μας δίνει μια εικόνα και το τελευταίο παράδειγμα της εφαρμογής αυτής της άποψης.

Η γνώμη μου για αυτήν τη μέθοδο αναρχικής οργάνωσης ταυτίζεται με τη γνώμη του Μαλατέστα: *“Πολύ θα θέλαμε βέβαια να μπορούσαμε να προχωρήσουμε όλοι μαζί και να ενώσουμε όλες τις δυνάμεις του αναρχισμού σε ένα πανίσχυρο κίνημα, αλλά δεν πιστεύουμε ότι έχουν σταθερότητα οι οργανώσεις που δομούνται με βάση ένα σωρό παραχωρήσεις και αποσιωπήσεις, οργανώσεις όπου δεν υπάρχει συμφωνία ανάμεσα στα μέλη, ούτε και πραγματική συμπάθεια. Είναι καλύτερα να μείνουμε διασπασμένοι παρά να ενωθούμε σε λάθος βάση...”*

Η “σύνθεση” θα μπορούσε να έχει μεγάλη αξία αν ήταν μια σύνθεση στο επίπεδο των βασικών αρχών και ιδεών. Ευτυχώς, αυτού του είδους η “σύνθεση” αρχίζει πια να πραγματώνεται με άξονα την κυριότερη τάση του αναρχισμού: τον ελευθεριακό κομμουνισμό.

Τι είναι ο πραγματικός αναρχικός ατομικισμός αν όχι η προσωπική προσπάθεια πνευματικής και ηθικής εξύψωσης, η επιθυμία για απόλυτη ελευθερία, για ολοκληρωμένη ανάπτυξη του ατόμου, ενώ παράλληλα γίνονται σεβαστά οι ανάλογες επιθυμίες και τα δικαιώματα του άλλου; Τι είναι ο επαναστατικός ή ελευθεριακός συνδικαλισμός της εποχής μας αν όχι η μέθοδος οργάνωσης και άμεσης πάλης των εργαζομένων που αρνούνται επίμονα και ανυποχώρητα τα αφεντικά και το κράτος, την εκμετάλλευση και την καταπίεση του ανθρώπου, παραγωγού όλων των αγαθών που εξασφαλίζουν τη ζωή της κοινωνίας; Τι είναι ο κομμουνισμός αν όχι αυτά καθαυτά τα δικαιώματα του ατόμου που ενώνεται με τα άλλα άτομα μέσα σε συνθήκες ελευθερίας και αμοιβαίου σεβασμού, που οργανώνεται σήμερα για να αμυνθεί ενάντια στα αφεντικά και αύριο για να οικοδομήσει την οικονομία πάνω στη βάση της κοινωνικής αλληλεγγύης; Τι είναι ο κομμουνισμός αν όχι η πιο πλατιά εφαρμογή της δικαιοσύνης που πραγματώνεται μέσα στην ισότητα και την ελευθερία; Αυτές δεν είναι, άλλωστε, οι ιδιαιτερότητες των τριών τάσεων του αναρχισμού οι οποίες, κατά τη γνώμη μας, αποτελούν τα βασικά χαρακτηριστικά του ελευθεριακού κομμουνισμού, που από δω και πέρα θα μπορούσε να ονομάζεται απλά αναρχισμός;

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ

Οι ομάδες συγγένειας, ή ομάδες που βασίζονται στην εξειδίκευση των καθηκόντων που πρέπει να εκπληρωθούν, είναι η πιο παλιά, η περισσότερο εφαρμοσμένη μορφή οργάνωσης και όπως αποδείχτηκε τελικά, είχαν πάντα τα καλύτερα αποτελέσματα. Η υιοθέτηση μιας από τις προηγούμενες μορφές οργάνωσης ή η γενίκευση μιας τέταρτης μορφής, που θα παρουσιάσουμε στη συνέχεια, σε καμιά περίπτωση δεν αναιρούν την εγκυρότητα και την αναμφισβήτητη χρησιμότητα των ομάδων συγγένειας όσον αφορά την προπαγάνδη των ιδεών μας, ούτε και αποκλείουν την ύπαρξή τους, τόσο μέσα στα πλαίσια ενός δομημένου κινήματος όσο και έξω από αυτό το κίνημα, ως αδελφικών σχηματισμών.

Ωστόσο, οι ομάδες συγγένειας (ακόμη και αν κατόρθωναν να συγκροτηθούν σε ένα ομοσπονδιοποιημένο σύνολο σε εθνικό ή διεθνικό επίπεδο, πράγμα που φαίνεται μάλλον απίθανο αφού η συγγένεια σχεδόν ποτέ δεν ξεπερνάει τα όρια ενός περιορισμένου κύκλου) δε θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν σαν βάση για ένα οργανωμένο κίνημα που αποσκοπεί, πέρα από την απλή διάδοση των ιδεών, στην ανασυγκρότηση της κοινωνίας σε όλους τους τομείς.

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΩΣ ΒΑΣΗ ΕΝΑ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Φτάνουμε, τέλος, στην τέταρτη μορφή αναρχικής οργάνωσης. Πρόκειται για την οργάνωση που δομείται και δρα με βάση ένα συγκεκριμένο κοινωνικό πρόγραμμα. Δεν πρόκειται για καμιά καινοτομία. Χάρη στην εφαρμογή της γεννήθηκε ο οργανωμένος αναρχισμός. Ορισμένοι, ωστόσο, βασι-

ζόμενοι σε ένα άκαμπτο, και σχεδόν ακατανόητο σύνολο προκαταλήψεων “αναρχικής καθαρότητας”, τη θεωρούν ως ύπουλη εισβολή αντιλήψεων ξένων προς τον αναρχισμό: πολιτικών, εξουσιαστικών και (μετά την επικράτηση του μπολσεβικισμού) μπολσεβίκικων.

Αυτός καθαυτός ο όρος “πρόγραμμα” εμφανίζεται σαν να μην έχει καμιά θέση μέσα στο “ναό” της αναρχικής καθαρότητας.

Είναι λοιπόν αναγκαίο (πριν ασχοληθούμε εκτενέστερα με αυτή τη μέθοδο οργάνωσης) να ανασκευάσουμε αυτές τις προκαταλήψεις που όχι μόνο εμποδίζουν την παραπέρα ανάπτυξη του μοναδικού σοσιαλιστικού ιδεώδους το οποίο εξακολουθεί να διατηρεί την εγκυρότητα του, αλλά και εμπεριέχουν τον κίνδυνο εγκλωβισμού των δυνάμεων μας και περιορισμού των δυνατοτήτων επέμβασης ενός κινήματος το οποίο συγκεντρώνει όλο και πιο πολύ την προσοχή του κόσμου ύστερα από την αποκάλυψη του εκτρωματικού χαρακτήρα των μαρξιστικών “παραδείσων”.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ – ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΑ – ΠΛΑΤΦΟΡΜΕΣ

Η επιθυμία να διευκρινιστούν και να διατυπωθούν με απλή, σαφή και κατανοητή μορφή οι σκοποί, τα συγκεκριμένα καθήκοντα που ορίζονται από το κίνημα, να προσδιοριστούν τα μέσα που θα επιτρέψουν την πραγμάτωση αυτού του έργου, οι κανόνες που διέπουν τις σχέσεις ανάμεσα στα μέλη της οργάνωσης, οι αμοιβαίες υποχρεώσεις, η σύναψη σχέσεων βάσει συμφωνίας ή η ελεύθερη συμφωνία όπως θα έλεγαν ο Πруντόν και ο Κροπότκιν, ή ακόμη και η ύπαρξη “μιας διακήρυξης αρχών” (που θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τα δεδομένα της εποχής), όλα αυτά είναι ασυμβίβαστα με τις “ιερές” αρχές του αναρχισμού;

Χωρίς να θέλουμε να υμνολογήσουμε άκριτα το έργο των προδρόμων (του αναρχισμού), ας δούμε πρώτα από όλα την τοποθέτηση του Μπακούνιν ως προς το θέμα αυτό:

Ο Μπακούνιν αρχίζει με την ίδρυση (από κοινού με τους στενότερους φίλους του) της περιφημής “Συμμαχίας” και με την επεξεργασία μιας σειράς “προγραμμάτων” και “καταστατικών” για τα διάφορα τμήματα αυτής της “Συμμαχίας”. Αυτά τα “προγράμματα” και τα “καταστατικά” παρουσιάζουν μεγάλες ομοιότητες γιατί, στην ουσία, είναι επεξεργασμένα με βάση το ίδιο μοντέλο. Ωστόσο, αντανakλούν τις κοινές απόψεις του κύκλου των ανθρώπων που αποτελούσαν τη “Συμμαχία” τόσο σε διεθνές επίπεδο όσο και στις διάφορες χώρες στις οποίες είχαν διεισδύσει οι φεντεραλιστικές και ελευθεριακές ιδέες. Ας δούμε, λογουχάρη, το “Πρόγραμμα της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας” του ισπανικού τμήματος, που καταρτίστηκε χωρίς την άμεση συμμετοχή του Μπακούνιν.

Το Πρόγραμμα και το Καταστατικό, ενώ καταρτίστηκαν και εγκρίθηκαν το 1869 ή το 1870, για συνωμοτικούς λόγους, δημοσιεύτηκαν αργότερα, το 1872. Έφεραν τις υπογραφές των J. Garcia Viñas, Pedro Gaya, Charles Alerini, A. Marine, Gabriel Albages, J. Jaime Balasch, Miguel Batle, F. Albages, A. Pellicer, R. Farga Pellicer.

Το πρόγραμμα της “Συμμαχίας της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας” περιλαμβάνει τα πέντε παρακάτω σημεία:

I. Η Συμμαχία επιδιώκει, πάνω απ’ όλα την πλήρη και οριστική κατάργηση όλων των τάξεων και την οικονομική και κοινωνική ισότητα όλων των ατόμων – και των δύο φύλων. Για να επιτευχθεί η πραγμάτωση αυτού του σκοπού, η Συμμαχία επιδιώκει την κατάργηση της ατομικής ιδιοκτησίας και του κληρονομικού δικαιώματος ώστε στο μέλλον, κάθε άνθρωπος να απολαμβάνει τους καρπούς της εργασίας του · και αφού συμφωνώντας με τις αποφάσεις του συνεδρίου των Βρυξελλών και της Βασιλείας, η γη και τα εργαλεία δουλειάς, καθώς και κάθε είδους κεφάλαιο, θα είναι συλλογική ιδιοκτησία της κοινωνίας, δε θα μπορούν να χρησιμοποιούνται παρά μόνο από τους εργαζόμενους, δηλαδή, από τις αγροτικές και βιομηχανικές ενώσεις.

II. Η Συμμαχία επιδιώκει για τα παιδιά και των δύο φύλων, και μάλιστα από την πρώτη στιγμή της γέννησής τους, την ισότητα όσον αφορά τα μέσα ανάπτυξης, δηλαδή, διατροφή, μάθηση και εκπαίδευση σ’ όλες τις βαθμίδες της επιστήμης, της βιομηχανίας και των τεχνών. Η συμμαχία είναι πεπεισμένη ότι η ισότητα αυτή, οικονομική και κοινωνική στην αρχή, θα γίνει στη συνέχεια, πνευματική, με αποτέλεσμα να εξαφανιστούν όλες οι τεχνητές ανισότητες, ιστορικά προϊόντα μιας

κοινωνικής οργάνωσης τόσο υποκριτικής όσο και άδικης.

III. Όντας ενάντια σε κάθε δεσποτισμό, η συμμαχία δεν αποδέχεται καμιά μορφή κράτους. Απορρίπτει κάθε επαναστατική δράση που δεν έχει σαν άμεσο αντικειμενικό στόχο το θρίαμβο της υπόθεσης των εργατών ενάντια στο κεφάλαιο, γιατί η Συμμαχία επιδιώκει (...) την εδραίωση της παγκόσμιας ένωσης των ελεύθερων αγροτικών και βιομηχανικών ενώσεων.

IV. Θεωρώντας ότι το κοινωνικό ζήτημα δε μπορεί να επιλυθεί οριστικά και ουσιαστικά παρά μόνο στη βάση της διεθνούς αλληλεγγύης των εργατών όλων των χωρών, η Συμμαχία αρνείται κάθε δράση που βασίζεται στον πατριωτισμό και τον ανταγωνισμό ανάμεσα στα έθνη.

V. Η Συμμαχία είναι άθεη. Επιδιώκει την κατάργηση όλων των θρησκειών. Την αντικατάσταση της πίστης με την επιστήμη και της δικαιοσύνης του Θεού με την ανθρώπινη δικαιοσύνη. “

Όσο για το καταστατικό, δεν είναι παρά μια ελεύθερη συμφωνία, μια τυπική αμοιβαία δέσμευση ανάμεσα στα μέλη της οργάνωσης τα οποία θέλουν να υλοποιήσουν το πρόγραμμα της Συμμαχίας. Λόγω του παραδειγματικού χαρακτήρα του και επειδή πρόκειται για κείμενο που συμβάλλει στην κατανόηση των δραστηριοτήτων του Μπακούιν σε διεθνές επίπεδο, αξίζει να το παραθέσουμε.

1. Η Συμμαχία της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας απαρτίζεται από μέλη της Διεθνούς Ένωσης Εργαζομένων. Έχει ως αντικειμενικό της στόχο την προπαγάνδισή και ανάπτυξη των αρχών του προγράμματός της, καθώς και τη μελέτη και πρακτική εφαρμογή όλων των μέσων που μπορούν να συμβάλλουν στην άμεση και απόλυτη χειραφέτηση της εργατικής τάξης.

2. Για να έχει καλύτερα αποτελέσματα η δράση της και για να μη θέτει σε κίνδυνο την καλή λειτουργία της οργάνωσης, η συμμαχία θα είναι οπωσδήποτε συνωμοτική**.

3. Τα νέα μέλη θα γίνονται δεκτά ύστερα από πρόταση ενός παλιού μέλους. Θα ορίζεται μια επιτροπή που θα αναλαμβάνει τη λεπτομερειακή εξέταση του υποψήφιου μέλους. Το νέο μέλος θα πρέπει να γίνει δεκτό από την πλειοψηφία των μελών, αφού πρώτα ληφθεί υπόψη η έκθεση της επιτροπής.

4. Κανένα μέλος δε μπορεί να γίνει δεκτό αν προηγουμένως δεν αποδεχτεί ειλικρινά και απόλυτα τις αρχές του προγράμματος και δεν υποσχεθεί ότι θα προπαγανδίζει ένθερμα στο περιβάλλον του (τόσο με το παράδειγμά του, όσο και με το λόγο) αυτές τις βασικές αρχές.

5. Η Συμμαχία πρέπει να επαγρυπνεί ώστε η τοπική εργατική ομοσπονδία να μην πάρει αντιδραστική ή αντεπαναστατική κατεύθυνση.

6. Η Συμμαχία πρέπει να οργανώνει, τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα, γενική συνέλευση των μελών της.

7. Σε κάθε συνέλευση θα ορίζεται ένας πρόεδρος και ένας γραμματέας. Ο πρώτος για όσο διαρκεί η συνέλευση, ο δεύτερος θα διατηρεί τα καθήκοντα του για το διάστημα που μεσολαβεί ανάμεσα σε δυο συνελεύσεις και θα παρουσιάζει τον απολογισμό της δράσης του στην επόμενη συνέλευση. Τα πρακτικά και οι αποφάσεις θα κατατίθενται στον τόπο της συνέλευσης.

8. Πρέπει να υπάρχει απόλυτη αλληλεγγύη ανάμεσα στα μέλη της συμμαχίας και οι αποφάσεις που λαμβάνονται από την πλειοψηφία είναι δεσμευτικές για όλους.⁶

9. Η πλειοψηφία των μελών (βλ. σημ. 6) μπορεί χωρίς παραπέρα εξηγήσεις να διαγράφει οποιοδήποτε μέλος (στα ισπανικά, το κείμενο αντί “διαγράφει”, λέει “να διαχωρίζει τη θέση της από”)

10. Κάθε μέλος της Συμμαχίας, στις δύσκολες στιγμές της ζωής του, δικαιούται την αδελφική προστασία όλων των συντρόφων του.

11. Για την εξασφάλιση των χρημάτων που είναι απαραίτητα για τη δράση την οποία προτείνει η Συμμαχία κάθε μέλος προσφέρει εβδομαδιαία συνδρομή: μισό ρεάλι.

12. Για όσα δεν προβλέπονται σ’ αυτό το καταστατικό, θα εξετάζεται η πρακτική που είναι η πιο κατάλληλη γι’ αυτού του είδους την ένωση.

13. Κάθε τροποποίηση αυτού του καταστατικού θα πρέπει να εγκριθεί από τα 2/3 τουλάχιστον των μελών. (βλ. σημ. 6)

Δεν έχουμε τη δυνατότητα να αναδημοσιεύουμε, ούτε και να σχολιάσουμε εδώ, όλα τα προγράμματα που συντάχθηκαν στα πλαίσια του αναρχικού κινήματος, απ’ την εποχή του Μπακούιν – από τότε, δηλαδή, που τέθηκαν οι βάσεις του οργανωμένου κοινωνικού αναρχισμού – μέχρι σήμερα. Επισημαίνω, ωστόσο, δύο κείμενα που παρέμειναν σχεδόν άγνωστα στη Δύση μια και δημοσιεύτηκαν στα ρωσικά. Το ένα είναι: “Το πρόγραμμα μας”, που υπογράφεται από τον Μπακούιν και δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα “Ναρόντνογιε Ντιέλο” (Νο 1, Γενεύη, Σεπτ. 1869, σελ. 6-7). Το άλλο είναι το πρό-

γραμμα του σλαβικού τμήματος της Συμμαχίας, που εκδόθηκε στη Ζυρίχη και συντάχτηκε απ' τον ίδιο. Το "πρόγραμμα" αυτό αναδημοσιεύτηκε ως παράρτημα στο "Κρατισμός και Αναρχία", το μόνο έργο του Μπακούνιν που γράφτηκε και εκδόθηκε στα ρωσικά (Ζυρίχη, 1873).

Αυτός ο τρόπος παρουσίασης (με τη μορφή προγράμματος), των βασικών αρχών, των σκοπών, των μέσων πάλης και των τρόπων λειτουργίας της αναρχικής οργάνωσης εφαρμόστηκε σε πάρα πολλές χώρες – σύμφωνα με το αρχικό παράδειγμα της Συμμαχίας. Το ρωσικό κίνημα γνώρισε κατά καιρούς δώδεκα περίπου προγράμματα και πλατφόρμες που δημοσιεύτηκαν σε διάφορα έντυπα ("Νατσάλο", Νο 1, 1878 – "Ζέμια i Βόλια", Νο1, 1878 – "Τσόρνι Πρέντελ", Νο1, 1880 κ.ά.) Μετά την επανάσταση, οι ιστορικοί ανακάλυψαν στα αρχεία της ρώσικης αστυνομίας, το κείμενο ενός τέτοιου προγράμματος, που είχε συνταχθεί απ' τον Κροπότκιν πριν συλληφθεί. Αυτό το εντελώς άγνωστο στους αναρχικούς της Δύσης πρόγραμμα, εκδόθηκε στα ρωσικά κατά τα πρώτα μετεπαναστατικά χρόνια. Το 1917 – 18 στους κύκλους των Ρώσων αναρχικών, κυκλοφορούσε ευρύτατα ένα σχέδιο "προγράμματος" της Ρωσικής Αναρχοσυνδικαλιστικής Ομοσπονδίας, που είχε συνταχθεί από μια ομάδα γνωστών αγωνιστών όπως ο Γκ. Μαξίμωφ και ο Ρ. Ρόκερ. Εκδόθηκε πολύ αργότερα όταν ο Μαξίμωφ, έφυγε από τη Ρωσία και κατέφυγε στη Δυτική Ευρώπη και ύστερα στις ΗΠΑ. Το 1926, δημοσιεύτηκε η περιβόητη πλατφόρμα των Αρσίνωφ – Μάχνο. Το κείμενο αυτό προκάλεσε συζητήσεις και φοβερές διαμάχες. Ορισμένοι Ρώσοι αναρχικοί, εξόριστοι στην Αργεντινή, απάντησαν στην Πλατφόρμα δημοσιεύοντας ένα άλλο πρόγραμμα.⁷ Ο Μαλατέστα από την άλλη συνέταξε τρία "προγράμματα" που εκδόθηκαν, άλλα παράνομα κι άλλα νόμιμα, κατά τον 19ο αιώνα (1884, 1889, 1891). Η τελευταία και σημαντικότερη προσπάθειά του προς αυτή την κατεύθυνση, ήταν το πρόγραμμα της Αναρχικής Ένωσης Ιταλίας, που εγκρίθηκε από το Συνέδριο της Μπολόνια, τον Ιούλιο του 1920. Το κείμενο αυτού του προγράμματος είναι αρκετά γνωστό (δημοσιεύεται στις επόμενες σελίδες). Παραθέτουμε στη συνέχεια ένα απόσπασμα από κάποιο άρθρο του Μαλατέστα στο οποίο εκφράζεται με σαφήνεια η άποψή του σχετικά με την αναγκαιότητα του προγράμματος.

Απαντώντας σ' ορισμένους συντρόφους οι οποίοι πρόβαλαν το επιχείρημα ότι "οι ιδέες αναπτύσσονται και αλλάζουν συνεχώς" και ότι "ένα πρόγραμμα ενδέχεται να είναι καλό σήμερα, αλλά σίγουρα θα είναι ξεπερασμένο αύριο", ο Μαλατέστα είπε (χωρίς η απάντησή του να σημαίνει ότι υποστηρίζει το αναλλοίωτο των ιδεών και την αιώνια εγκυρότητα των προγραμμάτων – η δράση του είναι απόδειξη για το αντίθετο):

"Κάτι τέτοιο θα ήταν αλήθεια, αν επρόκειτο για σοφούς που αναζητούν την αλήθεια χωρίς να ενδιαφέρονται για την πρακτική εφαρμογή των ανακαλύψεων τους. Οι μαθηματικοί, οι χημικοί, οι ψυχολόγοι, οι κοινωνιολόγοι μπορούν να πουν ότι δεν έχουν πρόγραμμα ή ότι το μόνο πρόγραμμα που έχουν είναι να αναζητούν την αλήθεια: θέλουν να μάθουν, δε θέλουν να κάνουν κάτι. Αλλά ο αναρχισμός και ο σοσιαλισμός δεν είναι επιστήμες: είναι προτάσεις, προσχέδια κοινωνικής οργάνωσης, που οι αναρχικοί και οι σοσιαλιστές θέλουν να τα θέσουν σ' εφαρμογή. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, χρειάζεται να προσπαθήσουν να τα διατυπώσουν με συγκεκριμένα προγράμματα".

*Το κείμενο είναι αποσπάσματα από την μπροσούρα του Γ. Μπαλκάνσκι, *l'anarchisme et le probleme de l'organisation*, Editions Espoir, Τουλούζη 1969.

**Ο συνωμοτικός αγώνας αναφέρεται σε συνθήκες δράσης του 19ου αιώνα, ιδιαίτερα από την Κομμούνα του Παρισιού και μετά, όπου οι περισσότερες κυβερνήσεις της Ευρώπης είχαν κηρύξει παράνομες τις αναρχικές οργανώσεις και ποινικοποίησε ακόμα και την απλή συμμετοχή σ' αυτές (με συλλήψεις, καταδίκες και εκτοπισμούς). Επομένως, για την αποφυγή παρεξηγήσεων, συνωμοτικός αγώνας σημαίνει παράνομος αγώνας.

Σημειώσεις

1. Το 1900, με τις εξηγήσεις που έγιναν σε αυτό το συνέδριο, "εμφανίστηκαν δύο τάσεις... αυτή των ESRI (Διεθνιστών Επαναστατών Σοσιαλιστών Φοιτητών), που υποστήριζε τη δημιουργία μιας Διεθνούς Επαναστατικής Κομμουνιστικής Ομοσπονδίας, και εκείνη του Jean Grave, που υποστήριζε την απλή σύνθεση για τη διευκόλυνση

της αμοιβαίας ενημέρωσης” (βλ. *Chronologie des Internationales Libertaires, 1864-1914*, Roland Bardy, Documents No2, έκδοση της ORA, Παρίσι 1974).

Το 1902, με ένα κείμενο που δημοσιεύτηκε στο *Les Temps Nouveaux*, ο Jean Grave επαναλαμβάνει την άρνησή του για ένα συγκεκριμένο τρόπο οργάνωσης: “προς τι όλες αυτές οι διαμαρτυρίες; Ότι δηλαδή, οι αναρχικοί δεν έχουν συνοχή, ότι δρουν λίγο στην τύχη, χωρίς κανενός είδους σύνδεση, χάνοντας έτσι αρκετές από τις δυνάμεις τους ελλείψει της αναγκαίας σταθερότητας για να δώσουν συνέχεια στη δράση τους.

Είναι αλήθεια ότι, πολύ συχνά, οι ομάδες και τα άτομα αγωνίζονται δίχως να επιδιώκουν τον συντονισμό της δράσης τους με τη δράση των άλλων που αγωνίζονται παράλληλα για τον ίδιο σκοπό. Είναι επίσης αλήθεια ότι οι αναρχικοί, φαινομενικά, δεν έχουν συνοχή, ότι σε πολλές περιπτώσεις έχουν μεγάλη δυσκολία να βρουν τους συντρόφους που χρειάζονται. Δεν πιστεύω όμως πως κάτι τέτοιο είναι τόσο μεγάλο κακό. Η μέθοδος των εξουσιαστικών κομμάτων είναι ακριβώς να αποφασίζουν διά διατάγματος τη συνένωση, την ομοσπονδία, δημιουργώντας ένα σωρό οργανώσεις που έχουν σαν σκοπό να εξασφαλίζουν αυτή τη συνένωση και την ενότητα ως προς τους στόχους. Οι αναρχικοί είναι αδιάλλακτοι πολέμιοι αυτού του τρόπου οργάνωσης, θεωρούν πολύ πιο φυσικό ν’ αρχίσουν να αγωνίζονται ο καθένας απ’ την πλευρά του...” Προτείνει, ωστόσο, τη δημιουργία μιας χαλαρής και ρεαλιστικής οργανωτικής δομής, όπου: “... η Οργάνωση, θα πρέπει να απορρέει απ’ την ενότητα ως προς το σκοπό και τη δράση ... Απ’ τις ίδιες τις Ομάδες, που συνενώνονται σιγά - σιγά μέσα από τη δράση, πρέπει να ξεπηδήσει η αναρχική ομοσπονδία κι όχι επειδή θα έχει αποφασιστεί η δημιουργία μιας ομάδας επιφορτισμένης να οργανώσει αυτήν την ομοσπονδία.

2. Παραθέτουμε ένα εκτενέστερο απόσπασμα αυτής της απόφασης: “Οι ρώσοι αναρχικοί- κομμουνιστές, όπως και οι σύντροφοί τους της Δυτ. Ευρώπης, απορρίπτουν κάθε μορφή ιεραρχικής οργάνωσης που ταιριάζει στους εξουσιαστές σοσιαλιστές και προτείνουν να δημιουργηθεί στους κύκλους τους ένα άλλο είδος οργάνωσης που θα βασίζεται στην ελεύθερη συμφωνία ανάμεσα στις ανεξάρτητες ομάδες. “Η στενή σύνδεση μεταξύ όλων των μελών κάθε ομάδας είναι αναγκαία προϋπόθεση για την ύπαρξη και την επιτυχία αυτού του είδους της οργάνωσης. Γι’ αυτόν ακριβώς το λόγο, είναι πιο χρήσιμο να υπάρχουν στις πόλεις και τις ευρύτερες περιοχές πολλές μικρές ομάδες, συνδεδεμένες σε μια ομοσπονδία, παρά σε μια μόνο μεγάλη ομάδα. “Οι ομάδες, ακόμη και όταν αναλαμβάνουν πολύ ειδικά καθήκοντα, δε μπορούν ποτέ να λειτουργούνσαν επιτροπές, εφόσον οι αποφάσεις δεν είναι υποχρεωτικές για τις άλλες ομάδες που δεν τις εγκρίνουν. “Η καλύτερη σύνδεση ανάμεσα στις ομάδες δε μπορεί να επιτευχθεί με τη μεσολάβηση διαφόρων μόνιμων επιτροπών, που εκλέγονται εκ των προτέρων για να χειριστούν τις δραστηριότητες της ομοσπονδίας. Αυτές οι επιτροπές έχουν την τάση να γίνονται (και πολύ γρήγορα γίνονται), όπως και όλες οι κυβερνήσεις, εμπόδιο για την παραπέρα ανάπτυξη. “Η καλύτερη σύνδεση ανάμεσα στις ομάδες μπορεί να επιτευχθεί - όπως αποδεικνύει η πείρα - με διάφορες ειδικές συνδιασκέψεις ... που συγκαλούνται περιοδικά, σε καθορισμένες χρονικές στιγμές όταν το απαιτούν οι περιστάσεις, για τη βαθύτερη μελέτη των προβλημάτων που θέτει η ζωή. Οι εκπρόσωποι των ομάδων εξουσιοδοτούνται για ένα συγκεκριμένο καθήκον και είναι άμεσα ανακλητοί. Οι αποφάσεις των συνελεύσεων δεν είναι υποχρεωτικές για τις ομάδες. Αυτές οι τελευταίες μπορούν να τις αποδεχτούν ή να τις απορρίψουν τελείως. (...) “Πώς να αποφασίζουμε όταν προκύπτουν διαφωνίες; Όχι, φυσικά, με βάση τη πλειοψηφία. Οι αριθμοί δεν έχουν καμιά σημασία για μας: όντας πάντοτε μειοψηφία (αυτή είναι πάντα η μοίρα των επαναστατών), γνωρίζουμε καλά την αξία της αριθμητικής υπεροχής και κατά συνέπεια δεν πιστεύουμε ότι μια απόφαση είναι σωστή απλά και μόνο επειδή πήρε 11 ψήφους έναντι 10. Η ομάδα πρέπει να αποφασίζει για κάθε πρόβλημα ομόφωνα. Αν το πρόβλημα είναι τόσο σημαντικό ώστε να μην επικρατεί τελικά καμιά γνώμη, θα ήταν ασυγχώρητο να καταφύγουμε στην καθαρά μηχανική πίεση των αριθμών: υπάρχει κι άλλη λύση, η λύση της διάσπασης. (...) “Η λαμβανόμενη απόφαση είναι υποχρεωτική για κείνους που την προτείνουν και για όσους την αποδέχονται ή την εγκρίνουν εθελοντικά. (...) “Αποφάσεις της Συνδιάσκεψης των Ρώσων αναρχικών - κομμουνιστών, 1906”, ύστερα από εισήγηση της Μαρίας Κορν και του Κροπότκιν. Δημοσιεύτηκαν στην εφημερίδα “Ψωμί κι ελευθερία”, No 1, 30 Οκτωβρίου 1906.

3. Τον Αύγουστο του 1907, στα πλαίσια Διεθνούς συνεδρίου του Άμστερνταμ, συζητήθηκε διεξοδικά το θέμα “Αναρχισμός και οργάνωση”. Δύο ήταν οι τάσεις που συγκρούστηκαν σχετικά μ’ αυτό το θέμα: από τη μια η τάση των αναρχοκομμουνιστών, που έκανε την επιλογή της ειδικής αναρχικής οργάνωσης, και από την άλλη, η μειοψηφούσα τάση των ατομικιστών, που αρνήθηκαν αυτή καθαυτή την αρχή της οργάνωσης. Ο Amedee Dunois (πρώτη παρέμβαση μετά την αρχική εισήγηση), άσκησε οξεία κριτική εναντίον ενός είδους αναρχισμού που ‘με τις συνεχείς εκκλήσεις του για την αναμόρφωση του ατόμου, εμφανίζεται σαν η ανανεωμένη μορφή του παλιού αστικού ατομικισμού’. Ανέλυσε την ανάπτυξη του αναρχικού κομμουνισμού, που γεννήθηκε “απ’ την Διεθνή, δηλαδή, σε τελευταία ανάλυση, από το ίδιο το εργατικό κίνημα”. Υποστήριξε ότι αυτός “ο αναρχισμός δεν είναι ατομικιστικός, είναι φεντεραλιστικός, κα συνδικαλιστικός”. Πρώτα απ’ όλα ένα κομμάτι του επαναστατικού σοσιαλισμού. Εισηγούμενος τη συσπείρωση των αναρχικών, πιο συγκεκριμένα: “όσων ανήκουν στην τάση μας η οποία δε διαχωρίζεται απ’ τον αναρχισμό του προλεταριάτου”, κατέληξε ως εξής: Αυτό το αναρχικό κίνημα θα ξεπηδήσει απ’ την κοινή

μας δράση, απ' την συνδυασμένη και συντονισμένη δράση μας. Θα πρέπει να προσθέσουμε πως η αναρχική οργάνωση δε θα έχει την αξίωση να συνενώσει όλα τα στοιχεία που επικαλούνται, πολλές φορές λαθεμένα, την ιδέα της αναρχίας. Θα αρκεστεί να συσπειρώσει γύρω από ένα πρόγραμμα δράσης τους συντρόφους που αποδέχονται τις βασικές αρχές μας και επιθυμούν να συνεργαστούν μαζί μας". Ο Croiset, εκ μέρους της ατομικιστικής τάσης που πήρε μέρος σε αυτό το συνέδριο, απάντησε στην προηγούμενη τοποθέτηση ως εξής: εγώ, εγώ, εγώ... και μετά όλοι οι άλλοι! Η οργάνωση έχει σαν μοιραίο αποτέλεσμα, σχεδόν πάντα, να περιορίζει την ελευθερία του ατόμου. Επομένως, ο αναρχισμός αντιτίθεται σε κάθε σύστημα μόνιμης οργάνωσης". Συνδυάζοντας τη συζήτηση περί οργάνωσης, με την αναρχική δράση στα πλαίσια του εργατικού κινήματος, ο Georges Thonar επέμεινε και έδωσε έμφαση στην πρόταση περί άμεσης δράσης: "Να οργανωθούμε, όχι μόνο για την προπαγάνδα, αλλά και πάνω απ' όλα, για την ΑΜΕΣΗ ΔΡΑΣΗ". Ο Ερρίκο Μαλατέστα έκλεισε τη συζήτηση με μια μακρά παρέμβαση υπέρ της οργάνωσης. "Αν θέλουμε να επιτελέσουμε κάτι πραγματικά χρήσιμο, η συνεργασία είναι απόλυτα αναγκαία – σήμερα περισσότερο από ποτέ. Αναμφίβολα, η συνένωση πρέπει να είναι τέτοια που να επιτρέπει την πλήρη αυτονομία των ατόμων που συμμετέχουν και η ομοσπονδία πρέπει να σέβεται αυτή την αυτονομία στην περίπτωση των ομάδων. Καλό θα είναι, όμως, να απορρίψουμε την πεποίθηση ότι η έλλειψη οργάνωσης αποτελεί εγγύηση ελευθερίας. Όλα αποδεικνύουν ότι ισχύει το αντίθετο. ". Τελικά η εισήγηση Dupois υπέρ της οργάνωσης υιοθετήθηκε ως απόφαση του συνεδρίου. Απόσπασμα αυτής της απόφασης είναι το παραπάνω.

4. Παραθέτουμε απόσπασμα της απόφασης του συνεδρίου του Σαιντ Ιμιέ που έγινε το 1872. Αναφέρεται στη "Φύση της πολιτικής δράσης του προλεταριάτου". Θεωρώντας ότι το να θέλει κανείς να επιβάλλει στο προλεταριάτο μια γραμμή συμπεριφοράς ή ένα ενιαίο πολιτικό πρόγραμμα ως μόνη οδό η οποία μπορεί να οδηγήσει στην κοινωνική του χειραφέτηση είναι μια αξίωση τόσο παράλογη όσο και αντιδραστική. "Ότι οι βλέςεις του προλεταριάτου δεν μπορούν να έχουν ως αντικείμενο παρά μόνο τη θεμελίωση μιας απόλυτα ελεύθερης οργάνωσης και μιας απόλυτα ελεύθερης ομοσπονδίας, που θα βασίζονται στην εργασία και στην ισότητα όλων και θα είναι εντελώς ανεξάρτητες από κάθε πολιτική κυβέρνηση, και ότι αυτή η οργάνωση και αυτή η ομοσπονδία δε μπορούν να είναι παρά το αποτέλεσμα της αυθόρμητης δράσης του ίδιου του προλεταριάτου, των εργατικών ενώσεων και των αυτόνομων κοινοτήτων. "Θεωρώντας ότι κάθε πολιτική οργάνωση δε μπορεί παρά να είναι η οργάνωση της κυριαρχίας προς όφελος των τάξεων και σε βάρος των μαζών, και ότι το προλεταριάτο αν θελήσει να καταλάβει την πολιτική εξουσία, θα γίνει κι αυτό μια κυρίαρχη και εκμεταλλεύτρια τάξη" Το συνέδριο του Σαιντ Ιμιέ, δηλώνει: α. Η καταστροφή κάθε πολιτικής εξουσίας είναι το πρώτο καθήκον του προλεταριάτου β. Κάθε οργάνωση που καταλαμβάνει την πολιτική εξουσία, ακόμη και αν ονομάζεται προσωρινή και επαναστατική, για να εξασφαλίσει αυτή την καταστροφή, δε μπορεί να είναι παρά μια απάτη, και θα είναι τόσο επικίνδυνη για το προλεταριάτο, όσο και οι κυβερνήσεις που υπάρχουν σήμερα γ. Αρνούνται οι κάθε συμβιβασμοί για να επιτύχουν την πραγματοποίηση της κοινωνικής επανάστασης, οι προλετάριοι όλων των χωρών πρέπει να θεμελιώσουν, έξω από τα πλαίσια κάθε αστικής πολιτικής, την αλληλεγγύη της επαναστατικής δράσης Πέντε χρόνια αργότερα, το Σεπτέμβριο του 1877, στο συνέδριο του Βερβιέ (το τελευταίο της αντιεξουσιαστικής διεθνούς) εγκρίθηκε μια απόφαση σχετικά με "τις τάσεις της παράγωγης από την άποψη της ιδιοκτησίας": "... το συνέδριο θεωρεί ως αναγκαιότητα την πραγμάτωση της συλλογικής ιδιοκτησίας, δηλαδή, την ανάληψη της κατοχής του κοινωνικού κεφαλαίου από τις ομάδες των εργαζομένων. Το συνέδριο θεωρεί επιπλέον ότι μια σοσιαλιστική οργάνωση, για να είναι πραγματικά σοσιαλιστική, πρέπει να μην αντιλαμβάνεται την αρχή της συλλογικής ιδιοκτησίας ως ιδανικό που πρόκειται να πραγματοποιηθεί στο μέλλον, αλλά να την περιλάβει στα άμεσα προγράμματά της και τις καθημερινές εκδηλώσεις της". Στην απόφαση σχετικά με "τη στάση του προλεταριάτου απέναντι στα πολιτικά κόμματα", διασαφηνίζεται ότι "στην πραγματικότητα η υπάρχουσα κοινωνία, δε διαιρείται σε πολιτικά κόμματα...αλλά, αντίθετα, σε οικονομικές καταστάσεις: εκμεταλλευτής και εκμεταλλεζόμενος, εργάτης και αφεντικό, μισθωτός και καπιταλιστής. Επιπλέον, ο ανταγωνισμός που υπάρχει μεταξύ αυτών των κατηγοριών δε μπορεί να εξαλειφθεί χάρη στη θέληση οποιασδήποτε κυβέρνησης ή εξουσίας, αλλά μόνο χάρη στις συντονισμένες προσπάθειες όλων όσων υφίσταται την εκμετάλλευση ενάντια στους εκμεταλλευτές τους ... "και δίνεται έμφαση στην αναγκαιότητα της οργάνωσης των εργαζομένων η οποία θα πρέπει να θέτει ως σκοπό της την κατάργηση της μισθωτής εργασίας".

5. Η "οργάνωση σύνθεσης", προτάθηκε από τον Sebastien Faure το 1928, σε μια εποχή αρκετά προβληματική για το γαλλικό αναρχικό κίνημα, σαν απάντηση στις απόψεις της "Οργανωτικής πλατ- φόρμας" των ρώσων αναρχικών. Με αφετηρία τη διαπίστωση για το διασκορπισμό των δυνάμεων αναρχικών και την ασθενική συμμετοχή τους στο πεδίο των κοινωνικών αγώνων "...πρέπει να τεθεί το ερώτημα: πώς γίνεται και τα τελευταία χρόνια κυρίως, ιδιαίτερα στη Γαλλία, η ύπαρξη αυτών των τριών αναρχικών τάσεων (συνδικαλιστές, κομμουνιστές, ατομικιστές), αντί να έχει ενισχύσει το ελευθεριακό κίνημα, είχε σαν αποτέλεσμα να το εξασθενήσει; ... αυτή η εξασθένιση της αναρχικής σκέψης και δράσης ... οφείλεται βασικά στην ανελέητη σύγκρουση μεταξύ των τάσεων, στον ανοιχτό, μανιακό,

αμείλικτο πόλεμο ανάμεσά τους ...», το κείμενο του Faure προσδιορίζει την “αναρχική σύνθεση” ως την ιδεώδη οργανωτική μορφή που μπορεί να συνενώσει τις τρεις βασικές τάσεις του αναρχισμού: “... τα τρία αυτά ρεύματα καλούνται να συνδυαστούν με σκοπό να ανασυστήσουν ... όσο γίνεται πιο γρήγορα την τεράστια οικογένεια που διασπάστηκε λόγω των περιστάσεων”. Στην έκκληση για συσπείρωση όλων των ελευθεριακών αγωνιστών, η οποία αποτελεί συνέχεια της προσούρας για την αναρχική σύνθεση, ο Faure διευκρινίζει: “Υπάρχει χώρος για όλους. Τόσο για να διαλέξει κανείς την τοποθέτησή του όσο και για να συνδυάζονται ή να συντονίζονται οι κοινές προσπάθειες! Αντικαπιταλιστής, αντικρατιστής, αντικοινοβουλευτικός, πολέμιος των θρησκειών, αντιμιλιταριστής: δηλαδή, δε μπορεί κανείς να είναι αναρχικός αν είναι ένα από όλα αυτά; Πρέπει να είναι όλα αυτά μαζί; Βλ. Sebastien Faure, *La Synthese Anarchiste*, Limoses 1928, *Le Monde Libertaire*, Παρίσι, Ιούνιος 1971 . Maurice Laisant, *A tropes de la Synthese*, *Le Monde Libertaire*, Παρίσι, Ιούνιος 1973.

6. Όταν διάβασε αυτό το κείμενο ο Μπακούνιν έγραψε σχετικά στον Morago: “Πρέπει να γίνει η πρόταση και να συζητηθεί ότι καμιά ομάδα ή συσπείρωση, ομάδων δε θα δέχεται στο μέλλον νέα μέλη παρά μόνο ύστερα από απόφαση που θα λαμβάνεται ομόφωνα και ποτέ με βάση την πλειοψηφία”.... Η πρόταση αυτή αφορούσε τις διαδικασίες διαγραφής ή προσχώρησης νέων μελών, σε συνθήκες παρανομίας, και δεν αφορούσε τους τρόπους λήψης των αποφάσεων.

7. Η “Οργανωτική πλατφόρμα της Γενικής Ένωσης Αναρχικών, προσχέδιο της ομάδας των εξόριστων Ρώσων αναρχικών “Ντιέλο Τρούντα” – που αρχικά την αποτελούσαν ο Πιότρ Αρσίνοφ, ο Νέστορ Μάχνο ο Βαλέφσκι, ο Λίνσκι, η Ίντα Μετ – δημοσιεύτηκε το 1926, στο Παρίσι, στα ρωσικά και στα γαλλικά. Γραμμένη μέσα στο κλίμα της ήττας, που έζησαν οι Ρώσοι αναρχικοί μετά την άνοδο των μπολσεβίκων στην εξουσία και την αμείλικτη συντριβή της εξέγερσης της Κροστάνδης και της μαχνοβτσίνας της Ουκρανίας, κάτω από τις λόγχες του κομμουνιστικού κόμματος, η πλατφόρμα αυτή διαπιστώνει κατ’ αρχήν: “είναι πολύ σημαντικό ότι, παρά τη δύναμη και τον αναμφισβήτητο θετικό χαρακτήρα των ελευθεριακών ιδεών, παρά τη διαύγεια και την ακεραιότητα των αναρχικών θέσεων όσον αφορά την κοινωνική επανάσταση και τέλος, παρά τον ηρωισμό και τις αμέτρητες θυσίες των αναρχικών στον αγώνα για τον ελευθεριακό κομμουνισμό, το αναρχικό κίνημα εξακολουθεί να είναι αδύνατο ... αυτή η κατάσταση του επαναστατικού αναρχισμού ... δε μπορεί να χαρακτηριστεί παρά μόνο σαν κατάσταση χρόνιας και γενικής αποδιοργάνωσης”. Για να προχωρήσει στην πρόταση: “η μόνη μέθοδος που μπορεί να επιφέρει την επίλυση του προβλήματος της γενικής οργάνωσης, είναι η συσπείρωση των δραστήριων αγωνιστών του αναρχισμού με βάση πολύ συγκεκριμένες θέσεις: θεωρητικές, τακτικές και οργανωτικές, δηλαδή, με βάση ένα απόλυτα ομοιογενές πρόγραμμα. “Δύο από τις πιο γνωστές κριτικές ενάντια σ’ αυτή την Πλατφόρμα είναι το κείμενο του Ερρίκο Μαλατέστα, “Η Αναρχική Οργάνωση” (βλ. “Για τον Ελευθεριακό Κομμουνισμό”, Αθήνα, Μάιος 1978), και η απάντηση του Camillo Berneri, “Ο Αναρχισμός των Πλατφορμιστών”, που περιέχεται στη συλλογή *Il ruolo della organizzazione anarchica*, G. Gerrito, R.L. Catania, 1973. Για το ίδιο κείμενο της Πλατφόρμας, βλ. *Plateforme d’organisation de l’ Union generale des anarchistes – projet*, παράρτημα του *Front Libertaire*, οργάνου της ORA, Παρίσι, 1 Μαΐου 1972. Βλ., επίσης: Maurice Joyeux, *A propos de la “Plateforme d’ Archinov”*, *Le Monde Libertaire*, Παρίσι, Απρίλιος 1974, *La Lanterne Noire*, τεύχος 9, και “Η Οργανωτική Πλατφόρμα των Ελευθεριακών Κομμουνιστών”, εκδ. Άρδην, Μάρτιος 2004.

Η ΕΙΔΙΚΗ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ*

“Η οργάνωση, που δεν μπορεί να είναι παρά η πρακτική της συνεργασίας και της αλληλεγγύης, είναι φυσική και απαραίτητη προϋπόθεση της κοινωνικής ζωής: είναι ένα αναπόφευκτο γεγονός που αφορά τον καθένα, τόσο στην ανθρώπινη κοινωνία γενικά όσο και σε οποιαδήποτε ομάδα ανθρώπων που έχουν κάποιο κοινό σκοπό.”

Ερρίκο Μαλατέστα “Η Αναρχική Οργάνωση”¹

“Απ’ την πρώτη στιγμή, η οργάνωση αποτελούσε πρόβλημα”, γράφει ο Μετρόν στην ιστορία του για το γαλλικό αναρχικό κίνημα. Και είναι αλήθεια ότι, σχεδόν παντού, το θέμα της μορφής και του περιεχομένου της οργάνωσης δίχασε το διεθνές αναρχικό κίνημα. Αν και το πρόβλημα αυτό εμφανίστηκε στη Γαλλία με πολύ μεγαλύτερη οξύτητα απ’ ότι σε άλλες περιοχές όπου το εργατικό κίνημα ήταν πιο στενά συνδεδεμένο με τον αναρχισμό, όπως λογουχάρη στην Ισπανία, στην Αργεντινή ή την Ιταλία. Γενικά, απ’ τις απαρχές του κινήματος και την εποχή μετά τη διάσπαση της 1ης Διεθνούς, εμφανίστηκαν δυο τάσεις σχετικά με την οργάνωση – τάσεις που συνεχίζουν να υπάρχουν ακόμη και σήμερα.

Ως προς την ακραία τους μορφή, οι δυο αυτές τάσεις μπορούν να περιγραφούν ως εξής: για τη μια, ο αναρχισμός είναι σαφώς μη οργανωσιμος, δηλαδή, η οργάνωση των αναρχικών ως αναρχικών δεν μπορεί να προχωρήσει πιο πέρα απ’ την ομάδα συγγένειας ή τη λίγο πολύ εφήμερη σύνδεση για πολύ συγκεκριμένες περιστάσεις (για την υπεράσπιση των φυλακισμένων, λογουχάρη). Για την άλλη, οι αναρχικοί πρέπει να οργανώνονται σε μιαν ομοσπονδία εθνικών ή περιφερειακών και διεθνών ομάδων ώστε να αντιπαραθέτουν συνεχώς μια συνεκτική δύναμη απέναντι στο κράτος και τις άλλες οργανώσεις που είναι έτοιμες να καταλάβουν την εξουσία και να αποκλείσουν κάθε άλλη εναλλακτική λύση που μπορεί να παρουσιαστεί.

Αυτή η πρώτη τοποθέτηση ενδέχεται να απορρέει από μια πολύ “οργανωτική” αντίληψη για τις μάζες των εργαζομένων και έτσι δεν απαιτεί καμιά ειδική οργανωτική συσπείρωση (στο βαθμό που το εργατικό κίνημα θεωρείται ότι είναι επαναστατικό ή αναρχικό) και τελικά καταλήγει σε μια κριτική της οργάνωσης που εκτείνεται σε όλους τους τομείς (ειδική ομάδα, συνδικάτο, κτλ.). Η δεύτερη συμπίπτει γενικά με μια οργανωτική τάση σε συνδικαλιστικό επίπεδο αλλά μπορεί να διατυπωθεί ακόμη κι απ’ τους ατομικιστές. Πράγμα που σημαίνει ότι η κλασική διαίρεση των αναρχικών σε ατομικιστές, αναρχοκομμουνιστές και συνδικαλιστές δε χρησιμεύει απαραίτητα για τη διαφοροποίηση των υποστηρικτών της οργάνωσης – ούτε στον εργατικό χώρο ούτε ειδικά. Οι συζητήσεις αυτές που έχουν σήμερα ιστορία ενός αιώνα, δεν μπορούν να θεωρηθούν αφηρημένα ως συζητήσεις “αρχής” σχετικά με την οργάνωση αλλά είναι φανερό ότι έχουν άμεση σχέση με το επίπεδο που κατακτά η πάλη των τάξεων σε κάθε συγκεκριμένη περιοχή, όπως και με την επαναστατική στιγμή και τη διαδικασία ενσωμάτωσης των εν δυνάμει επαναστατικών τάξεων στο σύστημα. Είναι φανερό ότι η ύπαρξη ενός μαζικού και δραστήριου επαναστατικού εργατικού κινήματος άλλοτε μετέθετε συστηματικά το πρόβλημα της οργάνωσης σε ένα άλλο επίπεδο (η περίπτωση της CNT – FAI) και άλλοτε το ελαχιστοποιούσε περίπτωση (FORA)². Όταν οι αστοί ιστορικοί και ιδεολόγοι ασχολούνται με τον αναρχισμό, διαβλέπουν σ’ αυτήν τη διαρκή συζήτηση, στις αλλαγές του, στη δημιουργία και τη διάλυση των αναρχικών οργανώσεων, μια απόδειξη για το ανέφικτο και το παράλογο του αναρχισμού που, παρά τη θεωρητική του συνοχή, έρχεται σε άμεση αντίθεση με την πραγματικότητα. Με άλλα λόγια, παίρνουν την ευθύνη για την “ιστορική πραγματικότητα”, για την ορθολογικότητα του εδραιωμένου λόγου και μας λένε: υπάρχει μια αντίθεση ανάμεσα στη θεωρία και τις αναγκαιότητες της πραγματικότητας.

Ας δούμε, όμως, το πρόβλημα της οργάνωσης πρώτα γενικά και μετά ειδικά, εδώ και τώρα. Πρώτα απ’ όλα αν αυτό που επιδιώκουμε είναι η κατάργηση της εκμετάλλευσης, της κυριαρχίας ανθρώπου από άνθρωπο, άρα η κατάργηση της ιδιοκτησίας, της μισθωτής εργασίας και του κράτους (ως προς αυτό, θεωρητικά τουλάχιστον, όλη η κλασική αριστερά συμφωνεί ότι είναι ο τελικός στόχος), τότε η οργάνωση αποτελεί πρόβλημα στο βαθμό που ξαναβρίσκουμε σαφέστατα σ’ αυτήν τα φαινόμενα του διευθυντισμού, του ηγετισμού, της διευθύνουσας ελίτ, της γραφειοκρατίας. Πράγμα που συνεπάγεται

ότι η οργάνωση δεν αποτελεί πρόβλημα για τους αναρχικούς: απλά οι αναρχικοί είναι ευαίσθητοι, λόγω των ιδεών τους και του επαναστατικού τους προγράμματος, απέναντι στα εξουσιαστικά φαινόμενα που αποκαλύπτει η οργάνωση.

1. Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Ταυτόχρονα, όμως, η οργάνωση ως θεσμοποιημένη και συγκεκριμένη μορφή κοινωνικών σχέσεων είναι μια θετική και δημιουργική απάντηση στις ανάγκες σύνδεσης της ανθρώπινης ζωής. Δεν πρόκειται εδώ να επιχειρηματολογήσουμε για τις αρετές της οργάνωσης. Θεωρώ ολοφάνερο ότι η δύναμη των ισχυρών θεμελιώνεται πάνω στην απομόνωση και την αποδιοργάνωση των αδυνάτων. Η δυσκολία δε βρίσκεται στην οργάνωση αλλά στην κυριαρχία, στην εξουσία και τους διαχωρισμούς στους οποίους στηρίζεται: άντρας – γυναίκα, διευθύνων – διευθυνόμενος, χειρωνακτική εργασία – πνευματική εργασία, κτλ. “Κατά τη γνώμη μας, η εξουσία όχι μόνο δεν είναι αναγκαία για την κοινωνική οργάνωση αλλά, αντί να την ωφελεί, ζει σε βάρος της παρασιτικά και χρησιμοποιεί τα πλεονεκτήματά της για να ωφελήσει μια συγκεκριμένη τάξη που καταπιέζει και εκμεταλλεύεται τις άλλες... Αυτό πιστεύουμε και γι’ αυτό είμαστε αναρχικοί, γιατί αν πιστεύαμε ότι δεν μπορεί να υπάρξει οργάνωση χωρίς εξουσία θα ήμασταν εξουσιαστές, γιατί τότε θα προτιμούσαμε την εξουσία, που υποδουλώνει και εξαθλιώνει τη ζωή, από την αποδιοργάνωση που την καθιστά ανέφικτη.”³ Επιπλέον, η αυτονομία του ατόμου, η ελευθερία του, είναι προϊόν της συνένωσης, της από κοινού ζωής, της κοινωνίας.

Η αντίθεση άτομο – κοινωνία είναι αφηρημένη και δεν έχει νόημα στο βαθμό που το ένα όσο και η άλλη αναπαράγονται αμοιβαία και η ελευθερία είναι κοινωνικό προϊόν. Όπως πολύ σωστά λέει ο Μπακούνιν: η κοινωνική ζωή, οι σχέσεις με τους άλλους, η συλλογική εργασία, είναι μια στιγμή της ελευθερίας του ατόμου.⁴ Όσοι έχουν την ίδια συνείδηση για την κοινωνική τους κατάσταση και ένα πρόγραμμα για τον καινούργιο κόσμο είναι λογικό και επιθυμητό να ενώνονται, να συντονίζονται για την προπαγάνδα και τη δράση τους και να αναπτύσσουν από κοινού την στρατηγική τους. Μια στρατηγική που θα διαμορφώνεται χάρη στις αμοιβαίες σχέσεις, που δεν θα επιβάλλεται ούτε θα τίθεται a priori από μια θεωρία ολοκληρωμένη και καθορισμένη ως πρόγραμμα το οποίο θα πρέπει να ακολουθηθεί, αλλά θα είναι προϊόν ανθρώπινων σχέσεων και ελεύθερα αποδεκτών και άμεσα τροποποιήσιμων υποχρεώσεων.

Η εισήγηση των επαναστατικών κομμουνιστικών και αναρχικών ομάδων του Παρισιού, το 1900⁵, αναφέρει – και συμφωνώ απόλυτα, εφόσον η μορφή που υιοθετείται ανταποκρίνεται στις ανάγκες της εκάστοτε εποχής: “Αυτό που θέλουμε είναι κάτι που θα μας επιτρέπει να ερχόμαστε σε επαφή μεταξύ μας – οι διάφορες συνοικίες μιας μεγάλης πόλης όπως το Παρίσι, οι διαφορετικές κοινότητες μιας χώρας – κάθε φορά που θα έχουμε αυτή την ανάγκη. Λίγο μας ενδιαφέρει αν κάτι τέτοιο θα ονομάζεται “συμφωνία”, “συμμαχία”, “ένωση”, “ομοσπονδία” ή “γραφείο αλληλογραφίας”.’ Από την ίδια μας την πείρα, όμως, ξέρουμε ότι μόλις δημιουργηθεί οποιοδήποτε είδος “οργάνωσης” – και από διαφορετικές πηγές ανάλογα με την αυστηρότητα ή τη χαλαρότητα της σύνδεσης – παρουσιάζονται τα φαινόμενα του ηγετισμού και της γραφειοκρατίας. Θα μπορούσε, λοιπόν, να θεωρηθεί ότι η ανάλυση που κάνει ο Michels λαμβάνει υπόψη μια ιστορική αναγκαιότητα. Και δεν μπορούμε να ξεφύγουμε από το νόμο, το σιδερένιο νόμο της ολιγαρχίας. Ο Michels γράφει: “Η δημιουργία ολιγαρχιών μέσα στα πλαίσια πολλών μορφών δημοκρατίας είναι οργανικό φαινόμενο και κατά συνέπεια μια τάση στην οποία μοιραία υποκύπτει κάθε οργάνωση, είτε είναι σοσιαλιστική είτε αναρχική”⁶. Και που βρίσκεται η αιτία; Στην ίδια την οργάνωση. “Η οργάνωση είναι η πηγή από την οποία γεννιέται η κυριαρχία των εκλεγμένων πάνω στους εκλογείς, των εντολοδόχων πάνω στους εντολοδότες, των αντιπροσώπων πάνω στους εκλογείς τους. Όποιος μιλάει για οργάνωση, μιλάει για ολιγαρχία”⁷. Αυτό το φαινόμενο της ολιγαρχίας που, στο επίπεδο της οργάνωσης, εμφανίζεται σαν ολιγαρχία ή γραφειοκρατία παρουσιάζεται σε αυτό το βιβλίο – κλασικό στο είδος του και αρκετά ενδιαφέρον – σαν στοιχείο οργανικό, δομικό, απαραίτητο για κάθε οργάνωση. Και κάτι τέτοιο σημαίνει: χωρίς αρχηγούς δεν υπάρχει οργάνωση, χωρίς εξουσία δεν υπάρχει κοινωνία. Και αυτό ακριβώς αρνείται ο αναρχισμός. Για τους αναρχικούς, οι σχέσεις κυριαρχίας είναι ενδεχόμενες αλλά όχι απαραίτητες. Αποτελούν στοιχείο ενός συγκεκριμένου είδους καταπιεστικής κοινωνίας και εμφανίζονται στην οργάνωση γιατί η οργάνωση ανήκει σ’ αυτήν την κοινωνία. Για να αποφύγουν αυτό το τόσο εμφανές – ή τόσο αισθητό – στην οργάνωση στοιχείο καταναγκασμού, οι

ατομικιστές, ή ορισμένοι ατομικιστές, καταφεύγουν στη φιλοσοφία του εγώ (Στίρνερ). Το κείμενο του Αρμάν⁸ είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα: “Αν είσαι ατομικιστής, κάθε ένωση δεν μπορεί να είναι για σένα παρά η τελευταία λύση ελλείψει καλύτερης, αφού όταν συνενώνεσαι χάνεις έστω και λίγο από την ανεξαρτησία σου. Η τελευταία λύση, για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, με συγκεκριμένα άτομα, για ένα συγκεκριμένο έργο, χωρίς την οποία το έργο που σε ενδιαφέρει δε θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί”⁹. Όχι μόνο οι ατομικιστές, αλλά και οι αναρχοκομμουνιστές παλιότερα – γεγονός που επαναλαμβάνεται σήμερα με τα άπορα ορφανά του Μάη του ‘68– από φόβο για την οργάνωση κατέφευγαν στην “ομάδα συγγένειας”.

2. Η ΟΜΑΔΑ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ

Οποσδήποτε, η ομάδα συγγένειας δεν αποτελεί εναλλακτική λύση ενάντια στους κινδύνους της οργάνωσης. Η κυριαρχία, που διώχνεται απ’ την πόρτα, ξαναμπαίνει απ’ το παράθυρο. Οι ομάδες συγγένειας υπήρχαν πάντα στο αναρχικό κίνημα. Μερικές φορές, η ύπαρξή τους ερμηνεύτηκε σαν ένα είδος αμυντικής αντίδρασης ενάντια στις διώξεις που υπέστη το εργατικό κίνημα, λογουχάρη μετά την Κομμούνα, γεγονός που ανάγκασε τους συντρόφους να αναδιοργανωθούν σε κατάσταση ημιπαρανομίας. Σε άλλες περιπτώσεις πάλι, μπορούμε να τις δούμε, όπως είπαμε πριν, σαν μια αντίδραση ενάντια στην “πολιτική” δραστηριότητα των κομματικών οργανώσεων που αναπόφευκτα προσανατολίζονται στον αγώνα για την κατάληψη της εξουσίας και τις ίντριγκες.

Επιπλέον είναι γεγονός ότι ορισμένες δραστηριότητες προπαγάνδας και ιδεολογικής επεξεργασίας διευκολύνονται χάρη στην ύπαρξη της μικρής ομάδας συγγένειας· ταυτόχρονα, έχουμε το πολύ θετικό γεγονός της από κοινού δραστηριότητας των ατόμων, που συσπειρώνονται τόσο λόγω ενός κοινού επαναστατικού προγράμματος όσο και λόγω ιδιοσυγκρασίας ή συναισθηματισμού. Με τα σημερινά δεδομένα, θεωρούμε ότι ο πολλαπλασιασμός αυτών των ομάδων καθώς και των άλλων ομαδικών σχηματισμών, με μεγαλύτερη ή μικρότερη συνέπεια, που βασίζονται όμως στις καθημερινές δραστηριότητες της συνοικίας, του εργοστασίου ή αφορούν την επικοινωνία μεταξύ των ομάδων και των περιοχών, αποτελεί λίγο πολύ ιδανική κατάσταση – αρκεί να υπάρχει ταυτόχρονα ένα κίνημα με επαναστατικό περιεχόμενο τόσο στις τάξεις του προλεταριάτου με την καθεαυτή έννοια του όρου όσο και στα άλλα στρώματα του πληθυσμού. Ο Ζαν Γκραβ έλεγε: “Δεν πιστεύουμε (...) στις ενώσεις, τις ομοσπονδίες, κτλ., σαν κάτι το μακροπρόθεσμο. Για μας η ομάδα πρέπει να δημιουργείται στην πολύ συγκεκριμένη βάση κάποιας χρονικά άμεσης πράξης· όταν πραγματοποιηθεί αυτή η πράξη, η ομάδα αναδιοργανώνεται σε νέες βάσεις, είτε με τα ίδια είτε με νέα μέλη”¹⁰. Ωστόσο, το θεμελιακό από την άποψη της οργάνωσης είναι ότι το πρόβλημα της κυριαρχίας παραμένει άλυτο.

Αυτή καθαυτή η δομή της ομάδας συγγένειας, όπως και κάθε πρωτογενούς ομάδας – οικογενειακής ή ιδεολογικής – αναπτύσσει προσωπικούς δεσμούς έντονα φορτισμένους συναισθηματικά – στους οποίους ο έρωτας και το μίσος παίζουν το συνηθισμένο τους κρυφό – όπου το φαντασιακό περιεχόμενο (ασυνείδητο, απωθημένο) δομείται πάνω στην πατριαρχική κοινωνία. Ο αγώνας για την εξουσία στα πλαίσια της ομάδας είναι κάπως αφανής και συνήθως ασυνείδητος. Ο ηγετισμός φαίνεται ότι κεντροθετείται στα προς εκτέλεση καθήκοντα και όλοι οι ανταγωνισμοί έχουν την τάση να παίρνουν ιδεολογική μορφή. Η βιαιότητα, όμως, των συγκρούσεων που ξεσπούν και η συχνότητα που χαρακτηρίζει τη διάλυση αυτών των ομάδων δείχνουν ότι βασιζονται αποκλειστικά σε συναισθηματική βάση. Η σχέση άντρας – γυναίκα και η σχέση γονείς – παιδιά, η σεξουαλικότητα και η βιολογική συγγένεια, επιβάλλουν τον αποκλεισμό της γυναίκας και των παιδιών και έτσι παραχωρούν την εξουσία στον πατέρα.

Η δομή αυτή δεν είναι αποκλειστικό γνώρισμα της “οικογένειας”, είναι επίσης η βασική δομή της εξουσίας, της κυριαρχίας, στο επίπεδο του ατομικού ασυνείδητου. Εδραιώνεται συνεχώς μέσα στην κοινωνία και πάνω σε αυτήν ακριβώς τη βάση συγκροτείται το ατομικό ασυνείδητο. Βρίσκουμε στον εξωτερικό κόσμο αυτό που έχουμε μέσα μας. Και το έχουμε μέσα μας γιατί η κοινωνία δομείται ως κοινωνία εδραιώνοντας ως αναγκαία μιαν ενδεχόμενη σχέση: την απαγόρευση της αιμομιξίας, το νόμο, την πατρική εικόνα. Αυτές οι ερμηνείες δεν αναιρούν τις κοινωνιολογικές, οικονομικές και ιστορικές αιτίες της λειτουργίας της εξουσίας και της γραφειοκρατίας αλλά προσπαθούν να κάνουν τη σύνδεση ή τη

συνάρθρωση ανάμεσα στο ασυνείδητο επίπεδο και την “πραγματικότητα” έτσι όπως μας παρουσιάζεται και η οποία δεν είναι παρά καθαρά κοινωνικό οικοδόμημα. Ο σιδερένιος νόμος της ολιγαρχίας και ο πατρικός νόμος σε κάθε ατομικό πεπρωμένο και στην ιστορία κάθε οργάνωσης αναδομούνται αμοιβαία¹¹. Η ομάδα συγγένειας μας δείχνει ξεκάθαρα τη συναισθηματική μήτρα της εξουσίας. Οι δυσκολίες κάθε μικρής ομάδας – ακόμη και αναρχικής! – όπου οι αποφάσεις λαμβάνονται ομόφωνα (δεν υπάρχει πλειοψηφία και μειοψηφία), όπου τα άτομα αγωνίζονται ενάντια στον καταμερισμό της εργασίας και όπου η ανάθεση των υπευθυνοτήτων καθορίζεται από την εκ περιτροπής ανάληψη καθηκόντων – όπως στη δική μας ομάδα λογουχάρη – περιλαμβάνουν επίσης κάποια πλευρά του αγώνα για την εξουσία αν τις αναλύσουμε στο επίπεδο “αυτού που δε λέγεται”, του ασυνείδητου, αυτού που λείπει για να γίνουν κατανοητά αυτά που συμβαίνουν.

Σε αυτά τα πλαίσια, “η γυναίκα” και “η γνώση” – ως αντικείμενα μιας συμβολικής δομής και όχι, φυσικά, αυτή ή εκείνη η γυναίκα, αυτή ή εκείνη η συγκεκριμένη γνώση – είναι τα σημασιοδοτικά στοιχεία μιας ασυνείδητης κατάστασης που είναι βαθιά ριζωμένη στη δομή της εξουσίας και η οποία, με τη σειρά της, επιβάλλει το ριζικό διαχωρισμό ανάμεσα σε κυρίαρχους και κυριαρχούμενους. Ιδιοκτησία, ζήλια, σεξουαλικότητα, εξουσία, κυριαρχία, όλα αυτά είναι οι διαφορετικοί όροι που, συνδεδεμένοι με διαφορετικό τρόπο ο ένας με τον άλλο, υφαίνονται τον ιστό πάνω στον οποίο αναπαράγεται αδιάκοπα η ταξική κοινωνία. Ακόμη και αν οι αναρχικοί έχουν συνείδηση αυτής της κατάστασης, η συνείδηση αυτή δεν μπορεί να είναι παρά μόνο μερική· το αντίθετο θα σήμαινε ότι ξεφεύγουν από την ιστορία: δεν μπορούν να ξεφύγουν ολότελα από τις κοινωνικές συνθήκες που καθορίζει η πάλη των τάξεων, η κατάσταση της γυναίκας και η ασυνείδητη εσωτερίκευση της εξουσίας¹².

Παρόλο που αυτή η πλευρά της κυριαρχίας έγινε αντιληπτή από τις απαρχές κίόλας του αναρχικού κινήματος¹³, μόνο σήμερα γίνεται αντιληπτή με όλη τη σημασία της (πράγμα που δεν θα μπορούσε να συμβεί πριν τον Φρόιντ). Κυρίως χάρη στην κριτική της καθημερινής ζωής και ιδιαίτερα χάρη στη δράση των διαφόρων κινημάτων απελευθέρωσης των γυναικών, η βαθύτερη σημασιοδότηση της κυριαρχίας γίνεται πια ολοφάνερη και αρχίζει να αποτελεί μέρος του επαναστατικού προγράμματος. Δεν μπορεί να είναι κανείς αναρχικός στη C.N.T. και πατριαρχικός στο σπίτι του. Αυτή η διάσταση των κοινωνικών σχέσεων αναπαράγει την κοινωνική εξουσία. Τώρα, τουλάχιστον, το ξέρουμε. Στο πρώτο τεύχος του *La Lanterne Noire*, με αφορμή τον κοινωνικό και τεχνικό καταμερισμό της εργασίας και ειδικότερα το διαχωρισμό διευθυνόντων – διευθυνόμενων, μπορεί κανείς να διαβάσει κάτω από τον τίτλο “Οι Κοινές μας Θέσεις”: “Από δω και πέρα, μπορούμε να αγωνιζόμαστε ενάντια σε αυτούς τους καταμερισμούς ακόμα και μέσα στην ομάδα μας, αφού ξέρουμε ότι η λύση δε θα μπορούσε να είναι ούτε ατομικιστική, ούτε του γκρουπούσκουλου, ούτε βολонταριστική. Μολονότι απαραίτητες, οι αλλαγές στο επίπεδο των διαπροσωπικών σχέσεων είναι αναγκαστικά μερικές. Για να γίνει μια αλλαγή σε βάθος, πρέπει να αλλάξουμε ταυτόχρονα το δομικό πλαίσιο του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής και του κράτους. Με άλλα λόγια, στη σημερινή ιστορική κατάσταση, η Επανάσταση απαιτεί μια συλλογική εξεγερσιακή φάση”. Πιο συγκεκριμένα, πιστεύω ότι δεν έχουμε να διαλέξουμε ανάμεσα στην Ο ρ γ ά ν ω σ η με κεφαλαίο Ο και την ο μ ά δ α σ υ γ γ έ ν ε ι α ς – ακόμη λιγότερο, φυσικά, την αδράνεια, την παθητικότητα, όσο κριτική και στοχαστική και αν είναι, εκείνων που περιμένουν ότι το πραγματικό κίνημα θα τους χτυπήσει την πόρτα – αλλά πρέπει να αποκτήσουμε συνείδηση των προβλημάτων (να διατυπώσουμε την κριτική θεωρία) και να συμμετάσχουμε στις διάφορες οργανωτικές μορφές που μας προσφέρει η κοινωνική κατάσταση σε άμεση σχέση με το επαναστατικό μας πρόγραμμα (αρμονία μέσων και σκοπών).

Η πολιτική κυριαρχία, το κράτος, δεν επιτρέπει σε κανένα να απαλλαγεί από το είδος των κοινωνικών σχέσεων που επιβάλλει η ύπαρξή του· μπορούμε να αγωνιστούμε εναντίον του και να περιορίσουμε στο ελάχιστο τις επιπτώσεις του στις σχέσεις μεταξύ συντρόφων, αλλά δεν μπορούμε να την αρνηθούμε στην πράξη και να συνεχίσουμε να ζούμε. Γι’ αυτό ακριβώς, η καθημερινή ζωή είναι σαφώς ρεφορμιστική. Γι’ αυτό ακριβώς η “διαπαιδαγώγηση” δεν είναι κάτι εφικτό. Γι’ αυτό ακριβώς είναι αναγκαία η επαναστατική στιγμή (η συλλογική εξεγερσιακή δράση). Μόνο μέσα από τη δράση, που ο χρόνος της είναι μόνο το παρόν και τίποτε άλλο, μπορεί το επαναστατικό πρόγραμμα να εισχωρήσει στο σύστημα και να μεταβάλλει τα όρια του εφικτού. Να δημιουργήσει, δηλαδή, μιαν άλλη πραγματικότητα.

3. Η ΕΦΙΚΤΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Για να επανέλθουμε στη βασική πλευρά του όλου προβλήματος, θα πω: η εφικτή οργάνωση για τους αναρχικούς είναι στενά συνδεδεμένη με το βαθμό συνείδησης του εργατικού και αγροτικού κινήματος μέσα στα πλαίσια της πάλης των τάξεων σε μια συγκεκριμένη στιγμή. Σήμερα, η κατάσταση στη Γαλλία χαρακτηρίζεται από την αυξανόμενη δυσαρέσκεια διαφόρων στρωμάτων του πληθυσμού και ειδικότερα από την αυξανόμενη εργατική αγωνιστικότητα που συχνά ξεπερνάει τα συνδικαλιστικά πλαίσια. Η επιρροή των ρεφορμιστικών συνδικαλιστικών οργανώσεων είναι τεράστια και η λειτουργία ελέγχου που ασκούν στο εσωτερικό του καπιταλιστικού συστήματος γίνεται ολοένα και πιο φανερή. Ωστόσο, θα πρέπει να ακολουθήσουν στο βαθμό που αναπτύσσεται το κίνημα των άγριων απεργιών και δημιουργούνται οι συνθήκες μιας επαναστατικής διαδικασίας. Η κρίση του καπιταλιστικού συστήματος και ο διεθνής συσχετισμός δυνάμεων, που καταστρέφει την πλασματική και αρνητική “επαναστατική” εικόνα των λεγόμενων κομμουνιστικών χωρών, διευκολύνουν τη διαδικασία. Αν εξελιχθεί αυτή η κατάσταση, η ύπαρξη επαφής ανάμεσα στις διαφορετικές αναρχικές ομάδες θα είναι ολοένα και πιο αναγκαία για να μπορέσουμε να επέμβουμε με κάποια αποτελεσματικότητα και ταυτόχρονα για να καταστεί εφικτή μια κοινή στρατηγική με βάση την ανταλλαγή των αναλύσεων και των πληροφοριών σχετικά με αυτήν την κοινωνική πραγματικότητα. Κοινή στρατηγική δεν σημαίνει ενιαία ούτε και μοναδική στρατηγική αλλά απλά, κατά τη γνώμη μου, τη δυνατότητα αυτόνομης ανάπτυξης των διαφορετικών ομάδων του αναρχικού κινήματος οι οποίες, παράλληλα, στηρίζονται στην ολότητα του επαναστατικού και αντιεξουσιαστικού κινήματος. Συνοψίζοντας όσα είπα μέχρι τώρα, θεωρώ ότι η ειδική οργάνωση σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο δεν επαρκεί τόσο σε σχέση με την πραγματική κατάσταση των διαφόρων ομάδων και ρευμάτων του αναρχισμού όσο και σε σχέση με το βαθμό δόμησης του επαναστατικού κινήματος.

Αντίθετα, εκείνο που είναι απαραίτητο είναι η σ υ ν δ ε σ η μεταξύ των ομάδων – γεγονός που θα επιτρέψει την αλληλοενημέρωση ή την ανταλλαγή εμπειριών, και θα δώσει τη δυνατότητα δημιουργίας επιμέρους οργανώσεων με πιο συγκεκριμένους στόχους δράσης ή / και άμυνας. Όσο για το βασικό πρόβλημα που εμφανίζεται συνήθως όταν τίθεται το θέμα της κριτικής της οργάνωσης, δηλαδή, το πρόβλημα της εξουσίας, της κ υ ρ ι α ρ χ ι α ς, η απάντησή μου είναι ξεκάθαρη. Η πολιτική εξουσία και η κυριαρχία τόσο στο επίπεδο του κράτους όσο και του ζευγαριού – καθώς και σε αυτό της ομάδας συγγένειας – αποτελούν στοιχεία της καταπιεστικής κοινωνίας στο σύνολό της. Μέσα στα πλαίσια αυτής ακριβώς της κοινωνίας πρέπει να δημιουργηθεί το επαναστατικό κίνημα που θα την καταστρέψει για να δώσει τη θέση της σε μια νέα κοινωνική εξέλιξη χωρίς οικονομική εκμετάλλευση ούτε και πολιτική κυριαρχία. Μόνο η συλλογική και επαναστατική δράση μπορεί να δημιουργήσει τις συνθήκες ενός νέου καθορισμού των κοινωνικών σχέσεων, τις συνθήκες μιας βαθιάς αλλαγής προς την κατεύθυνση της μη εξουσιαστικής κοινωνικής οργάνωσης.

Η καθημερινή κριτική της εξουσίας θέτει τις βάσεις του επαναστατικού προγράμματος και μεταβάλλει τα θ ε ω ρ η τ ι κ ά όρια της “εφικτής συνείδησης” αλλά την κοινωνική κ υ ρ ι α ρ χ ι α πρέπει να την καταπολεμήσουμε στο κοινωνικό επίπεδο, στο επίπεδο του κράτους, και μόνον η ύπαρξη ενός αντιεξουσιαστικού, επαναστατικού, συλλογικού κινήματος που είναι ικανό να οδηγήσει σε μια επαναστατική κατάσταση θα μπορέσει να δημιουργήσει μια άλλη κοινωνία χωρίς αφέντες και δούλους. Το εφικτό είδος οργάνωσης των αναρχικών εξαρτάται άμεσα από την ύπαρξη ή τη μη ύπαρξη αυτού του επαναστατικού κινήματος. Αυτή η οργάνωση είναι, επιπλέον, θεμελιακό στοιχείο για τη διαμόρφωση ενός αντιεξουσιαστικού προγράμματος που θα μπορεί να εκφράζεται από το μαζικό κίνημα και να είναι η έκφραση αυτού του μαζικού κινήματος. Σε περιόδους υποχώρησης και αδράνειας, το ουτοπικό περιεχόμενο του επαναστατικού προγράμματος καθορίζει την απομόνωση, τον εσωτερισμό και το χλιασμό των ομάδων, που τόσο συχνά καταγγέλλονται από τους βδελυρούς νεκροθάφτες του αναρχισμού. Αλλά ακόμη και τότε, σε αυτές τις περιόδους που είναι κενές ιστορίας “ενδέχεται να υπάρχουν ορισμένοι που το έργο τους δεν πρόκειται να χαθεί – τίποτα δεν χάνεται σε αυτό τον κόσμο – ακόμα και οι σταγόνες του νερού, όσο αόρατες και αν είναι, φτιάχνουν έναν ωκεανό”¹⁴. Σε επαναστατικές περιόδους ή όταν, όπως σήμερα, αρχίζει η αναδίπλωση, οι ομάδες ανοίγονται, διευρύνονται και ξανασυνδέονται μέχρι να επανενωθούν, μέσα από τη δράση, με το μαζικό κίνημα. Η απελευθέρωση των εργαζομένων θα είναι έργο των ίδιων των εργαζομένων και η οργάνωση της μελλοντικής κοινωνίας θα είναι έργο των ανθρώπων που θα τη ζήσουν.

Σημειώσεις

1. Απάντηση του Μαλατέστα στην “Πλατφόρμα” του Αρσίνουφ. Περιλαμβάνεται στη συλλογή IL RUOLO DELLA ORGANIZZAZIONE ANARCHICA, G. GERRITO, R.L. CATANIA, 1973, σ. 325. Ελληνικά δημοσιεύτηκε στο πρώτο και μοναδικό τεύχος του περιοδικού “Για τον ελευθεριακό Κομμουνισμό”, Αθήνα, Μάιος 1978. * Σημ. της σύνταξης: Επίσης περιλαμβάνεται και στη μπροσούρα “Η οργανωτική πλατφόρμα των ελευθεριακών κομμουνιστών” εκδόσεις Άρδην, Μάρτης 2004.

2. Στην περίπτωση της Ισπανίας, η “ειδική οργάνωση” FAI (Ιβηρική Αναρχική Ομοσπονδία) δημιουργήθηκε σαν απάντηση σε μια εσωτερική κατάσταση της CNT (Εθνική Συνομοσπονδία Εργασίας), και το πρόβλημα που τέθηκε (και εξακολουθεί να τίθεται) είναι η σχέση ανάμεσα στο επαναστατικό μαζικό κίνημα και την ειδική οργάνωση των αναρχικών.

Στην περίπτωση της FOR A (Περιφερειακή Εργατική Ομοσπονδία Αργεντινής), που είχε αναρχικό προσανατολισμό και ήταν η ισχυρότερη οργάνωση του εργατικού κινήματος στο πρώτο τέταρτο του αιώνα, η “ειδική οργάνωση” σε εθνική κλίμακα (FACA: Αναρχοκομμουνιστική Ομοσπονδία Αργεντινής, αργότερα μετονομάστηκε σε FLA: Ελευθεριακή Ομοσπονδία Αργεντινής) συγκεκριμενοποιήθηκε μόνο μετά την “παρακμή” του επαναστατικού εργατικού κινήματος.

3. Errico Malatesta, βλ. περιοδικό L' Agitazione, Ανκόνα 1897.

4. Αφού δηλώσει πρώτα ότι “η ελευθερία του άλλου δεν είναι με κανένα τρόπο όριο ή άρνηση της ελευθερίας μου, είναι αντίθετα ή αναγκαία συνθήκη και η επιβεβαίωσή της. Δε γίνονται πραγματικά ελεύθερος παρά μόνο μέσω της ελευθερίας των άλλων...”, ο Μπακούνιν υποστηρίζει ότι η ελευθερία είναι το “κατ’ εξοχήν κοινωνικό” και ότι “μπορούμε να διακρίνουμε στην ελευθερία τρεις φάσεις ανάπτυξης”:... η πρώτη, η κατ’ εξοχήν θετική και κοινωνική, είναι η από μέρους της κοινωνίας “πλήρης ανάπτυξη των ανθρώπινων ικανοτήτων και δυνάμεων”. Η δεύτερη είναι αρνητική: πρόκειται για την εξέγερση του ανθρώπου ενάντια στην εξουσία, ενάντια στο κράτος. Η τρίτη φάση είναι η εξέγερση του ατόμου ενάντια “στη φυσική επιρροή της κοινωνίας”. Ενάντια στα ήθη και τα έθιμα, δηλαδή ενάντια στην εσωτερικευμένη κοινωνία. Συνεπώς, “για να εξεγερθεί ενάντια σε αυτήν την επίδραση που εξασκεί ολότελα φυσικά η κοινωνία πάνω του, ο άνθρωπος πρέπει, τουλάχιστον ως ένα βαθμό, να εξεγερθεί ενάντια στον ίδιο του τον εαυτό...”. Μ. Μπακούνιν, “Θεός και Κράτος”, Μετ.: Θέμη Μιχαήλ, Εκδόσεις Διεθνής Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1974, σ. 104-106.

5. Εισήγηση σχετικά με την αναγκαιότητα μόνιμης συνεργασίας μεταξύ των επαναστατικών κομμουνιστικών και αναρχικών ομάδων. Παρίσι 1900. Inst. Inter. de Sciences Sociales.

6. R. Michels, Les partis politiques, Flammarion, Παρίσι 1971, σ. 297.

7. Στο ίδιο, σ. 296.

8. Ernest Armand, ατομικιστής αναρχικός (1872-1962).

9. Maitron, Histoire de l'anarchisme français, τόμος II, σ. 179.

10. Maitron, στο ίδιο, σ. 79.

11. Βλ. Μ. Μπρίντον, “Το παράλογο στην Πολιτική”, Μετ.: Ν. Μπαλή, Εκδόσεις Διεθνής Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1974.

12. Μιλώντας για την τυραννία ο La Boetie λέει: “Τι κακό θα μπορούσε να σας κάνει αν δε συγκαλύπτατε εσείς οι ίδιοι τον κλέφτη που σας ληστεύει, αν δεν είσατε συνένοχοι του φονιά που σας φονεύει και προδότες του ίδιου σας του εαυτού;”. Βλ. Le Discours de la servitude volontaire, Payot, Παρίσι 1976, σ. 196.

“{ Η επιρροή της κοινωνίας }... περιβάλλει τον άνθρωπο από τη γέννησή του, τον διαπερνά, διεισδύει μέσα του και αποτελεί τη βάση της ατομικής του ύπαρξης. Έτσι που ο καθένας είναι κατά κάποιο τρόπο συνένοχός της ενάντια στον ίδιο του τον εαυτό, τις περισσότερες φορές χωρίς να το υποπτεύεται.” Μ. Μπακούνιν, “Θεός και Κράτος”, Μετ.: Θ. Μιχαήλ, Εκδ. Διεθνής Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1974, σ. 106.

13. ...Είμαστε επίσης εχθροί της πατριαρχικής και νομικής εξουσίας των συζύγων πάνω στις γυναίκες, των γονέων πάνω στα παιδιά και αυτό επειδή η ιστορία μας διδάσκει ότι ο δεσποτισμός στην οικογένεια είναι το σπέρμα του πολιτικού δεσποτισμού στο “κράτος”, 1871. Μ. Μπακούνιν, “Επιστολή προς τους συντάκτες του Proletaric Italiano” Βλ. Oeuvres Completes, τόμος 2, σ. 58.

14. Μ. Μπακούνιν, επιστολή προς τον Elisee Reclus, Λουγκάνο 1875. Βλ.: A. Lehning, Michel Bakounine et les autres, 10/18, σ. 342.

* Αναδημοσίευση από το αντιεξουσιαστικό περιοδικό “Μαύρος Ήλιος”, 1/10/1981

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Σε συνθήκες πολέμου

“ΠΟΛΙΤΟΦΥΛΑΚΕΣ ΝΑΙ, ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ ΠΟΤΕ!”

(Απόσπασμα από τα “τετράδια ελεύθερης γης”, του Αντρέ Προυντομώ, 1937)

Οι εργατικές πολιτοφυλακές έπαιξαν έναν καθοριστικό ρόλο στην αντιφασιστική πολεμική δράση. Θα κατόρθωναν να επιβάλλουν το δικό τους χαρακτήρα στην ίδια τη φύση των επιχειρήσεων. Η λογική απαιτούσε τη διάλυση των τακτικών στρατιωτικών σωμάτων μέσα στην πολιτοφυλακή και όχι την ενσωμάτωση της πολιτοφυλακής στο στρατό. Ακριβώς αυτό παραγνώρισαν οι “αρχές” της Βαρκελώνης και της Μαδρίτης, προβαίνοντας σε απόπειρες κινητοποίησης που είχαν σκοπό τους να πετύχουν μια πολιτική αδιαφορία και να πετύχουν έτσι τη στρατιωτικοποίηση των πολιτοφυλάκων. Στην Καταλονία αυτή η απόπειρα κινητοποίησης απέτυχε. Οι δρόμοι της Βαρκελώνης πλημμύρισαν από τους κληρωτούς των κλάσεων 33-34-35 που, μη έχοντας εμπιστοσύνη στους αξιωματικούς και πιστεύοντας ότι ήταν απελευθερωμένοι από την παλιά στρατιωτική αντίληψη του μαντρώματος στους στρατώνες, αρνούσαν να πάνε στις μονάδες τους. Πολλοί από αυτούς τους νέους εγγράφονταν στην πολιτοφυλακή και μερικοί ήθελαν ακόμα και να φύγουν αμέσως για τη Σαραγόσα. Για να εκθέσουν την άποψή τους, οργάνωσαν μια πλατιά συνέλευση που παραβρέθηκαν 10000 από αυτούς, στη διάρκεια της οποίας ψήφισαν την παρακάτω ημερήσια διάταξη:

“Δεν αρνούμαστε να εκπληρώσουμε το καθήκον μας σαν πολίτες και επαναστάτες. Θέλουμε να πάμε να ελευθερώσουμε τα αδέρφια μας στη Σαραγόσα. Θέλουμε να είμαστε πολιτοφύλακες της ελευθερίας, αλλά όχι στρατιώτες με στολή. Ο στρατός αποδείχτηκε κίνδυνος για το λαό. Μόνο οι λαϊκές πολιτοφυλακές προστατεύουν τις δημόσιες ελευθερίες: “Πολιτοφύλακες, ναι! Αλλά στρατιώτες, ποτέ!”

Η CNT έκανε διαβήματα στη Μαδρίτη και στη Βαρκελώνη υποστηρίζοντας την άποψή της. Οι δηλώσεις των νεοσύλλεκτων εκφράστηκαν αμέσως σε πράξεις. Χιλιάδες ήρθαν αυθόρμητα να εγγραφούν στην πολιτοφυλακή. Και η κινητοποίηση χωρίς ταξική διάκριση ή επαναστατική θέληση εγκαταλείφθηκε σ’ αυτό που αφορά στην πάλη “εναντίον των στασιαστών”. Εξ’ άλλου η Μαδρίτη και η Βαρκελώνη κατάλαβαν ότι δεν πρόκειται για μια απλή καταστολή ενός “στασιαστικού” κινήματος. Είμαστε απέναντι σ’ ένα κοινωνικό φαινόμενο που η φασιστική απόπειρα επιτάχυνε την εμφάνισή του. Όλοι εκείνοι που θα ήθελαν να του αντισταχθούν θα σαρώνονταν. Αντίθετα, εάν οι ηγετικοί κύκλοι καταλάβαιναν τη δύναμή του και του άφηναν ελεύθερο τον τόπο, θα αποφεύγονταν ανεπανόρθωτα κακά.

Η CNT, είπε σ’ αυτούς τους νεοσύλλεκτους: “Αφού δεν πρόκειται να αποφύγετε την εκπλήρωση ενός καθήκοντος, θα υποστηρίξουμε τα δίκαιά σας: θα πολεμήσετε σαν πολιτοφύλακες, όχι σαν στρατιώτες”. Λύση που χειροκρότησαν οι νεοσύλλεκτοι!

Σκεπτόμαστε πως οι ισπανικές κυβερνήσεις δε θα τους αρνηθούν αυτό το δικαίωμα. Πρέπει να ξέρουν πως ένας στρατός που πολεμάει κάτω από καταναγκασμό, καταλήγει τελικά στην ήττα. Μάρτυρας οι στρατιές του Ναπολέοντα, που δεν απέφυγαν ούτε το Βατερλώ ούτε την πτώση της αυτοκρατορίας. Οι εθελοντικοί στρατοί έχουν πίσω τους μια ολόκληρη εποποιία, σαν εκείνη των πολεμιστών της Γαλλικής επανάστασης.

Η CNT, ξέρει ότι καλώντας τους πολιτοφύλακες στα όπλα, κανένας δε θα την κοπανούσε, διότι η λιποταξία στη μάχη σημαίνει προδοσία”.

ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΗΣ ΣΙΔΕΡΕΝΙΑΣ ΦΑΛΑΓΓΑΣ ΣΤΗΝ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΒΑΛΕΝΘΙΑ

(Επιδοκιμάστηκε από τη φάλαγγα και τυπώθηκε στο όργανό της “Λίνεα Φουέγκο”, της 27 Νοέμβρη 1936, μέτωπο Τερουέλ):

Η Σιδερένια φάλαγγα ζητάει να μην ασχολείται η επιτροπή εισηγητών της Γενικής Διοίκησης με τη δομή των πολιτοφυλακών της CNT.

Η Σιδερένια φάλαγγα πρέπει να εκθέσει τη δομή της, την εσωτερική της οργάνωση. Πάνω σε αυτό το θέμα, η συζήτηση πρέπει να αγγίζει πολλά σημεία. Κατ’ αρχή, το σημείο της στρατιωτικοποίησης. Υπάρχει ένα κυβερνητικό διάταγμα που προβλέπει να στρατιωτικοποιηθούν όλες οι φάλαγγες και υπάρχουν σύντροφοι που πιστεύουν ότι η στρατιωτικοποίηση τακτοποιεί τα πάντα.

Εμείς λέμε ότι δεν τακτοποιεί τίποτα.

Απέναντι στους δεκανείς, τους λοχίες και τους αξιωματικούς βγαλμένους από ακαδημίες, που αγνοούν ολότελα, μερικές φορές, τα προβλήματα του πολέμου, παρουσιάζουμε την οργάνωσή μας. Η Σιδερένια φάλαγγα και όλες οι φάλαγγες της CNT και της FAI και ακόμα και άλλες που δεν ανήκουν στην συνομοσπονδία, δεν έχουν αποδεχτεί τη στρατιωτική πειθαρχία.

ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ Η ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ;

Σε μια πρόταση που παρουσιάστηκε και επιδοκιμάστηκε σε μια συγκέντρωση στη Βαλένθια από την CNT και την FAI, τη Σιδερένια φάλαγγα κτλ, θεωρήθηκε σαν αναγκαία η δημιουργία ενός οργανισμού που θα εξυπηρετούσε σαν σύνδεσμος μεταξύ των δυνάμεων που μάχονται στο Τερουέλ και σε διάφορα μέτωπα. Σ’ αυτή ζητήθηκε η δημιουργία επιτροπών πολέμου και επιτροπών φάλαγγας, με το σκοπό να σχηματιστεί από εκπροσώπους η επιτροπή επιχειρήσεων. Αυτή η επιτροπή θα αποτελούνταν από δύο αντιπροσώπους πολίτες και έναν στρατιωτικό γενικό τεχνικό σαν πάρεδρο, για κάθε φάλαγγα και από τον πολεμικό αντιπρόσωπο της λαϊκής εκτελεστικής επιτροπής που θα υπηρετούσε σαν σύνδεσμος μεταξύ των φαλαγγών των άλλων μετώπων.

Αυτό θέλει να πει ότι εμείς που είμαστε ενάντια σ’ αυτό που ονομάζεται μοναδική διοίκηση,

προπαγανδίζουμε με το παράδειγμα και την πρακτική το συντονισμό όλων των δυνάμεων που παλεύουν. Εμείς δεν μπορούμε να αποδεχτούμε ένα γενικό επιτελείο ή έναν υπουργό, που δε γνωρίζουν πρακτικά την κατάσταση του εδάφους, που δεν πήγαν ποτέ στο πεδίο μάχης, που αγνοούν ολότελα το χαρακτήρα των ανθρώπων που διοικούν (όταν αυτή η άγνοια δεν επεκτείνεται, επί πλέον στην στρατιωτική τεχνική) να μας διευθύνουν από ένα γραφείο και να μας δίνουν διαταγές που τις περισσότερες φορές είναι ανόητες. Εμείς που αναγκαστήκαμε πάντα σχεδόν να υποταχθούμε στις διαταγές της στρατιωτικής διοίκησης, των πολεμικών αντιπροσωπειών και του γενικού επιτελείου, οφείλουμε να διαμαρτυρηθούμε και να ζητήσουμε την καθαίρεση του λεγόμενου γενικού επιτελείου της Βαλένθια. Όσο καιρό το έχουμε υπακούσει ο αποπροσανατολισμός ήταν τόσο μεγάλος, ώστε δε γνωρίζαμε τίποτα για την κατάσταση των άλλων μετώπων, ούτε για τη δραστηριότητα των άλλων φαλαγγών. Μας βομβάρδιζαν και δε μπορούσαμε να μάθουμε από πού. Γι' αυτό προτείνουμε τη δημιουργία μιας επιτροπής επιχειρήσεων, που να αποτελείται από άμεσους ανακλητούς αντιπροσώπων των φαλαγγών και όχι όπως το θέλουν οι μαρξιστές από επιτρόπους (κομμισάριους) κάθε κεντρικής οργάνωσης. Θέλουμε αντιπροσώπους που να γνωρίζουν καλά το έδαφος και να ξέρουν πού να πάνε.

Η σύσταση πολεμικών συμβουλίων είναι αποδεκτή από όλες τις πολιτοφυλακές της συνομοσπονδίας. Ξεκινάμε από το άτομο και σχηματίζουμε ομάδες των δέκα, που τακτοποιούνται μεταξύ τους για τις μικρές επιχειρήσεις. Η συγκέντρωση δέκα ομάδων, σχηματίζει μια εκατονταρχία, που υποδείχνει έναν αντιπρόσωπο για να την εκπροσωπήσει. Τριάντα εκατονταρχίες σχηματίζουν μια φάλαγγα που διοικείται από την πολεμική επιτροπή, στην οποία οι αντιπρόσωποι των εκατονταρχιών έχουν ψήφο που λογαριάζεται.

Ένα άλλο σημείο, είναι αυτό του συντονισμού όλων των μετώπων. Αυτός θα πραγματοποιείται από επιτροπές αποτελούμενες από δύο πολιτικούς αντιπροσώπους, έναν στρατιωτικό εκπρόσωπο σαν πάρεδρο, εκτός από την εκπροσώπηση της λαϊκής εκτελεστικής επιτροπής. Έτσι ενώ κάθε φάλαγγα διατηρεί την ελευθερία δράσης της, φτάνουμε στο συντονισμό των δυνάμεων, που δεν είναι το ίδιο πράγμα με την ενότητα της κεντρικής διοίκησης.

Οι μαρξιστές και οι ρεπουμπλικάνοι δεν το ήθελαν αυτό, γιατί έλεγαν πως οι φάλαγγες δεν έχουν τίποτα να συζητήσουν και ότι όλοι οφείλουν να σέβονται αυτό που διατάζει το γενικό επιτελείο. Έτσι ήταν προτιμότερη μια ήττα με το επιτελείο παρά πενήντα νίκες με πενήντα επιτροπές.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΙΕΡΑΡΧΙΑ Η ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ;

Όσο για τη στρατιωτικοποίηση, θέλουμε να παραδεχτούμε ότι οι στρατιωτικοί, που αφιέρωσαν όλη τους τη ζωή στη μελέτη των πολεμικών τακτικών, είναι πιο κατατοπισμένοι από μας και ότι συχνά οι συμβουλές τους αξίζουν περισσότερο από τις δικές μας. Κατά συνέπεια, δεχόμαστε τις συμβουλές τους και τη συνεργασία τους. Στη φάλαγγά μας, π.χ., το στρατιωτικό στοιχείο στο οποίο έχουμε εμπιστοσύνη, δουλεύει σε συμφωνία μαζί μας και συνολικά, συντονίζουμε τις προσπάθειές μας. Αλλά αν μας στρατιωτικοποιήσουν, το μόνο πράγμα που θα συμβεί θα είναι (να περάσουμε) από μια ομοσπονδιακή δομή σε μια πειθαρχία στρατών, πράγμα που ακριβώς δεν θέλουμε.

Μιλούν επίσης για μικτές εθνοφρουρές. Σκεπτόμαστε πως η ανάπτυξη ομάδων κατά συγγένειες θα πρέπει να ισχύει και αύριο όπως και σήμερα. Τα άτομα να κάνουν ομάδες σύμφωνα με τις ιδέες τους και το χαρακτήρα τους. Αυτοί που σκέπτονται με τούτο ή εκείνο τον τρόπο να ενώνουν τις προσπάθειές τους για να πραγματοποιήσουν τους κοινούς τους σκοπούς. Εάν οι φάλαγγες σχηματιστούν κατά τρόπο ετερογενή, δεν θα φτάσουν σε κανένα πρακτικό αποτέλεσμα.

Αυτό θέλει να πει ότι δεν απαρνιόμαστε καθόλου την ανεξαρτησία των φαλαγγών και δεν θέλουμε να υποδουλωθούμε σε καμιά κυβερνητική διοίκηση. Εμείς παλεύουμε να νικήσουμε κατ' αρχή το φασισμό, σε συνέχεια για το ιδανικό μας, που είναι η αναρχία. Η δράση μας δεν πρέπει να τείνει στο δυνάμωμα του κράτους, αλλά στην προοδευτική του καταστροφή και να κάνει άχρηστη την κυβέρνηση.

Δεν αποδεχόμαστε τίποτα αντίθετο με τις αναρχικές μας ιδέες, που είναι μια πραγματικότητα,, δεδομένου ότι κανείς δεν μπορεί να ενεργεί διαφορετικά από ό,τι σκέφτεται.

Προτείνουμε άρα, να γίνει δεκτός ο τρόπος οργάνωσής μας σε ομάδες εκατονταρχίες,, επιτροπές φάλαγγας και επιτροπές πολέμου, συγκροτημένες από στρατιωτικά και πολιτικά στοιχεία, για να επιτύχουν το συντονισμό όλων των πολιτοφυλάκων που παλεύουν στα διάφορα μέτωπα.

Η ΕΛΛΕΙΨΗ ΥΛΙΚΟΥ.

Το τελευταίο σημείο συζήτησης, είναι η έλλειψη υλικού πολέμου. Μέχρι τώρα, οι φάλαγγες μας τροφοδοτήθηκαν μερικά από την κυβέρνηση. Παράδειγμα: στη φάλαγγα που αντιπροσωπεύω, που αποτελείται από τρεις χιλιάδες άντρες, η κυβέρνηση έδωσε σχεδόν χίλια ντουφέκια. Άρα, το 80% περίπου έπρεπε να τα προμηθευτούμε μόνοι μας και το πραγματοποιήσαμε παίρνοντάς τα από τον εχθρό. Αυτό σημαίνει ότι η κυβέρνηση και οι επίσημες οργανώσεις δεν ενδιαφέρονταν για το θέμα του εξοπλισμού αυτών των φαλαγγών και της προμήθειας τους με το αναγκαίο υλικό. Αυτό είναι ένα πρόβλημα που έπρεπε να το λύσει η οργάνωση, γιατί η Βαλένθια (σημ. έδρα της κεντρικής κυβέρνησης που είχε εγκαταλείψει τη Μαδρίτη) απασχολούνταν πολύ λίγο με αυτό. Η οργάνωση οφείλει να επαγρυπνεί για να μη λείπει τίποτα.

Είπαν επίσης ότι με την πειθαρχία αποφεύγονται η πτώση του ηθικού και η λιποταξία. Αυτό δεν είναι βέβαιο. Το θάρρος και ο φόβος εξαρτώνται από πάρα πολλές περιστάσεις, διότι το ίδιο άτομο μπορεί να φοβάται σε μια σύγκρουση και να συμπεριφέρεται σαν ήρωας σε μια άλλη. Πειθαρχία ή όχι, είναι το ίδιο πράγμα, αφού αποδείχτηκε πως εκείνοι που είναι στρατιωτικοποιημένοι είναι οι πρώτοι που φεύγουν. Και όταν παρουσιάζεται ο κίνδυνος, το άτομο που είναι αναρχικός, μαρξιστής ή ρεπουμπλικάνος κυριαρχείται από το ίδιο ένστικτο αυτοσυντήρησης και το βάζει στα πόδια ή προχωρεί.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΜΙΣΘΟΥ.

Να, τώρα ένα πρόβλημα που πιστεύουμε ότι είναι δουλειά της οργάνωσης να το λύσει. Οι εισηγητές της κυβέρνησης λένε ότι οι πολιτοφύλακες πρέπει να εξαρτώνται οικονομικά από αυτήν. Σε αυτό, πρέπει να απαντήσουμε πως στην αρχή οι φάλαγγες της Συνομοσπονδίας σχηματίζονταν κατά τρόπο αυθόρμητο και ξεκινούσαν για το μέτωπο. Κανένας δεν απασχολούνταν για μισθό, γιατί τα χωριά που έμεναν αυτοί οι μαχητές βοηθούσαν τις οικογένειες, που έτσι είχαν εξασφαλισμένη την ύπαρξή τους. Αλλά, έφτασε μια στιγμή που τα χωριά σταμάτησαν να τροφοδοτούν τις οικογένειες και άρχισαν τα αιτήματα. Υπήρξαμε πάντοτε εχθρικοί σε αυτό το μισθό των δέκα πεσετών, διότι το άτομο συνηθίζει να ζει από τα όπλα και γίνεται επαγγελματίας. Αυτός ο φόβος ήταν δικαιολογημένος, διότι αριθμός συντρόφων μας, θα μπορούσε κανείς να πει, ότι διαφθάρθηκε. Εμείς λέμε πως εάν τα συνδικάτα μπορούν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των οικογενειών, να απαρνηθούμε τις δέκα πεσέτες και να μη θέλουμε να αγγίζουμε τίποτα. Αν όχι, τότε θα συνεχίσουμε να τις παίρνουμε όπως μέχρι τώρα.

Το ενιαίο συνδικάτο Σεγκόρμπε πρέπει να μας πει ότι είναι ολότελα σύμφωνο με τη δομή της Σιδερένιας φάλαγγας, της φάλαγγας Τόρρες – Μπενεντίτο και της Νο 23 (φάλαγγα Ντουρούτι). Η Σεγκόρμπε που είναι η ζώνη σύγκρουσης και κινητοποίησης αναγνώριζε ότι αυτή η δομή των πολιτοφυλάκων είναι αναγκαία, διότι μπορεί να κρίνει καλύτερα από την πλειοψηφία των αντιπροσωπειών που παραβρίσκονται στην ολομέλεια, γιατί, ακόμα περισσότερο, έχει σαν αντιπρόσωπο στην ολομέλεια μας μια συντρόφισσα που πέρασε στη Σιδερένια φάλαγγα περισσότερο από ένα μήνα, συνεργαζόμενη στην οργάνωση των εμπροσθοφυλάκων.

Και με αυτή την έννοια, γελάμε με αυτή την ενόχλητα διοίκησης, με αυτή τη στρατιωτικοποίηση που θέλουν να πραγματοποιήσουν στις συνομοσπονδιακές μας φάλαγγες. Και γελάμε γιατί, όπως σωστά είπε ένας σύντροφος της Σιδερένιας φάλαγγας, έχουμε κιόλας τη δομή μας και την ενότητα διοίκησης χωρίς να καταφύγουμε στη στρατιωτικοποίηση. Και την έχουμε γιατί είμαστε οι πρώτοι και καλύτεροι της περιοχής του Λεβάντε που ξεσηκωθήκαμε εναντίον του φασισμού και που τον εμποδίσσαμε να καταλάβει (αρχικά στη Σεγκόρμπε, έπειτα στη Βαλένθια) αυτή την περιοχή ‘ και καθώς είμαστε οι πρώτοι έχουμε το δικαίωμα να μιλάμε και να πληροφορούμε την ολομέλεια πώς λειτουργεί η Σιδερένια φάλαγγα.

Ο ΠΟΛΙΤΟΦΥΛΑΚΑΣ ΣΥΝΕΙΔΗΤΟ ΑΤΟΜΟ

Ο προηγούμενος που μίλησε από αυτό το βήμα άσκησε κριτική για τον τρόπο οργάνωσής μας. Θέλω να αναπτύξω περισσότερο το θέμα. Μια μονάδα ελεγχόμενη από την κεντρική διοίκηση που αποφασίζει για το πώς ένα άτομο πρέπει να λειτουργεί στον πόλεμο θα είναι πιο αποτελεσματική στη δράση, από τις πεποιθήσεις αυτού του ατόμου;

Γιατί σας το λέω: εκείνοι που αγανακτούν εναντίον της Σιδερένιας φάλαγγας, αγανακτούν επειδή αυτή κατεβαίνει και στα μετόπισθεν να κάνει την επανάσταση που δεν θέλουν να κάνουν, αυτοί, δεν ξέρουν τι λένε.

Ένας απλός πολιτοφύλακας έρχεται στη φάλαγγα διότι ξέρει ότι θα βρει σ' αυτή μια ηθική, επαναστατική και πνευματική ενότητα. Να, γιατί εμείς, που κατεβήκαμε πρώτοι στο πεδίο της μάχης, δε μπορούμε να επιτρέψουμε τώρα στο μαρξισμό και στην αστική δημοκρατία όπως χτες δεν επιτρέψαμε στην αντίδραση να επιχειρήσει την εκμηδένιση του καλύτερου επαναστατικού στρατοπέδου του Λεβάντε, δηλαδή, την καλύτερη επαναστατική και αναρχική σοδειά.

Για έναν λόγο ακόμα δεν μπορούμε να δεχτούμε την κεντρική διοίκηση. Γιατί οι στρατιωτικοί παραμένουν στην οπισθοφυλακή. Και εμείς, που έχουμε θαυμάσει το ηθικό των ομόσπονδων αδελφών μας, που ξέρουμε ότι μεταξύ τους υπάρχουν στοιχεία εκατό φορές περισσότερο από τα στρατιωτικοποιημένα, δε θέλουμε εμπόδια. Θέλουμε μόνο να θυμίσουμε αυτό το ψέμα που μας λέει ότι χωρίς κεντρική διοίκηση δε μπορεί κανείς να κερδίσει τον πόλεμο.

Η πρακτική των πολιτικών κομμάτων του παλιού καθεστώτος που θέλουν να δημιουργήσουν την κεντρική και ενιαία διοίκηση για να την δώσουν στους κόκκινους στρατούς τους, για να δημιουργήσουν μια δικτατορία τόσο μοιραία, ίσως όπως η προηγούμενη, βάζει την επανάσταση σε κίνδυνο. Εμείς δε μπορούμε να συγκατατεθούμε σε αυτό. Και πρέπει να πω ως προς αυτό το θέμα, ότι η ολομέλεια όλη, δυστυχώς άσχημα προσανατολισμένη από την περιφερειακή επιτροπή, είναι έτοιμη να προχωρήσει σ' ένα περιβάλλον καθαρά ρεφορμιστικό και πολιτικό. Να, γιατί πρέπει να ακουστεί η αδύνατη φωνή μας, διότι, αργότερα, όλοι θα πληρώσουμε τις συνέπειες αυτής της εξέλιξης.

ΤΟ ΙΤΑΛΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΤΗΣ ΦΑΛΑΓΓΑΣ ΑΣΚΑΣΟ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

(Μόντε Πελάτο, στις 30 Οκτωβρίου 1936)

Τα μέλη του "ιταλικού τμήματος" της φάλαγγας Ασκάζο είναι εθελοντές που έτρεξαν από διάφορα έθνη για να φέρουν τη συμβολή τους στην υπόθεση της ισπανικής ελευθερίας και στην υπόθεση της παγκόσμιας ελευθερίας. Έχοντας πάρει γνώση του διατάγματος που δημοσιεύτηκε από το Συμβούλιο της Τζενεραλιτέ (κυβέρνησης) το σχετικό με τη μεταβολή της σύστασης των πολιτοφυλάκων, επιβεβαιώνουν την αφοσίωση τους στην υπόθεση που τους έφερε στο μέτωπο του αντιφασιστικού αγώνα και δηλώνουν ότι:

1. Το διάταγμα της στρατιωτικοποίησης για το οποίο γίνεται λόγος δεν μπορεί να αναφέρεται παρά μόνο σε εκείνους που αποδέχονται τις αρχές που το δημοσίευσαν – μέτρο για την επικαιρότητα του οποίου, δεν θα κάνουμε καμιά εκτίμηση αρχής.

2. Αυτό επιβεβαιώνει την θέλησή μας αυτό το διάταγμα να μην εφαρμοστεί σε εμάς. Άλλωστε, εμείς διαβεβαιώνουμε με την απόλυτη καθαρότητα που είναι αναγκαία, ότι στην περίπτωση που

οι αρχές θεωρήσουν ότι θα πρέπει να υποστούμε την εφαρμογή του, δεν μπορούμε παρά να θεωρήσουμε ότι δεν έχουμε καμιά δέσμευση και υποχρέωση να υπακούουμε και διεκδικούμε πλήρη ελευθερία δράσης.

Ο ΛΑΪΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ

Οι Γερμανοί σύντροφοι της διεθνούς ομάδας της φάλαγγας Ντουρούτι πήραν θέση πάνω στο θέμα της στρατιωτικοποίησης γενικά και ιδιαίτερα μέσα στη φάλαγγα. Οι σύντροφοι κατηγορούν ότι οι αποφάσεις για την πραγματοποίηση της στρατιωτικοποίησης έγιναν αντικείμενο επεξεργασίας χωρίς καμιά στενή επαφή με τα στοιχεία του μετώπου. Θεωρούν τα μέτρα που πάρθηκαν μέχρι τώρα σαν προσωρινά μέχρι τη δημιουργία ενός νέου “στρατιωτικού κώδικα”, που απαιτούν τη σύνταξή του να γίνει όσο το δυνατόν πιο γρήγορα για να μπει τέλος στη σημερινή κατάσταση διαρκούς σύγχυσης. Οι Γερμανοί σύντροφοι προτείνουν να παρθούν υπόψη κατά τη σύνταξη αυτού του νέου κώδικα οι παρακάτω διεκδικήσεις:

1. Κατάργηση του χαιρετισμού.
2. Όμοιος μισθός για όλους.
3. Ελευθερία του τύπου (εφημερίδες του μετώπου).
4. Ελευθερία συζήτησης.
5. Συμβούλια τάγματος (τρεις εκλεγμένοι αντιπρόσωποι κατά λόχο).
6. Κανένας αντιπρόσωπος δε θα ασκεί λειτουργία διοίκησης.
7. Το Συμβούλιο τάγματος θα συγκαλεί μια γενική συγκέντρωση στρατιωτών, αν τα δύο τρίτα των αντιπροσώπων λόχων είναι αυτής της γνώμης.
8. Οι στρατιώτες κάθε μονάδας (συντάγματος), θα εκλέγουν μια αντιπροσωπεία τριών ανδρών της εμπιστοσύνης της μονάδας. Αυτοί οι άντρες εμπιστοσύνης θα μπορούν να συγκαλέσουν κάθε στιγμή μια γενική συνέλευση.
9. Ο ένας από αυτούς θα είναι αποσπασμένος στο γενικό επιτελείο (της ταξιαρχίας) σαν παρατηρητής.
10. Αυτή η δομή θα πρέπει να επεκτείνεται μέχρι τη γενική αντιπροσώπευση των συμβουλίων των στρατιωτών για το σύνολο του στρατού.
11. Το γενικό επιτελείο πρέπει να έχει έναν αντιπρόσωπο του γενικού συμβουλίου των στρατιωτών.
12. Πολεμικά συμβούλια εκστρατείας που να αποτελούνται αποκλειστικά από στρατιώτες. Σε περίπτωση κατηγορίας εναντίον βαθμοφόρων, θα παίρνει μέρος στο πολεμικό συμβούλιο ένας αξιωματικός.

ΜΙΛΑΕΙ Ο ΝΤΟΥΡΟΥΤΙ

(Απόσπασμα από τα “τετράδια ελεύθερης γης”, του Αντρέ Προυντομώ, 1937)

Είμαι ικανοποιημένος από τη φάλαγγα. Οι σύντροφοί μου είναι καλά εξοπλισμένοι και όταν έρχεται η ώρα, όλα λειτουργούν σαν μια καλή μηχανή. Δε θέλω να πω με αυτό πως παύουν να είναι άνθρωποι. Οι σύντροφοί μας στο μέτωπο ξέρουν για τι και για ποιον πολεμούν. Αισθάνονται επαναστάτες, δεν παλεύουν για να υπερασπίσουν νέους νόμους που τους έχουν περισσότερο ή λιγότερο υποσχεθεί, αλλά για την κατάκτηση του κόσμου, των εργοστασίων, των εργαστηρίων, των μεταφορικών μέσων, του ψωμιού τους, της νέας κουλτούρας. Ξέρουν ότι η ζωή τους εξαρτάται από τον θρίαμβο.

Κάνουμε κατά τη γνώμη μου, τον πόλεμο και την επανάσταση ταυτόχρονα, γιατί το απαιτούν οι περιστάσεις. Τα επαναστατικά μέτρα δεν παίρνονται μόνο στη Βαρκελώνη, αλλά επίσης και από τις γραμμές της φωτιάς. Σε όλα τα χωριά που απελευθερώνονται, αρχίζουμε να αναπτύσσουμε την επανάσταση. Είναι ο καλύτερος από τους πολέμους μας και όταν τον σκέφτομαι, λογαριάζω περισσότερο την ευθύνη μου. Από τις πρώτες γραμμές μέχρι τη Βαρκελώνη υπάρχουν μόνο μαχητές που παλεύουν για τον πόλεμο και την επανάσταση.

Ένα από τα πιο ενδιαφέροντα ζητήματα που επιβάλλει η επικαιρότητα είναι η πειθαρχία. Μιλούμε πολύ γι' αυτήν, αλλά λίγοι δουλεύουν σ' αυτό το σκοπό. Για μένα, η πειθαρχία δεν έχει άλλη σημασία από την αντίληψη που έχει κανείς για την ευθύνη του. Είμαι εχθρός της πειθαρχίας του στρατώνα, εκείνης που οδηγεί στην αποκτήνωση, στον τρόπο και τη μηχανιστική δράση. Ούτε ακόμα, δέχομαι τη λαθεμένη άποψη που λέει ότι καταπιέζεται η ατομική ελευθερία. Δεν πρέπει στις σημερινές στιγμές του πολέμου να επικρατήσει η άποψη αυτή, που κατά τη γνώμη μου είναι πρόσχημα που καταφεύγουν σ' αυτή μόνο οι δειλοί. Τα μέλη της φάλαγγας που είναι μέλη και της Συνομοσπονδίας (CNT), αποδέχονται και υλοποιούν τις αποφάσεις των επιτροπών πολέμου που προτείνονται από τους εκλεγμένους αντιπροσώπους. Κατά τη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων πρέπει να ακολουθούν τις οδηγίες των αντιπροσώπων που διάλεξαν. Καμιά επιχείρηση δε μπορεί να γίνει με άλλο τρόπο. Αν εμείς ξέρουμε πως έχουμε απέναντι μας διστακτικούς, τότε μιλάμε στη συνείδηση τους και στο φιλότιμό τους. Κατά αυτό τον τρόπο θα τους κάνουμε καλούς συντρόφους.

Είμαι ικανοποιημένος από τους συντρόφους που με ακολουθούν. Ελπίζω κι αυτοί επίσης να είναι ευχαριστημένοι από εμένα. Δεν τους λείπει τίποτα. Έχουν να φάνε, να διαβάσουν, έχουν επαναστατικές συζητήσεις. Δεν υπάρχουν σε μας αργόσχολοι. Συνέχεια κατασκευάζουμε χαρακώματα.

Θα κερδίσουμε τον πόλεμο, σύντροφοι!

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΟΥ ΝΤΟΥΡΟΥΤΙ

(Από τον Καρλ Αϊνστάιν)

Η φάλαγγα Ντουρούτι έμαθε το θάνατο του Ντουρούτι τη νύχτα, χωρίς πολλά λόγια. Η αυτοθυσία και η αυταπάρνηση είναι πράγμα συνηθισμένο ανάμεσα στους συντρόφους του Ντουρούτι. Μια φράση, όμως, μουρμουρίζοταν: “*Ήταν ο καλύτερος μεταξύ μας*”. Μια κραυγή ξέσκιζε ταυτόχρονα την νύχτα: “*Θα εκδικηθούμε γι' αυτόν*”. Αυτό εκφράζανε οι σύντροφοι. Το σύνθημα της μέρας ήταν: “*Εκδίκηση*”.

Ο Ντουρούτι είχε καλά καταλάβει το νόημα της ανώνυμης δουλειάς. Αωνυμία και κομμουνισμός είναι ένα. Ο σύντροφος Ντουρούτι δρούσε χωρίς τη ματαιοδοξία που διακρίνει τις βεντέτες της αρ-

στεράς. Ζούσε με τους συντρόφους και πολεμούσε στο πλευρό τους. Φωτεινό παράδειγμα που μας γέμιζε από ενθουσιασμό. Εμείς δεν είχαμε στρατηγό. Είχε το πάθος του μαχητή, τη βαθιά μετριοπάθεια, την ολοκληρωτική εξαφάνιση του ατόμου του μπροστά στη μεγάλη υπόθεση της επανάστασης που έλαμπε στα όμορφα μάτια του, πλημμύριζε τις καρδιές μας που χτυπούσαν ταυτόχρονα με τη δική του, που συνεχίζει να ζει για μας στο βουνό. Πάντοτε θα ακούμε τη φωνή του: “Αντελάντε! Αντελάντε!” (Εμπρός! Εμπρός!). Ο Ντουρούτι δεν ήταν ένας στρατηγός, ήταν ο σύντροφος μας.

Οι σύντροφοι συγκεντρώνονταν στην τέντα του. Τους εξηγούσε τη σημασία των μέτρων και συζητούσε μαζί τους. Ο Ντουρούτι δεν διοικούσε έπειθε. Μόνο η πεποίθηση ότι ένα μέτρο ήταν καλοβασισμένο εγγυάται μια καθαρή και αποφασιστική δράση. Σε μας ο καθένας γνώριζε τις αιτίες της δράσης του και ταυτιζόταν μαζί της. Και εξ’ αιτίας αυτού, ο καθένας έδινε με κάθε τρόπο, αυτό που χρειαζόταν για να πετύχει αυτή η δράση. Ο σύντροφος Ντουρούτι μας έδωσε το παράδειγμα.

Ο στρατιώτης υπακούει από ένα αίσθημα φόβου και κοινωνικής κατωτερότητας. Πολεμάει ασυνείδητα. Έτσι πάντοτε πολέμησαν οι στρατιώτες για τα συμφέροντα των κοινωνικών τους αντιπάλων, καπιταλιστών. Οι φτωχοί διάβολοι που πολεμούν στο πλευρό των φασιστών είναι ένα παράδειγμα για λύπηση. Ο πολιτοφύλακας πολεμάει πριν από όλα για το προλεταριάτο. Θέλει να πραγματοποιήσει την νίκη των εργαζομένων τάξεων. Οι φασίστες στρατιώτες πολεμούν, για το συμφέρον μιας παρακασμένης μειοψηφίας, των εχθρών τους. Ο πολιτοφύλακας για το μέλλον της δικής του τάξης. Αυτός ο τελευταίος φαίνεται, άρα, πως είναι πιο έξυπνος από το στρατιώτη. Η φάλαγγα Ντουρούτι είναι πειθαρχημένη από το ιδανικό της και όχι από την πορεία με το βήμα της χήνας.

Παντού όπου μπαίνει η φάλαγγα, γίνεται κολεκτιβοποίηση. Η γη δίνεται στο σύνολο. Από δουλοπάροικοι που ήταν, οι αγρότες προλετάριοι έγιναν ελεύθεροι άνθρωποι. Πέρασαν από το φεουδαρχισμό της υπαίθρου στον κομμουνισμό με πλήρεις ελευθερίες. Ο πληθυσμός εφοδιάζεται σε ρουχισμό και τροφή από τη φάλαγγα. Αυτή ενσωματώνεται στη χωριάτικη κοινότητα όσο αυτή παραμένει στον τόπο.

Η επανάσταση επιβάλλει στη φάλαγγα μια αυστηρότερη πειθαρχία από εκείνη που θα μπορούσε να της επιβάλλει η στρατιωτικοποίηση. Καθένας αισθάνεται υπεύθυνος για την επιτυχία της κοινωνικής επανάστασης, που είναι στο κέντρο της πάλης μας, και που θα την καθορίσει και στο μέλλον όπως και στο παρελθόν. Δεν πιστεύω ότι οι στρατηγοί ή ο στρατιωτικός χαιρετισμός θα μας εντύπωναν με τη δύναμη της επανάληψης μια στάση πιο σύμφωνη με τις σημερινές ανάγκες. Λέγοντας αυτό, έχω την πεποίθηση ότι ερμηνεύω τη σκέψη του Ντουρούτι και των συντρόφων.

Δεν αρνιόμαστε τον παλιό μας αντιμιλιταρισμό, την υγιή μας περιφρόνηση προς το σχηματικό μιλιταρισμό που μόνο στους καπιταλιστές έφερνε πλεονεκτήματα. Για να ευνοηθεί αυτός ο σχηματικός μιλιταρισμός εμπόδισαν τους προλετάρους να εκπαιδευτούν και τους κράτησαν σε μια κοινωνική κατωτερότητα. Ο στρατιωτικός επαγγελματίας έπρεπε να σπάει τη θέληση και την πνευματικότητα των προλετάρων. Στο τέλος του λογαριασμού πολεμάμε εναντίον των στασιαστών στρατηγών. Αυτό αποδειχνει μόνο του την αμφίβολη αξία της στρατιωτικής πειθαρχίας.

Εμείς δεν υπακούουμε σε κανένα στρατηγό. Επιδιώκουμε την πραγματοποίηση ενός κοινωνικού ιδανικού που θα επιτρέπει, δίπλα σε πολλούς άλλους νεωτερισμούς ακριβώς αυτή την ανώτατη εκπαίδευση της προλεταριακής προσωπικότητας. Η στρατιωτικοποίηση, αντίθετα, ήταν και παραμένει ένα μέσο με το οποίο επιχειρείται η μείωση της προσωπικότητας. Καταλαβαίνει κανείς το πνεύμα της φάλαγγας Ντουρούτι όταν καταλάβει ότι αυτή θα παραμένει πάντα η θυγατέρα και ο υπερασπιστής της προλεταριακής επανάστασης. Η φάλαγγα ενσαρκώνει το πνεύμα του Ντουρούτι και της CNT και ο Ντουρούτι συνεχίζει να ζει δια μέσου αυτής η φάλαγγα του θα διαφυλάξει πιστά την κληρονομιά της. Πολεμάει μαζί με όλους τους προλετάρους για τη νίκη της επανάστασης. Έτσι θα τιμήσουμε τη μνήμη του νεκρού συντρόφου μας, του Ντουρούτι.

ΚΑΝΟΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ Η ΠΟΛΙΤΟΦΥΛΑΚΕΣ ΜΕ ΠΛΗΡΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ;

(Απόσπασμα από τα “τετράδια ελεύθερης γης”, του Αντρέ Προυντομμώ, 1937)

Οι δρόμοι ήταν γεμάτοι από αφίσες, ταινίες και σήματα προς το τέλος του Αυγούστου και τα στρατολογικά γραφεία, που είχαν οργανωθεί αυτοσχέδια, λειτουργούσαν ασταμάτητα. Τι θα γινόταν με αυτές τις μάζες των φρεσκοστρατολογημένων, τη στιγμή που ο φασισμός και ο αντιφασισμός σχημάτιζαν νησίδες, ουδέτερες ζώνες, αξεδιάλυτα αλληλομπλεξίματα δυνάμεων, χωρίς κανένα δημιουργημένο μέτωπο; Συμπαγείς μάζες για να τις αντιτάξεις στους Μαροκινούς και τις ένοπλες ομάδες από τη Ναβάρρα που οργανώθηκαν και εκπαιδεύτηκαν στο όνομα του “Θεού, της πατρίδας και του βασιλιά”, για τον εμφύλιο πόλεμο; Ή μαχητές κατά τον επαναστατικό τρόπο, προπαγανδιστές του επαναστατικού γεγονότος, αντάρτες, ελεύθεροι σκοπευτές;

Οι στρατιωτικοί εμπειρογνώμονες ήταν διχασμένοι. Αλλά, πράγμα παράξενο, όλοι οι πολιτικοί έκλιναν υπέρ του μαζικού στρατού, επειδή προφανώς φοβούνταν μήπως φανούν όχι αρκετά διαποτισμένοι από το πολεμικό πνεύμα και μη έχοντας πολύ συνειδητοποιήσει “τις ανάγκες της ώρας”!

Όλο και πιο πολύ φαίνεται αναγκαίο να αναρωτηθούμε εάν ο милитарισμός των στασιαστών στρατηγών θα κατορθώσει να επιβάλει τους δικούς του τύπους πάλης στους Ισπανούς επαναστάτες ή εάν, αντίστροφα, οι σύντροφοί μας θα κατορθώσουν να αποσυνθέσουν τον милитарισμό αντιπαράβαλλοντάς του μεθόδους δράσης που καταλήγουν στη διάλυση του στρατιωτικού μετώπου και στην επέκταση σε όλη την Ισπανία της κοινωνικής επανάστασης.

Τα στοιχεία της επιτυχίας που διαθέτουν οι φασίστες είναι τα παρακάτω: αφθονία υλικού, δραστικότητα σκληρότητα στην πειθαρχία, πλήρη στρατιωτική οργάνωση και τρομοκρατία που ασκείται πάνω στον πληθυσμό με τη βοήθεια των αστυνομικών σχηματισμών του φασισμού. Αυτά τα στοιχεία επιτυχίας αξιοποιούνται με την τακτική του πολέμου θέσεων, συνεχούς μετώπου, με μεταφορές μαζικών δυνάμεων στα σημεία που θέλει κανείς να έχει αποφασιστική επιτυχία. Από τη λαϊκή πλευρά, τα στοιχεία επιτυχίας είναι απόλυτα αντίθετης τάξης: αφθονία ανθρώπων, παθιασμένες πρωτοβουλίες και επιθετικότητα των ατόμων και των ομάδων, δραστήρια συμπάθεια του συνόλου των εργαζομένων μαζών όλης της χώρας, οικονομικό όπλο την απεργία και το σαμποτάζ στις περιοχές που έχουν καταλάβει οι φασίστες. Η πλήρης χρησιμοποίηση αυτών των ηθικών και φυσικών δυνάμεων, που είναι πολύ ανώτερες από εκείνες που διαθέτει ο αντίπαλος, δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί παρά μόνο με μια γενικευμένη πάλη εγχειρημάτων, ενεδρών και αντάρτικου που να επεκτείνονται στο σύνολο της χώρας.

Η σταθερή θέληση μερικών πολιτικών στοιχείων του Ισπανικού Λαϊκού Μετώπου είναι να πολεμηθεί ο φασισμός αντιπαράβαλλοντάς του μια στρατιωτική τεχνική της ίδιας τάξης· δηλαδή, κάνοντάς του έναν “κανονικό” πόλεμο με μεγάλα χτυπήματα σωμάτων στρατού και συγκέντρωσης υλικού, διατάζοντας υποχρεωτική κινητοποίηση, εφαρμόζοντας ένα στρατηγικό σχέδιο, με λίγα λόγια, αντιγράφοντας λιγότερο ή περισσότερο τέλεια τον φασισμό. Ενώ δημοσιεύουν τη γνώμη συντρόφων που έχουν επηρεαστεί από τον μπολσεβικισμό σε σημείο που να ζητάνε τη δημιουργία ενός “Κόκκινου Στρατού”.

Αυτή η στάση μας φαίνεται επικίνδυνη από πολλές απόψεις. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο Κόκκινος Στρατός των μπολσεβίκων είναι δημιούργημα του καιρού ειρήνης, αφού η νίκη πάνω στην αντίδραση υπήρξε πριν από όλα έργο των ομάδων “παρτιζάνων”, με μεθόδους πάλης ανάλογες με τις μεθόδους του ισπανικού αντάρτικου.

Τούτη την ώρα, το ουσιαστικό πρόβλημα δεν είναι η μετατροπή της πολιτοφυλακής, που είναι σύνολο παρτιζάνων ικανών να κάνουν τον αντάρτικο πόλεμο, σε ένα κανονικό στρατό που να έχει τα χαρακτηριστικά ενός επαγγελματικού στρατού. Το πρόβλημα είναι πολύ περισσότερο το ανέβασμα της τεχνικής ικανότητας των πολιτοφυλάκων παίρνοντας υπόψη τις τακτικές αντιλήψεις της μαχητικής ομάδας και της σχολής της κατανομής σε τμήματα, που ισχύουν στους βασικούς ευρωπαϊκούς στρατούς και προικίζοντας τις μαχητικές ομάδες με κατάλληλο υλικό (αυτόματα, χειροβομβίδες,

οπλοβομβίδες κλπ.). Διαφορετικά, θα σήμαινε να περιμένεις την έκβαση μιας ναπολεόντειας μάχης της οποίας δεν έχει δημιουργηθεί κανένα όργανο, στο ισπανικό αντιφασιστικό στρατόπεδο. Αυτό θα σήμαινε ριζισμό της απόφασης στις ελληνικές καλένδες, διαιώνιση της σημερινής κατάστασης και σε αυτή την περίπτωση παιζιμο στην τύχη μιας νίκης που από τα πριν θα ήταν δική μας, αν ξέραμε να χρησιμοποιήσουμε πλήρως τα δικά μας όπλα.

Όλα μας κάνουν να πιστεύουμε ότι η απόφαση στην πάλη που γίνεται και στις τέσσερις γωνίες της Ισπανίας, θα είναι ηθικής και όχι στρατηγικής τάξης.

Ας φυλαχτούμε από τις μανούβρες των καιροσκόπων και των συμβιβαστών, που παραφυλάνε για να βρουν τη στιγμή να προδώσουν το λαό ξαναφτιάχνοντάς τα με το φασιστικό τμήμα της αστικής τάξης, με μόνο σκοπό να εκμηδενίσουν και να πνίξουν για πάντα την επαναστατική ορμή του προλεταριάτου.

Καθημερινά, γίνονται στη Βαρκελώνη νέες στρατολογίες. Τα τμήματα, ύστερα από λίγες μέρες πρόχειρης προπαρασκευής, παίρνουν τον εξοπλισμό τους και αποχαιρετούν την πρωτεύουσα με μια παρέλαση στους δρόμους. Στη διάρκεια αυτής της πορείας των εθελοντών, οι τιμές αποδίδονται στην έδρα όλων των οργανώσεων που συγκροτούν την Επιτροπή των αντιφασιστικών πολιτοφυλακών, και επευφημίες ανταλλάσσονται ανάμεσα σε εκείνους που φεύγουν και σε εκείνους που είναι μαζεμένοι στα παράθυρα και στα μπαλκόνια.

Κάθε φάλαγγα έχει την ξεχωριστή της φυσιογνωμία, που την διακρίνει περισσότερο παρά τα εμβλήματα που φέρνει. Τα κομμουνιστικά και σοσιαλιστικά αποσπάσματα ξεχωρίζουν από την κάποια στρατιωτική τους δυσκαμψία, την παρουσία τμημάτων ιππικού και ειδικών όπλων, από ένα πιο μαζικό σχηματισμό, που βαδίζει ρυθμικά, και τις υψωμένες γροθιές. Οι δυνάμεις του μαρξιστικού κόμματος εργατικής ενοποίησης (POUM, αντισταλινικής μαρξιστικής τάσης), της αστυνομίας και των Καταλανιστών (μελών ενός αυτονομιστικού Καταλανικού κόμματος) ξεχωρίζουν για την ομορφιά και τον πλούτο του εξοπλισμού τους. Οι σύντροφοι της CNT και της FAI παρελαύνουν χωρίς χορωδίες και ορχήστρες.

Νάτους, σε τρεις παράμερες σειρές, αραιές, ακανόνιστες, ταραγμένες, άντρες με άντρα, που τις διακόπτουν απότομες αναταραχές, ατέλειωτες σε μήκος. Επί κεφαλής σε μία μόνο γραμμή, το γενικό πολεμικό συμβούλιο με σήμα μπλε εργατών. Σε κάθε οργανωτή ή προπαγανδιστή βρίσκotan και ένας αντάρτης, ένας αγκιτάτορας και ένας μαχητής. Στη Βαρκελώνη, οι άντρες που την ημέρα ελέγχουν την οικονομία της χώρας και κάθονται στις πολυθρόνες που εγκατέλειψαν οι τραπεζίτες, παίρνουν το βράδυ το πιστόλι ή το τουφέκι του πολιτοφύλακα για να πραγματοποιήσουν με τα χέρια τους τη διάλυση των φασιστικών στοιχείων, που τα οχυρά τους είναι ακόμα πολλά στο καταλανικό έδαφος. Άρα, κανένας φραγμός δε χωρίζει στις γραμμές των αναρχικών, τους χειριστές μυδραλιοβόλων και γραφομηχανών, εκείνους που πολεμούν στο μέτωπο και εκείνους που πολεμούν στα μετόπισθεν. Δεν υπάρχουν επαγγελματίες “αρχηγοί”, αλλά εκπαιδευτές πολιτοφυλάκων που εκπληρώνουν κάθε μέρα από μόνοι τους το καθήκον τους. Δεν υπάρχει γραφειοκρατική ειδικευση αλλά πλήρεις μαχητές επαναστάτες από την κορυφή ως τα νύχια.

Οι τρεις λεπτοί ανθρώπινοι χείμαρροι που διατρέχουν τις πλατιές λεωφόρους, σέρνουν μαζί τους ένα ολόκληρο πλήθος. Κοντά στον πολιτοφύλακα, με τον κοκκινόμαυρο σκούφο, το όπλο με τον αορτήρα, βαδίζει ένας φίλος, ένα παιδί, μια μάνα, μια σύζυγος, μια αδελφή, μια ερωμένη, μερικές φορές μια ολόκληρη οικογένεια συγγενών και φίλων. Ανταλλάσσονται χαιρετούρες, ξεπηδούν ονόματα, σφίγγονται χέρια, φιλαράκια που δουλεύουν στο ίδιο εργαστήριο αγκαλιάζονται αδελφικά και ένας ολόκληρος λαός μπαίνει στην πορεία των φαλαγγών, τις κόβει κατά διαστήματα και τις κατακυριεύει με τη θερμότητα της φλογερής του καρδιάς.

Στο δρόμο της μεσαίας σειράς, έχει πάρει θέση μια γριά με γκριζα μαλλιά. Κάθε άντρας που περνάει, δέχεται, χωρίς διάκριση, το μητρικό χαιρετισμό αυτής της γυναίκας. Εκατοντάδες, αμέτρητοι άντρες δέχονται έτσι το ενεργητικό και σύντομο σφιχταγκάλισμα, το αδέξιο και παθητικό σφιχταγκάλισμα, το ανώτερο από κάθε άλλο σφιχταγκάλισμα μιας άγνωστης μάνας, που θεωρεί ‘όλα τα αγόρια της FAI σαν παιδιά της, κρεμιέται μια στιγμή στο μπράτσο τους, επαναλαμβάνοντας χιλιάδες φορές το δευτερόλεπτο του αποχωρισμού που ξεσκίζει την καρδιά. Τότε μια κραυγή φεύγει από το πλήθος χτυπώντας τον άνεμο σαν τα φτερά του γλάρου: “Ζήτω η FAI! Ζήτω η αναρχία!”

Και εκείνος που ακούει αυτή τη κραυγή καταλαβαίνει τότε ότι η UGT, η CNT, ΕΣΚ Καταλονίας

(σταλινικό), όλα τα ονόματα κομμάτων και ομάδων, δεν είναι τίποτα άλλο από συνθήματα, πράγματα, αρχικά, αλλά η FAI, είναι μια γυναίκα: ερωμένη, συντρόφισσα, αδελφή, κόρη και ιδανική μάνα όλων εκείνων που η καρδιά τους χτυπάει από αγάπη για την ελευθερία.

Λογική των αισθημάτων, θα πουν! Αλλά αυτή η λογική δεν είναι η λογική των επαναστάσεων;

Η ΑΜΥΝΑ ΤΗΣ ΜΑΔΡΙΤΗΣ Νοέμβρης – Δεκέμβρης 1936

(Απόσπασμα από το βιβλίο του Πριουντρομώ
Καταλονία 1935 – 1937)

Την αναχώρηση της κυβέρνησης για τη Βαλέντσια που ήταν μια κούρσα δειλών και ηττοπαθών, ακολούθησε η διάθεση για ενότητα, μια πραγματική ορμή ευθύνης και πρωτοβουλίας ανταποκρινόμενη στην έκκληση της επιτροπής άμυνας της Μαδρίτης. Καθένας κατάλαβε ότι κάτι είχε να κάνει, για το οποίο υπολόγιζαν σ' αυτόν. Καθένας κατάλαβε ότι μπορούσε να υπολογίζει στον άλλο για μια ειλικρινή αντίσταση και αντί μερικών ρητορικών ηρωικών επιθέσεων που τέλειωναν με διακηρύξεις εμπιστοσύνης στην κυβέρνηση, υπήρχε πραγματική δουλειά. Η μόλυνση της κυβέρνησης ήταν εμπόδιο στη πλατιά συμμετοχή στον αγώνα του λαού ενάντια στο φασισμό. Η αναχώρηση των υπουργών ήταν μια εξυγίανση.

Η άφιξη του Ντουρουτί με 5000 Καταλάνους πολεμιστές η σκληρή και γεμάτη ζωή προκήρυξή του από το ράδιο, με την οποία κακομεταχειριζόταν τους τεμπέληδες, τους ηττοπαθείς και τους ψευτοεπαναστάτες η προσφορά του σε κάθε κάτοικο της Μαδρίτης ενός ντουφεκιού ή ενός φτυαριού και η πρόσκληση σε όλους να σκάσουν χαρακώματα και να φτιάξουν οδοφράγματα, όλα αυτά συντέλεσαν στο να δημιουργηθεί ένα είδος ευφορίας φλογερής και χαρούμενης που τα ψεύτικα ανακοινωθέντα και οι ψεύτικοι λόγοι της κυβέρνησης υπήρξαν ανίκανοι να υποκινήσουν. Μέχρι τότε, δεν είχαν οργανώσει ούτε την άμυνα ούτε είχαν εκκενώσει την πόλη από τους ανήμπορους κατοίκους επειδή φοβούνταν τον κλονισμό του ηθικού. Ο Ντουρουτί και η Επιτροπή άμυνας μεταχειρίστηκαν τους κατοίκους της Μαδρίτης σαν ανθρώπους και αυτοί συμπεριφέρθηκαν σαν άνθρωποι. Η CNT που συμπεριλάμβανε στη Μαδρίτη τα ριζοσπαστικότερα στοιχεία της εργατικής τάξης, δίνει το παράδειγμα κινητοποιώντας όλα τα μέλη της για τη δημιουργία μιας ταξιαρχίας, κατασκευής οχυρών και άλλων ανάλογων σχηματισμών.

Η παρακάτω διακήρυξη δημοσιεύτηκε από την καθημερινή εφημερίδα που έβγαζε στη Μαδρίτη η CNT.

“Η τοπική Ομοσπονδία των ενιαίων συνδικάτων της Μαδρίτης, των οποίων η ευθύνη είναι δεμένη με την τύχη της αντιφασιστικής πάλης, κινητοποίησε χτες, Δευτέρα, όλους τους ελεγχόμενους από αυτή εργαζόμενους για να συμβάλλουν, κατά τρόπο αποφασιστικό, στην πάλη εναντίον των στασιastsών στα περίχωρα της πρωτεύουσας της δημοκρατίας. Όλα τα έργα που δεν έχουν άμεση σχέση με τον πόλεμο σταμάτησαν και σαράντα χιλιάδες εργάτες μέλη της Ομοσπονδίας είναι σήμερα στα όπλα στη Μαδρίτη για να βοηθήσουν στην άμυνα της πόλης.

Η φασιστική απόπειρα θα σπάσει μπροστά στο χαράκωμα με τη σάρκα των προλετάρων, αν αυτή δε νικηθεί πριν από τα όπλα μας, που κάθε ημέρα δυναμώνουν και γίνονται πιο αποφασιστικά. Τώρα έχουμε απαλλαγεί από όλους τους προδότες. Ο λαός, τον Ιούλη επιτέθηκε εναντίον των φασιστι-

κών φωλιών με τον μαχητικό αυθορμητισμό του και επαναστατικό του θάρρος. Ύστερα από τρεις μήνες μάχες έχει γίνει πιο εμπειροπόλεμος και θα εκμηδενίσει οριστικά τους προδότες. “Ας ενεργοποιηθούμε, σύντροφοι, και θα νικήσουμε!”

Η άμυνα της Μαδρίτης προξενεί μια σύγκρουση των μεθόδων πάλης που μεταχειρίζονταν τα μέλη της ομοσπονδίας και οι οπαδοί της πλήρους ελευθερίας και των κυβερνητικών και σταλινικών μεθόδων. Αποδείχτηκε από την πείρα, πως ο τρόπος που μεταχειρίζονταν τους ανθρώπους στις αναρχικές μονάδες δεν έβλαπτε σε τίποτα τη μαχητική αξία και την καλή οργάνωση των υπηρεσιών. Αυτή ήταν η αιτία, που ένας μεγάλος αριθμός διεθνών προλεταρίων που είχαν στρατευθεί κάτω από τη ρώσικη εξουσία, εγκατέλειψε τους σχηματισμούς του, για να ευθυγραμμιστεί με τον Ντουρούτι. Η επιθυμία να τους μεταχειρίζονται σαν συνειδητούς πολίτες και όχι σαν “κρέας για τα κανόνια”, έκανε τους πολιτοφύλακες της CNT και της FAI έναν πόλο έλξης για όλες τις τάσεις. Έχοντας συνείδηση του ρόλου τους σαν εκπαιδευτών και αισθανόμενοι σαν θεματοφύλακες της επαναστατικής ψυχής και τιμής, οι οργανωτές της CNT έβαλαν σε εφαρμογή τις θέσεις τους που αφορούσαν τον αντιμιλιταρισμό και την αυτοπειθαρχία. Η προπαγάνδα τους, ενθαρρυμένη και ενισχυμένη από τις νίκες και τις κατακτήσεις στα διάφορα μέτωπα των πολεμικών συρράξεων, πήρε το προβάδισμα. Να, τι λέει μια προκήρυξη του Νοέμβρη:

(...)“Γνωρίζοντας τη ψυχολογία του λαού μας, ξέρουμε ότι ο στρατιώτης της επανάστασης δε θα πολεμήσει κατά τρόπο αποτελεσματικό, αν τον προσηλυτίσουν σε μια μηχανική δράση χωρίς ψυχή, κάτω από την αλύγιστη πειθαρχία ενός κώδικα που δε μιλάει ούτε για δικαίωμα ούτε για καθήκον, αλλά για υπακοή και τιμωρία. Εδώ οι παλιές φόρμουλες είναι απαράδεκτες γιατί δεν υπαγορεύτηκαν από ένα λαό που υπερασπίζεται τον εαυτό του. Προοριζόταν για την υποδούλωση του λαού, για την υπεράσπιση των εκμεταλλευτριών τάξεων που χρησιμοποιούν την ένοπλη δύναμη για την προστασία των συμφερόντων τους και των προνομίων τους”.

(...)“Ο ισπανικός στρατός που εξαφανίστηκε στις 19 Ιούλη, όποια κι αν υπήρξε η αυστηρότητα του στρατιωτικού του κώδικα, δεν έλαμπε καθόλου για την πειθαρχία του ούτε για το θάρρος του ούτε για την οργάνωσή του. Η αστική δημοκρατία δεν πρέπει να ξαναβρεί πια τους κυβερνήτες της ούτε να ξανακατασκευάσει ένα νέο στρατό. Η προλεταριακή επανάσταση που ετοιμαζόμαστε να κάνουμε δεν πρέπει να πάει να βρει υλικά στις εθνικές, πολιτικές, στρατιωτικές ή κοινωνικές επιβιώσεις που είναι αντίθετες στην ανάπτυξή της”.

(...)“Η επαναστατική πειθαρχία είναι γεννημένη στη βάση του συνειδητού καθήκοντος και όχι του καταναγκασμού. Η πιο αυστηρή τιμωρία που μπορεί να αξίζει ένας σύντροφος που αρνείται να εκτελέσει το καθήκον του μέσα στην προλεταριακή, επαναστατική κοινωνία, στο στρατιωτικό ή στο οικονομικό πεδίο, είναι να υποστεί την περιφρόνηση, την απομόνωση και τελικά την απομάκρυνσή του από μια κοινωνία όπου δεν έχουν θέση τα παράσιτα”.

* Αναδημοσίευση από το βιβλίο “Ο αναρχισμός στην Ισπανία από το 1919 έως το 1936”, εκδ. Σπηλιώτη, 1975

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Οργάνωση στην πράξη

ΕΡΡΙΚΟ ΜΑΛΑΤΕΣΤΑ “Ένα αναρχικό πρόγραμμα”*

1. ΤΙ ΘΕΛΟΥΜΕ

Πιστεύουμε ότι τα περισσότερα από τα δεινά που μαστιίζουν την ανθρωπότητα πηγάζουν απ’ την κακή οργάνωση και ότι οι άνθρωποι χάρη στη θέληση και τη γνώση τους, μπορούν να τα εξαλείψουν.

Η σύγχρονη κοινωνία είναι αποτέλεσμα μακράιωνων αγώνων ανάμεσα στους ανθρώπους. Δίχως να κατανοούν τα πλεονεκτήματα που θα μπορούσαν να προκύψουν για όλους χάρη στη συνεργασία και την αλληλεγγύη και θεωρώντας κάθε άλλον άνθρωπο (εκτός ίσως από τα μέλη της οικογένειάς τους) ως ανταγωνιστή και εχθρό, επιδίωξαν να εξασφαλίσουν, ο καθένας για τον εαυτό του, όσο γίνεται περισσότερα πλεονεκτήματα χωρίς να νοιάζονται για τα συμφέροντα των άλλων.

Σ’ αυτόν τον αγώνα, φυσικά, οι ισχυρότεροι ή οι πιο τυχεροί αναδεικνύονται νικητές και με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, εκμεταλλεύονται και καταπιέζουν τους ηττημένους.

Όταν ο άνθρωπος δεν μπορούσε να παράγει περισσότερα από όσα του ήταν απολύτως αναγκαία για την επιβίωσή του, οι νικητές δεν μπορούσαν παρά να τρέπουν σε φυγή ή να σφαγιάζουν τα θύματά τους και ν’ αρπάξουν τα τρόφιμα που είχαν συγκεντρώσει.

Αργότερα –όταν με την ανακάλυψη της βοσκής και της γεωργίας, ο άνθρωπος μπορούσε να παράγει περισσότερα απ’ όσα χρειαζόταν για να ζήσει- οι νικητές θεώρησαν επωφελέστερο να μετατρέψουν τους ηττημένους σε δούλους και να τους αναγκάσουν να εργάζονται προς όφελος των δουλοκτητών.

Αργότερα ακόμα, οι νικητές αντιλήφθηκαν ότι είναι βολικότερο, επικερδέστερο και πιο σίγουρο να εκμεταλλεύονται την εργασία των άλλων με άλλα μέσα: να διασφαλίσουν για τον εαυτό τους την ιδιοκτησία της γης και των εργαλείων και να παραχωρήσουν φαινομενική ελευθερία στους απόκληρους οι οποίοι, μη διαθέτοντας μέσα επιβίωσης, αναγκάστηκαν να καταφύγουν στους γαιοκτήμονες και να εργαστούν για αυτούς, με τους δικούς τους όρους.

Κι έτσι, βήμα-βήμα, μέσα σε μια περίπλοκη σειρά κάθε είδους αγώνων, εισβολών, πολέμων, εξεγέρσεων, καταστολών, παραχωρήσεων που δόθηκαν ύστερα από πολύμοχθους αγώνες, ενώσεων των καταπιεσμένων για να αμυνθούν και των καταπιεστών για να επιτεθούν, φτάσαμε στη σημερινή κατάσταση της κοινωνίας όπου ορισμένοι, κληρονομικά δικαίω, κατέχουν τη γη και όλον τον κοινωνικό πλούτο, ενώ η πλειονότητα των ανθρώπων, στερημένη από όλα, υφίσταται την εκμετάλλευση και καταπιέζεται από μια ολιγάριθμη τάξη.

Απ’ όλα αυτά απορρέει η αθλιότητα στην οποία ζουν σήμερα οι περισσότεροι εργαζόμενοι και

όλα τα δεινά που τη συνοδεύουν: η αμάθεια, το έγκλημα, η πορνεία, οι ασθένειες που οφείλονται στην κακή διατροφή, η ψυχοδιανοητική κατάρρευση και ο πρόωρος θάνατος. Και μέσα από όλα αυτά αναδύεται μια ειδική τάξη (η κυβέρνηση) που διαθέτοντας τα αναγκαία μέσα καταστολής, αναλαμβάνει να νομιμοποιεί και να προστατεύει την κατέχουσα τάξη ενάντια στις διεκδικήσεις των εργαζομένων, και στη συνέχεια χρησιμοποιεί τις δυνάμεις που διαθέτει για να εξασφαλίσει προνόμια για τον εαυτό της και να υποδουλώσει, αν μπορεί, κι αυτήν την κατέχουσα τάξη. Εμφανίζεται κα μια άλλη ειδική τάξη (ο κλήρος) που χάρη σε μια σειρά μύθους για τη θέληση του θεού, για τη μελλοντική ζωή κλπ... επιδιώκει να πείσει τους καταπιεσμένους να αποδεχθούν πειθήνια καταπίεση και (όπως και η κυβέρνηση) υπηρετώντας τα συμφέροντα της κατέχουσας τάξης, υπηρετεί ταυτόχρονα και τα δικά της συμφέροντα. Σ' όλα αυτά οφείλεται και η δημιουργία μιας επίσημης επιστήμης που –σ' ότι αφορά την εξυπηρέτηση των συμφερόντων της κυρίαρχης τάξης- είναι η άρνηση της αληθινής επιστήμης. Απ' όλα αυτά πηγάζει το πατριωτικό πνεύμα, το φυλετικό μίσος, οι πόλεμοι και η ένοπλη ειρήνη, που αποδεικνύεται πολλές φορές πιο καταστροφική από τον ίδιο τον πόλεμο. Σ' όλα αυτά οφείλεται η μετατροπή του έρωτα σε βασανιστήριο και χυδαία συνδιαλλαγή. Σ' όλα αυτά οφείλεται το περισσότερο ή λιγότερο κεκαλυμμένο μίσος, η αντιζηλία, η καχυποψία, η ανασφάλεια και ο φόβος που χαρακτηρίζουν τις ανθρώπινες σχέσεις.

Θέλουμε ν' αλλάξουμε ριζικά αυτήν την κατάσταση πραγμάτων. Κι εφόσον όλα αυτά τα δεινά απορρέουν απ' τον ασυμφιλίωτο αγώνα ανάμεσα στους ανθρώπους, από την επιδίωξη της ευημερίας του καθένα για τον εαυτό του και ενάντια στους άλλους, θέλουμε να αντικαταστήσουμε το μίσος με την αγάπη, τον ανταγωνισμό με την αλληλεγγύη, την ατομική επιδίωξη της προσωπικής ευημερίας με την αδελφική συνεργασία για την ευημερία όλων, την καταπίεση με την ελευθερία, το θρησκευτικό και επιστημονικό ψέμα με την αλήθεια.

Συνεπώς:

1. Κατάργηση της ιδιωτικής ιδιοκτησίας στη γη, τις πρώτες ύλες και τα μέσα εργασίας: κανένας δεν θα εξασφαλίζει τα μέσα επιβίωσης εκμεταλλευόμενος την εργασία των άλλων και όλοι, έχοντας εξασφαλίσει τα μέσα να παράγουν και να ζουν. Θα είναι αληθινά ανεξάρτητοι και σε θέση να συνενώνονται ελεύθερα για το κοινό συμφέρον τους και σύμφωνα με τις απόλυτα προσωπικές συμπάθειές τους.

2. Κατάργηση της κυβέρνησης και κάθε εξουσίας, που φτιάχνει τους νόμους και τους επιβάλλει στους άλλους: επομένως κατάργηση των μοναρχιών, των δημοκρατιών, των κοινοβουλίων, των στρατών, των αστυνομιών, των δικαστικών εξουσιών και κάθε θεσμού που κατέχει τα μέσα καταναγκασμού.

3. Οργάνωση της κοινωνικής ζωής με βάση τις ελεύθερες ενώσεις και ομοσπονδίες των παραγωγών και των καταναλωτών, οι οποίες δημιουργούνται και τροποποιούνται σύμφωνα με τις επιθυμίες των μελών τους, βασίζονται στη γνώση και στην εμπειρία και είναι απαλλαγμένες από κάθε καταναγκασμό που δεν απορρέει απ' τις φυσικές ανάγκες στις οποίες όλοι εκούσια υποτάσσονται εφόσον αποδέχονται τον αναπόφευκτο χαρακτήρα τους.

4. Εξασφάλιση των μέσων επιβίωσης, ανάπτυξης και ευημερίας για τα παιδιά και όλους όσους αδυνατούν να τα εξασφαλίσουν από μόνοι τους.

5. Πόλεμος ενάντια στις θρησκείες και σ' όλα τα ψέματα, ακόμη κι αν καλύπτονται με τον μανδύα της επιστήμης. Επιστημονική διαπαιδαγώγηση για όλους ως το ανώτερο επίπεδο.

6. Πόλεμος ενάντια στον πατριωτισμό. Κατάργηση των συνόρων, συναδέλφωση όλων των λαών.

7. Αναδόμηση της οικογένειας με τέτοιο τρόπο ώστε να απορρέει από την πρακτική του έρωτα, ελεύθερου από κάθε νομικό δεσμό, από κάθε οικονομική και φυσική καταπίεση, από κάθε θρησκευτική προκατάληψη.

Αυτό είναι το ιδανικό μας.

2. ΤΡΟΠΟΙ ΚΑΙ ΜΕΣΑ

Εκθέσαμε μέχρι τώρα το σκοπό που θέλουμε να πραγματώσουμε, το ιδανικό για το οποίο αγωνιζόμαστε. Δεν αρκεί όμως να επιθυμεί κανείς κάτι να το θέλει πραγματικά, πρέπει να χρησιμοποιεί τα κατάλληλα μέσα για την πραγμάτωσή του. Και τα μέσα αυτά δεν είναι αυθαίρετα απορρέουν υποχρεωτικά απ' τους σκοπούς στους οποίους αποβλέπουμε κι απ' τις συνθήκες στις οποίες αγωνιζόμαστε. Γιατί αν αγνοήσουμε την επιλογή των κατάλληλων μέσων θα πραγματώσουμε άλλους σκοπούς, ίσως μάλιστα εντελώς αντίθετους απ' αυτούς στους οποίους αποβλέπουμε, και κάτι τέτοιο θα έχει ολοφάνερη και αναπόφευκτη συνέπεια των μέσων που επιλέξαμε. Όποιος ακολουθήσει λάθος δρόμο δεν θα πάει εκεί που θέλει αλλά εκεί που θα τον οδηγήσει ο δρόμος.

Είναι λοιπόν, αναγκαίο να δηλώσουμε ποια είναι τα μέσα που, κατά τη γνώμη μας, οδηγούν στην πραγμάτωση των επιθυμούμενων σκοπών και τα οποία προτείνουμε να χρησιμοποιηθούν.

Το ιδανικό μας δεν ανήκει στην κατηγορία των ιδανικών που η πλήρης πραγμάτωσή τους εξαρτάται από το απομονωμένο άτομο. Το ζήτημα είναι ν' αλλάξουμε τον τρόπο ζωής όλης της κοινωνίας: να διαμορφώσουμε μεταξύ των ανθρώπων σχέσεις που θα βασίζονται στην αγάπη και την αλληλεγγύη να επιτύχουμε την πλήρη υλική ηθική και πνευματική ανάπτυξη όχι μόνο των απομονωμένων ατόμων, όχι των μελών μιας συγκεκριμένης τάξης ή ενός πολιτικού κόμματος, αλλά όλης της ανθρωπότητας. Αυτός ο κοινωνικός μετασχηματισμός δεν είναι κάτι που μπορεί να επιβληθεί με τη βία πρέπει να ξεπηδήσει απ' τη φωτισμένη συνείδηση καθενός από μας και να επιτευχθεί με την ελεύθερη συναίνεση όλων.

Το πρώτο μας καθήκον, επομένως, πρέπει να είναι το να πείσουμε τους ανθρώπους.

Πρέπει να στρέψουμε την προσοχή των ανθρώπων στα δεινά που υφίστανται και στη δυνατότητά τους να τα εξαλείψουν. Πρέπει να ξυπνήσουμε στον καθένα το αίσθημα της συμπόνιας για τα δεινά και τις δυστυχίες των άλλων και μια ζωηρή επιθυμία για το καλό όλων των ανθρώπων.

Σ' όσους κρύνουν και πεινούν θα δείξουμε ότι είναι εφικτό και εύκολο να εξασφαλιστεί για όλους η ικανοποίηση των υλικών αναγκών. Στους καταφρονημένους και καταπιεσμένους θα δείξουμε ότι είναι εφικτό να ζούμε ευτυχισμένα σε μια κοινωνία με ίσους και ελεύθερους ανθρώπους. Σ' όσους βασανίζονται από το μίσος και τη μνησικακία θα δείξουμε το δρόμο που οδηγεί στην αγάπη των συνανθρώπων, στην ειρήνη και την ανθρώπινη ζεστασία.

Κι όταν θα έχουμε επιτύχει να ξυπνήσουμε στις καρδιές των ανθρώπων το αίσθημα της εξέγερσης ενάντια στα άδικα και απευκταία δεινά απ' τα οποία υποφέρουμε σήμερα στην κοινωνία όταν θα έχουν κατανοήσει οι άνθρωποι ποιες είναι οι αιτίες αυτών των δεινών κι ότι εξαρτάται από την ανθρώπινη θέληση να τα εξαλείψουμε κι όταν θα έχουμε εμπνεύσει τους ανθρώπους τη ζωηρή και παθιασμένη επιθυμία του μετασχηματισμού της κοινωνίας για το καλό όλων, τότε όσοι θα έχουν πειστεί, με τις δικές τους δυνάμεις και ακολουθώντας το παράδειγμα όσων πείστηκαν προηγουμένως, θα συνενωθούν, θα θέλουν και θα μπορούν να δράσουν για την πραγμάτωση του κοινού τους ιδανικού.

Όπως ήδη τονίσαμε, είναι εντελώς γελοίο και διαμετρικά αντίθετο με το σκοπό μας να επιδιώξουμε να επιβάλλουμε με τη βία την ελευθερία, την αγάπη ανάμεσα στους ανθρώπους και την πλήρη ανάπτυξη των ανθρώπινων ικανοτήτων. Πρέπει, λοιπόν, να βασιζόμαστε στην ελεύθερη θέληση των άλλων και το μόνο που μπορούμε να κάνουμε είναι να προκαλέσουμε την ανάπτυξη και την έκφραση αυτής της θέλησης. Είναι, όμως, εξίσου γελοίο και αντίθετο με το σκοπό μας ότι όσοι δεν συμμερίζονται τις απόψεις μας έχουν το δικαίωμα να μας εμποδίζουν όσον αφορά την έκφραση της θέλησής μας –εφόσον βέβαια, δεν τους αρνούμαστε το δικαίωμα στην ίδια την ελευθερία που απολαμβάνουμε εμείς.

Ελευθερία, επομένως, για όλους. Ελευθερία να προπαγανδίζουν στην πράξη τις ιδέες τους, χωρίς κανέναν περιορισμό πέρα απ' το πολύ φυσικό γεγονός ότι θα πρέπει να εξασφαλίζεται η ελευθερία για όλους.

Σ' όλα αυτά, όμως, αντιτίθενται –και μάλιστα με κτηνώδη βία- εκείνοι που επωφελούνται από τα υφιστάμενα προνόμια, εκείνοι που σήμερα κυριαρχούν κι επιβάλλουν το έλεγχό τους σ' όλη την κοινωνία.

Έχουν στα χέρια τους όλα τα μέσα παραγωγής: επομένως, καταπνίγουν όχι μόνο τη δυνατότητα ελεύθερου πειραματισμού στους νέους τρόπους κοινωνικής ζωής, όχι μόνο το δικαίωμα των εργαζομένων να ζουν ελεύθερα βασιζόμενοι στις ίδιες τους τις δυνάμεις, αλλά και το δικαίωμα σ' αυτή

καθαυτή τη ζωή. Υποχρεώνουν όσους δεν ανήκουν στην τάξη των αφεντικών ν' αποδέχονται την ίδια την καταπίεση και την εκμετάλλευσή τους αν δεν θέλουν να πεθάνουν από την πείνα.

Οι προνομιοῦχοι διαθέτουν τις αστυνομίες, τα δικαστήρια και τους στρατούς, που έχουν δημιουργηθεί ακριβώς για την υπεράσπιση των προνομίων τους και καταδιώκουν, φυλακίζουν και σφαγιάζουν ανελέητα όλους όσους θέλουν να καταργήσουν αυτά τα προνόμια διεκδικώντας για τον καθένα τα μέσα για τη ζωή και την ελευθερία.

Διαφυλάττοντας ζηλόφθονα τα σημερινά και άμεσα συμφέροντά τους, διεφθαρμένοι από το πνεύμα της κυριαρχίας, φοβισμένοι για το μέλλον, οι προνομιοῦχοι είναι γενικά ανίκανοι για γενναιόδωρες χειρονομίες, είναι εξίσου ανίκανοι για μια ευρύτερη αντίληψη των συμφερόντων τους. Επιπλέον, είναι βλακώδες να ελπίζουμε ότι μπορούν ελεύθερα να παραιτηθούν απ' την ιδιοκτησία και την εξουσία που κατέχουν και να αποδεχθούν ότι θα ζήσουν σαν ίσοι μ' όσους σήμερα έχουν υποδουλώσει.

Εκτός απ' όσα μας διδάσκει η ιστορία (που μας αποδεικνύει ότι καμιά προνομιοῦχα τάξη δεν παραιτήθηκε ποτέ απ' όλα ή και μερικά προνόμιά της, ότι καμιά κυβέρνηση δεν εγκατέλειψε ποτέ την εξουσία της εκτός και αν υποχρεώθηκε με τη βία ή από το φόβο της βίας), αρκεί η σύγχρονη πραγματικότητα για να πείσει τον καθένα ότι οι αστοί και οι κυβερνήσεις σκοπεύουν να χρησιμοποιήσουν ένοπλη βία για να υπερασπίσουν τον εαυτό τους –όχι μόνο ενάντια στην πλήρη κατάργηση των προνομίων τους, αλλά και ενάντια στα πιο ασημαντα λαϊκά αιτήματα- και ότι είναι πάντα έτοιμοι να εξαπολύσουν τις πιο ανελέητες διώξεις και τις πιο αιματηρές σφαγές ενάντια στους αντιπάλους τους. Όσοι θέλουν να χειραφετηθούν ένα μόνο δρόμο μπορούν να ακολουθήσουν: ν' αντιτάξουν βία στη βία.

Επομένως, πρέπει να συγκεντρώσουμε όλες μας τις προσπάθειες στο να εμπνεύσουμε στους καταπιεσμένους τη συνειδητή επιθυμία για ένα ριζοσπαστικό μετασχηματισμό της κοινωνίας και να τους πείσουμε ότι, αν συνενωθούν, έχουν τη δύναμη να νικήσουν. Πρέπει να προπαγανδίσουμε το ιδανικό μας και να προετοιμάσουμε τις απαιτούμενες υλικές και ηθικές δυνάμεις για να κατατροπώσουμε τις εχθρικές δυνάμεις και να οργανώσουμε την νέα κοινωνία. Κι όταν θα διαθέτουμε τις αναγκαίες δυνάμεις, πρέπει, εκμεταλλευόμενοι τις ευνοϊκές περιστάσεις που ενδέχεται να υπάρχουν ή δημιουργώντας τις από μόνοι μας, να κάνουμε την κοινωνική επανάσταση: να καταστρέψουμε με τη βία την κυβέρνηση και να απαλλοτριώσουμε με τη βία τους κατόχους του πλούτου, να θέσουμε στη διάθεση όλων τα μέσα επιβίωσης και παραγωγής και να αποτρέψουμε τη δημιουργία νέων κυβερνήσεων που θα επιβάλλουν τη θέλησή τους και θα αντιταχθούν στην αναδιοργάνωση της κοινωνίας απ' τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους.

Όλα αυτά, όμως, δεν είναι τόσο απλά όσο φαίνονται. Έχουμε να κάνουμε με ανθρώπους: έτσι όπως είναι σήμερα στην κοινωνία, στις πιο άθλιες υλικές και ηθικές συνθήκες θα είχαμε αυταπάτες αν πιστεύαμε ότι η προπαγάνδα αρκεί για ν' ανυψώσει τους ανθρώπους στο επίπεδο της πνευματικής ανάπτυξης που είναι αναγκαίο για την πραγμάτωση του ιδανικού μας.

Ανάμεσα στον άνθρωπο και το κοινωνικό του περιβάλλον παρεμβαίνει μια αμοιβαία δράση. Οι άνθρωποι δίνουν στην κοινωνία τη μορφή που έχει και η κοινωνία διαμορφώνει τους ανθρώπους: το αποτέλεσμα είναι, λοιπόν, ένα είδος φαύλου κύκλου. Για να μετασχηματιστεί η κοινωνία πρέπει να αλλάξουν οι άνθρωποι και για να μετασχηματιστούν οι άνθρωποι πρέπει να αλλάξει η κοινωνία.

Η αθλιότητα αποκτηνώνει τον άνθρωπο και για να εξαλειφθεί η αθλιότητα οι άνθρωποι πρέπει να έχουν κοινωνική συνείδηση και αποφασιστική θέληση. Η δουλεία διδάσκει τους ανθρώπους να είναι δούλοι και για να επιτευχθεί η απελευθέρωση απ' τη δουλεία χρειάζεται οι άνθρωποι να αποβλέπουν στην ελευθερία. Η αμάθεια έχει σαν αποτέλεσμα να μην γνωρίζουν οι άνθρωποι τις αιτίες της δυστυχίας τους καθώς και τα μέσα για το ξεπέρασμά της: και για να εξαλειφθεί η αμάθεια οι άνθρωποι πρέπει να έχουν το χρόνο και τα μέσα για να διαπαιδαγωγηθούν.

Οι κυβερνήσεις εθίζουν τους ανθρώπους και τους αναγκάζουν να υπακούν στους νόμους και να πιστεύουν ότι οι νόμοι είναι αναγκαίοι για την κοινωνία και από την άλλη για να καταργηθούν οι κυβερνήσεις οι άνθρωποι πρέπει να πειστούν ότι οι κυβερνήσεις είναι άχρηστες και επιβλαβείς.

Πώς μπορεί να ξεφύγει κανείς απ' αυτόν τον φαύλο κύκλο;

Ευτυχώς, η υπάρχουσα κοινωνία δε δημιουργήθηκε χάρη στην εμπνευσμένη θέληση μιας κυρίαρχης τάξης που κατόρθωσε να μετατρέψει όλους τους υπηκόους της σε παθητικά και ασυνειδητά όργανα στην υπηρεσία των συμφερόντων της. Είναι αποτέλεσμα χιλιάδων αιματηρών αγώνων, χιλιάδων ανθρώπινων και φυσικών παραγόντων που λειτούργησαν τυχαία, χωρίς συνειδητή κατεύθυνση κι

επομένως δεν υπάρχουν ξεκάθαροι, απόλυτοι διαχωρισμοί μεταξύ των ανθρώπων, ούτε και μεταξύ των τάξεων.

Είναι απειράριθμες οι παραλλαγές όσον αφορά τις υλικές συνθήκες απειράριθμα και τα επίπεδα ηθικής και πνευματικής ανάπτυξης. Πολύ σπάνια, μπορούμε να πούμε ότι η θέση ενός ανθρώπου στην κοινωνία ανταποκρίνεται στις ικανότητες και τις βλέψεις του. Πολύ συχνά, βλέπουμε ανθρώπους να ξεπέφτουν και να ζουν σε συνθήκες κατώτερες απ' αυτές που συνήθισαν και άλλους πάλι που, χάρη σε ορισμένες εξαιρετικά ευνοϊκές περιστάσεις, κατορθώνουν να υπερβούν τις συνθήκες στις οποίες γεννήθηκαν. Μεγάλο ποσοστό της εργατικής τάξης έχει ήδη κατορθώσει ή να ξεφύγει από την κατάσταση της απόλυτης αθλιότητας ή δεν ήταν ποτέ σε τέτοια κατάσταση. Κανένας εργάτης, ας πούμε, δεν βρίσκεται σε κατάσταση πλήρους άγνοιας, απόλυτης έλλειψης κοινωνικής συνείδησης, ολοκληρωτικής συναίνεσης προς τις συνθήκες που του επιβάλλονται απ' τα αφεντικά. Και αυτοί καθαυτοί οι θεσμοί, που είναι προϊόντα της ιστορίας, περιέχουν οργανικές αντιφάσεις που είναι κάτι σαν σπέρματα του θανάτου τα οποία, καθώς αναπτύσσονται, επιφέρουν την αποσύνθεση της κοινωνικής δομής και την αναγκαιότητα του μετασχηματισμού της.

Απ' αυτό ακριβώς απορρέει και η δυνατότητα της προόδου. Όχι όμως και η δυνατότητα να φέρουμε όλους τους ανθρώπους, απλά και μόνο με την προπαγάνδα, στο αναγκαίο επίπεδο και να θέλουν να πραγματώσουν την αναρχία –χωρίς ένα προηγούμενο βαθμιαίο μετασχηματισμό του κοινωνικού περιβάλλοντος.

Η πρόοδος πρέπει να συντελείται ταυτόχρονα και παράλληλα στα άτομα και στο κοινωνικό περιβάλλον. Πρέπει να επωφεληθούμε απ' όλα τα μέσα, να εκμεταλλευτούμε όλες τις δυνατότητες και τις ευκαιρίες που μας προσφέρει το υφιστάμενο κοινωνικό περιβάλλον για να επενεργήσουμε στους συνανθρώπους μας και ν' αναπτύξουμε τη συνείδηση και τις βλέψεις τους. Πρέπει να χρησιμοποιήσουμε την κάθε πρόοδο ως προς τη συνείδηση των ανθρώπων για να τους παρακινήσουμε να διεκδικήσουν και να επιβάλλουν τους μεγάλους κοινωνικούς μετασχηματισμούς που είναι εφικτοί σήμερα και οι οποίοι θ' ανοίξουν το δρόμο για παραπέρα πρόοδο.

Δεν πρέπει να περιμένουμε πότε θα μπορέσουμε να πραγματώσουμε την αναρχία ενώ, στο μεταξύ θα περιοριζόμαστε απλά και μόνο στην προπαγάνδα. Αν κάνουμε κάτι τέτοιο, πολύ γρήγορα θα έχουμε εξαντλήσει όλες μας τις δυνατότητες δράσης, δηλαδή, θα έχουμε πείσει όλους όσους στο υφιστάμενο κοινωνικό περιβάλλον, μπορούν να κατανοήσουν και να αποδεχθούν τις ιδέες μας, αλλά η παραπέρα προπαγάνδα μας θα είναι εντελώς στείρα ταυτόχρονα αν οι μετασχηματισμοί του κοινωνικού περιβάλλοντος να ευνοήσουν τη δημιουργία νέων λαϊκών στρωμάτων ικανών να αποδεχθούν τις νέες ιδέες, αυτό θα έχει συμβεί χωρίς τη δική μας συμμετοχή και επομένως σε βάρος των ιδεών μας.

Πρέπει να προσπαθήσουμε να πείσουμε το λαό, ή τα νέα λαϊκά στρώματα, ότι χρειάζεται να διεκδικήσουν, να επιβάλλουν και να πραγματοποιήσουν από μόνοι τους όλες τις βελτιώσεις και τις ελευθερίες που επιθυμούν, εφόσον βέβαια κατανοούν τις ανάγκες τους κι έχουν τη δύναμη να τις επιβάλλουν. Επιπλέον, προπαγανδίζοντας πάντα το πρόγραμμά μας στην ολότητά του και αγωνιζόμενοι αδιάκοπα για την πλήρη εφαρμογή του, πρέπει να παρακινούμε το λαό να διεκδικεί ολοένα και περισσότερα πράγματα, μέχρι να επιτύχει την πλήρη χειραφέτησή του.

3. Ο ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ

Η πιο άμεση καταπίεση, η πιο βασανιστική σήμερα για τους εργάτες, αυτή που είναι η βασική αιτία της ατμόσφαιρας ηθικής και υλικής υποταγής στην οποία εργάζονται, είναι η οικονομική καταπίεση. Δηλαδή, η εκμετάλλευση της εργασίας από τα αφεντικά και τους επιχειρηματίες, χάρη στο από μέρους τους μονοπώλιο όλων των σημαντικών μέσων παραγωγής και ανταλλαγής.

Για να καταστραφεί ολοκληρωτικά και χωρίς δυνατότητα παλινόρθωσής της αυτή η εκμετάλλευση, πρέπει να πειστεί όλος ο λαός για το δικαίωμά του στα μέσα παραγωγής και να προετοιμαστεί ώστε να ασκήσει αυτό το βασικό δικαίωμα απαλλοτριώνοντας τους γαιοκτήμονες τους βιομηχάνους και τους κεφαλαιούχους, και θέτοντας τον κοινωνικό πλούτο στη διάθεση όλων των ανθρώπων.

Μπορεί, όμως να πραγματοποιηθεί σήμερα αυτή η απαλλοτρίωση; Μπορούμε να περάσουμε άμεσα, χωρίς ενδιάμεσα στάδια, από την κόλαση στην οποία ζει το προλεταριάτο στον παράδεισο της κοινοκτημοσύνης; Η πραγματικότητα αποδεικνύει τι μπορούν και τι δεν μπορούν να κάνουν σήμερα οι εργαζόμενοι.

Το δικό μας καθήκον είναι η ηθική και υλική προετοιμασία του λαού γι' αυτήν την αναγκαία απαλλοτρίωση και πρέπει να προσπαθούμε να την πραγματοποιήσουμε συνεχώς, κάθε φορά που μας δίνεται η ευκαιρία από τα επαναστατικά γεγονότα και τις εξεγέρσεις, μέχρι τον τελικό θρίαμβο. Με ποιο τρόπο, όμως, μπορούμε να προετοιμάσουμε το λαό; Με ποιο τρόπο μπορούμε να προετοιμάσουμε τις συνθήκες που θα κάνουν εφικτό όχι μόνο το υλικό γεγονός της απαλλοτρίωσης αλλά και τη χρησιμοποίηση του κοινωνικού πλούτου προς όφελος όλων;

Όπως είπαμε και προηγούμενα, η γραπτή και προφορική προπαγάνδα από μόνη της δεν μπορεί να προσελκύσει στις ιδέες μας τις μεγάλες μάζες. Χρειάζεται και μια πρακτική διαπαιδαγώγηση που θα πρέπει να είναι ταυτόχρονα η αιτία και το αποτέλεσμα του βαθμιαίου μετασχηματισμού του κοινωνικού περιβάλλοντος. Πρέπει να φροντίσουμε ν' αναπτυχθεί στους εργαζόμενους η αίσθηση της εξέγερσης ενάντια στις αδικίες και στ' άχρηστα δεινά των οποίων γίνονται θύματα, η επιθυμία να βελτιώσουν την κατάστασή τους. Ενωμένοι και αλληλέγγυοι μεταξύ τους, θα πρέπει να αγωνιστούν οι ίδιοι για να πραγματώσουν τις επιθυμίες τους.

Κι εμείς σαν αναρχικοί και σαν εργαζόμενοι, πρέπει να τους παρακινούμε και να τους ενθαρρύνουμε στον αγώνα πρέπει να αγωνιζόμαστε μαζί τους.

Είναι, όμως, εφικτές αυτές οι βελτιώσεις στα πλαίσια του καπιταλιστικού καθεστώτος; Είναι χρήσιμες απ' την άποψη της μελλοντικής πλήρους χειραφέτησης των εργαζομένων;

Όποια κι αν είναι τα πρακτικά αποτελέσματα του αγώνα για άμεσες βελτιώσεις, εκείνο που έχει πολύ μεγάλη σημασία είναι αυτός καθαυτός ο αγώνας. Γιατί, μ' αυτόν τον τρόπο, οι εργαζόμενοι μαθαίνουν να υπερασπίζονται τα ταξικά τους συμφέροντα, συνειδητοποιούν ότι τα αφεντικά και οι κυβερνώντες έχουν διαμετρικά αντίθετα συμφέροντα απ' τα δικά τους και ότι δεν μπορούν να βελτιώσουν τις συνθήκες της ζωής τους, πόσο μάλλον να χειραφετηθούν, παρά μόνο αν συνενωθούν και γίνουν ισχυρότεροι από τα αφεντικά τους. Αν επιτύχουν την ικανοποίηση των αιτημάτων τους, θα ζουν καλύτερα: θα κερδίζουν περισσότερα, θα εργάζονται λιγότερες ώρες, θα έχουν περισσότερο χρόνο και ενεργητικότητα στη διάθεσή τους για να σκεφτούν για τα πράγματα που τους απασχολούν και θα αποκτούν συνεχώς περισσότερες επιθυμίες και μεγαλύτερες ανάγκες. Αν δεν επιτύχουν την ικανοποίηση των αιτημάτων τους, θα παρακινηθούν να μελετήσουν τις αιτίες της αποτυχίας τους και ν' αναγνωρίσουν την ανάγκη για μεγαλύτερη ενότητα, για περισσότερη δραστηριοποίηση και στο τέλος, θα καταλάβουν ότι, για να εξασφαλίσουν την οριστική τους νίκη, πρέπει να καταστρέψουν τον καπιταλισμό. Η υπόθεση της επανάστασης, η υπόθεση της ηθικής εξύψωσης και της χειραφέτησης των εργαζομένων δεν μπορεί παρά να βγει κερδισμένη απ' το γεγονός ότι οι εργαζόμενοι συνενώνονται και αγωνίζονται για τα συμφέροντά τους.

Γ' άλλη μια φορά: μπορούν, όμως οι εργαζόμενοι να επιτύχουν, στην τωρινή κατάσταση της κοινωνίας, την πραγματική βελτίωση των συνθηκών της ζωής τους;

Αυτό εξαρτάται από πάρα πολλούς παράγοντες.

Παρ' όλα όσα λένε μερικοί, δεν υπάρχει κανένας φυσικός νόμος (νόμος των μισθών) που να καθορίζει ποιο τμήμα της εργασίας του πρέπει να παίρνει ο εργάτης. Ή αν θέλει κανείς να διατυπώσει ένα νόμο, αυτός είναι ο εξής: οι μισθοί, κατά κανόνα, δεν μπορούν να είναι τόσο μικροί ώστε να μη διατηρείται η ζωή, ούτε τόσο μεγάλοι ώστε να μην απομένει περιθώριο κέρδους για το αφεντικό. Είναι φανερό ότι στην πρώτη περίπτωση πεθαίνουν οι εργαζόμενοι και έτσι παύουν να μισθώνουν εργασία και, συνεπώς, να πληρώνουν οποιοδήποτε μισθό. Ωστόσο, ανάμεσα σ' αυτά τα δυο απίθανα άκρα, υπάρχουν απειράριθμες διαβαθμίσεις και καταστάσεις: από τις πραγματικά άθλιες συνθήκες στις οποίες ζουν πολλοί εργάτες γης μέχρι τις σχεδόν αξιοπρεπείς συνθήκες των εξειδικευμένων εργατών πόλεων.

Οι μισθοί, οι εργάσιμες ώρες και όλες οι άλλες συνθήκες εργασίας είναι αποτέλεσμα της πάλης ανάμεσα στ' αφεντικά και τους εργαζόμενους. Οι πρώτοι προσπαθούν να δώσουν στους εργαζόμενους όσο γίνεται λιγότερα και να τους αναγκάσουν να εργάζονται μέχρι την τελική τους εξόντωση οι δεύτεροι προσπαθούν, ή θα έπρεπε να προσπαθούν, να εργάζονται όσο γίνεται λιγότερο και να

κερδίζουν όσο γίνεται περισσότερα. Όταν οι εργάτες αποδέχονται τους όρους των αφεντικών, ή όταν ενώ δυσαρεστούνται, δεν γνωρίζουν πώς να αντισταθούν αποτελεσματικά ενάντια στις απαιτήσεις των αφεντικών, καταλήγουν να υφίστανται πραγματικά κτηνώδεις συνθήκες ζωής. Όταν, αντίθετα, έχουν κάποιες ιδέες για το πώς πρέπει να ζουν τα ανθρώπινα όντα όταν ξέρουν να συνενώνονται και, με την από μέρους τους άρνηση της εργασίας ή την κρυφή και φανερή απειλή της εξέγερσης, κερδίζουν το σεβασμό των αφεντικών, τότε αντιμετωπίζονται με σχετικά αξιοπρεπή τρόπο. Μπορεί, λοιπόν, να πει κανείς ότι, ως ένα βαθμό, ο μισθός είναι αυτό που απαιτεί ο εργάτης (όχι σαν άτομο αλλά σαν τάξη).

Επομένως, με τον αγώνα, με την αντίσταση ενάντια στ' αφεντικά, οι εργάτες μπορούν, ως ένα βαθμό, να εμποδίσουν την επιδείνωση των συνθηκών της ζωής τους καθώς και να επιτύχουν πραγματικές βελτιώσεις. Και η ιστορία του εργατικού κινήματος έχει ήδη αποδείξει αυτήν την αλήθεια.

Δεν πρέπει όμως να υπερβάλλουμε όσον αφορά αυτήν την πάλη ανάμεσα στους εργαζόμενους και τ' αφεντικά η οποία διεξάγεται αποκλειστικά στο οικονομικό πεδίο. Τα αφεντικά μπορούν να υποχωρήσουν και πολύ συχνά υποχωρούν όταν αντιμετωπίζουν τα με επιμονή διεκδικούμενα αιτήματα των εργαζομένων, αρκεί βέβαια αυτά τα αιτήματα να μην θεωρηθούν «υπερβολικά». Αν, όμως, οι εργαζόμενοι προβάλλουν αιτήματα (και είναι επιτακτικό κάτι τέτοιο) που απορροφούν όλο το κέρδος των αφεντικών και αποτελούν, στην ουσία, μια έμμεση μορφή απαλλοτρίωσης, είναι σίγουρο ότι τα αφεντικά θα ζητήσουν τη βοήθεια της κυβέρνησης και θα χρησιμοποιήσουν βία για να υποχρεώσουν τους εργαζόμενους να παραμείνουν στην κατάσταση των μισθωτών σκλάβων.

Και πριν ακόμα, πολύ πριν οι εργάτες μπορούν να ελπίζουν ότι θα λαμβάνουν όλο το προϊόν της εργασίας τους, ο οικονομικός αγώνας καθίσταται ανίκανος να εξασφαλίσει τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου.

Οι εργάτες παράγουν τα πάντα και χωρίς την εργασία τους, η ζωή θα ήταν ανέφικτη. Φαίνεται, λοιπόν, ότι αρνούμενοι να εργαστούν οι εργαζόμενοι μπορούν να επιβάλλουν όλα τους τα αιτήματα. Αλλά η συνένωση όλων των εργαζομένων, ακόμη και σ' ένα μόνο επάγγελμα, ακόμη και σε μια μόνο χώρα, πολύ δύσκολα πραγματοποιείται –στη συνένωση των εργαζομένων αντιπαράτίθεται η συνένωση των αφεντικών. Οι εργαζόμενοι ζουν εγκλωβισμένοι στην καθημερινότητα κι όταν δεν εργάζονται στερούνται ακόμα και το ψωμί. Ενώ τ' αφεντικά μέσω του χρήματος, έχουν στη διάθεσή τους όλων των ειδών τα αγαθά και μπορούν να περιμένουν πότε θα πέσουν στα πόδια τους οι εργάτες. Η ανακάλυψη ή η χρησιμοποίηση νέων μηχανών καθιστά άχρηστη την εργασία πάρα πολλών εργαζομένων, αυξάνοντας έτσι τις στρατιές των ανέργων, οι οποίοι εξαναγκάζονται από την πείνα να πουλάνε την εργασία τους σ' οποιαδήποτε τιμή. Η μετανάστευση δημιουργεί αμέσως μεγάλα προβλήματα στις χώρες όπου επικρατούν καλύτερες συνθήκες εργασίας, γιατί οι ορδές των πεινασμένων εργατών, θέλοντας και μη, προσφέρουν στ' αφεντικά την ευκαιρία να μειώνουν δραστικά τους μισθούς. Κι όλα αυτά, που απορρέουν αναγκαστικά από το καπιταλιστικό σύστημα, κατορθώνουν να εξουδετερώσουν και συχνά να καταστρέψουν κάθε ανάπτυξη της εργατικής συνείδησης και αλληλεγγύης. Έτσι κι αλλιώς, όμως, το ουσιαστικό είναι ότι, στο καπιταλιστικό σύστημα, η παραγωγή οργανώνεται από τον κάθε καπιταλιστή για δικό του λογαριασμό και όχι, φυσικά, για την ικανοποίηση των αναγκών των εργαζομένων.

Κατά συνέπεια, το χάος, η κατασπατάληση των ανθρώπινων δυνάμεων, η οργανωμένη σπανιότητα των αγαθών, οι άχρηστες κι επικίνδυνες εργασίες, η ανεργία, η εγκατάλειψη της γης, η ελλιπής χρήση των μηχανών, κτλ., είναι πράγματα που δεν μπορούν να αποφευχθούν παρά μόνο αν αφαιρεθούν τα μέσα παραγωγής από τους καπιταλιστές και επομένως, αν φύγει απ' τα χέρια τους η οργάνωση της παραγωγής.

Πολύ γρήγορα, λοιπόν, οι εργαζόμενοι που θέλουν να απελευθερωθούν, ή απλά να βελτιώσουν ριζικά τις συνθήκες ζωής τους, συνειδητοποιούν την ανάγκη να υπερασπιστούν τον εαυτό τους ενάντια στις επιθέσεις της κυβέρνησης, την ανάγκη να επιτεθούν ενάντια στην κυβέρνηση η οποία, με το να νομιμοποιεί το δικαίωμα της ιδιοκτησίας και να το προστατεύει με την κτηνώδη βία, αποτελεί τεράστιο εμπόδιο που πρέπει να συντριβεί με τη βία αν δεν θέλουμε να παραμείνουμε για πάντα εγκλωβισμένοι στις τωρινές ή και σ' ακόμη χειρότερες συνθήκες ζωής.

Απ' τον οικονομικό αγώνα πρέπει να περάσουμε στον πολιτικό αγώνα, δηλαδή, στον αγώνα ενάντια στην κυβέρνηση. Κι αντί ν' αντιπαλεύουμε τα εκατομμύρια των καπιταλιστών με τις δεκάρες που

δύσκολα συγκεντρώνονται απ' τους εργάτες, θα πρέπει να αντιπαρατάξουμε στα ντουφέκια και τα κανόνια, που υπερασπίζονται την ιδιοκτησία, τα πιο αποτελεσματικά μέσα που θα μπορέσει να βρει ο λαός για ν' αντιτάξει βία στη βία.

4. Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ

Όταν λέμε «πολιτικός αγώνας» εννοούμε τον αγώνα ενάντια στην κυβέρνηση. Η κυβέρνηση είναι το σύνολο που αποτελείται από όλους εκείνους οι οποίοι κατέχουν την εξουσία, όπως κι αν την έχουν αποκτήσει, να φτιάχνουν τους νόμους και να τους επιβάλλουν στους κυβερνώμενους, δηλαδή, στο λαό.

Η κυβέρνηση είναι συνέπεια του πνεύματος κυριαρχίας και βίας με το οποίο ορισμένοι άνθρωποι επιβλήθηκαν πάνω στους άλλους και ταυτόχρονα δημιουργήμα και δημιουργός των προνομίων καθώς και φυσικός υπερασπιστής τους.

Είναι εντελώς λαθεμένο αυτό που λέγεται σήμερα ότι η κυβέρνηση παίζει το ρόλο του προστάτη του καπιταλισμού, ενώ όταν θα έχει καταργηθεί ο καπιταλισμός θα γίνει ο εκπρόσωπος και διαχειριστής των συμφερόντων όλων των ανθρώπων. Πρώτ' απ' όλα, ο καπιταλισμός δεν θα καταστραφεί παρά μόνο όταν οι εργάτες, αφού απαλλαγούν απ' την κυβέρνηση, πάρουν στα χέρια τους όλον τον κοινωνικό πλούτο και οργανώσουν από μόνοι τους την παραγωγή και την κατανάλωση για το συμφέρον όλων, χωρίς να περιμένουν ν' αναληφθεί ή σχετική πρωτοβουλία από καμιά κυβέρνηση που, και να το θέλει, είναι ανίκανη να το κάνει.

Υπάρχει, όμως, κι ένα άλλο πρόβλημα: αν καταργηθεί ο καπιταλισμός χωρίς να καταργηθεί και η κυβέρνηση, η κυβέρνηση παραχωρώντας όλων των ειδών τα προνόμια δεν θα παραλείψει να δημιουργήσει εκ νέου τον καπιταλισμό. Μην μπορώντας να ικανοποιήσει όλον τον κόσμο, η κυβέρνηση θα έχει ανάγκη μιας οικονομικά ισχυρής τάξης που θα την υποστηρίξει σ' αντάλλαγμα για τη νομική και υλική προστασία που θ' απολαμβάνει.

Κατά συνέπεια, δεν μπορούν να καταργηθούν τα προνόμια και να θεμελιωθεί οριστικά η ελευθερία και η κοινωνική ισότητα χωρίς να καταργηθεί ταυτόχρονα και η κυβέρνηση –όχι αυτή ή εκείνη η κυβέρνηση αλλά αυτός καθαυτός ο θεσμός της κυβέρνησης.

Για αυτό το θέμα, όπως και για όλα τα ζητήματα που αναφέρονται στο γενικό συμφέρον, είναι αναγκαία η συγκατάθεση όλων των ανθρώπων. Επομένως, πρέπει να συγκεντρώσουμε όλες μας τις προσπάθειες στο να πείσουμε τους ανθρώπους ότι η κυβέρνηση είναι άχρηστη και επιβλαβής και ότι μπορούμε να ζήσουμε καλύτερα τη ζωή μας χωρίς κυβερνήσεις.

Αλλά, όπως είπαμε τόσες φορές μέχρι τώρα, απλά και μόνο η προπαγάνδα δεν μπορεί να επιτύχει όλα αυτά και αν αρκεστούμε μόνο στο να προπαγανδίζουμε ενάντια στην κυβέρνηση περιμένοντας με σταυρωμένα χέρια την ημέρα που οι άνθρωποι θα έχουν πειστεί για τη δυνατότητα και τη χρησιμότητα της ολοκληρωτικής καταστροφής όλων των ειδών των κυβερνήσεων, αυτή η μέρα δεν θα έλθει ποτέ.

Ενώ πρέπει να καταγγέλλουμε πάντα όλων των ειδών τις κυβερνήσεις, ενώ θα απαιτούμε πάντα την απόλυτη ελευθερία, ταυτόχρονα θα πρέπει να υποστηρίζουμε όλους τους αγώνες για επί μέρους ελευθερίες, μια και είμαστε πεπεισμένοι ότι με τον αγώνα μαθαίνει κανείς να αγωνίζεται. Αρχίζοντας να απολαμβάνει κανείς λίγη ελευθερία, καταλήγει να τη θέλει ολόκληρη, την απόλυτη ελευθερία. Πρέπει να τασσόμαστε πάντα μαζί με το λαό κι όταν δεν καταφέρνουμε να κάνουμε το λαό να θέλει πολλά, πρέπει να επιμένουμε για να τον πείσουμε να θέλει, τουλάχιστον κάτι. Και πρέπει να καταβάλλουμε όλες μας τις προσπάθειες για να τον κάνουμε να καταλάβει πως μπορεί ν' αποκτήσει ότι θέλει από μόνος του –πολλά ή λίγα- και ότι θα πρέπει να μισεί και να περιφρονεί όποιον συμμετέχει, ή αποβλέπει να συμμετάσχει, σ' οποιαδήποτε κυβέρνηση.

Αφού σήμερα η κυβέρνηση έχει τη δύναμη να ρυθμίζει, μέσω των νόμων την κοινωνική ζωή και να διευρύνει ή να περιορίζει την ελευθερία των πολιτών και επειδή δεν είμαστε ακόμα ικανοί να της αφαιρέσουμε αυτήν την δύναμη, πρέπει να προσπαθούμε να περιορίζουμε τη δύναμη και την εξουσία της και να υποχρεώνουμε τις κυβερνήσεις να τη χρησιμοποιούν μ' όσο γίνεται λιγότερο επιβλαβείς τρόπους. Αλλά αυτό θα πρέπει πάντα να το κάνουμε παραμένοντας εκτός κι εναντίον της

κυβέρνησης, πιέζοντας την με την κινητοποίησή μας μέσα στους δρόμους, απειλώντας να πάρουμε με τη βία αυτά που ζητάμε. Δεν πρέπει ποτέ να αποδεχθούμε καμιά νομοθετική λειτουργία, ούτε σ' εθνική ούτε σε τοπική κλίμακα: γιατί αν κάνουμε κάτι τέτοιο, θα εξουδετερώσουμε κάθε αποτελεσματικότητα της δράσης μας και θα προδώσουμε το μέλλον της υπόθεσής μας.

Ο αγώνας ενάντια στην κυβέρνηση είναι σε τελευταία ανάλυση, αγώνας άμεσα υλικός.

Οι κυβερνήσεις φτιάχνουν τους νόμους. Επομένως, πρέπει να διαθέτουν τις υλικές δυνάμεις (αστυνομία και στρατός) για να επιβάλλουν αυτούς τους νόμους. Γιατί διαφορετικά μόνο όσοι το θέλουν θα υπακούν και έτσι δεν θα πρόκειται πια για νόμους αλλά για απλές προτάσεις που θα έχουν όλοι το δικαίωμα να τις αποδέχονται ή να τις απορρίπτουν. Ωστόσο, οι κυβερνήσεις διαθέτουν αυτές τις δυνάμεις και τις χρησιμοποιούν για να ενισχύουν την κυριαρχία τους και για να υπηρετούν τα συμφέροντα των κυρίαρχων τάξεων, ασκώντας την καταπίεση και την εκμετάλλευση σε βάρος των εργαζομένων.

Το μόνο που μπορεί να περιορίσει την καταπίεση, που ασκεί η κυβέρνηση, είναι η δύναμη που μπορεί να αντιπαρατάξει ο ίδιος ο λαός. Η σύγκρουση μπορεί να είναι φανερή ή κεκαλυμμένη ωστόσο, πρόκειται πάντα για σύγκρουση αφού οι κυβερνήσεις δε δίνουν καμιά σημασία στη δυσανεμία και την αντίσταση του λαού παρά μόνο όταν αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της επανάστασης.

Όταν ο λαός υπακούει πειθήνια στους νόμους ή οι διαμαρτυρίες του είναι ασθενικές και περιορίζονται στα λόγια, η κυβέρνηση φροντίζει για τα δικά της συμφέροντα και αγνοεί εντελώς τις ανάγκες του λαού όταν οι διαμαρτυρίες είναι έντονες, επίμονες, απειλητικές, η κυβέρνηση, ανάλογα με το πόση κατανόηση μπορεί να δείξει, υποχωρεί ή καταφεύγει στην καταστολή. Κι έτσι πάντα επανερχόμαστε στο θέμα της εξέγερσης, γιατί αν η κυβέρνηση υποχωρήσει, τότε ο λαός αποκτά αυτοπεποίθηση και απαιτεί ολοένα και περισσότερα, μέχρι που η ασυμφιλίωτη αντίθεση ανάμεσα στην ελευθερία και την εξουσία να γίνει τόσο φανερή ώστε ν' αρχίσει η ένοπλη πάλη.

Για αυτόν ακριβώς το λόγο, είναι απαραίτητο να είμαστε έτοιμοι, τόσο ηθικά όσο και υλικά, ώστε όταν συμβεί κάτι τέτοιο, όταν ξεσπάσει η ένοπλη πάλη, ο λαός να βγει νικητής.

Η νικηφόρα επανάσταση είναι ο σημαντικότερος παράγοντας για τη λαϊκή χειραφέτηση, γιατί απ' τη στιγμή που οι άνθρωποι θα απαλλαγούν απ' το ζυγό της καταπίεσης θα μπορέσουν να δημιουργήσουν από μόνοι τους, τους θεσμούς που θα θεωρούν καλύτερους. Η απόσταση ανάμεσα στο νόμο (που μένει πάντα πίσω) και το επίπεδο πολιτισμού που έχει κατακτήσει η μάζα του πληθυσμού διανύεται με ένα άλμα. Η εξέγερση καθορίζει την επανάσταση, δηλαδή, το αιφνίδιο ξέσπασμα των λανθανουσών δυνάμεων που συσσωρεύτηκαν στη διάρκεια της προηγούμενης «εξελικτικής» περιόδου.

Όλα εξαρτώνται απ' το τι θέλουν οι άνθρωποι.

Κατά τις εξεγέρσεις του παρελθόντος, αγνοώντας τις πραγματικές αιτίες της δυστυχίας τους, ήθελαν πάντα πολύ λίγα και κέρδισαν ελάχιστα.

Τι θα θέλουν στις επόμενες εξεγέρσεις;

Η απάντηση εξαρτάται, εν μέρει, απ' την αξία της προπαγάνδας μας και τις δικές μας προσπάθειες.

Πρέπει να παρακινούμε το λαό ν' απαλλοτριώσει τα αφεντικά και να αποδώσει όλα τα αγαθά στην κοινή κατοχή, να οργανώσει την κοινωνική ζωή από μόνος τους, με τις ελεύθερα δημιουργημένες ενώσεις του, δίχως να περιμένει διαταγές από κανένα, ν' αρνηθεί να διορίσει ή ν' αναγνωρίσει οποιαδήποτε κυβέρνηση, ν' αρνηθεί κάθε θεσμοποιημένο σώμα, όποια μορφή κι αν έχει (συντακτική συνέλευση, δικτατορία, κλπ.) έστω και προσωρινή, που παρέχει στον εαυτό του το δικαίωμα να φτιάχνει νόμους και να επιβάλλει τη θέλησή του στους άλλους.

Κι αν η μάζα του πληθυσμού δεν ανταποκριθεί στις εκκλήσεις μας, εμείς – εν ονόματι του δικαίωμάτος μας να είμαστε ελεύθεροι ακόμα κι όταν οι άλλοι θέλουν να είναι σκλάβοι, και για να δώσουμε το παράδειγμα – πρέπει να βάλουμε σε εφαρμογή όσο περισσότερες από τις ιδέες μας μπορούμε: να μην αναγνωρίσουμε την νέα κυβέρνηση, να κρατήσουμε ζωντανή την αντίσταση, να επιδιώξουμε ώστε οι κοινότητες που αποδέχονται ως ένα βαθμό τις ιδέες μας να γίνουν αναρχικές κοινότητες, απορρίπτοντας κάθε κυβερνητική παρέμβαση και θεμελιώνοντας ελεύθερες συμφωνίες με τις άλλες κοινότητες που θέλουν να ζήσουν εντελώς αυτόνομα.

Πρέπει, πάνω απ' όλα, ν' αντιταχθούμε στην ανασύσταση της αστυνομίας και του στρατού, και να χρησιμοποιούμε κάθε ευκαιρία για να παρακινήσουμε τους εργαζόμενους να εκμεταλλευτούν

την απουσία κατασταλτικών δυνάμεων για να επιβάλλουν όσο γίνεται περισσότερες απ' τις ακραίες διεκδικήσεις τους.

Όποιο κι αν είναι το αποτέλεσμα του αγώνα, πρέπει να συνεχίσουμε τον αγώνα ενάντια στην κατέχουσα τάξη και τους κυβερνώντες χωρίς την παραμικρή διακοπή, έχοντας πάντα στο μυαλό μας την πλήρη οικονομική, πολιτική και ηθική χειραφέτηση όλης της ανθρωπότητας.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Επομένως, θέλουμε, να καταργήσουμε εντελώς την κυριαρχία και την εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο. Θέλουμε τους ανθρώπους ενωμένους και συναδελφωμένους με μια απόλυτα συνειδητή αλληλεγγύη, να συνεργάζονται εκούσια για την ευημερία όλων. Θέλουμε να έχει η κοινωνία ως βασικό σκοπό την παροχή σε όλους των μέσων για την πραγμάτωση όσων γίνεται μεγαλύτερης ευημερίας, όσο γίνεται μεγαλύτερης ηθικής και πνευματικής ανάπτυξης. Θέλουμε ψωμί, ελευθερία, έρωτα και γνώση για όλους.

Και για να πραγματοποιήσουμε αυτούς τους σημαντικούς σκοπούς, είναι αναγκαίο κατά τη γνώμη μας να τεθούν τα μέσα παραγωγής στη διάθεση όλων κανένας άνθρωπος (και καμιά ομάδα ανθρώπων) να μην είναι σε θέση να εξαναγκάζει τους άλλους να υπακούουν στη θέληση του και να μην ασκεί καμιά επιρροή πέρα από εκείνη που βασίζεται στη λογική και στη δύναμη του παραδείγματος.

Επομένως, απαλλοτρίωση των κατόχων της γης και του κεφαλαίου προς όφελος όλων και κατάργηση των κυβερνήσεων.

Και όσο θα περιμένουμε την ημέρα που θα καταστεί εφικτή η πραγμάτωση αυτού του σκοπού: προπαγάνδισι των ιδεών μας. Οργάνωση των λαϊκών δυνάμεων. Αδιάκοπος αγώνας, βίαιος ή μη βίαιος ανάλογα με τις συνθήκες, ενάντια στην κυβέρνηση και ενάντια στην τάξη των αφεντικών για να κατακτήσουμε όσο γίνεται περισσότερη ελευθερία και ευημερία για όλους.

** Αναδημοσίευση από το αντιεξουσιαστικό περιοδικό "Μαύρος Ήλιος", 1/10 /1981*

ΤΟ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ CNT * ΔΙΑΚΥΡΗΞΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΗΣ ΣΑΡΑΓΟΣΑ 1η Μάη 1936

Διακηρύσσουμε:

1. Για να θέσουμε τον ακρογωνιαίο λίθο του οικοδομήματος της δράσης μας πρέπει να προχωρήσουμε έχοντας επίγνωση της αρμονίας που υπάρχει ανάμεσα στα δύο επίπεδα, το ατομικό και το συλλογικό, δίνοντας όλα τα περιθώρια παράλληλης και ανεμπόδιστης ανάπτυξης και στα δύο.

2. Αποδεχόμαστε προς χάριν της αρμονικής σύνθεσης, την αναγνωρισμένη σημασία του ατομικού. Με αυτή την έννοια "τοποθετούμε" την ελευθερία πάνω από κάθε επιβαλλόμενη πειθαρχία. Πρέπει να δημιουργήσουμε τους κατάλληλους θεσμούς, αυτούς που είναι αναγκαίοι από τη ζωή, στρέφοντας προς τα εκεί τις σχέσεις μας. Και αυτό μέσα από την κοινωνικοποίηση του κοινωνικού πλούτου, την

κατάκτηση των μέσων παραγωγής, δίνοντας την δυνατότητα σε όλους για την παραγωγή, δυνατότητα, να έχουν όλοι το δικαίωμα να πράττουν όπως οι φυσικοί νόμοι ορίζουν επιτακτικά για την επιβίωση, από όπου και ξεπηδά η αναρχική αρχή της ελεύθερης συμφωνίας για να υπάρξει μέσα στους ανθρώπους η διατήρηση, η συνέχεια της συμφωνίας αυτής.

Να σχεδιάσουμε όλα αυτά που θα υπάρχουν στη νέα κοινωνία, με μαθηματική ακρίβεια, θα είναι παράλογο, γιατί πολλές φορές υπάρχει ανάμεσα στην “θεωρία” και στην πράξη πολλή μεγάλη διαφορά. Γι’ αυτό δεν πρόκειται να κάνουμε το λάθος ορισμένων πολιτικών, που δήθεν έχουν και παρουσιάζουν έτοιμες λύσεις για όλα τα προβλήματα, λύσεις που στην πρακτική εφαρμογή σφάλλουν τραγικά, μια και ακολουθούν μια μέθοδο για όλες τις εποχές, χωρίς να λογαριάζουν την πραγματική εξέλιξη της ανθρώπινης ζωής.

Δεν πρόκειται να κάνουμε αυτό το λάθος εμείς γιατί έχουμε μια διαφορετική αντίληψη για τα κοινωνικά προβλήματα. Σύμφωνα με τις αρχές του Ελευθεριακού Κομμουνισμού, δεν παρουσιάζουμε ένα πρόγραμμα μοναδικό, που δεν επιδέχεται αλλαγές. Τέτοιες λογικά θα προκύψουν άμεσα από τις νέες αναγκαιότητες και εμπειρίες που θα τις υποδείξουν.

Έστω και αν φανεί ότι απομακρυνόμαστε λίγο από αυτά που λέμε, πιστεύουμε ότι μια ακριβής και λεπτομερής περιγραφή της δικιάς μας αντίληψης για την επανάσταση, όπως και των βασικότερων προβλημάτων ασφαλώς θα πρέπει να προΐσταται.

Έχει συζητηθεί πολύ το πρόβλημα του χαρακτήρα της επανάστασης και της σχέσης της ως προς το καπιταλιστικό σύστημα, σαν ένα βίαιο επεισόδιο ή σαν ολική ρήξη με το καθεστώς. Στην πραγματικότητα, το πρόβλημα εντοπίζεται στο φαινόμενο της ενσωμάτωσης αυτής της τάξης των πραγμάτων στην συλλογική συνείδηση.

Επιβάλλεται επομένως να οδηγηθεί η επανάσταση στο σημείο εκείνο – δεδομένης της κοινά αποδεκτής αντίθεσης που υπάρχει μεταξύ του κοινωνικού καθεστώτος και της ατομικής συνείδησης – μιας συλλογικής αντίδρασης εναντίον του.

Γι’ αυτό πρέπει να ειπωθούν λίγα λόγια για την αντίληψη μας για τον χαρακτήρα της επανάστασης:

1. Σαν ψυχολογική κατάσταση εναντίον μιας τάξης πραγμάτων που καταπιέζει τις κοινωνικές ανάγκες και επιθυμίες.
2. Σαν μια κοινωνική εκδήλωση που προωθεί την συλλογικότητα, κάτι που έρχεται σε αντίθεση με τα καπιταλιστικά δεδομένα.
3. Σαν ένας σχηματισμός που προσπαθεί να δημιουργήσει τις κατάλληλες εκείνες προϋποθέσεις, που χρειάζονται για την πραγματοποίησή του.

Επομένως πάνω σε αυτά πρέπει να επιτευχθούν οι εξής στόχοι:

- α) Πάλι ενάντια στον εθισμό καθυπόταξης του καπιταλιστικού καθεστώτος.
- β) Επιδίωξη κατάρρευσής του στο οικονομικό επίπεδο.
- γ) Χτύπημα της πολιτικής του έκφρασης, και στο δημοκρατικό καθεστώς, σαν τελευταία και πιο ραφινάρισμα έκφραση του, όπως και για τον κρατικό καπιταλισμό που δεν είναι άλλο πράγμα από έναν Αυταρχικό Κομμουνισμό.

Ο συνδυασμός αυτών των παραγόντων θα “ανοίξει” την περίοδο εκείνη του βίαιου περάσματος για την κοινωνική επανάσταση.

Θεωρώντας ότι είμαστε ακριβώς σ’ αυτήν την περίοδο και στο ακριβές σημείο απαρχής, όπου συγκλίνουν όλοι αυτοί οι παράγοντες που γεννούν αυτή την υποσχόμενη δυνατότητα, πρέπει σε γενικές γραμμές να ανασυντάξουμε τις θέσεις μας, βάζοντας τα πρώτα θεμέλια για την οικοδόμηση της μελλοντικής κοινωνίας.

Το προπαρασκευαστικό έργο της Επανάστασης

1. Κατανοούμε ότι η δικιά μας επανάσταση θα πρέπει να οργανωθεί πάνω σε βάσεις αυστηρής ισότητας.
2. Η Επανάσταση δεν μπορεί να οικοδομηθεί πάνω στις έννοιες της αλληλοβοήθειας, αλληλεγγύης

ούτε και της εμπιστοσύνης. Σε κάθε περίοδο αυτές οι τρεις έννοιες διαμέσου των καιρών φαίνονται σαν φορείς επούλωσης ελαττωμάτων και τραυμάτων κοινωνικών, όταν το άτομο βρισκόταν εγκαταλελειμμένο απέναντι στο διαιτητικό δίκαιο και έρμαιο της φορολογίας, επομένως αυτές οι έννοιες πρέπει να επαναδιατυπωθούν και ορισθούν επακριβώς, σαν νέα σχήματα κοινωνικής συμβίωσης, και μια ξεκάθαρη έκφραση και σημασία τους βρίσκεται στον Ελευθεριακό Κομμουνισμό: η ικανοποίηση των αναγκών του κάθε ανθρώπου σύμφωνα με την ικανοποίηση των αναγκών που θα απαιτεί η νέα οικονομία. Εάν όλοι οι δρόμοι που οδηγούν στη Ρώμη οδηγούν και στην Αιώνια Πόλη πρέπει όλοι οι τρόποι διανομής και εργασίας να διαποτίζονται από μια αντίληψη για μια ίση κοινωνία ώστε να μας οδηγήσουν στην πραγματοποίηση του Δικαίου και της κοινωνικής αρμονίας.

Άρα: Πιστεύουμε ότι η επανάσταση θα πρέπει να θεμελιωθεί πάνω στις αρχές και στο πνεύμα του Ελευθεριακού Κομμουνισμού που είναι:

1. Ικανοποίηση των αναγκών του κάθε ανθρώπου χωρίς αυτές να θέτουν όρια που ξεπερνούν τις δυνατότητες της οικονομίας.

2. Έκκληση για το μάξιμουμ της προσφοράς των δυνάμεων του καθενός σύμφωνα με τις ανάγκες της κοινωνίας παίρνοντας υπόψη τις ιδιάζουσες φυσικές και ηθικές δυνάμεις του.

Οργάνωση της νέας κοινωνίας έπειτα από το επαναστατικό έργο.

Τα πρώτα μέτρα της επανάστασης

Τελειώνοντας η βίαιη φάση της επανάστασης θα καταργηθούν: Η ατομική ιδιοκτησία, το κράτος, η εξουσία, σαν αίτια που χωρίζουν τους ανθρώπους σε εκμεταλλευτές και εκμεταλλευόμενους, καταπιεστές και καταπιεζόμενους.

Κοινωνικοποίηση του πλούτου της κοινωνίας και οι συνεταιρισμοί των ελεύθερων παραγωγών θα διευθύνουν απευθείας μόνοι τους την παραγωγή και την κατανάλωση.

Εγκαθιδρύοντας σε κάθε τόπο ελευθεριακές κομμούνες, θα θέτουν σε λειτουργία, τους νέους κοινωνικούς μηχανισμούς.

Οι εργαζόμενοι, χειρώνακτες ή του γραφείου, θα αποφασίζουν ενωμένοι μέσα από τα συνδικάτα τους ή τους τόπους εργασίας τους για αυτό που θα πρέπει να παραχθεί ή οργανωθεί.

Η Ελεύθερη Κομμούνα θα πρέπει να ελέγχει και να αποφασίζει για πράγματα που πρώτα αποφάσιζε η μπουρζουαζία, όπως: ρούχα, τροφή, πρώτες ύλες, εργαλεία δουλειάς κ. ά.

Αυτά θα πρέπει να περάσουν στα χέρια των παραγωγών για να διανέμεται το προϊόν της συλλογικής εργασίας.

Σε πρώτο στάδιο οι κομμούνες θα πρέπει να αναλάβουν να εξασφαλίσουν στο έπακρο σε κάθε σημείο, βοήθεια στους άρρωστους και εκπαίδευση για τους νέους.

Σύμφωνα με μια βασική αρχή του Ελευθεριακού Κομμουνισμού που αναφέραμε πιο πάνω όλοι οι άνθρωποι θα πρέπει εθελοντικά να διατεθούν, ώστε να γίνει πραγματικότητα το δικαίωμα του καθενός για ελεύθερη εργασία – να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους με συλλογικότητα, σύμφωνα με τις ιδιαιτερότητες και δυνατότητες του καθένα και η κομμούνα θα αναλάβει την υποχρέωση της ικανοποίησης των αναγκών τους.

Πρέπει να έχουμε υπόψη μας από τώρα ότι τουλάχιστον τον πρώτο καιρό της επανάστασης ο καθένας θα πρέπει να προσφέρει το μάξιμουμ των δυνατοτήτων του και δεν θα μπορεί να απολαμβάνει παρά μόνο ότι θα επιτρέπουν τα όρια των δυνατοτήτων της παραγωγής. Σ' αυτή τη φάση θα χρειαστούν θυσίες και θα πρέπει να μην υπάρξει αντίθεση ανάμεσα στο ατομικό και συλλογικό επίπεδο, ώστε να ξεπεραστούν οι δυσκολίες και να συνεχίσουμε το έργο της κοινωνίας που θέλουμε να οικοδομήσουμε.

Σχέδιο οργάνωσης των παραγωγών

Το σχέδιο της οργάνωσης της οικονομίας το οποίο επεκτείνεται σε εθνικό επίπεδο, θα διευθύνεται απευθείας από τους παραγωγούς, μέσα από τα επιμέρους όργανά τους, θα χαράζεται από γενικές συνελεύσεις των διαφόρων σχηματισμών τους και που την ίδια στιγμή θα ελέγχεται από αυτούς.

Σαν βάση θα είναι (στον τόπο δουλειάς, στο συνδικάτο, στις κομμούνες, σε όλα τα όργανα που θα ρυθμίζουν την κοινωνία) ο παραγωγός, σαν ο ακρογωνιαίος λίθος όλων των κοινωνικών δραστηριοτήτων.

Σαν συνδυετικός κρίκος ανάμεσα στην Κομμούνα και στους τόπους δουλειάς θα είναι τα εργοστάσια και τα εργατοτεχνικά συμβούλια με τα λοιπά κέντρα δουλειάς.

Σαν συνδυετικός κρίκος επίσης ανάμεσα στα συνδικάτα θα είναι τα συμβούλια στατιστικής και παραγωγής μέχρι να δημιουργηθεί μια σταθερή σχέση ανάμεσα σε όλους τους παραγωγούς της Ιβηρικής Συνομοσπονδίας.

Όσο για τους αγρούς σαν βάση θα είναι ο παραγωγός της Κομμούνας, που θα ωφελείται από τον φυσικό πλούτο ανάλογα με τις δυνατότητες της περιοχής του. Σαν όργανο σύνδεσης θα είναι το Συμβούλιο Καλλιεργητών, όπου θα συμμετέχουν τεχνικοί και εργαζόμενοι καλλιεργητές απεσταλμένοι των αγροτικών συνεταιρισμών παραγωγών, επιφορτισμένοι με την καλύτερευση της παραγωγής, επιλέγοντας τη γη σε κάθε μέρος σύμφωνα με τη γεωφυσική του σύνθεση.

Αυτά τα Συμβούλια Καλλιέργειας θα εγκαθιδρύσουν μια σταθερή και μόνιμη σχέση – όπως προηγούμενως με τα εργοστασιακά συμβούλια – παραγωγής και στατιστικής, προσδιορίζοντας την ελεύθερη ομοσπονδία που αντιπροσωπεύει η Κομμούνα βάσει μιας υποδιαίρεσης γεωγραφικής και πολιτικής.

Έτσι με αυτό τον τρόπο, θα ομοσπονδοποιηθούν οι βιομηχανικοί εργάτες με τους αγρότες σε εθνικό επίπεδο – ο μοναδικός τρόπος ώστε ο κοινωνικός μετασχηματισμός να γίνει πράξη στην Ισπανία – με αυτό τον τρόπο θα καταφέρουμε να αναπτύξουμε την οικονομία. Πάνω στο ίδιο μοτίβο θα ομοσπονδοποιηθούν οι λοιπές υπηρεσίες της χώρας που θα διευκολύνουν με σχέσεις λογικές και αναγκαίες όλες τις Ελευθεριακές Κομμούνες της χερσονήσου.

Πιστεύουμε ότι με τον καιρό, η νέα κοινωνία θα καταφέρει να εφοδιάσει κάθε Κομμούνα με όλα εκείνα τα βιομηχανικά και γεωργικά αγαθά που είναι απαραίτητα για την αυτονομία της σύμφωνα με την φυσική αρχή του ανθρώπινου γένους πως πάνω απ' όλα, αυτό που χρειάζεται είναι η ελευθερία.

Οι Ελευθεριακές Κομμούνες και η λειτουργία τους

Βάθρο της πολιτικής μας έκφρασης είναι οι παρακάτω τρεις έννοιες:

α) Το άτομο, β) η κομμούνα, γ) η ομοσπονδία.

Μέσα στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων που θα δομούνται από το ένα άκρο της χερσονήσου ως το άλλο η διεύθυνση θα είναι καθολικού τύπου με κοινωνικό χαρακτήρα.

Η βάση αυτής της διεύθυνσης θα είναι ασφαλώς η κομμούνα. Αυτές οι κομμούνες θα είναι αυτόνομες και ομοσπονδιακές, εθνικά και τοπικά, για τη σύνδεση ανάμεσα στα γενικά αντικειμενικά χαρακτηριστικά τους.

Το δικαίωμα της αυτονομίας, δεν θα αποκλείει τα καθήκοντα που απορρέουν από τη συλλογική συμβίωση, όταν θα υπάρχουν εκτιμήσεις που θα γίνονται αποδεκτές στα γενικά τους σημεία. Με αυτό τον τρόπο και η κομμούνα των καταναλωτών – εθελοντική στη βάση της και χωρίς περιορισμό – θα αναγκαστεί να σεβαστεί εκείνα ακριβώς τα γενικά σημεία αναφοράς, που αργότερα θα συμφωνούνται από το σύνολο με το διάλογο.

Αντίθετα, άλλες κομμούνες που ακολουθούν άλλο τρόπο συμβίωσης, χωρίς να έχουν ιδιαίτερες σχέσεις με την παραγωγή, όπως αυτές των φυσιολατρών ή των γυμνιστών θα απολαμβάνουν και αυτές το δικαίωμα της αυτοδιαχείρισης (αποδεχόμενες μερικούς γενικούς συμβιβασμούς).

Επειδή αυτού του τύπου οι κομμούνες δεν μπορούν μόνες τους να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους θα εκλέγουν αντιπροσώπους που θα παρευρίσκονται στα συνέδρια της Ιβηρικής Συνομοσπονδίας Ελευθεριακών Αυτόνομων Κοινοτήτων (κομμούνων) και θα μπορούν να κλείνουν συμφωνίες οικονομικού χαρακτήρα με τις υπόλοιπες κομμούνες αγροτικές ή εργοστασιακές.

Προτείνουμε, λοιπόν:

α) Τη σύσταση της κομμούνας ως μονάδας πολιτικής και αυτοδιαχειριζόμενης.

β) Η κομμούνα να είναι αυτόνομη και η σχέση της με τις άλλες να είναι ομοσπονδιακή.

γ) Οι κομμούνες θα δημιουργούν κατά επαρχίες και τόπους, ορίζοντας οι ίδιες τα γεωγραφικά τους όρια συμφωνώντας να συνενωθούν σε μια κομμούνα, χωριά και μικρές κωμοπόλεις. Η συνένωση αυτών των κομμούνων θα αποτελέσει μια συνομοσπονδία των ελευθεριακών και αυτόνομων κοινοτήτων.

Για τη διανομή της παραγωγής και για την καλυτέρευση της διατροφής στις κομμούνες θα μπορούν να δημιουργήσουν εκείνα τα κατάλληλα συμπληρωματικά όργανα τα οποία θα επιφορτιστούν με την πραγματοποίηση αυτού του έργου, π.χ. ένα συμβούλιο παραγωγής και διανομής με κανονική αντιπροσώπευση στις εθνικές ομοσπονδίες παραγωγής και στο ετήσιο συνέδριο των κομμούνων.

Αποστολή και εσωτερική λειτουργία της Κομμούνας

Η κομμούνα θα ενδιαφέρεται για ό,τι απασχολεί το άτομο.

Θα κανονίζει για τις υποθέσεις του λαού. Θα μεριμνά για τα προβλήματα στέγασης για τα μέλη της, έχοντας στη διάθεση της τα αγαθά και προϊόντα των συνδικάτων ή των συνεταιρισμένων παραγωγών. Θα ασχοληθεί επίσης και με την υγιεινή των κοινοτικών στατιστικών, καθώς και με τις αναγκαιότητες της κολεκτίβας. Για την κατασκευή ιδρυμάτων υγείας, όπως και για συντήρηση, τελειοποίηση των τοπικών μέσων επικοινωνίας.

Θα διοργανώσει τις σχέσεις με τις άλλες κομμούνες και θα ενισχύσει τις καλλιτεχνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες.

Για την καλύτερη διεκπεραίωση του έργου της θα ιδρύσει ένα κοινοτικό συμβούλιο στο οποίο θα συμμετέχουν αντιπρόσωποι από τα συμβούλια καλλιέργειας, υγείας, πολιτισμού, διανομής και παραγωγής - στατιστικής.

Το εκλογικό σύστημα στα συμβούλια θα καθορίζεται έτσι ώστε να αντιπροσωπεύεται η πολυμορφία του πληθυσμού, έχοντας υπόψη ότι θα καθυστερήσει η πολιτική αποκέντρωση των μητροπόλεων, θα θεσμοθετηθούν ομοσπονδιακοί κανόνες.

Όλες αυτές οι αρμοδιότητες δε θα είναι εκτελεστικού και γραφειοκρατικού χαρακτήρα. Εξέχωρα από αυτούς που θα αναλάβουν τις τεχνικές και στατιστικές λειτουργίες οι άλλοι θα εκτελούν το έργο τους ως παραγωγοί ενωμένοι σε τμήματα που θα προσπαθούν να δώσουν λύσεις σε μικρο-προβλήματα που δε θα χρειάζονται γι' αυτά γενικές συνελεύσεις.

Θα γίνονται συνελεύσεις κάθε φορά που θα το επιβάλλουν οι ανάγκες της κομμούνας με αίτηση των μελών του κοινοτικού συμβουλίου και με την θέληση των μελών της κομμούνας.

Σχέσεις ανταλλαγής των προϊόντων

Όπως έχουμε ήδη τονίσει, η δικιά μας οργάνωση είναι ομοσπονδιακού τύπου και εξασφαλίζει την ελευθερία του ατόμου στην ομάδα σε σχέση με την κομμούνα, αυτής σε σχέση με τις ομοσπονδίες και αυτών τέλος με τις συνομοσπονδίες.

Περνάμε, λοιπόν, από το άτομο στη συλλογικότητα εξασφαλίζοντας τα δικαιώματά του, υπηρετώντας την αρχή της ελευθερίας.

Τα μέλη της κομμούνας, θα συζητούν τα εσωτερικά τους προβλήματα παραγωγής, κατανάλωσης, υγιεινής όποτε χρειάζεται. Όταν θα πρόκειται για προβλήματα τέτοια που έχουν σχέση με κάθε περιοχή ή επαρχία θα πρέπει να γίνονται ομοσπονδίες που θα συσκέπτονται και στις συνελεύσεις που αυτοί θα κάνουν θα αντιπροσωπεύονται όλες οι κομμούνες.

Για παράδειγμα, αν είναι να φτιαχτούν δρόμοι που θα ενώνουν διάφορα χωριά μιας επαρχίας για να εξυπηρετηθεί η ανταλλαγή των προϊόντων ή δρόμοι που θα συνδέουν επαρχίες αγροτικές με βιομηχανικές είναι φυσικό κάθε κομμούνα να παρουσιάσει την έκθεσης της και να αναλάβει το έργο που θα της αναλογεί. Για τα επαρχιακά ζητήματα θα υπάρχει η ομοσπονδία της επαρχίας, που θα αναλάβει να θέσει σε εφαρμογή τις διάφορες συμφωνίες, οι οποίες θα αντιπροσωπεύουν τη θέληση των μελών της επαρχίας.

Έτσι, λοιπόν, από το άτομο και την κομμούνα στην ομοσπονδία και στην συνομοσπονδία.

Με τον ίδιο τρόπο θα συζητούνται όλα τα εθνικά ζητήματα. Η Εθνική Οργάνωση θα ρυθμίζει τις

διεθνείς σχέσεις, θα βρίσκεται σε στενή επαφή με το διεθνές προλεταριάτο διαμέσου των οργανώσεων του που θα ενωθούν – όπως και το δικό μας – σε μια Διεθνή Ένωση των Εργαζομένων.

Για την ανταλλαγή προϊόντων από τη μια κομμούνα στην άλλη, τα κοινοτικά συμβούλια θα έρχονται σε επαφή με τις επαρχιακές ομοσπονδίες κοινοτήτων (κομμούνων) και με το Συνομοσπονδιακό Συμβούλιο Παραγωγής και διανομής, επισημαίνοντας σε αυτές αυτό που σφάλλει και προσφέροντας αυτό που αξίζει.

Με ένα δίκτυο σύνδεσης ανάμεσα στις κομμούνες και τα συμβούλια παραγωγής και στατιστικών φτιαγμένο από τις εθνικές ομοσπονδίες των παραγωγών, απλοποιείται και λύνεται το πρόβλημα.

Μέσα στην κοινοτική αντίληψη επίσης είναι ότι το κάθε συμβούλιο εργοστασιακό ή εργοτεχνικό θα εφοδιάζει με κάρτες παραγωγού δίνοντας έτσι τη δυνατότητα στους εργάτες να προμηθευτούν τα αναγκαία τρόφιμα. Η κάρτα του παραγωγού θα είναι το τεκμήριο της ανταλλαγής και θα στηρίζεται σε δύο βασικούς κανόνες: α. θα είναι αμεταβίβαστη και β. υιοθετείται ένα σύστημα καταγραφής της αξίας του εργασίμου χρόνου ανά εργάσιμες ημέρες με μέξιμουμ ισχύος ένα χρόνο για την απόκτηση των προϊόντων.

Όσο για τα παθητικά στοιχεία του πληθυσμού, αυτά θα διευκολύνονται με κάρτες κατανάλωσης από το κοινοτικό συμβούλιο.

Βέβαια, από τώρα δε μπορούμε να εγκαθιδρύσουμε ένα απόλυτο σχέδιο. Πρέπει να σεβαστούμε την αυτονομία των κομμούνων εκείνων, που θα κρίνουν ορθότερους άλλους τρόπους εσωτερικής συναλλαγής, φθάνει να μην ζημιώνουν σε καμιά περίπτωση τις άλλες κομμούνες.

Τα καθήκοντα του ατόμου στη συλλογικότητα και σχέδιο για την δικαιοσύνη

Ο Ελευθεριακός Κομμουνισμός είναι ασυμβίβαστος στο καθεστώς αναμόρφωσης και στο έργο του περιλαμβάνεται και η εξαφάνιση του τωρινού αναμορφωτικού συστήματος δικαιοσύνης και των ιδρυμάτων του σωφρονισμού (φυλακές, κάτεργα κ.ά.)

Θεωρούμε ότι αιτία για όλες τις αδικίες είναι η παρούσα διάρθρωση του κοινωνικού συστήματος που αυτή τα γεννά, επομένως πιστεύουμε ότι η εξαφάνισή του θα τα απαλείψει συγχρόνως.

Γι' αυτό δηλώνουμε:

1. Ότι ο άνθρωπος δεν είναι κακός από τη φύση του και το έγκλημα είναι αποτέλεσμα αυτού του καθεστώτος κοινωνικής αδικίας στο οποίο ζούμε.

2. Οι αιτίες - που για την αναγκαιότητα επιβίωσης και διαίωνισης του συστήματος παραμερίζουν μία εκπαίδευση λογική και ανθρώπινη - πρέπει να εξαφανιστούν.

Από αυτό, βγάζουμε το συμπέρασμα ότι θα πρέπει να γίνονται λαϊκές συνελεύσεις που με αρμονική διάθεση θα δίνουν λύσεις σε κάθε περίπτωση που το άτομο θα σφάλλει στα καθήκοντά του τόσο στις δραστηριότητές του σαν παραγωγού, όσο και στους ηθικούς κανόνες.

Ο Ελευθεριακός Κομμουνισμός επίσης θα ενδιαφερθεί με “διορθωτική δράση” πάνω στην Ιατρική και στην Παιδαγωγική σαν προληπτικούς τομείς που αναγνωρίζει σήμερα η νέα επιστήμη.

Έτσι, όταν ένα άτομο που κάτω από παθολογικές αιτίες θα έρχεται σε σύγκρουση με την αρμονική κοινωνική συμβίωση που θα πρέπει να εγκαθιδρυθεί, τότε θα παρεμβαίνει η παιδαγωγική θεραπευτική που θα προσπαθήσει να εμψυχήσει στο άτομο το συναίσθημα της υπευθυνότητας προς την κοινωνία.

Η οικογένεια και οι σεξουαλικές σχέσεις

Αναγνωρίζουμε ότι η οικογένεια υπήρξε ο πρωταρχικός πυρήνας εκπολιτισμού του ανθρώπινου είδους. Και έχει προσφέρει σημαντικά σε δραστηριότητες τέχνης, ηθικής και αλληλεγγύης.

Η οικογένεια μέσα από μια διαδικασία εξέλιξης, συνυπήρξε από την μητριαρχία με τη φυλή, το λαό, το έθνος και υποθέτουμε ότι για πολύ καιρό ακόμα θα συνεχίσει. Η επανάσταση δε θα πρέπει να επέμβει βίαια πάνω της εκτός από εκείνες τις περιπτώσεις που θα συνεχίζουν τη διαδικασία της καταπίεσης. Σαν ένα από τα πρώτα μέτρα που θα πάρει η Ελευθεριακή Επανάσταση θα είναι να

εξασφαλίσει την οικονομική ανεξαρτησία για όλα τα ανθρώπινα όντα, χωρίς διάκριση φύλου. Η εξάρτηση της γυναίκας που υπάρχει στο καπιταλιστικό καθεστώς από τον άντρα που προέρχεται από την οικονομική κατωτερότητα θα εξαφανιστεί μαζί του.

Θα πρέπει να υπάρξει ισότητα των δύο φύλων τόσο στα δικαιώματα όσο και στις υποχρεώσεις. Ο Ελευθεριακός Κομμουνισμός υποστηρίζει τον ελεύθερο έρωτα χωρίς περιορισμούς της θέλησης, ούτε του άντρα ούτε της γυναίκας. Εγγυάται στα παιδιά την συλλογικότητα που θα τα εξασφαλίζει από τυχόν βιολογικές και γενετικές παρεκκλίσεις.

Αρχίζοντας από μια σωστή εκπαίδευση από το σχολείο που θα βοηθήσει ώστε τα ζευγάρια να αυτοεπιλέγονται συνειδητά για να κάνουν σωστά και υγιή παιδιά.

Για τα ηθικά προβλήματα που μπορεί να προκύψουν στην ελευθεριακή κομμουνιστική κοινωνία και θα προέρχονται από εναντιώσεις σε ερωτικά θέματα το κοινοτικό δίκαιο και η ελευθερία δεν έχουν παρά δύο δρόμους ώστε να αναπτυχθούν φυσιολογικά οι ανθρώπινες και σεξουαλικές σχέσεις.

Όσο γι' αυτόν που θα θέλει να φέρεται κτηνώδικοι και βίαιοι, αν δεν αρκούν οι συστάσεις του συμβουλίου ή ο σεβασμός στα δικαιώματα του ατόμου θα πρέπει να απομονωθεί και να του επιβληθεί η στέρησή του. Σε πολλές αρρώστιες συστήνεται η αλλαγή του περιβάλλοντος έτσι και στην αρρώστια από τον έρωτα που τυφλώνει και κάνει τον άνθρωπο επίμονο, πρέπει να στέλνεται σε άλλη κομμούνια, όπου οι συνθήκες που τον καθιστούν τρελό να εξαλείφονται, αν και πιστεύουμε ότι σε ένα καθεστώς σεξουαλικής ελευθερίας τέτοιες καταστάσεις δεν θα υπάρχουν.

Το θρησκευτικό ζήτημα

Η θρησκεία που είναι ένα ζήτημα καθαρά προσωπικό του κάθε ανθρώπου θα αναγνωρίζεται όσο θα παραμένει προσωπική υπόθεση του καθένα αλλά σε καμία περίπτωση δε θα θεωρείται ως μία μορφή λαϊκής εκδήλωσης ούτε σαν εξαναγκασμός πνευματικός ή ηθικός.

Τα άτομα θα είναι ελεύθερα να έχουν ότι ιδέες θέλουν συμφωνημένες από κοινού και θα πρέπει να εξαφανιστούν όλα τα τελετουργικά έργα (ιεροτελεστίες).

Για την παιδαγωγική, την Τέχνη, την Επιστήμη και την Ελεύθερη έκφραση

Το ζήτημα της εκμάθησης θα πρέπει να τεθεί πάνω σε ριζοσπαστικές βάσεις. Σαν έργο πρωτίστης σημασίας θα είναι να καταπολεμηθεί συστηματικά και αποφασιστικά ο αναλφαριθμητισμός. Η Τέχνη θα πρέπει να αγκαλιάσει αυτούς που εκδιώχθηκαν από αυτήν. Ένα από τα καθήκοντα της Επανάστασης για την δίκαιη οικοδόμηση της κοινωνίας, αποφασίζοντας ότι όπως ο καπιταλισμός έλεγχε και κατείχε τον κοινωνικό πλούτο έτσι και οι πόλεις θα ελέγχουν και θα κατέχουν την τέχνη και την οικοδόμηση.

Από τα βασικά έργα της επανάστασης είναι η αποκατάσταση του υλικού πλούτου και του πολιτισμού της τέχνης. Πώς; Απαλλοτριώνοντας τον καπιταλισμό στο υλικό επίπεδο και κατανέμοντας την τέχνη στο πολιτιστικό.

Το παιδαγωγικό μας έργο πρέπει να διαιρεθεί σε δύο μέρη. Έχοντας να πραγματοποιήσουμε ένα παιδαγωγικό έργο αμέσως μετά την επανάσταση και ένα έργο γενικά ανθρώπινο στην νέα κοινωνία που θα οικοδομείται. Θα πρέπει αμέσως να δοθεί μια στοιχειώδης εκπαίδευση στον αναλφάβητο πληθυσμό, δηλαδή, το διάβασμα, το γράψιμο, στοιχεία φυσικής, υγιεινής, ιστορία της εξέλιξης και των επαναστάσεων καθώς και μαθήματα για την αθεΐα. Αυτό το έργο μπορούν να βγάλουν σε πέρας ένας μεγάλος αριθμός καλλιεργημένων νέων, που θα σταλούν στις απόμακρες περιοχές, προσφέροντας υπηρεσία στην υπόθεση του εκπολιτισμού για ένα ή δύο χρόνια και θα ενισχύονται, οργανώνονται από την Εθνική Ομοσπονδία της Εκπαίδευσης, κατευθείαν αμέσως μετά την εγκαθίδρυση του Ελευθεριακού Κομμουνισμού, ώστε να υπάρχει επάρκεια θέσεων σε όλα τα κέντρα διδασκαλίας καθορίζοντας την αξία του εκπαιδευτικού έργου, επαγγελματικό και εθελοντικό. Η Ομοσπονδία θα πρέπει να τονίζει και να διαχωρίζει σαφώς από αυτό ότι οι πνευματικές και πολιτιστικές αξίες δε φτάνουν για να καλύψουν τις απαιτήσεις μιας ελεύθερης παιδαγωγικής, γι' αυτό και τα πρώτα

μαθήματα θα ασχολούνται περισσότερο με την πρακτική εξάσκηση.

Η εκμάθηση και η διδασκαλία σαν προορισμό της έχει την εκπαίδευση μιας νέας ανθρωπότητας και θα παρέχεται και στα δύο φύλα θα δίνει όλα τα απαιτούμενα για εξάσκηση και δε θα διαχωρίζει βαθμό γνώσης ή την παραγωγική δραστηριότητα του καθένα. Ειδικότερα για την υγιεινή και την παιδοκομία θα πρέπει να βρεθούν κατάλληλα μέρη να βοηθούν στην εκπαίδευση της γυναίκας από το σχολείο, να γίνει μητέρα.

Επίσης, θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή για τη σεξουαλική εκπαίδευση, απαραίτητη για τη διαιώνιση του είδους.

Πρωταρχικός σκοπός του παιδαγωγικού μας έργου, πιστεύουμε, είναι να βοηθήσουμε στην διαμόρφωση ανθρώπων να σκέφτονται και να πράττουν με δικά τους κριτήρια και γι' αυτό ο δάσκαλος θα πρέπει να διευκολύνει το δυνατότερο το παιδί, ώστε να αναπτύξει πλήρως όλες τις δυνατότητές του.

Στο παιδαγωγικό σύστημα που θα θέσει σε λειτουργία ο Ελευθεριακός Κομμουνισμός θα αποκλειστούν εξαρχής οι αρχές της τιμωρίας και ανταμοιβής, επειδή, αυτές είναι οι αιτίες για κάθε ανισότητα.

Ο κινηματογράφος, το ραδιόφωνο, τα παιδαγωγικά εργαλεία (μέσα) – βιβλία, σχέδιασματα, χειροτεχνίες – θα είναι εξαιρετικά και αποτελεσματικά βοηθήματα για ένα ταχύ πολιτιστικό και πνευματικό μετασχηματισμό αυτής της γενιάς. Επίσης, θα βοηθήσουν να αναπτυχθεί και η προσωπικότητα των παιδιών, και των νέων που θα γεννιούνται ή θα μεγαλώνουν στο νέο ελευθεριακό κομμουνιστικό καθεστώς.

Εκτός επίσης από την εκπαιδευτική της προσφορά στα πρώτα χρόνια της ζωής της η Ελευθεριακή Κομμουνιστική κοινωνία θα φροντίσει να εξασφαλίσει σε όλους ανεξαιρέτως το δικαίωμα και την πρόσβαση στην επιστήμη, την τέχνη, την έρευνα, που είναι απαραίτητα και για την παραγωγική δραστηριότητα ώστε η άσκησή τους να εγγυάται την υγεία και την ισορροπία της ανθρώπινης φύσης.

Οι παραγωγοί στην Ελευθεριακή Κομμουνιστική κοινωνία δε θα διαχωρίζονται σε χειρώνακτες και σε πνεύματος, γιατί οι μεν θα γίνονται ότι είναι και οι δε θα είναι ελεύθερη η πρόσβαση στην επιστήμη και την τέχνη, γιατί ο χρόνος απασχόλησης με αυτές θα ανήκει στο άτομο και όχι στην κοινωνία, που θα είναι χειραφετημένο να κανονίζει και την άλλη του δραστηριότητα ως παραγωγού.

Υπάρχουν πνευματικές ανάγκες παράλληλα με τις υλικές που σε μια κοινωνία που τις ικανοποιεί και επιτρέπει τη χειραφέτηση του ατόμου, εκδηλώνονται εντονότερες.

Όπως η εξέλιξη είναι μια συνεχής γραμμή, αν και όχι πάντα ευθεία, πρέπει πάντα να παίρνει πρωτοβουλίες που κάνουν τη ζωή του ευκολότερη και να μπορεί να συντηρήσει τους γονείς του, τους δικούς του και τον εαυτό του.

Οι ασχολίες με τη συντήρηση, τη δημιουργία (λογοτεχνία, επιστήμη κ.ά.) την έκφραση σε μια κοινωνία που βασίζεται πάνω στην ελεύθερη έκφραση των ανθρώπινων εκδηλώσεων της ζωής, δε μπορούν να πνίγονται προς χάρη καμιάς υλικής σκοπιμότητας, δεν πρόκειται να τις χτυπήσει όπως γίνεται τώρα, αν όχι αντίθετα θα τις ενισχύσει και θα τις καλλιεργήσει πάνω στο σκεπτικό ότι ο άνθρωπος δε ζει μόνο με ψωμί και σιχαίνεται την ανθρωπότητα που ζει μόνο μ' αυτό. Δεν είναι λογικό να πιστεύουμε ότι στην δική μας κοινωνία οι άνθρωποι θα διακατέχονται από επιθυμίες επεκτατισμού.

Οι αυτόνομες ελευθεριακές κομμούνες θα ορίζουν μέρες γενικής αναψυχής, που θα αποφασίζουν οι συνελεύσεις, επίσης θα καθορίζουν συμβολικές ημερομηνίες για τη φύση και την ιστορία. Επίσης θα διαθέτουν καθημερινά ώρες για θέατρο, σινεμά ή άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις που θα προσφέρουν διασκέδαση και ψυχαγωγία στο λαό.

Για την άμυνα της επανάστασης

Ένα άλλο καθήκον μεγάλης σημασίας είναι και η υπεράσπιση των επαναστατικών κεκτημένων. Πιστεύουμε ότι η Ισπανία συγκεντρώνει τις περισσότερες πιθανότητες για την κοινωνική επανάσταση από κάθε άλλη χώρα που την περιτριγυρίζει, γιατί ο καπιταλισμός, δε θα παραιτηθεί τόσο εύκολα από τα συμφέροντα που έχει εδώ.

Γι' αυτό και για το διάστημα το οποίο η κοινωνική επανάσταση δε θα θριαμβεύει διεθνώς, πρέπει να παρθούν τα κατάλληλα μέτρα για μια πιθανή επέμβαση από άλλη καπιταλιστική χώρα, όπως και για την αντιμετώπιση των αντεπαναστατών στο εσωτερικό. Ο τακτικός και διαρκής στρατός αποτελεί το μεγαλύτερο κίνδυνο για την επανάσταση γιατί στους κόλπους του θα ευδοκιμούνται τάσεις για δικτατορία και πρέπει να του καταφερθεί ένα κύπημα θανάτου.

Τη στιγμή της μάχης οι δυνάμεις του κράτους, εν μέρει ή στο σύνολό τους θα ενωθούν και θα παράσχουν σαν οργανωμένες δυνάμεις τις υπηρεσίες τους για να νικήσει η μπουρζουαζία. Τότε θα τελειώσει το έργο τους.

Η καλύτερη εγγύηση, ενάντια σε κάθε προσπάθεια επανεγκαθίδρυσης του παλαιού καθεστώτος είτε από εξωτερικές είτε από εσωτερικές δυνάμεις, είναι ο οπλισμένος λαός. Υπάρχουν χιλιάδες εργαζόμενοι που έχουν πάει στο στρατό και γνωρίζουν την πολεμική τέχνη.

Κάθε κομμούνια θα πρέπει να διαθέσει τα μέσα για την άμυνα και όπλα. Μέχρι την τελική επικράτηση της επανάστασης αυτά τα μέσα δε θα μετατραπούν σε εργαλεία δουλείας.

Πρέπει να διατηρήσουμε τα αεροπλάνα, τα τανκ, τα μεταγωγικά κανόνια για να αντιμετωπίσουμε μια πιθανή ξένη επέμβαση από τον αέρα.

Όταν θα έρθει αυτή η στιγμή ο λαός θα κινητοποιηθεί για να χτυπήσει τον εχθρό, ξαναγυρίζοντας στην παραγωγή όταν θα τελειώσει το έργο του. Στη γενική κινητοποίηση θα πρέπει να πεισθούν όλοι όσοι θα είναι ικανοί για μάχη να είναι διαθέσιμοι για κάθε εργασία που θα απαιτεί να γίνει στη μάχη.

Η δημιουργία αμυντικών ζωνών που επεκτείνονται μέχρι τα κέντρα παραγωγής θα είναι αυτές που θα βοηθήσουν πιο αξιόλογα για την υπεράσπιση των κεκτημένων της επανάστασης και η άμυνα αυτών θα σχεδιάζεται σε μεγάλα πλάνα.

Γι' αυτό διακηρύσσουμε:

1. Τα όπλα που θα προέλθουν από τον αφοπλισμό του καπιταλισμού θα τα πάρουν οι κομμούνες υπεύθυνες για τη διατήρησή τους και θα αναλάβουν να οργανώσουν την άμυνα σε εθνικό επίπεδο.

2. Σε διεθνές επίπεδο θα διεξάγουμε επίμονη προσπάθεια να προπαγανδίσουμε στο διεθνές προλεταριάτο να εκδηλώσει ενεργητικά την υποστήριξη του φτιάχνοντας ένα κίνημα αλληλεγγύης που θα στέκεται ενάντιο σε κάθε απόπειρα στρατιωτικής επέμβασης, από τις χώρες τους. Παράλληλα η Συνομοσπονδία των Ελευθεριακών Αυτόνομων Κοινοτήτων θα προσφέρει κάθε ολική ή ηθική βοήθεια σε όλους τους εκμεταλλεζόμενους ώστε να ελευθερωθούν για πάντα από κράτος και καπιταλισμό.

Μερικά τελευταία λόγια σαν επίλογος

Αυτή η δουλειά εδώ τελειώνει και πριν κλείσουμε θέλουμε να επαναλάβουμε ότι αυτή η ανάλυση δεν αποτελεί και την τελειωτική και απαραβίαστη φόρμα απέναντι στις δημιουργικές προσπάθειες του επαναστατικού προλεταριάτου. Οι απαιτήσεις αυτής της έκθεσης δεν είναι τόσο μεγάλες. Είναι ένα πρόγραμμα όπου συγκεντρώνονται σε γενικές γραμμές οι απόψεις του συνεδρίου σαν ένα αρχικό σχέδιο που πρέπει οι εργαζόμενοι να το μεταφέρουν στις τελικές του συνέπειες και να φέρουν σε πέρας, ώστε η ανθρωπότητα να φτάσει στην τέλεια ελευθερία. Και κάθε τι που θα προστεθεί με ευφύια, ικανότητα και σύλληψη καλυτερεύει την ανάλυση ακόμη περισσότερο.

* Αναδημοσίευση από την αντιεξουσιαστική εφημερίδα «ΔΟΚΙΜΗ», αρ. φύλλου 10, 1 Γενάρη 1987

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΟΜΟΣΠΟΝΔΩΝ ΑΝΑΡΧΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΙΤΑΛΙΑΣ

Ο ΑΝΑΡΧΙΣΜΟΣ

Ο αναρχισμός είναι, πρώτα απ' όλα ένα σύστημα αξιών. Δεύτερο, είναι η επιθυμία να εφαρμοστούν στην πράξη αυτές οι αξίες μέσα στα πλαίσια ενός κοινωνικού συστήματος με όσο γίνεται πιο ολοκληρωμένο τρόπο. Τρίτο, είναι μια μέθοδος προσέγγισης της κοινωνικής πραγματικότητας με σκοπό την κατανόηση, την ερμηνεία και το μετασχηματισμό της. Ο αναρχισμός είναι, λοιπόν, η ηθική, η επιστήμη και το επαναστατικό πρόγραμμα ταυτόχρονα: η ηθική της ελευθερίας, η επιστήμη της ελευθερίας και το πρόγραμμα της ελευθερίας.

Η σχηματική διάκριση βέβαια ανάμεσα στις τρεις αυτές πλευρές του αναρχισμού είναι απλά ένας συνεκτικός τρόπος παρουσίασης, που διαμορφώθηκε ύστερα από μια εκατονταετία ελευθεριακής σκέψης και αγώνα, θεωρίας και πρακτικής και δεν αποτελεί καμιά μεταφυσική μέθοδο για την άντληση ενός δόγματος από διάφορες αφηρημένες ιδέες για την κοινωνική δικαιοσύνη. Στην ουσία οι τρεις αυτές πλευρές, είναι αζεδιάλυτα συνδεδεμένες μεταξύ τους και εμφανίστηκαν σαν το απόσταγμα των "βλέψεων" των καταπιεζόμενων. Για τη χειραφέτηση, όπως αυτές εκφράστηκαν μέσα από τους αγώνες τους, για να εξελιχθούν τελικά σ' ένα συνεκτικό και ολοκληρωμένο σύστημα που τροποποιήθηκε και δοκιμάστηκε στην πράξη και επιβεβαιώθηκε με βάση διαδοχικές ιστορικές εξελίξεις.

Η ΑΝΑΡΧΙΑ

Το αναρχικό σύστημα ιδεών όταν εφαρμόζεται σε μια κοινωνία, ονομάζεται αναρχία. Με τον όρο αυτό δε θέλουμε να αναφερθούμε σε καμιά συγκεκριμένη και λεπτομερή περιγραφή της "ιδανικής" κοινωνίας αλλά, απεναντίας, στα διάφορα στοιχεία που είναι κοινά σ' όλες τις ποικιλότροπες εκφάνσεις της αναρχικής "ουτοπίας", στις βασικές λειτουργίες και δομές της.

Μ' αυτή την έννοια η αναρχία θεωρείται η κοινωνία όπου υφίσταται η πλήρης ελευθερία και ισότητα. Γιατί, στην πραγματικότητα, η πρώτη είναι προϋπόθεση της δεύτερης. Δηλαδή, δεν μπορούν να υπάρξουν ελεύθερες σχέσεις παρά μόνο μεταξύ ίσων. Μ' άλλα λόγια, είναι η γενικευμένη εναλλακτική λύση ως προς τα ιεραρχικά πρότυπα της κοινωνίας.

Οι επιβαλλόμενες και αυστηρά πυραμιδοειδείς δομές της ιεραρχικής κοινωνίας αντικαθίσταται με μια λειτουργική πολυπλοκότητα ελεύθερων ομαδικών κοινοτήτων, κολεκτίβων και κοινοβίων που επιδέχονται πάντα τροποποιήσεις. Ο καταναγκασμός του νόμου, αντικαθίσταται από την αμοιβαία συμφωνία η εκμετάλλευση των εργαζομένων, αντικαθίσταται από την γενικευμένη αυτοδιεύθυνση η ατομική ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής, αντικαθίσταται με την κοινή κατοχή (ως προς τις κοινωνικές μορφές παραγωγής) και την ατομική κατοχή (ως προς τις ατομικές μορφές παραγωγής).

Η συγκεντροποίηση της πολιτικής εξουσίας και του κράτους, αντικαθίσταται με την αποκέντρωση και την ομοσπονδιοποίηση η αντιπροσώπευση, αντικαθίσταται με την άμεση δημοκρατία. Ο καταμερισμός της εργασίας, αντικαθίσταται με την ενοποιητική δημιουργική ολοκλήρωση της εργασίας, είτε είναι αγροτική είτε βιομηχανική, είτε είναι χειρωνακτική είτε πνευματική. Η παθητικότητα των μαζών, ως υποταγμένων παραγωγών και εξαρτημένων καταναλωτών, αντικαθίσταται με τη δημιουργικότητα των κοινοτήτων και των ατόμων. Η κοινωνική ανισότητα, αντικαθίσταται με τη φυσική ποικιλομορφία μέσα σε ένα πλαίσιο απόλυτης ισότητας. Η ηθική της υποταγής, της υπεκφυγής και του ψεύδους, αντικαθίσταται με την ηθική της ελευθερίας και της αλληλεγγύης.

Η καταπίεση και η εμπορευματοποίηση των αισθήσεων, αντικαθίσταται με την όλο χαρά απελευθέρωση της ανθρώπινης φύσης.

Μ' αυτή την έννοια, η αναρχία δεν είναι μύθος αλλά ένας πραγματικός σκοπός που πρέπει να επιδιωχθεί η επίτευξή του, μολονότι ενδέχεται να γίνεται εφικτός μόνο χάρη σε μια σειρά προσεγγίσεων και ίσως όχι απόλυτα ακόμη και τότε. Κάθε δραστηριότητα θα πρέπει να απορρέει από αυτό το σκοπό και να αναφέρεται σ' αυτόν για να μπορεί να ελέγχει τη συνοχή της.

ΤΟ ΑΝΑΡΧΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Οι αναρχικοί δεν είναι μια καθοδηγητική μειονότητα, αλλά, απεναντίας, μια απόλυτα συνειδητή και ενεργός μειονότητα. Δεν είναι επομένως, η πρωτοπορία των καταπιεσμένων τάξεων, αλλά ένα στοιχείο του επαναστατικού αναβρασμού που επικρατεί στη ζωή των μαζών. Το αναρχικό κίνημα είναι η θεωρία και η πράξη, το σημείο αναφοράς για όλους όσους υφίστανται την εκμετάλλευση. Αυτό το κίνημα εκφράζει το πρόγραμμα για την επανάσταση, την ελευθερία και την ισότητα, στην ολότητά του και με όλη τη συνοχή και την πλουραλιστική ποικιλομορφία του. Μιλάει για ολότητα και συνοχή. Μας υπενθυμίζει τους ουσιαστικούς στόχους με κάθε επιμέρους επιτυχία, με κάθε παραλλαγή, με κάθε συνέπεια όσο σημαντική ή ασήμαντη κι αν είναι. Μιλάει για πλουραλιστική ποικιλομορφία και εννοεί τη γόνιμη ανάπτυξη των ποικίλων αναρχικών ερμηνειών, αναλύσεων και οργανωτικών αντιλήψεων.

Ένας από τους αντικειμενικούς στόχους της δραστηριότητάς μας είναι να οικοδομήσουμε ένα κίνημα ισχυρό από άποψη επιρροής, πλατύ, σοβαρό και οργανωμένο, χωρίς η οργάνωση να θυσιάζει τη συνοχή της στο όνομα του ψεύτικου ιδανικού της “αποτελεσματικότητας”. Οι αναρχικές οργανώσεις, ομάδες, ομοσπονδίες ή συντονιστικά, θα πρέπει να θυσιάζουν κάπως την αποτελεσματικότητα στο όνομα της συνοχής τους, γιατί σ’ αυτήν ακριβώς τη συνοχή τους έγκειται και η αποτελεσματικότητά τους. Μόνο μ’ αυτό τον τρόπο, μέσα από οριζόντιες αντιεραρχικές διαδικασίες μπορούμε να αποφύγουμε τους κινδύνους του εξουσιασμού και της γραφειοκρατίας και μπορούν να φιλοδοξούν οι αναρχικοί να γίνουν η κριτική συνείδηση των ελευθεριακών πλατιών οργανώσεων ενάντια στην υπερβολική φροντίδα για την επίτευξη της “αποτελεσματικότητας”.

ΟΜΑΔΕΣ ΚΑΙ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΕΣ

Η οργανωτική δομή του αναρχικού κινήματος πρέπει να διαρθρώνεται με τη μορφή της ομοσπονδίας, των ομαδικών σχημάτων που έχουν παρόμοιες αντιλήψεις για το τι σημαίνει αναρχισμός και των γεωγραφικών ομαδικών σχημάτων που συνενώνουν ομάδες από την ίδια πόλη ή περιοχή και επομένως, με τα ίδια προβλήματα και ανάλογες κοινωνικές συγκρούσεις. Η ομοσπονδία είναι η φυσική οργανωτική δομή του αναρχισμού και θα πρέπει να διαμορφώνεται σε διεθνικό επίπεδο.

Αλλά, πριν ακόμα δημιουργηθεί η ομοσπονδία, το θεμελιακό οργανωτικό βήμα είναι, κατά τη γνώμη μας η “ομάδα συγγένειας”, δηλαδή, ένας πυρήνας αγωνιστών που είναι αρκετά μικρός ώστε να διασφαλίζεται η ενεργός συμμετοχή όλων στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων και αρκετά ευρύς ταυτόχρονα για να περιλαμβάνει ποικιλία προσωπικών εμπειριών και αγώνων· χαλαρός όσον αφορά τις αποφάσεις του αλλά με εμμονή στην από μέρους των αναρχικών άρνηση της αρχής του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού (δηλαδή, της υποταγής της μειοψηφίας στις αποφάσεις της πλειοψηφίας). Στο μέτρο που τα ουσιαστικά γνωρίσματα της αναρχικής οργάνωσης είναι η άμεση δημοκρατία των συνελεύσεων, η συναινετική διαδικασία στη λήψη των αποφάσεων, μόνο οι μικροί πυρήνες που έχουν κοινές ιδέες τόσο από γενική όσο και από πιο ειδική άποψη, μπορούν να είναι συνεπείς και να έχουν συνοχή όσον αφορά τις βασικές αρχές του αναρχισμού και να είναι ταυτόχρονα αποτελεσματικοί τόσο ως προς τη λήψη των αποφάσεων όσο και από λειτουργική άποψη. Η “ομάδα συγγένειας” όπως μπορούμε να πούμε αυτήν την ενότητα έχει συγγένεια ως προς τις ιδέες και επιπλέον απαιτεί την πλήρη ανάμιξη σε προσωπικό επίπεδο – πράγμα που είναι απαραίτητο αν λάβουμε υπόψη μας ότι η ομάδα δεν είναι μια “επιχείρηση” αλλά η από κοινού βίωση των αγώνων και των συγκρούσεων και σαν τέτοια αφορά και απασχολεί μεγάλο μέρος της ζωής του ατόμου. Όσο πλουσιότερη είναι η ζωή του κινήματος τόσο πυκνότερο και πιο ποικιλόμορφο θα είναι το οργανωτικό δίκτυο, ένα δίκτυο ομάδων, ομοσπονδιών, συνδεδεμένων πυρήνων σε τοπική ή εθνική κλίμακα, βραχύχρονων ή με μεγάλη διάρκεια, κολεκτίβων, επιτροπών κ.ά. Ακόμα και στον τομέα του έντυπου υλικού (βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες) υπήρχαν και θα υπάρχουν πάντα όργανα συνοχής και λειτουργικής σύνδεσης.

Ο ΑΝΑΡΧΟΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ

Από ιστορική άποψη, η ελευθεριακή παρουσία έγινε αισθητή πάνω απ' όλα στα κινήματα των αγροτών και των βιομηχανικών εργατών – πράγμα που δεν απλή σύμπτωση. Απ' την ίδια τη φύση του ο αναρχισμός ως θεωρία και της χειραφέτησης, δε μπορούσε παρά να συμμετέχει και να λειτουργεί πρωθητικά στις οργανώσεις για την υπεράσπιση των εκμεταλλευόμενων και των αγώνων τους, δε μπορούσε και δε μπορεί παρά να συμμετέχει στις οργανωμένες εκφράσεις της ταξικής πάλης. Το αναρχικό κίνημα γεννήθηκε ουσιαστικά από την αντιεξουσιαστική πτέρυγα της 1ης διεθνούς.

Η σημαντικότερη και πιο συνηθισμένη μορφή που πήρε η παρουσία των αναρχικών στους αγώνες των εργατών είναι ο αναρχοσυνδικαλισμός, χάρη στον οποίο σε πολλές χώρες, ακόμα και όταν υπήρξε για μικρές χρονικές περιόδους, οικοδομήθηκε ένα τεράστιο ελευθεριακό κίνημα με επιθετική κατεύθυνση, επίφοβο και αξιοσέβαστο, ένα κίνημα παρόμοιο (στην περίπτωση της Ισπανίας, ίσως ταυτόσημο) με εκείνο το κίνημα που, κατά τη γνώμη μας, αποτελεί την αναγκαία προϋπόθεση για την πραγμάτωση της ελευθεριακής επανάστασης.

Περισσότερο πρακτικός παρά θεωρητικός, κάτι που εν μέρει είναι σωστό και με κάποια δυνατότητα παραλλαγών από χώρα σε χώρα, ο αναρχοσυνδικαλισμός φάνηκε πάντα συνεπής από δύο απόψεις: είναι ταυτόχρονα ελευθεριακός και επαναστατικός – δηλαδή, οι δομές του ήταν και είναι πάντα όσο γίνεται αποκεντρωμένες χωρίς γραφειοκρατία και ο τελικός του στόχος ήταν και είναι η κοινωνική ανατροπή, δηλαδή η συμβολή του στην χειραφέτηση των εργαζομένων. Επιπλέον ο στόχος αυτός ήταν και είναι πάντα παρών ακόμη και στα μεμονωμένα επεισόδια του καθημερινού αγώνα, που βιώνονταν και βιώνονται πάντα σαν προπαρασκευαστικές αψιμαχίες για την τελική μάχη.

Παρόλο που έχει περάσει μισός αιώνας από την εποχή που έφτασε σ' ένα κάποιο αποκορύφωμα ο αναρχοσυνδικαλισμός, διαπιστώνουμε ότι εξακολουθεί να αποτελεί μια βασική μορφή ελευθεριακής επέμβασης, κλειδί για το ελευθεριακό κίνημα που πρέπει να οικοδομήσουμε και να αναπτύξουμε. Το θέμα του αναρχοσυνδικαλισμού θα πρέπει να μελετηθεί και να ξανασυζητηθεί λεπτομερέστερα και σοβαρά. Το εργατικό κίνημα δεν είναι πια το ίδιο γιατί και η εργατική τάξη δεν πια η ίδια: από το να είναι μια περιθωριακή κοινότητα και επομένως πολιτικά αυτόνομη και ανατρεπτική καθώς και υφιστάμενη άγρια την εκμετάλλευση, έγινε σχεδόν μια στατιστική κατηγορία η οποία ωθείται προς την πολιτική ενσωμάτωσή της και υφίσταται την εκμετάλλευση σε τέτοια ένταση και με τέτοιο τρόπο που γίνεται πιο εύκολα ανεκτή. Οι εξουσιαστικές και ρεφορμιστικές οργανώσεις, που ηγεμόνευσαν και ηγεμονεύουν το εργατικό κίνημα, ήταν και είναι το αποτέλεσμα τόσο αυτής της ταξικής εξέλιξης, όσο και μιας επιτάχυνσης και διευκόλυνσης της ίδιας διαδικασίας.

Παρόλα αυτά η τελευταία δεκαετία απέδειξε ότι η πολιτική και πολιτιστική ενσωμάτωση της εργατικής τάξης δεν είναι μια αμετάκλητη διαδικασία. Διαπιστώσαμε ότι η άρνηση του συστήματος μπορεί ακόμα να βρίσκει ρίζες σε αγώνες που ξεκινούν με την επιθυμία της βελτίωσης της ταξικής θέσης μέσα στο σύστημα. Διαπιστώσαμε, ειδικά στις χώρες που πλήττονται από τεράστιες οικονομικές και κοινωνικές αντιθέσεις, ότι οι προλετάριοι μπορούν να πρωταγωνιστήσουν σε μια βίαιη κοινωνική σύγκρουση που είναι επικίνδυνη για τη σταθερότητα του ίδιου του συστήματος. Απ' το 1969 μέχρι σήμερα οι εργάτες, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, παραμέρισαν τις θεσμοποιημένες μορφές της ταξικής πάλης (συνδικάτα) σε αρκετές περιπτώσεις, παρόλο που στη συνέχεια δεν μπόρεσαν να διαμορφώσουν κάποια οργανωμένη εναλλακτική λύση έξω από τα θεσμικά πλαίσια κι ενάντια σ' όλους τους θεσμούς – εκτός από ορισμένες εφήμερες κι επιμέρους εξαιρέσεις. Δυστυχώς στα κρίσιμα χρόνια της αναζωογόνησης της προλεταριακής αγωνιστικότητας, η αναρχοσυνδικαλιστική παρουσία υστερούσε όπως υστερούσε και η αναρχική παρουσία. Ωστόσο, μόνο μια τέτοια παρουσία θα μπορούσε να ευνοήσει τη σύνθεση του επεισοδιακού και του εφήμερου σ' ένα επαναστατικό πρόγραμμα και σε ελευθεριακές δομές για να αποφευχθεί τελικά η διάλυση και η αφομοίωση των πιο επαναστατικών μειονοτήτων. Σε αυτές ακριβώς τις δομές, που δεν επιβάλλονται "απ' τα έξω", ή "από τα πάνω" αλλά πηγάζουν μέσα από το κίνημα που αγωνίζεται ενάντια στους θεσμούς, σ' αυτή την "αναγέννηση" του επαναστατικού κι ελευθεριακού συνδικαλισμού, έγκειται ακριβώς η υπέρτατη εγγύηση για την προλεταριακή αυτονομία.

Σήμερα στις αναπτυγμένες καπιταλιστικές κοινωνίες, πιστεύουμε ότι ο αναρχοσυνδικαλισμός εξακολουθεί να έχει δυνατότητες ανάπτυξης και μολονότι είναι κίνημα μειοψηφίας, εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό παράγοντα στον αγώνα γιατί η αγωνιστικότητα και η ευελιξία του ανα-

πληρώνουν τα μειονεκτήματα που πηγάζουν από την αριθμητική αδυναμία του σε σύγκριση με το γραφειοκρατικό συνδικαλισμό. Ιδιαίτερη απήχηση μπορεί να έχει ο ελευθεριακός χαρακτήρας του, δηλαδή η πίστη και η εμμονή του στη δημοκρατία των συνελεύσεων και στην άμεση δράση, πράγμα που είναι η καλύτερη εγγύηση για το θεμελιακό γεγονός ότι δε συμβιβάζεται με καμιά απολύτως κοινωνική, πολιτική και οικονομική ιεραρχία.

ΤΟ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Το ελευθεριακό κίνημα είναι το σύνολο των οργανώσεων που αποτελούνται όχι από αναρχικούς – οι αναρχικοί μπορεί να αποτελούν μια μειοψηφία – αλλά από όλους εκείνους που συμμερίζονται, έστω και εν μέρει, τα μέσα και τους σκοπούς του αναρχισμού. Μ' άλλα λόγια πρόκειται για οργανώσεις που ενώ δεν είναι απαραίτητο να αποδέχονται τον αναρχισμό συνολικά, αποδέχονται σε σημαντικό βαθμό την αντιεξουσιαστική βάση τόσο ως προς τη θεωρία όσο και ως προς την πρακτική, μολονότι με ιδιότυπο τρόπο και με τη μορφή ενός συμβιβασμού με την πραγματικότητα των κοινωνικών αγώνων. Στα εργοστάσια, στα σχολεία, στους στρατώνες, στη γειτονιά κτλ, οπουδήποτε εξελίσσεται η σύγκρουση, οπουδήποτε εκδηλώνεται η εξέγερση ενάντια στην ταξική κοινωνία, οπουδήποτε παρουσιάζεται η άρνηση της εκμετάλλευσης, της εθνικής καταπίεσης ή της σεξουαλικής καταπίεσης, οπουδήποτε παρουσιάζεται η λίγο πολύ συνειδητή άρνηση της εξουσίας, εμφανίζονται (μερικές φορές σαν πρωτοβουλία των αναρχικών αλλά συχνότερα με αυθόρμητο τρόπο) ελευθεριακοί οργανωτικοί πυρήνες με λίγο πολύ εφήμερο χαρακτήρα. Όλες αυτές οι δομές βάσης, τα όργανα της άμεσης δημοκρατίας, οι συνεργατικές που ελέγχονται πραγματικά από τους ίδιους τους εργάτες, τα πειραματικά κοινόβια που έχουν να προβάλλουν κάποια βιώσιμη εναλλακτική λύση ως προς την παραδοσιακή οικογένεια, οι αντιεξουσιαστικοί παιδαγωγικοί πειραματισμοί – όλα αυτά αποτελούν το υλικό για την οικοδόμηση ενός ελευθεριακού κινήματος όπου εκείνο που “κάνουν” οι αναρχικοί αγωνιστές μπορεί να γίνει αυτό που κάνουν όλοι όσοι υφίστανται το ζυγό της εκμετάλλευσης.

ΟΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Οι αναρχικοί θα πρέπει να προσπαθούν όχι μόνο για τη δημιουργία αυτοδιευθυνόμενων πυρήνων αγώνα αλλά και για τη σύνδεση αυτών των πυρήνων με βάση το χώρο επέμβασης καθώς και σε γεωγραφικό επίπεδο, για να αποφεύγεται η καταστροφή τους από την απομόνωση ή την επαναφομίωσή τους στους υπάρχοντες θεσμούς (απ' τα κόμματα, τα συνδικάτα και τους θλιβερούς λακέδες τους). Η ενεργός παρουσία των αναρχικών και η σαφήνεια των ιδεών τους είναι κρίσιμος παράγοντας σ' αυτή τη φάση της ανάπτυξης για να καταπολεμηθεί κάθε πιθανότητα ιεραρχικής παλινδρόμησης. Φυσικά, δεν είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν στις ελευθεριακές οργανώσεις τα ίδια οργανωτικά κριτήρια που είναι ουσιαστικά αλλά και σημαντικά για το αναρχικό κίνημα. Το μόνιμο καθήκον των αναρχικών είναι, ωστόσο, να εμποδίζουν την ανάπτυξη μέσα σ' αυτές τις οργανώσεις κάθε μορφής ιεραρχία και να αποφεύγεται η διάβρωση της αυτοδιεύθυνσης των αγώνων και της άμεσης δημοκρατίας. Υποστηρίζουμε βασικά ότι στους κοινωνικούς αγώνες και στην οικοδόμηση ελευθεριακών οργανώσεων, οι αναρχικοί πρέπει να λειτουργούν με “ενοποιητικό” τρόπο, έχοντας πλήρη επίγνωση του γεγονότος ότι αυτό που τους διαφοροποιεί εξακολουθεί να είναι λιγότερο σημαντικό από αυτό που τους ενώνει. Στην ουσία, δεν υπάρχει κανένας λόγος να αναπαράγουν στο επίπεδο των ελευθεριακών οργανώσεων αυτόν τον οργανωτικό πλουραλισμό που σε αναρχικό επίπεδο είναι κάτι φυσικό και απόλυτα ζωτικό.

Απ' την άλλη μεριά, πιστεύουμε ότι αυτές οι σχέσεις ανάμεσα στο αναρχικό κίνημα και το ελευθεριακό κίνημα δε θα πρέπει σε καμιά περίπτωση να είναι θεσμοποιημένες και επιπλέον δε θα πρέπει ποτέ να δημιουργείται καμιά ιεραρχική σχέση με βάση τη σύνδεσή τους (π.χ. όπως οι σχέσεις ανάμεσα σε μια συνδικαλιστική οργάνωση και ένα πολιτικό κόμμα). Η μόνη σύνδεση, που πρέπει να είναι ιδιαίτερα ισχυρή, ανάμεσα στις ομάδες και τις αναρχικές ομοσπονδίες απ' τη μια και τις ελευθεριακές οργανώσεις από την άλλη, πρέπει να είναι η ενεργός παρουσία των αναρχικών

αγωνιστών και η επιρροή που μπορούν να έχουν στους συντρόφους τους στον αγώνα εξαιτίας της καθημερινής δράσης τους.

Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ

Όλες οι ιεραρχικές κοινωνίες βασίζονται όχι μόνο στην καταπίεση και την καταστολή αλλά ακόμη περισσότερο και στη συναίνεση των καταπιεζόμενων που αποδέχονται το σύστημα των κυρίαρχων αξιών. Η συναίνεση αυτή λειτουργεί συνήθως έτσι που να διατηρείται ο αναπόφευκτος ανταγωνισμός μέσα σε ελέγχιμα όρια. Η υπάρχουσα τάση της αναπτυγμένης καπιταλιστικής κοινωνίας να εξελιχθεί προς τον ολοκληρωτισμό ασκεί ολοένα αυξανόμενο ψυχολογικό και ιδεολογικό έλεγχο, χάρη στις τρομακτικές δυνατότητες που έχουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης τα οποία κατορθώνουν να διανέμουν τις κυρίαρχες ιδεολογίες με ένταση και δύναμη πειθούς που μπορεί να συγκριθεί μόνο με τη χρυσή εποχή της θρησκείας. Επίσης, τα μαζικά μέσα ενημέρωσης και η μαζική εκπαίδευση εξαλείφουν με πολύ γρήγορο ρυθμό το μοναδικό πλεονέκτημα της λαϊκής περιθωριοποίησης: την πολιτιστική αυτονομία.

Η καθαυτή αστική ιδεολογία δεν υπάρχει πια – με την έννοια του φιλελευθερισμού που θεμελιώνεται πάνω στην ανισότητα και στον ατομισμό. Οι κυρίαρχες ιδεολογίες σήμερα στην Ιταλία (όσον αφορά την πληροφόρηση και γενικά την κουλτούρα) είναι απλά διάφορες παραλλαγές μιας και μόνης ιδεολογίας της ιδεολογίας της τεχνογραφειοκρατικής εξέλιξης, με μια μόνιμη απόχρωση που κυμαίνεται από τον κυνικότερο ατομικισμό με τις υβριδικές του αξίες για το γραφειοκρατικό πατερναλισμό μέχρι ένα συνεκτικότερο μαρξίζοντα ρεφορμισμό με τις αξίες του για τον ιεραρχικό και αξιοκρατικό κολεκτιβισμό. Ο ρεφορμισμός αυτός είναι η πιο παγιωμένη και πιο συνεκτική πολιτιστική παρουσία, με αυξανόμενες ολοένα διαστάσεις σε ακαδημαϊκό και καλλιτεχνικό επίπεδο λόγω της μεγαλύτερης προσαρμοστικότητας του στην ιστορική εξέλιξη, λόγω της μεγαλύτερης πνευματικής αξιοπρέπειας του, λόγω των τριαντάχρονων υπομονετικών προσπαθειών του Ι.Κ.Κ. που κατόρθωσε να έχει μοναδική σχεδόν παρουσία στους κύκλους των προοδευτικών διανοουμένων της Ιταλίας.

Η ελευθεριακή πολιτιστική παρουσία είναι κυριολεκτικά ανύπαρκτη, τόσο μεταξύ των διανοουμένων όσο και στις μειονότητες των εξεγερμένων και τις μάζες. Λόγω αυτής της απουσίας, διάφορες θεμελιακά αντιεξουσιαστικές αντιλήψεις επαναφομοιώθηκαν σε ένα μαρξιστικό (άρα εξουσιαστικό) ιδίωμα στον τομέα της εκπαίδευσης, της πολεοδομίας, της κοινωνιολογίας, της ψυχολογίας κτλ, και εξουδετερώθηκε οποιοδήποτε επαναστατικό περιεχόμενο είχαν. Πρέπει λοιπόν, να αναγεννηθεί η ελευθεριακή παρουσία σε όλα τα επίπεδα με την ενίσχυση σε ποιότητα και ποσότητα της αναρχικής εκδοτικής δραστηριότητας, με την ανάληψη περισσότερων πολιτιστικών πρωτοβουλιών – πρώτα και κύρια, όμως, με μια προσπάθεια για τον συνεχή εμπλουτισμό των βασικών θεμάτων της αναρχικής σκέψης τα οποία είναι στην ουσία ταυτόσημα με τα βασικά θέματα της απελευθέρωσης της ανθρωπότητας.

Ο αναρχισμός, με την εξαίρετη συνοχή και την κριτική διαύγειά του, που αρνείται κάθε κυριαρχία, θα πρέπει να είναι το σημείο αναφοράς για οτιδήποτε ανθεί από γνήσια αντιεξουσιαστική άποψη, για όλους όσους βρίσκονται έξω από τις θλιβερές “ακαδημίες” ή και εναντιώνονται σ’ αυτές. Ο αναρχισμός με την παθιασμένη εμμονή του στην ατομική και συλλογική ελεύθερη δημιουργικότητα, θα πρέπει να είναι το σημείο αναφοράς για τους συγγραφείς, τους ηθοποιούς, τους τραγουδιστές, τους ζωγράφους που αρνούνται να είναι απλά υποχείρια του συστήματος και δε θέλουν να τεθούν στην υπηρεσία του παλιού και του νέου σταλινισμού. Ο αναρχισμός πρέπει πάνω απ’ όλα να είναι σημείο αναφοράς και πολιτιστικού αναβρασμού για τις μάζες των καταπιεζόμενων· επειδή ένας γνήσιος εναλλακτικός πολιτισμός – που αντιστρατεύεται τον πολιτισμό της άρχουσας τάξης – είναι αβεχώνιστος απ’ την ανάπτυξη ενός ισχυρού ελευθεριακού κινήματος, δηλαδή, απ’ την ανάπτυξη του συνειδητά αντιεξουσιαστικού αγώνα.

Η ΙΕΡΑΡΧΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Στις ιεραρχικές κοινωνίες όλες οι ανθρώπινες σχέσεις, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, βασίζονται ουσιαστικά στην κυριαρχία: στο μέτρο που το ιεραρχικό πρότυπο αναπαράγεται σε κάθε πλευρά της κοινωνίας και με την επιδίωξη για κατοχή εξουσίας, γίνεται έκδηλο γνώρισμα κάθε χαρακτήρα. Ιδιαίτερη σημασία όσο αφορά αυτές τις σχέσεις κυριαρχίας έχει η σχέση που απορρέει από την οικονομική εκμετάλλευση η οποία επικρατεί στην πρωταρχική κοινωνική δραστηριότητα. Η ιεραρχική στρωμάτωση που καθορίζεται απ' την εκμετάλλευση, με τις διάφορες μορφές που πήρε στα ποικιλόμορφα οικονομικά συστήματα τα οποία εμφανίστηκαν σ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας είναι η θεμελιακή στρωμάτωση. Παρόλα αυτά, τούτη η στρωμάτωση δεν αποτελεί έκφραση μόνο του ιεραρχικού καταμερισμού των παραγωγικών λειτουργιών με την περιορισμένη έννοια του όρου αλλά και του ιεραρχικού καταμερισμού της κοινωνικής εργασίας γενικότερα. Σ ορισμένες κοινωνίες η οικονομική εξουσία (ή και τα προνόμια) έχει συγχωνευτεί με την πολιτική εξουσία, ενώ σε άλλες εξακολουθεί να υπάρχει μια τυπική διάκριση: σε ορισμένες κοινωνίες η πρώτη φαίνεται σα να απορρέει από τη δεύτερη, σε άλλες το αντίθετο. Έτσι κι αλλιώς, όμως τόσο η μια όσο και η άλλη αποτελούν μονοπώλιο μιας προνομιάς ελίτ.

Το κράτος είναι ο θεμελιακός πολιτικός θεσμός κάθε σύγχρονης ιεραρχικής κοινωνίας και οι επιθέσεις των αναρχικών στρέφονται επομένως, όπως και κατά το παρελθόν ενάντια στο κράτος πρώτα και κύρια – και όχι μόνο ενάντια στο αστικό κράτος (την πολιτική δομή της καπιταλιστικής κοινωνίας) αλλά και ενάντια σε κάθε είδους κράτος του παρόντος, του παρελθόντος ή του μέλλοντος: στο μέτρο που το κράτος είναι η οργανωμένη δύναμη, δηλαδή, η κυριαρχία. Η αναρχική κριτική ενάντια στο κράτος αποκτά νέες πια διαστάσεις μπροστά στην τερατώδη ολοκληρωτική επέμβαση που γίνεται ενάντια στην ατομική ελευθερία και στην άμεση μεταμόρφωση τόσο της οικονομικής όσο και της πολιτικής εξουσίας.

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΕΠΙΛΟΓΗ

Οι αναρχικοί αποσκοπούν στην επανάσταση γιατί η θεμελίωση της ελευθεριακής κοινωνίας, μιας κοινωνίας που βασίζεται στην ισότητα των ανθρώπων, είναι εφικτή μόνο μέσα από μια επανάσταση, δηλαδή, με μια λίγο πολύ βίαιη ιστορική φάση βαθιών και γρήγορων πολιτικών και ηθικών μετασχηματισμών, ανατροπών κτλ.

Η επαναστατική επιλογή είναι αναγκαία γιατί η επανάσταση αποτελεί ένα βήμα για κάθε ουσιαστική αλλαγή της κοινωνίας. Η επανάσταση αποτελεί όντως μια αναγκαιότητα, όχι μόνο ή ειδικά, λόγω της βίαιης αντίστασης που προβάλλει η άρχουσα τάξη όταν χάνει τα προνόμια της, αλλά γιατί πάνω από όλα, μόνο με την επανάσταση μπορεί να εκφραστεί πραγματικά η λαϊκή επιθυμία για ριζοσπαστική αλλαγή, η μειονότητα μπορεί να γίνει πλειονότητα ή σχεδόν ολότητα και οι καταπιεζόμενες μάζες μπορούν να αναδειχθούν σε πρωταγωνιστές της ιστορίας.

Μόνο σε συγκεκριμένες περιόδους, όταν οι “βεβαιότητες” της ανθρώπινης υπόστασης καταλήγουν να χάνουν τη σημασία τους, όταν το παραδοσιακό σύστημα αξιών και οι εξουσιαστικοί θεσμοί χάνουν τον καθαγιασμένο χαρακτήρα τους – μόνο σ' αυτές τις έντονες στιγμές κρίσης, αρχίζει να καταρρέει η πραγματική βάση της καταστημένης τάξης πραγμάτων, μια και η βάση αυτή δεν είναι παρά η παθητική συναίνεση και αποδοχή από μέρους των μαζών. Μόνο σε αυτές τις περιόδους αρχίζει να καταρρέει η ψυχολογική κυριαρχία των “αφεντικών”, τόσο σε ατομικό όσο και σε μαζικό επίπεδο, μια κυριαρχία που αποτελείται από χαρακτηρολογικές δομές και μυθοποιητικές ιδεολογίες οι οποίες επιβάλλονται και υποβάλλονται στους καταπιεζόμενους απ' την πρώτη στιγμή που γεννιούνται! Γι' αυτό το λόγο, στην ιστορία της ανθρωπότητας, η επαναστατική “κρίση” θεωρήθηκε πάντα το αναγκαίο σημείο τερματισμού για τις εξελίξεις του παρελθόντος και ταυτόχρονα η αναγκαία αφετηρία για τις μελλοντικές εξελίξεις.

Είναι επομένως, εξαιρετικά σημαντικό αυτό το επαναστατικό πέρασμα, το *sine qua non* για την απελευθέρωση των εξισωτικών κι ελευθεριακών τάσεων και της λαϊκής, ελευθεριακής, ενεργητικής δημιουργικότητας, η ανατροπή που επιδιώκεται απ' τους αναρχικούς, αφορά όλες τις πλευρές των κοινωνικών σχέσεων και σε βάθος, πρέπει να απαιτήσει την ενεργό, εθελοντική και απόλυτα συνειδητή συμμετοχή όσο γίνεται περισσότερων ανθρώπων.

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Μιλάμε για “ελευθεριακή” επανάσταση και όχι για “αναρχική” επανάσταση απλά. Δεν πιστεύουμε ούτε σε μια καθαρά αναρχική επανάσταση ούτε στη χρησιμότητα κάθε επανάστασης σαν τέτοιας. Ύστερα από 50 χρόνια ιστορικών εμπειριών (Ρωσία, Κίνα, κτλ) είναι πια σαφές ότι:

1. το ξέσπασμα των λαϊκών τάσεων για ισότητα και ελευθερία είναι βραχύχρονο φαινόμενο εκτός και αν αποκτηθεί η δυνατότητα αυτοέκφρασης με αρκετές αυτόνομες οργανώσεις.

2. Ο “κρατιστικός σοσιαλισμός” δεν είναι ένα βήμα μπρος για τη χειραφέτηση του ανθρώπου.

Ταυτόχρονα, όσο και αν αναπτύχθούν οι αναρχικοί (τόσο σε ποιότητα όσο και αριθμητικά) πριν την επανάσταση, δεν πιστεύουμε ότι μπορούν να έχουν επαρκή δύναμη και ότι οι ιδέες τους θα έχουν επαρκή επιρροή για να δοθεί μονοσήμαντος χαρακτήρας στην επαναστατική ανατροπή: θα συμμετάσχουν και άλλες δυνάμεις. Ωστόσο από την πρώτη στιγμή κιόλας, η αναρχική παρουσία θα πρέπει να δώσει ελευθεριακό χαρακτήρα στην επανάσταση (με την κατάργηση του κρατικού μηχανισμού, την κατάργηση της ατομικής ιδιοκτησίας και τη δημιουργία οργανώσεων βάσης για την αυτοδιεύθυνση και την άμεση δημοκρατία). Τα άλλα επαναστατικά στοιχεία δε θα πρέπει να επικρατήσουν σε τέτοιο βαθμό ώστε να καταπνιγούν η αυτοδιεύθυνση, η άμεση δημοκρατία και ο επαναστατικός πειραματισμός, ούτε να αναπτύχθούν σε τέτοιο βαθμό ώστε να εμποδιστεί η αποκεντρωμένη και πλουραλιστική ανάπτυξη της επανάστασης. Η επανάσταση αυτή, η ελευθεριακή κοινωνική επανάσταση, η μοναδική επανάσταση για την οποία αξίζει τον κόπο να θυσιάσει κανείς ως ένα βαθμό το παρόν, απορρέει από τη συνδυασμένη ύπαρξη ορισμένων ευνοϊκών συνθηκών. Ο στόχος της αναρχικής δραστηριότητας είναι να δημιουργηθούν αυτές οι συνθήκες.

Από αυτές τις συνθήκες ορισμένες μπορούν να θεωρηθούν υποκειμενικές και ορισμένες αντικειμενικές, δηλαδή, ορισμένες καθορίζονται από τη θέληση του “επαναστατικού υποκειμένου”, ενώ άλλες από διάφορους εξωτερικούς παράγοντες. Οι αντικειμενικές συνθήκες είναι εκείνες που γενικά έχουν την τάση να ευνοούν κάθε επανάσταση, οι οικονομικές κρίσεις, οι πόλεμοι, οι συγκρούσεις ανάμεσα στις κυρίαρχες κοινωνικές ομάδες, κάποια υπερβολική εξασθένιση ή ακόμα και αποσύνθεση της εξουσίας, κτλ. Η ιστορία των επαναστάσεων προσφέρει πολυάριθμα παραδείγματα για αυτές τις ευνοϊκές αντικειμενικές συνθήκες.

Οι αναγκαίες υποκειμενικές συνθήκες για μια ελευθεριακή κοινωνική επανάσταση μπορούν σχηματικά να περιγραφούν σαν η μέγιστη εφικτή ποσοτική και ποιοτική ανάπτυξη του αναρχικού κινήματος και της οργανωμένης ελευθεριακής παρουσίας στην κοινωνική σύγκρουση και η μέγιστη εφικτή διάδοση της κριτικής επίγνωσης και του εξεγερσιακού πνεύματος ενάντια στην εξουσία.

Όταν λέμε μέγιστο “εφικτό”, ανάπτυξη, θέλουμε να τονίσουμε ότι, αφενός, σε μια μη επαναστατική περίοδο υπάρχουν αρκετά περιορισμένες δυνατότητες για την επαναστατική αγωνιστικότητα ή για την αποδοχή, ακόμα και για την κατανόηση της αναρχικής θεωρίας και την πρακτική εφαρμογή της ελευθεριακής μεθόδου. Και αφετέρου, πρέπει να τονίσουμε ότι αυτό το επίπεδο “ωριμότητας” είναι αναγκαίο για να έχει τη δυνατότητα η επανάσταση να εξελιχθεί προς κάποια αναρχική κατεύθυνση, δηλαδή, για να έχουν την ευκαιρία οι φυσικές τάσεις των εκμεταλλεζόμενων να αναδυθούν, να οργανωθούν και να ωριμάσουν σταδιακά προς την κατεύθυνση των πιο αναπτυγμένων μορφών ελευθερίας και ισότητας.

Αυτοί είναι, λοιπόν, οι στρατηγικοί αντικειμενικοί στόχοι της αναρχικής δραστηριότητας. Δεν είναι δυνατό να την προσδιορίσουμε ποσοτικά ή να την καθορίσουμε από άποψη χρόνου. Ο χρόνος που είναι αναγκαίος για την ανάπτυξη των υποκειμενικών συνθηκών της Ελευθεριακής επανάστασης (και στην ουσία το εφικτό της πραγμάτωσης της μέσα σε κάποια λογικά χρονικά όρια) συνδέεται με τόσους πολλούς παράγοντες που οι προβλέψεις δεν μπορούν να δείξουν παρά τον πεσιμισμό ή τον οπτιμισμό μιας μεμονωμένης άποψης. Το μόνο που μπορούμε να πούμε είναι ότι όπως έχουν τα πράγματα σήμερα, υπάρχει πολύς δρόμος να διανύσουμε ακόμα και το έργο που πρέπει να γίνει είναι τεράστιο.

ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΙ

Μπορούμε να διερευνήσουμε μια σειρά ενδιάμεσων αντικειμενικών στόχων των διαδοχικών φάσεων που προσδιορίζουν την επαναστατική στρατηγική μόνο με την έννοια μιας σταδιακής οικοδόμησης των

τελικών αντικειμενικών στόχων, δηλαδή, της σταδιακής πραγμάτωσης των υποκειμενικών συνθηκών που ευνοούν την ελευθεριακή κοινωνική επανάσταση. Τα μέσα και οι σκοποί συμβαδίζουν πάντα και η ανάπτυξη του ενός παράγοντα αντιστοιχεί στη βαθμιαία επιδίωξη του άλλου.

Δεν εννοούμε, ωστόσο, ότι πρέπει να αρνηθούμε ό λ ε ς τις επαναστατικές αξίες και τους χιλιάδες αγώνες που έκαναν οι καταπιεζόμενοι και οι εκμεταλλευόμενοι για να επιφέρουν βελτιώσεις, για να κερδίσουν μερικά ψίχουλα ελευθερίας ή για να μη χάσουν όσα κατακτήθηκαν ύστερα από σκληρές μάχες. Γιατί, όντως, χάρη στην παρουσία των αναρχικών σ' αυτές τις συγκρούσεις, μπορούν να ωριμάσουν οι επαναστατικές συνθήκες.

Δεν μπορούμε να αρνηθούμε ότι αυτοί οι αγώνες, ανεξάρτητα από την αξία τους ως προς την πραγμάτωση του επαναστατικού σκοπού, σωστά αποδίδουν μεγάλη σημασία στις εκμεταλλευόμενες τάξεις από τις οποίες είναι αδιανόητο να ζητήσουμε να αγνοήσουν την επιθυμία τους να ζήσουν καλύτερα στο παρόν. Δεν πιστεύουμε ωστόσο, ότι οι επιμέρους κατακτήσεις, που πηγάζουν από αυτούς τους αγώνες, αποτελούν τους κρίκους μιας αλυσίδας που αντικειμενικά οδηγεί στην επανάσταση.

Η επέμβαση των αναρχικών σε αυτούς τους αγώνες έχει σαν κίνητρο, την υποκειμενική αξία (δηλαδή, την κοινωνική ωριμότητα εκείνων που πρωτοστατούν) που μπορούν να έχουν, ιδιαίτερα αν θέτουν αντικειμενικούς στόχους και χρησιμοποιούν μεθόδους που εμπεριέχουν τη δυναμική της ισότητας και της ελευθερίας. Επομένως, τα εργατικά αιτήματα, λόγου χάρη, που στοχεύουν στη μείωση της ανισότητας στον τόπο δουλειάς έχουν αξία στο μέτρο που υποβοηθούν την ανάπτυξη πνεύματος αλληλεγγύης και την έκφραση της επιθυμίας για ισότητα μεταξύ των εκμεταλλευόμενων και όχι γιατί ωθούν τους εργαζόμενους να πιστέψουν στη σταδιακή εξάλειψη της ανισότητας ώστε να καταστεί εφικτή η ενοποίηση των αντικειμενικών συμφερόντων των εργατών. Στην πραγματικότητα, υπάρχουν συγκεκριμένα μαζικουμ όρια για την εξάλειψη της ανισότητας σε ένα σύστημα που βασίζεται στην εκμετάλλευση. Επομένως, ακόμη και ο αγώνας για την κατάκτηση περισσότερων ελευθεριών έχει αξία μόνο στο μέτρο που έχει τη δυνατότητα να ενισχύει την εξέγερση των καταπιεζόμενων ενάντια στην εξουσία.

Το κράτος δεν μπορεί να αποφύγει να θέτει όρια στην ελευθερία που παραχωρεί στους υπηκόους του και πράγματι σε τυπικά “δημοκρατικά” καθεστώτα οι ποικιλόμορφοι αγώνες για ελευθερία καταλήγουν γενικά να είναι απλές προσπάθειες για την υπεράσπιση των υφιστάμενων ελευθεριών ενάντια στις επιθέσεις της εξουσίας – όσο πιο ολοκληρωτικό γίνεται το κράτος σε μια αναπτυσσόμενη βιομηχανική κοινωνία τόσο πιο αμυντικοί θα γίνονται αυτοί οι αγώνες. Το να έχουμε ψευδαισθήσεις ότι υπάρχουν επιμέρους αντικειμενικοί στόχοι και κατακτήσεις με αντικειμενικά επαναστατική αξία αποτελεί παραδοξολογική παραλλαγή του ρεφορμισμού. Επειδή ακριβώς είναι επιμέρους και περιορισμένοι πρέπει να είναι ρεφορμιστικοί, με την έννοια ότι μπορούν να ενσωματωθούν ή να αφομοιωθούν στη δυναμική του αναπτυσσόμενου καπιταλισμού. Αλλά η συνείδηση που αποκτάται, η ανάπτυξη της οργάνωσης έξω από τα θεσμικά πλαίσια – δηλαδή, όλα όσα απορρέουν από τον ελευθεριακό αγώνα – είναι αυτά ακριβώς για τα οποία ενδιαφέρονται οι αναρχικοί. Γιατί τα αποτελέσματα, όταν επιτυγχάνονται με τα κινήματα αυτοδιεύθυνσης και άμεσης δράσης, φέρνουν λίγο πιο κοντά την ελευθεριακή επανάσταση αλλά, όταν τα ίδια τα αποτελέσματα επιτυγχάνονται με την διαμεσολάβηση και την ιεραρχική οργάνωση, την απομακρύνουν ολοένα και πιο πολύ.

Η άποψη των αναρχικών για τη σχέση μέσων και σκοπών αποτελεί μια κλασική περίπτωση συνοχής και συνέπειας η οποία δεν έχει μόνο ηθική αλλά και επιστημονική βάση. Τα μέσα και οι σκοποί συνδέονται μεταξύ τους με μια σχέση αιτίας – αποτελέσματος και η επιλογή των σκοπών απαραίτητα καθορίζει τα μέσα, οποιαδήποτε κι αν είναι η επιθυμία ή η πρόθεση όσων καταφεύγουν στα συγκεκριμένα μέσα. Είναι, λοιπόν, ιδεαλιστικό ή χειρότερα, μυθοποιητικό να λέμε ότι ο σκοπός αγιάζει τα μέσα.

Η ΤΑΞΙΚΗ ΠΑΛΗ ΚΑΙ Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Το αναρχικό πρόγραμμα για την επανάσταση αντλεί από την ταξική πάλη όλων όσων υφίστανται την εκμετάλλευση τις εγγυήσεις για το εφικτό ή το πιθανό της πραγμάτωσής του. Η γενικευμένη ύπαρξη ταξικής πάλης σε κάθε ιεραρχική κοινωνία αποτελεί μια αρχική ένδειξη με ιδιαίτερα κρίσιμη σημασία, όσο κοινότυπη κι αν φαίνεται: η κοινωνική ανισότητα δεν είναι κάτι το φυσικό και μόνο

η επιβολή της βίας (τόσο ψυχολογικής όσο και άμεσα σωματικής) εγγυάται την επιβίωσή της. Μια δεύτερη ένδειξη, που βασίζεται στην παρατήρηση ότι υπάρχουν πολλών ειδών συγκρούσεις μεταξύ των κυβερνώντων και των κυβερνώμενων, είναι ότι οι δούλοι, οι μισθωτοί εργαζόμενοι, οι εκμεταλλευόμενοι και γενικά οι καταφρονημένοι κάθε συστήματος (της γης οι κολασμένοι), εκδηλώνουν μια μόνιμη τάση να αρνούνται την ταξική τους υπόσταση.

Όλα αυτά απ' την άποψη των αντικειμενικών στόχων, σημαίνουν ότι οι οραματικές βλέψεις για χειραφέτηση μπορούν να πραγματοποιηθούν μόνο με την κατάργηση των τάξεων, με το μετασχηματισμό της κοινωνίας προς την κατεύθυνση της ισότητας και της ελευθερίας. Η ιστορία της επανάστασης και των εξεγέρσεων παρέχει απειράριθμα παραδείγματα που αποδεικνύουν το γεγονός ότι οι μάζες που υφίστανται την εκμετάλλευση, κάθε φορά που μπορούν να οργανώσουν την κοινωνία σύμφωνα με τις βλέψεις τους, την οργανώνουν με βάση την ισότητα και την ελευθερία.

Ένα επιπλέον σημαντικό στοιχείο που μας αποκαλύπτει η ιστορία της ταξικής πάλης, αναφέρεται σ' αυτές ακριβώς τις πρακτικές αποδείξεις, σ' αυτές τις λαϊκές "ουτοπίες" που πραγματώνονται κατά καιρούς (μολονότι με αποσπασματικό τρόπο), σε μια δημιουργικότητα που έχει καθαρά ελευθεριακό χαρακτήρα, σ' αυτά τα παραδείγματα που ανακαλύπτουν πως αντιλαμβάνονται οι καταπιεζόμενες και εκμεταλλευόμενες μάζες τη συλλογική χειραφέτησή τους. Ο αναρχισμός απορρέει από αυτή τη μακράιων κοινωνική ένταση που επιζητεί την πραγμάτωση της ισότητας και της ελευθερίας, αναπτύσσει τους αντικειμενικούς στόχους των καταπιεζόμενων και τις παραδειγματικές υποδείξεις τους σ' ένα σύστημα σκέψης και δράσης που αντιπροσωπεύει το ανώτερο μέχρι στιγμής επίπεδο επαναστατικής θεωρίας και πρακτικής. Παρόλα αυτά, η ταξική πάλη και αναρχικός επαναστατικός αγώνας δεν είναι συνώνυμα. Πρώτον, η ταξική πάλη έχει τη δυνατότητα να εκφραστεί και με ρεφορμιστικό τρόπο και στην πραγματικότητα αυτή είναι η κυρίαρχη μορφή που παίρνει σε μη επαναστατικές περιόδους. Δεύτερο, η κοινωνική σύγκρουση δεν εξαντλείται με την ταξική πάλη αλλά, εκφράζεται με ένα σωρό άλλες εξεγερσιακές καταστάσεις που σ' ένα περίπλοκο και επιτηδευμένο ιεραρχικό σύστημα, πηγάζουν από μορφές ανισότητας και κυριαρχίας οι οποίες δεν έχουν τόσο άμεση σχέση με την ταξική πάλη: σεξουαλική καταπίεση, εθνική, φυλετική κτλ, καταπίεση. Όλες αυτές οι εξεγερσιακές καταστάσεις έχουν κάποια κοινή δυναμική ισότητας που παραλληλίζεται με την ταξική πάλη, μολονότι όχι κατ' ανάγκη, ούτε και απόλυτα. Απ' όλες αυτές τις εξεγερσιακές καταστάσεις, όπως και από την εξέγερση του ατόμου, ο αναρχισμός έχει τη δυνατότητα να αντλήσει νέα θεωρητικά και πρακτικά δεδομένα και να επανεντάξει αυτά τα κινήματα ή τις βλέψεις για επιμέρους χειραφέτηση στο επαναστατικό του πρόγραμμα για την ολική χειραφέτηση του ανθρώπου.

Μόνο μ' αυτό το επαναστατικό πρόγραμμα και μ' αυτή την επανένταξη είναι εφικτό να πραγματοποιηθεί η επαναστατική δυναμική της ταξικής πάλης. Πέρα από αυτό το εφικτό υπάρχει μόνο η ιστορική πραγματικότητα μιας συνεχούς μεταμόρφωσης της εκμετάλλευσης και της καταπίεσης, με την οποία η ταξική πάλη των εκμεταλλευόμενων δεν μπορεί να "γράψει ιστορία", δηλαδή, δεν μπορεί να επιφέρει καμιά δομική αλλαγή, εκτός και αν κάτι τέτοιο ωφελεί μια νέα ανερχόμενη άρχουσα τάξη. Στην Ιταλία (σημ.:αναφέρεται στο 1978) στο άμεσο μέλλον, κάτι τέτοιο σημαίνει ότι η ταξική πάλη των εκμεταλλευομένων θα εξυπηρετήσει, θέλοντας και μη, τα συμφέροντα της "τεχνογραφειοκρατίας" εκτός και αν η ελευθεριακή επανάσταση αποκτήσει αρκετή επιρροή.

ΤΡΟΠΟΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

Εκτός απ' τις ελάχιστες εκείνες περιπτώσεις όπου πρόκειται για πολύ στοιχειώδεις κοινωνίες, μπορούμε γενικά να εντοπίσουμε αναρίθμητες κι αρκετά πλατιές κατηγορίες στην κοινωνική στρωμάτωση. Η πολυπλοκότητα αυτών των κατηγοριών μετατρέπεται γενικά σε ιδεολογία απ' την "κοινωνιολογία" εκείνη που επιδιώκει να απαλύνει τη σκληρή πραγματικότητα της ταξικής πάλης και να τη μετατρέψει σε πολλαπλές μικροσυγκρούσεις οι οποίες με κανένα τρόπο δεν έρχονται σε αντίθεση με τη διαίωνιση του συστήματος. Αυτές οι κοινωνιολογικές σχηματοποιήσεις αποτελούν αντανάκλαση σε ιδεολογικό επίπεδο της τωρινής τάσης του συστήματος να αδρανοποιεί τον ταξικό ανταγωνισμό με τη μέθοδο του πολλαπλασιασμού των διαχωρισμών, που αποσκοπεί στη συνεχή κλιμάκωση της εκμετάλλευσης και των προνομίων.

Αλλά, ακόμη και σε μια συνεχώς κλιμακούμενη δομή είναι εφικτό να εντοπίσουμε την ταξική πάλη με τα ουσιαστικά χαρακτηριστικά της, εφόσον πρόκειται για ένα επαναστατικό πρόγραμμα και μια επαναστατική ανάλυση. Αρκεί να εντοπίσουμε στην κορυφή και στη βάση της κοινωνικής πυραμίδας τις τάξεις εκείνες που βρίσκονται σε σύγκρουση μεταξύ τους και μ' αυτό τον τρόπο εντοπίζουμε εκείνες τις κατηγορίες που έχουν ανάλογες λειτουργίες όσον αφορά τον κοινωνικό καταμερισμό της εργασίας. Μπορούμε, λόγου χάρη, ν' απλοποιήσουμε τον τρόπο ερμηνείας με το να καταφύγουμε σ' ένα διπολικό σύστημα στο οποίο θα εντοπίσουμε, απομονωμένα βέβαια σε σχέση με την πολυπλοκότερη κοινωνική πραγματικότητα, τον ασυμβίβαστο ανταγωνισμό ανάμεσα σε δύο ταξικούς πόλους που αξιωματικά ορίζεται ως ο θεμελιακός ανταγωνισμός. Η διπολική αυτή σχηματοποίηση έχει, βέβαια, κάποια βάση στην πραγματικότητα – όσο επιμέρους και αν είναι η ερμηνεία – και αποτελεί μια χρήσιμη μέθοδο κυρίως για τον εντοπισμό του φορέα του επαναστατικού κινήματος, δηλαδή της τάξης (ή των ταξικών ομαδοποιήσεων) που υφίσταται την κυριαρχία και την εκμετάλλευση. Παρόλα, αυτά θα πρέπει πάντα να λαμβάνονται υπόψη οι θεωρητικές και πρακτικές αδυναμίες αυτής της σχηματοποίησης.

Μια από αυτές τις αδυναμίες αναφέρεται στο ότι είναι δυνατό να εφαρμοστεί μόνο σε σχετικά “στατικά” κοινωνικά συστήματα (π.χ. ο καπιταλισμός του 19ου αι. και ενδεχόμενα ο ρωσικού τύπου “κρατιστικός σοσιαλισμός”). Στα συστήματα αυτά, η εντοπιζόμενη διπολική σύγκρουση είναι η κυρίαρχη σύγκρουση – μια και αναφέρεται στον κυρίαρχο τρόπο παραγωγής – και η μεσαία τάξη ειδικά είναι απλά ένα ανενεργό “διάφραγμα” που λειτουργεί ανάμεσα σε δύο ανταγωνιζόμενες τάξεις και δεν είναι συνολικά ή εν μέρει, παράγοντας οικονομικού και κοινωνικού μετασχηματισμού, δηλαδή, δεν μπορεί να θεωρηθεί τάξη καθεαυτή που αγωνίζεται για την κατάληψη της εξουσίας.

Στις μεταβατικές φάσεις της ιστορίας, όπως αυτή στην οποία ζούμε σήμερα, το σχήμα των δυο τάξεων είναι πια άχρηστο, στο μέτρο που δεν επιτρέπει να αντιληφθούμε και να κατανοήσουμε τις νέες μορφές εξουσίας και εκμετάλλευσης που απορρέουν και αναδύονται από το εσωτερικό των παλιών δομών. Στη χειρότερη περίπτωση, μπορεί να συμβάλλει σε παραπέρα μυθοποιήσεις στο μέτρο που αποκρύπτει την πραγματικότητα της ταξικής σύγκρουσης ανάμεσα σε δύο κοινωνικές ομάδες που ανταγωνίζονται για την κατάκτηση δύναμης και εξουσίας.

Για να μπορέσουμε να καταλήξουμε σε μια θεμελιακή ανάλυση γι' αυτές τις περιόδους δυναμισμού είναι ουσιαστικό να αντιληφθούμε αυτή τη σύγκρουση ως σύγκρουση που συντελείται μεταξύ τριών τάξεων που μάχονται η μια ενάντια στην άλλη ταυτόχρονα, δηλαδή, μεταξύ της κυρίαρχης τάξης, της κυριαρχούμενης τάξης και μιας “ανερχόμενης” τάξης. Με αυτό τον τρόπο μπορούμε να εντοπίσουμε τις δύο μορφές ταξικής πάλης οι οποίες συνυπάρχουν: δύο μορφές που έχουν διαφορετική και αντίθετη σημασία μολονότι ενδέχεται να υπάρχει κάποια περιστασιακή σύνδεση μεταξύ τους.

Η ΤΑΞΙΚΗ ΠΑΛΗ

Με τη στρωμάτωση που δημιουργείται χάρη στην εκμετάλλευση, οι κοινωνικές ομαδοποιήσεις, οι τάξεις, έχουν διαφορετικά και αντίθετα συμφέροντα. Η ταξική πάλη είναι γενικευμένα υπαρκτή σε κάθε ιεραρχική κοινωνία, μολονότι σε διαφορετικό βαθμό έντασης και με διαφορετικές μορφές και επίπεδα συλλογικής συνείδησης. Είναι η διαπάλη ανάμεσα στους εκμεταλλεζόμενους και τους εκμεταλλευτές, ανάμεσα σ' εκείνους που ασκούν οικονομική εξουσία και σ' εκείνους που την υφίστανται. Είναι επίσης η διαπάλη ανάμεσα σ' εκείνους που κατέχουν προνόμια και σε κείνους που αποβλέπουν σ' αυτά, ανάμεσα στα αφεντικά και σ' εκείνους που αποβλέπουν να γίνουν αφεντικά, ανάμεσα στην κυρίαρχη τάξη και στην τάξη που ανέρχεται και ωθείται προς νέες μορφές κυριαρχίας.

Υπάρχουν, λοιπόν, δύο είδη ταξικής πάλης. Δυστυχώς, η εξέλιξη του ανθρώπου στην ιστορία έχει χαρακτηριστεί από το τελευταίο είδος: η ιστορία έχει να επιδείξει τη διαδοχική άνοδο διαφόρων κυρίαρχων τάξεων, που ασκούν εξουσία ποικιλότροπα και εφαρμόζουν ποικιλοειδώς την εκμετάλλευση. Η άλλη ταξική πάλη, που η πορεία της διαπερνά ολόκληρη την ιστορία είναι η πάλη των κατώτερων τάξεων, των δούλων, των πληβείων, των σκλάβων, των μισθωτών εργατών, που αποσκοπεί στη συνεχή επιδίωξη της χειραφέτησης τους ή τουλάχιστον στο ξαλάφρωμα τους απ' τον ασήκωτο ζυγό της εκμετάλλευσης.

Και οι δύο μορφές σύγκρουσης παρουσιάζουν ενδιαφέρον για κάθε αναρχικό: η μια επειδή ο αναρχικός αντλεί, άμεσα ή έμμεσα, όλες τις αξίες του και βασίζει το εφικτό μιας αναρχικής επανάστασης στις βλέψεις για χειραφέτηση που εκφράζουν όσοι υφίστανται την εκμετάλλευση. Η άλλη επειδή ακριβώς με τη μελέτη μιας τέτοιας πάλης, μπορούμε να κατανοήσουμε τη δυναμική της ανισότητας, δηλαδή, των μηχανισμών με τους οποίους μετασχηματίζεται και διαιωνίζεται η ταξική κοινωνία.

ΟΙ ΤΡΙΕΣ ΤΑΞΕΙΣ

Η τωρινή μεταβατική φάση της ιστορίας επισφραγίζει το πέρασμα από το κλασικό καπιταλιστικό σύστημα σ' ένα νέο σύστημα εκμετάλλευσης. Αυτό ακριβώς αποτελεί και το κλειδί για την κατανόηση της περίπλοκης κοινωνικοοικονομικής και πολιτικής κατάστασης και των ανακατατάξεων της, μιας κατάστασης που δεν απορρέει μόνο από τα διαφορετικά ιμπεριαλιστικά συμφέροντα αλλά και από την ύπαρξη υστεροκαπιταλιστικών (σημ.: αναφέρεται στις χώρες του πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού), νεοκαπιταλιστικών και ενδιάμεσων κοινωνικών συστημάτων που αντιστρατεύονται το ένα το άλλο – επιπλέον, η κάθε κατηγορία παρουσιάζει μεγάλη ποικιλομορφία.

Με βάση αυτό το μοντέλο των τριών τάξεων μπορεί κανείς να απομονώσει τους δύο κυριότερους παράγοντες κοινωνικού μετασχηματισμού – τα παλιά και τα νέα αφεντικά – τόσο σε διεθνές επίπεδο, όσο και στο επίπεδο των μεμονωμένων εθνικών δομών σ' εκείνες τις περιοχές όπου δεν έχει ακόμη ξεπεραστεί η φάση του κλασικού καπιταλισμού, όπως στις χώρες του “κρατιστικού σοσιαλισμού” και ως ένα βαθμό στις λεγόμενες “τρίτοκοσμικές” χώρες. Μπορεί κανείς να απομονώσει την τάξη που υφίσταται την κυριαρχία και την εκμετάλλευση η οποία, όπως συμβαίνει πάντα στις μεταβατικές φάσεις της ιστορίας, επιτείνει τη δική της ταξική πάλη, εν μέρει επειδή η αλλαγή αδρανοποιεί ως ένα βαθμό τα ψυχολογικά και ιδεολογικά όπλα της υποταγής και εν μέρει επειδή η τάξη στην “ανοδική της πορεία”, κάνει ιδιαίτερη προσπάθεια για να υποκινήσει την εξεγερσιακή ενεργητικότητα των εκμεταλλευόμενων ως μέσο για την πραγμάτωση των δικών της βλέψεων.

Η τάξη των εκμεταλλευόμενων αποτελείται απ' όλους εκείνους που στον κοινωνικό καταμερισμό της εργασίας, εκτελούν χειρονακτική εργασία – με την ευρύτερη έννοια του όρου. Σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, ανάλογα με τη συγκεκριμένη οικονομική δομή σε εθνικό επίπεδο η ταξική σύνθεση των εκμεταλλευόμενων περιλαμβάνει προλετάρους (εργάτες γης, βιομηχανικούς εργάτες, εργάτες και μισθωτούς εργαζόμενους στον τομέα παροχής υπηρεσιών, όπως και υπαλλήλους που έχουν καθαρά εκτελεστικά καθήκοντα), τα κατώτερα στρώματα των ελεύθερων επαγγελματιών, που η ελευθερία τους έχει περιοριστεί σε μια απλή αυτοδιαχείριση της ίδιας τους της εκμετάλλευσης και τελικά το υποπρολεταριάτο των πόλεων και της υπαίθρου – άνεργοι, υποαπασχολούμενοι, περιθωριακοί κτλ. Από αντικειμενική άποψη, όλες αυτές οι κατηγορίες και οι κοινωνικές ομάδες υφίστανται την εκμετάλλευση ανεξάρτητα απ' τον μηχανισμό απ' τον οποίο εκδηλώνεται (και δεν είναι καθόλου αναγκαίο να είναι ο αντιπροσωπευτικός ή κυρίαρχος τρόπος εκμετάλλευσης) και ανεξάρτητα, μάλιστα, από την υποκειμενική επίγνωση για την εκμετάλλευση.

Τα “παλιά αφεντικά”, είναι οι καπιταλιστές μπουρζουάδες των οποίων τα προνόμια βασίζονται στην ιδιωτική ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής και οι οποίοι ασκούν την εκμετάλλευση πρωταρχικά (μολονότι όχι αποκλειστικά) με βάση τη χαρακτηριστική τους σχέση με την παραγωγή, δηλαδή, στην από μέρους τους απόσπαση της υπεραξίας σ' ένα καθεστώς αγοράς ως προς το εργατικό δυναμικό και τα προϊόντα.

Τα “νέα αφεντικά” στις υστεροκαπιταλιστικές χώρες έχουν κατορθώσει να ασκούν την κυριαρχία τους από κοινού με την μπουρζουαζία στα πλαίσια μιας δυναμικής ισορροπίας η οποία κλίνει συνεχώς προς τη μεριά τους – είναι οι τεχνογραφειοκράτες.

ΤΑ ΝΕΑ ΑΦΕΝΤΙΚΑ

Η νέα κυρίαρχη τάξη η τεχνογραφειοκρατία, προσδιορίζεται από την πνευματική εργασία που εκτελεί και τις διευθυντικές λειτουργίες που έχει ως προς τον ιεραρχικό καταμερισμό της κοινωνικής

εργασίας. Τα “νέα αφεντικά” εκτελούν αυτές τις λειτουργίες και από αυτές αντλούν τα προνόμια και τη δύναμή τους, όχι βέβαια λόγω κάποιου δικαιώματος ιδιωτικής ιδιοκτησίας των μέσων παραγωγής αλλά δυνάμει ενός είδους πνευματικής ιδιοκτησίας των μέσων παραγωγής, δηλαδή με την κατοχή της γνώσης που απαιτείται για τη διεύθυνση των μεγάλων οικονομικών και πολιτικών συγκροτημάτων.

Στις αναπτυσσόμενες καπιταλιστικές κοινωνίες της δύσης, τα νέα αφεντικά δεν έχουν τόσο ξεκάθαρα προσδιορισμένες λειτουργίες και καθήκοντα και ο συγκεκριμένος ρόλος τους όσον αφορά την εκμετάλλευση συνδέεται με την καπιταλιστική εκμετάλλευση γενικά. Τόσο από ιστορική, όσο και από λειτουργική άποψη, προέρχονται από την υπαλληλική μεσαία τάξη που είναι στην υπηρεσία της καπιταλιστικής αστικής τάξης. Η ανάπτυξη των μετοχικών εταιριών των εμπορικών και οικονομικών τραπεζών και των πολυεθνικών εταιριών, μαζί με τη σταθερή επέκταση της κρατικής παρέμβασης στον κοινωνικοοικονομικό τομέα, δημιούργησαν (και εξακολουθούν να δημιουργούν) τις συνθήκες για την ενίσχυση του ρόλου και της δύναμης των τεχνικών και διαχειριστικών αφεντικών των επιχειρήσεων και των αφεντικών των κρατικών ιδρυμάτων.

Οι γραφειοκράτες (διευθυντές του κράτους) και οι τεχνοκράτες (διευθυντές των ιδιωτικών επιχειρήσεων) είναι οι δύο πλευρές της νέας τάξης. Ωστόσο, μολονότι έχουν ακόμη ορισμένες διαφορές, η καλύτερη έκφραση αυτού του συνδυασμού μπορεί να εντοπιστεί στην ενδιάμεση υβριδική μορφή του διευθυντή μιας δημόσιας επιχείρησης. Οι τεχνογραφειοκράτες ιδιοποιούνται τα ταξικά τους προνόμια, δηλαδή τους καρπούς που αποδίδει η εκμετάλλευση, με τη μορφή πολύ μεγάλων μισθών, των ειδικών αμοιβών, ευεργετημάτων, ειδικών επιδομάτων κτλ. Στην περίπτωση των διευθυντών των ιδιωτικών επιχειρήσεων, οι ποικιλόμορφες αυτές αμοιβές μπορούν να θεωρηθούν κεκαλυμμένο επιχειρησιακό κέρδος, δηλαδή, καπιταλιστική υπεραξία. Οι προνομιακές αμοιβές που δίνονται στους διευθυντές του κράτους είναι αντίθετα, χαρακτηριστικά τεχνογραφειοκρατικές. Οι αμοιβές των διευθυντών των δημόσιων επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων στις οποίες συμμετέχει το κράτος εμφανίζονται εν μέρει σαν κέρδος (υπόλειμμα του εμπορικού καπιταλιστικού μηχανισμού) και εν μέρει σαν αληθινά προνομιακά δικαιώματα σ’ ένα ποσοστό του παραγόμενου πλούτου, όχι τόσο σε επίπεδο επιχείρησης όσο σε εθνικό πια επίπεδο.

ΟΙ ΜΕΤΟΧΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ

Στις μεγάλες μετοχικές εταιρείες, η δύναμη των τεχνογραφειοκρατών εκφράζεται με όρους “διεύθυνσης”. Δεν μειώνεται απλά η δύναμη απόφασης της πλειοψηφίας των καπιταλιστών – μετόχων χάρη στην αυξανόμενη συνεχώς μεριδιοποίηση της ιδιοκτησίας, αλλά και επιπλέον η ιδιαίτερη πολυπλοκότητα των προβλημάτων διεύθυνσης και η απαιτούμενη “ικανότητα” για την επίλυσή τους μεταβιβάζει στην τάξη των διευθυντών τον ουσιαστικό έλεγχο των οικονομικών μηχανισμών – πράγμα που με τη σειρά του μειώνει τη δύναμη ακόμα και των μεριδιούχων της λεγόμενης πλειοψηφίας, εκτός και αν κατά τύχη είναι ταυτόχρονα διευθυντές και μεριδιούχοι, συνδυάζοντας με αυτό τον τρόπο τα χαρακτηριστικά και τις προϋποθέσεις τόσο των παλιών όσο και των νέων αφεντικών: αυτό το τελευταίο παρατηρείται συχνά στις μεταβατικές φάσεις της ιστορίας.

Διαπιστώνουμε ολοένα, και πιο πολύ την παρουσία μιας διάστασης ανάμεσα στην ιδιοκτησία και τον έλεγχο. Η παραδοσιακή καπιταλιστική δυνάδα διχάζεται ολοένα και πιο πολύ: οι ιδιοκτήτες εξακολουθούν να ενδιαφέρονται για τις υποθέσεις της εταιρείας αλλά είναι πια οι τεχνογραφειοκράτες που, στην ουσία αλλά και δικαιωματικά (με τη λεγόμενη “μεταβίβαση δικαιωμάτων”), ασκούν τον οικονομικό έλεγχο. Η βάση του νόμου ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής, ενώ εξακολουθεί να αποτελεί πηγή προνομιακού εισοδήματος, δεν είναι υποχρεωτικά και οικονομική ιδιοκτησία.

Η ανεξαρτησία των τεχνογραφειοκρατών είναι ακόμη μεγαλύτερη στην περίπτωση των πολυεθνικών εταιρειών. Η δύναμη των μεριδιούχων να καθορίζουν την τύχη της εταιρείας “τους” είναι στην ουσία ανύπαρκτη. Οι διαδικασίες παραγωγής και διανομής είναι τόσο πολύπλοκες και έτσι διαρθρωμένες που μόνο το ανώτερο διευθυντικό προσωπικό μπορεί να τις ελέγχει και να τις συντονίζει. Επιπλέον, οι πολυεθνικές εταιρείες είναι δομημένες με τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται ένας ιεραρχικός καταμερισμός της εργασίας μεταξύ των διάφορων γεωγραφικών περιοχών ανάλογα με τον κάθετο

καταμερισμό της εργασίας μέσα στην ίδια την εταιρεία: η δύναμη λήψης των αποφάσεων και οι ανώτερες βαθμίδες της ιεραρχίας είναι συγκεντρωμένες στις μητροπόλεις των αναπτυγμένων χωρών (με ορισμένα υποκατάστατα στις όχι και τόσο αναπτυγμένες χώρες) ενώ στις καθυστερημένες χώρες αναπτύσσονται οι δραστηριότητες που δεν προϋποθέτουν υψηλό τεχνολογικό επίπεδο ειδίκευσης. Πρόκειται για μια μορφή διεθνούς εκμετάλλευσης που δεν αφορά μόνο τις αναπτυγμένες και τις καθυστερημένες χώρες, αλλά και τις πολυεθνικές εταιρείες που αναλαμβάνουν άμεσα τη λειτουργία των νέων αποικιοκρατών.

ΤΟ ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΟ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Το κράτος παίζει θεμελιακό ρόλο σε μια αναπτυγμένη καπιταλιστική οικονομία. Πρώτα, άμεσα ή έμμεσα έχει στην κατοχή του ένα τεράστιο δίκτυο από βιομηχανίες και υπηρεσίες – ιδιαίτερα μάλιστα στους λεγόμενους νευραλγικής σημασίας τομείς. Επιπλέον ρυθμίζει, ελέγχει, σχεδιάζει και συντονίζει, σ' ολοένα μεγαλύτερο βαθμό τη γενικότερη επιχειρηματική δραστηριότητα, χάρη στη νομοθεσία, στις πιστώσεις, τη φορολογία κτλ. Τέλος, είναι βασικά ο κυριότερος πελάτης του ιδιωτικού τομέα.

Ο κρατικός παρεμβατισμός στην οικονομία δεν είναι κάτι καινούριο για τον καπιταλισμό: συνόδευε πάντα και υποστήριζε συνεχώς τον καπιταλισμό από το ξεκίνημά του. Παρόλα αυτά η ένταση και η τελειότητα με την οποία το κράτος σήμερα και στο μέλλον (μια και αυτή είναι η κυρίαρχη τάση του), παρουσιάζεται στην οικονομία μαζί με την τρομακτική ανάπτυξη των κοινωνικών υπηρεσιών που διευθύνονται από το κράτος, μεταβάλλουν ταχύτατα τη σημασία αυτής της παρουσίας. Όταν το 30 – 40% Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος των αναπτυγμένων καπιταλιστικών χωρών απορροφάται από τη δημόσια διοίκηση, μπορεί κανείς να πει ότι το όλο ζήτημα από ποσοτικό έγινε ποιοτικό.

Το κράτος όσον αφορά το ρόλο του σαν μηχανισμός υπεράσπισης των καπιταλιστικών συμφερόντων, αλλάζει και γίνεται ένα είδος θερμοκηπίου για την άνδρωση της νέας τάξης, συγκεντρώνοντας στις ανώτερες βαθμίδες της ιεραρχίας του ένα ιδιαίτερα μεγάλο και ολοένα αυξανόμενο ποσοστό οικονομικής εξουσίας που με τη σειρά της συγχωνεύεται με την πολιτική εξουσία. Έτσι λοιπόν, καταλήγει η δεύτερη να χάνει σταδιακά τον υποδεέστερο ρόλο της. Ενώ η τεχνογραφειοκρατικοποίηση των μεγάλων ιδιωτικών επιχειρήσεων κερδίζει συνεχώς έδαφος, στις δημόσιες επιχειρήσεις και τον κρατικό μηχανισμό οι τεχνοκράτες και οι γραφειοκράτες εκφράζουν πια ολοένα και λιγότερο τα συμφέροντα των παλιών αφεντικών και ολοένα περισσότερο τα δικά τους συμφέροντα.

Με παρόμοιο τρόπο, η ασκούμενη πολιτική εξουσία περνάει απ' τα νομοθετικά σώματα στα εκτελεστικά όργανα και από κει στους επικεφαλής της διοίκησης. Οι περισσότερες αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες έχουν δημοκρατικές κοινοβουλευτικές δομές αλλά σε καμιά περίπτωση το κοινοβούλιο, ο επίσημος “εκφραστής” της λαϊκής κυριαρχίας δεν είναι ο θεσμός που διοικεί πραγματικά το κράτος.

Η εξουσία του κράτους είναι μόνιμη εξουσία και ασκείται από ορισμένους ανεπηρέαστους θεσμούς που δεν υπόκεινται στην ασταθή επιρροή της ψήφου: θα πρέπει να εξετάσουμε αυτούς ακριβώς τους οργανισμούς για να αντιληφθούμε που εδράζει η πραγματική εξουσία. Οι κυβερνήσεις έρχονται και παρέρχονται, ο κρατικός μηχανισμός όμως εξακολουθεί να λειτουργεί.

Το κράτος αποτελείται πρώτα και κύρια απ' αυτούς τους μόνιμους, ανεπηρέαστους θεσμούς από τις εναλλαγές των κυβερνήσεων: το στρατό (μόνιμοι αξιωματικοί, ειδικές στρατιωτικές μονάδες, επίλεκτα σώματα), την αστυνομία, τα υπουργεία, τα ΝΠΔΔ, τους οργανισμούς κοινωνικών ασφαλίσεων και πρόνοιας, το δικαστικό σώμα κτλ. – δηλαδή αποτελείται απ' τους αποκαλούμενους “εκτελεστικούς” θεσμούς που δε δεσμεύονται από τα εκλογικά αποτελέσματα αλλά δέχονται κυβερνητική επιρροή αλλά, στην ουσία καμιά απολύτως επιρροή από το κοινοβούλιο. Η εκτελεστική εξουσία ενισχύεται συνεχώς. Κάθε ένας από αυτούς τους θεσμούς αναπαράγει στη δομή του την ιεραρχική πυραμίδα του κράτους: απ' την κορυφή αυτών των ιεραρχιών (καθώς και από τις διευθύνσεις μεγάλων δημόσιων και ιδιωτικών επιχειρήσεων και σε βαθμό που ποικίλει επίσης, απ' την ηγεσία των κομμάτων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων) γίνονται εκείνες οι επιλογές τις οποίες παρουσιάζει το κοινοβούλιο στη σκηνή των πολιτικών θεσμών.

Αυτή η εξέλιξη της πολιτικής εξουσίας συνδέεται επιπλέον με την αυξανόμενη πολυπλοκότητα

και πολλαπλότητα των ρόλων που διαδραματίζει το αναπτυσσόμενο καπιταλιστικό κράτος με τις ολοκληρωτικές τάσεις του – συνέπεια της αναγκαιότητας να ελεγχθούν, με τη διοχέτευσή τους σε νέους θεσμούς, οι κεντρόφυγες δυνάμεις που συνεχώς δημιουργούνται από την μεγιστοποίηση (σε διάσταση, πολυπλοκότητα και βαθμό) του κρατικού παρεμβατισμού: ένας φαύλος κύκλος που αποσκοπεί στην απεριόριστη ενίσχυση των λειτουργιών, στην αύξηση του αριθμού και της δύναμης των τεχνογραφειοκρατών.

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Η αναρχική δραστηριότητα μπορεί και πρέπει να είναι διεθνής όχι μόνο χάρη των θεμελιακά διεθνιστικών πεποιθήσεων των αναρχικών αλλά και επειδή η ελευθεριακή επανάσταση, αν γίνει σε εθνική κλίμακα, δε μπορεί να αποφύγει την ήττα και τη συντριβή όχι απλά επειδή η εκμετάλλευση και η κυριαρχία έχουν υπερεθνικό χαρακτήρα, που είναι ιδιαίτερα έκδηλος σε χώρες με εύθραυστη οικονομία, όπως η Ιταλία, αλλά και λόγω του γεγονότος ότι η κοινωνική σύγκρουση και η πολιτική κατάσταση παρουσιάζουν αρκετές αναλογίες σ' αρκετές ευρωπαϊκές χώρες. Μ' αυτή την έννοια οι άλλες "λατινικές" χώρες της Ευρώπης (Ισπανία, Πορτογαλία, ακόμη και η Γαλλία) παρουσιάζουν κάποια ομοιότητα με την Ιταλία: οι χώρες αυτές τόσο λόγω του επιπέδου της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, όσο και λόγω της ιστορικής παράδοσης παρουσιάζουν κάποιο ανώτερο επίπεδο εργατικής αγωνιστικότητας και εξεγερσιακές τάσεις ενάντια στην ιεραρχία που χαρακτηρίζουν τις αναπτυσσόμενες καπιταλιστικές χώρες.

Ιδιαίτερα σημαντική για το αναρχικό πρόγραμμα είναι η Ισπανία όπου το αναρχικό κίνημα διατήρησε τις προλεταριακές ρίζες του παρά τα σαράντα χρόνια φρανκισμού, όπως δείχνει η αναγέννηση της CNT, και όπου η μεταφρανκική μεταβατική περίοδος, με όλες τις οικονομικές και πολιτικές δυσκολίες της, ενδέχεται να προσφέρει ευνοϊκές ευκαιρίες και επάρκεια χώρου για τις ελευθεριακές δυνάμεις – πράγμα που εν μέρει οφείλεται και στον κυνικά ρεφορμιστικό χαρακτήρα του ισπανικού ΚΚ.

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Με λίγα λόγια, η αναρχική δραστηριότητα σήμερα – ξεκινώντας απ' την άμεση πραγματικότητα και τις αντιφάσεις της, χωρίς να καταφεύγει σε ψευδαισθήσεις ή στον πεσιμισμό πρέπει να στραφεί ενάντια στη φυσική εξέλιξη του συστήματος, που είναι ολοκληρωτική και ταυτόχρονα να διαφυλάξει κάθε τι που τείνει προς την ισότητα και την ελευθερία στα εργοστάσια, στα σχολεία, στις εργατικές γειτονιές, σ' όλη την ύπαιθρο, σε κάθε πεδίο της κοινωνικής σύγκρουσης, υποστηρίζοντας ενισχύοντας και διευρύνοντας τους υπάρχοντες αγώνες και υποκινώντας νέους. Στο άμεσο μέλλον το καθήκον μας πρέπει να είναι να κρατήσουμε ζωντανό το πνεύμα της εξέγερσης που έχει αναπτυχθεί ιδιαίτερα μεταξύ των νέων τα τελευταία χρόνια και να τονίσουμε, να διασαφηνίσουμε τον αρχικό και ουσιαστικό ελευθεριακό χαρακτήρα της.

Πρέπει να οργανώσουμε ή μάλλον να συμβάλλουμε στην οργάνωση των τάσεων για ισότητα και ελευθερία σε ένα πρόγραμμα και σε δομές με συνοχή για να αποφευχθεί η αφομοίωση ή η εκμετάλλευση τους από τον θεσμοποιημένο αντίπαλο. Τέλος, πρέπει να οργανώσουμε τα ανώτερα επίπεδα της συνείδησης για ισότητα και ελευθερία σε αναρχικά προγράμματα και αναρχικές δομές.

Το αρχικό μας καθήκον, λοιπόν, θα είναι να καταπολεμήσουμε τη δυναμική ισορροπία της εξέλιξης του αναπτυσσόμενου καπιταλισμού, την ανεμπόδιστη παγίωση των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών μεταρρυθμίσεων που φέρουν τη σφραγίδα της τεχνογραφεικρατίας και τις νέες ιδεολογίες συναίνεσης: για να διευρύνουμε και να υπερασπίσουμε το πεδίο της δράσης που αναπτύσσεται έξω από όλα τα θεσμικά πλαίσια, για να κρατήσουμε ζωντανή τη σύγκρουση, για να διαδώσουμε ένα πιο συνειδητό πνεύμα εξέγερσης, για να ετοιμαστούμε τελικά για την αποφασιστική επαναστατική κοινωνική σύγκρουση.

Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΩΝ ΟΜΟΣΠΟΝΔΩΝ ΑΝΑΡΧΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΙΤΑΛΙΑΣ (Ο.Α.Ο.)

1. Οι Ο.Α.Ο. είναι μια ομοσπονδία συγγένειας, δηλαδή, μια ομοσπονδία ομάδων που έχουν παρόμοιες αντιλήψεις όσον αφορά την ανάλυση, την στρατηγική και την οργάνωση του αναρχικού κινήματος στην Ιταλία.

2. Οι αναγνωρισμένες βάσεις αυτής της συγγένειας είναι το πρόγραμμα και οι τρόποι οργάνωσης, όπως εκφράζονται με την παρούσα συμφωνία.

3. Υπάρχουν άμεσες επαφές μεταξύ των ομάδων. Η κάθε ομάδα συνδέεται με όλες τις άλλες με τακτικές ανταλλαγές ιδεών και όταν είναι χρήσιμο και εφικτό με την αλληλοβοήθεια.

4. Η αλληλογραφία με τις άλλες ομοσπονδίες, πρωτοβουλίες, ομάδες και συντρόφους μέσα στο κίνημα θα γίνεται διαμέσου μιας κοινής ταχυδρομικής διεύθυνσης που μπορεί να προϋποθέτει αλλά δεν υποκαθιστά την άμεση και ενεργό παρουσία των ξεχωριστών ομάδων.

5. Η δραστηριότητα κάθε ομάδας ή μελών της ομάδας δεν προϋποθέτει την ανάληψη ευθύνης από ολόκληρη την ομοσπονδία γι' αυτές τις δραστηριότητες. Καμιά ομάδα δεν μπορεί να ενεργεί ή να υιοθετεί θέσεις στο όνομα της ομοσπονδίας, εκτός και αν υπάρχει συγκεκριμένη εντολή της ομοσπονδίας.

6. Απ' την εγγύτητα, τη συχνότητα και την τακτικότητα των σχέσεων μεταξύ των ομόσπονδων ομάδων πηγάζει φυσικά μια γενικότερη συμφωνία όσο αφορά τη δραστηριότητα των διάφορων ομάδων. Η συμφωνία αυτή μπορεί να εκφράζεται με τη σύνταξη κοινών προγραμμάτων δράσης για μικρές ή μεγάλες περιόδους.

7. Οι διάφορες άλλες ομάδες μπορούν να συνεργάζονται στις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται από μια ή περισσότερες ομάδες της ομοσπονδίας στη βάση που αποφασίζεται κάτι τέτοιο. Οι ομάδες ή οι ομάδες που προωθούν αυτή τη δραστηριότητα θα εξακολουθήσουν να λειτουργούν με πλήρη αυτονομία, αλλά θα έχουν και την υποχρέωση να σέβονται πιστά όσες συμφωνίες έχουν συνάψει.

8. Οι συνελεύσεις της ομοσπονδίας, στις οποίες θα πρέπει να συμμετέχουν όσο γίνεται περισσότεροι σύντροφοι, θα γίνονται τρεις φορές το χρόνο τουλάχιστον. Η οργάνωση και η διατύπωση των αποφάσεων των συνελεύσεων θα γίνεται εκ περιτροπής από τις διάφορες ομόσπονδες ομάδες. Στις συνελεύσεις αυτές θα γίνεται ανταλλαγή πληροφοριών, θα εξετάζονται πρακτικά και διάφορα ζητήματα, θέματα θεωρίας αλλά και στρατηγικής, με εισήγηση μιας ή και περισσότερων ομάδων.

9. Ύστερα από πρόσκληση μιας ομόσπονδης ομάδας μπορούν να συμμετέχουν στις συνελεύσεις σύντροφοι και ομάδες που δεν ανήκουν στην ομοσπονδία.

10. Οι ομόφωνες αποφάσεις είναι δεσμευτικές για όλη την ομοσπονδία, ενώ εκείνες που λαμβάνονται από ορισμένες ομάδες είναι δεσμευτικές μόνο γι' αυτές και για κείνους που τις αποδέχονται. Οι αποφάσεις των συνελεύσεων θα πρέπει να επικυρώνονται από τις ομάδες και θα θεωρούνται επικυρωμένες όταν δεν αμφισβητούνται μέσα σε δεκαπέντε μέρες από τη λήξη της συνέλευσης.

11. Μια επιτροπή αυτοάμυνας, θα πρέπει να αποτελείται από τέσσερις τουλάχιστον συντρόφους και οι οποίοι θα πρέπει να αντιπροσωπεύουν διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές, θα ασχολείται με την αντιμετώπιση της καταστολής. Ο κάθε σύντροφος είναι υπόλογος στην ομάδα του, η επιτροπή σαν σύνολο είναι υπόλογη στις συνελεύσεις της ομοσπονδίας.

12. Η κάθε ομάδα συνεισφέρει 10% του ταμείου της στο ομοσπονδιακό ταμείο – του οποίου η διαχείριση καθορίζεται από τη συνέλευση.

13. Μια ομάδα μπορεί να προσχωρήσει στην ομοσπονδία αν συμφωνεί με το παρόν πρόγραμμα και αν υπάρχει συμφωνία σχετικά με αυτό το θέμα από τις ομάδες που έχουν ήδη προσχωρήσει στην ομοσπονδία. Παρόμοια, μια ομάδα μπορεί να πάψει να ανήκει στην ομοσπονδία για τους αντίθετους λόγους και με την ομόφωνη γνώμη των άλλων ομάδων.

14. Η παρούσα συμφωνία και το πρόγραμμα μπορούν να τροποποιηθούν με την ομόφωνη απόφαση της συνέλευσης και τη συνακόλουθη επικύρωση απ' τις ομάδες ακόμα και ως προς όλα τα άρθρα τους.

Σημειώσεις

1. Τι ήταν οι Ομόσπονδες Αναρχικές Ομάδες; Ήταν η μικρότερη και νεαρότερη από τρεις εθνικές ομοσπονδίες του ιταλόφωνου αναρχικού κινήματος – οι άλλες δύο ήταν η Αναρχική Ομοσπονδία Ιταλίας (FAI) και οι αναρχικές ομάδες Ιταλίας (GIA) – και ιδρύθηκε το 1965. Λίγους μήνες πριν από την ίδρυση των Ο.Α.Ο., ύστερα από μια διάσπαση στην Ομοσπονδία, δημιουργήθηκαν οι Αναρχικές Ομάδες. Ορισμένες αυτόνομες ομάδες νεαρών αντιεξουσιαστών, που είχαν ήδη συνεργαστεί στη δράση και είχαν κοινές απόψεις για πολλά βασικά θέματα, δημιούργησαν μια άλλη ομοσπονδία – τις Ομόσπονδες Ομάδες Νέων Αναρχικών (GGAF). Το 1969, η ομοσπονδία αυτή μετονομάστηκε σε Ομόσπονδες Αναρχικές Ομάδες (GAF). Εννιά χρόνια αργότερα, στις αρχές του 1978 οι Ο.Α.Ο. αυτοδιαλύθηκαν σαν ομοσπονδία, χωρίς όμως να αποσυρθούν από την ενεργό δράση μέσα στα πλαίσια του ιταλόφωνου αναρχικού κινήματος.

2. Το πρόγραμμα αυτό είναι το αποτέλεσμα δεκάχρονων κοινών εμπειριών και συζητήσεων και αποτελεί απλά τη σχηματικά οργανωμένη έκφραση ενός τρόπου ερμηνείας του αναρχισμού, το 1976 στην Ιταλία και της σύγχρονης κοινωνικοοικονομικής πραγματικότητας – μολονότι ορισμένα θεωρητικά συμπεράσματα και ορισμένες γενικότερες πλευρές της ανάλυσης θα έχουν σίγουρα ευρύτερη σημασία από άποψη τόπου και χρόνου.

3. Το πρόγραμμα έχει σκόπιμα ΑΝΟΙΧΤΟ χαρακτήρα, ανοιχτό όχι μόνο σε τροποποιήσεις και διορθώσεις ως προς τις αναλύσεις του, φυσική συνέπεια των αντικειμενικών δομικών αλλαγών και μιας ολοκληρωμένης θεωρητικής εξέτασης, αλλά και σε νέες ιδέες και τροποποιήσεις όσον αφορά την πρακτική για νέους πειραματισμούς και νέες εμπειρίες. Επομένως, σύμφωνα με το χαρακτήρα των Ομόσπονδων Αναρχικών Ομάδων, είναι ένα πρόγραμμα που πρέπει να επαληθεύεται συνεχώς και να επιβεβαιώνεται ή να αναδιαμορφώνεται κατά περιόδους.

Μετάφραση από Edizioni del C.D.A., 1979

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Μιλώντας για δομές

ΛΟΥΙΣ ΜΕΡΘΙΕ ΒΕΓΑ: Σχετικά με τις ομάδες συγγένειας*

Τα περισσότερα κείμενα που αναφέρονται στις ομάδες συγγένειας στα πλαίσια του αναρχικού κινήματος - εννοώ εκείνα που έχουν γραφτεί από αγωνιστές του κινήματος - είναι μάλλον μαρτυρίες παρά θεωρητικοί ορισμοί. Και επειδή οι πραγματικές καταστάσεις είναι απειράριθμες και σπάνια ταυτόσημες, είναι επόμενο τα χαρακτηριστικά που συνήθως προβάλλονται να μην είναι πάντα τα ίδια. Ας δούμε, όμως, ποια είναι τα κοινά σημεία στα οποία συμπίπτουν πολλοί συγγραφείς - απ' αυτούς, τουλάχιστον, που εγώ γνωρίζω - όταν προσπαθούν να ορίσουν τις ομάδες συγγένειας.

Αυτή καθαυτή η ιδέα της συγγένειας δεν έχει διευκρινιστεί εντελώς. Συγγένεια ιδεών ή συγγένεια ιδιοσυγκρασιών; Ή αναγκαστικά και τα δύο; Στους κύκλους των αναρχικών, λέει ο Σεμπασιάν Φορ¹, η λέξη συγγένεια “εκφράζει την τάση που ωθεί τους ανθρώπους να συσπειρώνονται με βάση την ομοιότητα των επιθυμιών, τη συμφωνία ως προς την ιδιοσυγκρασία και τις ιδέες τους. Και μέσω της ελευθεριακής σκέψης και δράσης, οι αναρχικοί αντιπαραθέτουν τον αυθορμητισμό και την αυτονομία, στοιχεία με βάση τα οποία πραγματοποιούνται αυτές οι προσεγγίσεις και δημιουργούνται αυτές οι ομάδες, στην υποχρεωτική συνοχή και την καταναγκαστική συνένωση που καθορίζονται από το υφιστάμενο κοινωνικό περιβάλλον”. Ωστόσο, δεν είναι τόσο ξεκάθαρη αυτή η εξήγηση γιατί μπορεί κανείς να αναρωτηθεί: πώς, δηλαδή, ξεφεύγουν οι αναρχικοί από το “υφιστάμενο κοινωνικό περιβάλλον”;

Ο Μάρραιη Μπούκτσιν αναζητά την ιστορική καταγωγή της ομάδας συγγένειας και κατά παράδοξο τρόπο, την ανακαλύπτει σε μια σχετικά πρόσφατη εποχή, στην Ισπανία: “*Η αγγλική έκφραση affinity group αποτελεί μετάφραση του grupo de afinidad, που στην Ισπανία σήμαινε το βασικό οργανωτικό κύτταρο της Ιβηρικής Αναρχικής Ομοσπονδίας, του πυρήνα των πιο ιδεαλιστών αγωνιστών της CNT, της μεγάλης αναρχοσυνδικαλιστικής συνομοσπονδίας*”.² Ο ορισμός του είναι πολύ πρωτότυπος: “ένα είδος διευρυμένης οικογένειας, στην οποία οι δεσμοί συγγένειας αντικαθίστανται με τις στενές ανθρώπινες σχέσεις που βασίζονται στις κοινές επαναστατικές ιδέες και στην κοινή επαναστατική πρακτική”. Εδώ επανεμφανίζεται η συγγένεια των ιδεών, ενώ η συγγένεια ως προς τη συμπεριφορά εκδηλώνεται σαν “επαναστατικός τρόπος καθημερινής ζωής”. Η ομάδα δημιουργεί έναν ελεύθερο χώρο όπου οι επαναστάτες μπορούν να ξαναφτιάξουν τους εαυτούς τους, τόσο ως άτομα όσο και ως κοινωνικά όντα”. Πράγμα που μας ξαναφέρει, με μεγαλύτερη ακρίβεια, στις παρατηρήσεις του γερο - Σεμπασιέν: η ομάδα κατορθώνει να ξεφύγει από το “κοινωνικό περιβάλλον”. Ο Μπούκτσιν βεβαιώνει ότι μπορεί να συγκρίνει την ομάδα συγγένειας, όπως λειτουργούσε κατά τη δεκαετία του '30 στην Ισπανία (τηρουμένων όλων των αναλογιών και λαμβανομένων υπόψη των συγκυριών), με τις μορφές οργάνωσης που υιοθετήθηκαν από τους βορειοαμερικανούς ριζοσπάστες, (κοινόβια, οικογένειες, κολεκτίβες).

Στην περίπτωση των αγωνιστών των Ομόσπονδων Αναρχικών Ομάδων Ιταλίας, η έμφαση δίνεται στις κοινές ιδέες: οι παραδοσιακές ομάδες συγγένειας “έχουν κοινές ιδέες από γενική όσο και ειδική άποψη, μπορούν ... να έχουν συνοχή ως προς τις βασικές αρχές του αναρχισμού και να είναι ταυτόχρονα αποτελεσματικές ... ως προς τη λήψη των αποφάσεων”³. Ωστόσο, προσθέτουν: “η ομάδα συγγένειας έχει συγγένεια ως προς τις ιδέες και απαιτεί επίσης και την πλήρη ανάμιξη σε προσωπικό επίπεδο – πράγμα που είναι απαραίτητο αν λάβουμε υπόψη μας ότι η ομάδα δεν είναι μια “επιχείρηση” αλλά η από κοινού βίωση των αγώνων και των συγκρούσεων και σαν τέτοια αφορά και απασχολεί μεγάλο μέρος της προσωπικής ζωής του ατόμου”. Ξανασυναντάμε εδώ το διπλό χαρακτηρισμό της ομάδας συγγένειας, αν και οι Ο.Α.Ο. αντιλαμβάνονται αυτή την ομάδα ως το “θεμελιακό οργανωτικό βήμα” του αναρχισμού, δηλαδή, ένα βασικό στοιχείο για τη δημιουργία μιας ομοσπονδίας, ενώ ο Μάρραιη Μπούκτσιν λέει: “(οι ομάδες) μπορούν εύκολα να ομοσπονδοποιηθούν ...”

Μια πρώτη παρατήρηση: οι συγγραφείς αυτοί αντιλαμβάνονται την ομάδα συγγένειας ως φυσική μορφή οργάνωσης και δεν εξετάζουν τα πιθανά μειονεκτήματά της. Ξεκινούν από μια διαπιστωμένη πραγματικότητα και έχουν την τάση ν’ αποκαλύπτουν σ’ αυτή μόνο προτερήματα. Δεν τους τίθεται το πρόβλημα να εξετάσουν αν είναι η κοινότητα των ιδεών που χρησιμεύει ως πόλος οργανωτικής συσπείρωσης ή οι προσωπικές σχέσεις. Αν όμως, το βασικό είναι η κοινότητα των απόψεων, δεν μπορούμε να καταλάβουμε σε τι διαφέρει – περιοριζόμαστε αποκλειστικά και μόνο στον τρόπο συνένωσης - μια αναρχική ομάδα από οποιαδήποτε άλλη οργάνωση ιδεολογικού χαρακτήρα. Αν αυτό που κυριαρχεί είναι οι συναισθηματικοί δεσμοί, με βάση μια περισσότερο ή λιγότερο καθαρή ελευθεριακή άποψη, τότε η εσωτερική λειτουργία και ο λόγος ύπαρξης μιας ομάδας θα έχουν πολύ ειδικό χαρακτήρα.

Πράγματι η αοριστία όσον αφορά την καταγωγή και τους σκοπούς της ομάδας συγγένειας καθορίζει και το διφορούμενο ρόλο της: είναι στοιχείο επέμβασης στην κοινωνία ή αντικοινωνία; Μέσα στην κοινωνία ή έξω από αυτή; Ερώτηση που δεν είναι κατ’ ανάγκη κριτική ούτε και επιθετική, αλλά απλά ζητά περισσότερες διευκρινίσεις.

Ένα δεύτερο στοιχείο για τον ορισμό των ομάδων συγγένειας είναι το μέγεθός τους. Ο Μπούκτσιν λέει: “Κάθε ομάδα συγγένειας σκόπιμα κρατιέται μικρή ώστε να επιτρέπει όσο γίνεται πιο στενές σχέσεις ανάμεσα στα μέλη της”, και, “λόγω των χαρακτηριστικών της η ομάδα συγγένειας έχει την τάση να ενεργεί με τρόπο μοριακό”. Οι Ομόσπονδες Αναρχικές Ομάδες, λένε: “... ένας πυρήνας αγωνιστών που είναι αρκετά μικρός ώστε να διασφαλίζεται η ενεργός συμμετοχή όλων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και αρκετά ευρύς για να περιλαμβάνει ποικιλία προσωπικών εμπειριών και αγώνων”. Επίσης: “μόνο οι μικροί πυρήνες ... μπορεί να είναι συνεπείς και να έχουν συνοχή ...”.

Νέα παρατήρηση και νέο ερώτημα: εφόσον οι ομάδες συγγένειας, για να λειτουργούν καλά, δηλαδή, για να μπορούν τα μέλη τους να συμμετέχουν ουσιαστικά στις αποφάσεις και τις δραστηριότητες, πρέπει να είναι μικρές, να περιλαμβάνουν πολύ μικρό αριθμό μελών – μήπως αυτό συμβαίνει γιατί κάθε πολυμελής οργάνωση εγκυμονεί τους κινδύνους της ιεραρχικοποίησης και της γραφειοκρατικοποίησης; Είναι πιθανό. Τότε, λοιπόν, αυτή η διαπίστωση θα πρέπει να ισχύει για κάθε “λαϊκή” οργάνωση και, επομένως, θα έχει πολύ σημαντικές συνέπειες για τον καθορισμό μιας ελευθεριακής τακτικής ή στρατηγικής. Γιατί, τέλος, αν μεταξύ συντρόφων πρέπει να λαμβάνονται όλα τα μέτρα ώστε να αποφεύγεται ο εκφυλισμός κυρίαρχοι / κυριαρχούμενοι, τότε ποιες προφυλάξεις θα πρέπει να λαμβάνονται στις οργανώσεις που συγκεντρώνουν χιλιάδες ανθρώπινα όντα τα οποία δεν υποψιάζονται τους εξουσιαστικούς κινδύνους; Ο Μπούκτσιν, λογουχάρη, λέει σχετικά με τις ομάδες συγγένειας: “...μπορούν να δημιουργούν προσωρινές επιτροπές δράσης (σαν αυτές των Γάλλων φοιτητών και εργατών το 1968) για να συντονίζουν συγκεκριμένους στόχους. Πάνω από όλα, όμως, οι ομάδες συγγένειας είναι ριζωμένες στο λαϊκό κίνημα”. Ένα λαϊκό κίνημα αδιάφθορο, αθώο; Χωρίς κόμματα, χωρίς συγκεντρωτικά συνδικάτα, χωρίς ηγέτες;

Επομένως, ερχόμαστε στο τρίτο κοινό σημείο των περισσότερων ορισμών: στο ρόλο των ομάδων συγγένειας μέσα στην κοινωνική ζωή. Κατά κάποιον τρόπο, συμπεραίνεται η – ιδεώδης – πρακτική των ομάδων συγγένειας μέσα από την – εξιδανικευμένη – εικόνα των λαϊκών κινημάτων. Σεμπασιέν Φορ: “...άνθρωποι που ανήκουν στην ίδια τάξη, που συνδέονται αναγκαστικά χάρη στα κοινά τους συμφέροντα, που υφίστανται τους ίδιους εξευτελισμούς, τις ίδιες στέρησεις, που έχουν τις ίδιες ανάγκες, τις ίδιες επιθυμίες, που επομένως διαμορφώνουν σιγά – σιγά την ίδια ιδιοσυγκρασία και την ίδια νοο-

τροπία, που η καθημερινή τους ύπαρξη καθορίζεται από την υποδούλωση και την ίδια εκμετάλλευση, που τα όνειρά τους, κάθε μέρα και πιο συγκεκριμένα, καταλήγουν στο ίδιο ιδανικό, που πρέπει να αγωνιστούν ενάντια στους ίδιους εχθρούς, που βασανίζονται από τους ίδιους τυράννους, που βλέπουν τους εαυτούς τους να στενάζουν κάτω από το νόμο των ίδιων ταφεντικών και να γίνονται θύματα της απληστίας των ίδιων κερδοσκόπων. Οι άνθρωποι αυτοί καταλήγουν σιγά – σιγά να σκέφτονται, να αισθάνονται, να θέλουν, να ενεργούν σε συμφωνία και αλληλεγγύη μεταξύ τους, να εκπληρώνουν τα ίδια καθήκοντα, να αναλαμβάνουν τις ίδιες ευθύνες, να κάνουν τον ίδιο αγώνα και να ενώνουν τα πεπρωμένα τους σε τέτοιο σημείο ώστε, τόσο στη νίκη όσο και στην ήττα, η τύχη του καθένα να είναι στενά συνδεδεμένη με την τύχη των υπολοίπων: εκούσια συνοχή, εθελοντική συνένωση, κοινά αποδεκτή συσπείρωση. Εδώ ακριβώς εκδηλώνεται όλη η δυναμική της συγγένειας που απορρέει από την αναλογία των ιδιοσυγκρασιών, τη συγγένεια των επιθυμιών, τη συμφωνία των ιδεών”. Ο Μπούκτσιν: “Οι ομάδες συγγένειας θέλουν να λειτουργούν ως καταλύτες μέσα στα πλαίσια του λαϊκού κινήματος...”.

Οι Ο.Α.Ο. προσφέρουν περισσότερες διευκρινήσεις τόσο ως προς τη σχετικότητα του “αυθόρμητα ελευθεριακού” χαρακτήρα των λαϊκών κινήματων όσο και ως προς τον ιδιαίτερο ρόλο των αναρχικών ομάδων: “το ξέσπασμα των λαϊκών τάσεων για ισότητα και ελευθερία είναι βραχύχρονο φαινόμενο, εκτός και αν αποκτήσει τη δυνατότητα αυτοέκφρασης με αρκετές αυτόνομες οργανώσεις”⁴. Πιο κάτω: “Οι αναγκαίες υποκειμενικές συνθήκες για μια ελευθεριακή κοινωνική επανάσταση μπορούν σχηματικά να περιγραφούν σαν η μάξιμουμ εφικτή ποσοτική και ποιοτική ανάπτυξη του αναρχικού κινήματος... και της οργανωμένης ελευθεριακής παρουσίας στην κοινωνική σύγκρουση και η μάξιμουμ εφικτή διάδοση της κριτικής επίγνωσης και του εξεγερσιακού πνεύματος ενάντια στην εξουσία”⁵.

Και έτσι, στις διαφορετικές αυτές ερμηνείες, εντοπίζουμε ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά: η ομάδα συγγένειας είναι βασικό στοιχείο του αναρχικού κινήματος. Η συγγένεια είναι διπλή: ιδέες και δεσμοί συντροφικότητας· συσπειρώνει μικρό αριθμό αγωνιστών· συνδέεται με τα λαϊκά κινήματα χειραφέτησης. Παρ’ όλες αυτές τις ομοιότητες, όμως, καταλαβαίνουμε ότι οι σημασίες που δίνονται στον όρο είναι διαμετρικά αντίθετες, οι σκοποί διαφορετικοί, οι προοπτικές ανόμοιες. Όλοι παραδέχονται μια πραγματική κατάσταση: την ύπαρξη μιας παράδοσης ομάδων συγγένειας. Και ξεκινούν από αυτή την διαπίστωση για να προσδώσουν στις ομάδες συγγένειας έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα, συγκεκριμένους σκοπούς, διαφορετικούς τρόπους λειτουργίας. Εδώ ακριβώς υπάρχει μια ασάφεια που είναι καλό να την ξεκαθαρίσουμε.

Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Η διαχωριστική γραμμή δε φαίνεται να βρίσκεται στις ερμηνείες αλλά, πολύ περισσότερο, στο εσωτερικό της ομάδας συγγένειας. Ανάλογα με το αν χαρακτηρίζεται από μια έντονη εσωτερική ζωή ή από μια δραστηριότητα που, κατά βάση, στρέφεται προς τον εξωτερικό κόσμο, η ομάδα συγγένειας είναι χώρος, καθαυτό κοινωνία, ή όργανο πάλης ενάντια στην υφιστάμενη κοινωνία, με άλλα λόγια: παράγοντας οικοδόμησης μιας άλλης κοινωνίας.

Θα αναφέρουμε δυο ακραία παραδείγματα: η ομάδα – οικογένεια του Μπούκτσιν έχει ελάχιστη σχέση με την ομάδα ακτιβιστών των Ο.Α.Ο. Η διαπίστωση αυτή δεν υπονοεί ότι η ομάδα – οικογένεια δεν μπορεί να δράσει προς τα έξω, ούτε ότι η ομάδα ακτιβιστών δεν υφίσταται την επίδραση των προσωπικών σχέσεων που υπάρχουν ανάμεσα στα μέλη της. Το σημαντικό είναι να καταλάβουμε ότι έχουν διαφορετικούς λόγους ύπαρξης και αντικειμενικούς στόχους.

Ωθώντας την ανάλυσή μας μέχρι τα άκρα, αλλά εξακολουθώντας να αναφερόμαστε σε παρατηρήσιμες εμπειρίες ή συμπεριφορές: η ομάδα – οικογένεια μπορεί τελικά να ατονήσει σε τέτοιο σημείο ώστε να γίνει ένας χώρος περιστασιακής συνάντησης για “απελευθερωμένα” άτομα. Ενώ η ομάδα ακτιβιστών μπορεί κάλλιστα να μετασχηματιστεί σε μικροκόμμα.

Όταν ο Ρισάρ Γκομπέν⁶ επιχειρεί να αντιπαραθέσει την έννοια, και την πρακτική, της προπολεμικής αναρχικής ομάδας σε αυτήν του α τ ό μ ο υ που συμμετέχει στο “ριζοσπαστικό” κίνημα της δεκαετίας του 1960, αποσαφηνίζει ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πρώτης (κάπως γελοιογραφικά, βέβαια): “Μόνον η ο μ ά δ α θεωρείται ως δομή αμφισβήτησης ή εξέγερσης. Στις συνθήκες του μεσοπολεμικού καπιταλισμού, μόνο η ε π έ μ β α σ η της ομάδας στην κοινωνία, στην κοινωνική πραγματικότητα, έδειχνε

να έχει κάποια πιθανότητα επιτυχίας... Η επανάσταση θεωρείτο ως γεγονός που αφορούσε το απώτερο μέλλον, αλλά η ομάδα ζούσε μόνο σε σχέση με αυτό το υποτιθέμενο γεγονός... Τόσο λόγω των προκαταλήψεων και των παραδόσεων της όσο και λόγω των π ρ ο σ ω π ι κ ώ ν σχέσεων των μελών της – στάση απέναντι στις γυναίκες, τα παιδιά, την ομοφυλοφιλία, την ηθική γενικά. Οπωσδήποτε, υπήρχαν και μεμονωμένες εμπειρίες ομαδικής ζωής, ελεύθερης ερωτικής ζωής, κτλ. Επρόκειτο όμως για περιθωριακές και όχι αντιπροσωπευτικές περιπτώσεις”. Ενώ “ο αντιεξουσιαστής επαναστάτης έχει μια αμφισβητησιακή πρακτική ως ά τ ο μ ο και σε όλα τα επίπεδα της ζωής του... θ’ αμφισβητήσει την εξουσία και τις επιθέσεις του αφεντικού ή τις πατριωτικές εκκλήσεις των πολιτικών, συνδικαλιστικών ή πνευματικών αρχηγών. Στο μέτρο που θα συναντήσει άτομα που σκέφτονται και δρουν όπως αυτός (στο σχολείο, στον έρωτα, στη δουλειά, στις διακοπές), θα αισθάνεται λιγότερο την ανάγκη της ομάδας”. Και καταλήγει: “Γενιές και γενιές αναρχικών θεωρούσαν την επανάσταση κάτι σαν μια μεγάλη γιορταστική βραδιά, σαν ένα αποκαλυπτικό, μοναδικό γεγονός που θα οδηγούσε στην εμφάνιση μιας εντελώς καινούριας κοινωνίας. Η επανάσταση από δω και πέρα, νοείται ως μια σειρά πράξεων άρνησης, ρήξης και αναγκαίας δημιουργίας. Το τελικό γεγονός που θα ανατρέψει την παλιά τάξη πραγμάτων φαίνεται δευτερεύον. Δευτερεύον γιατί το περίβλημα της καταπιεστικής κοινωνίας (το κράτος της, οι αρχές της, οι θεσμοί της) θα σπάσει πολύ φυσικά όταν θα έχει αλλάξει το περιεχόμενό της: το ζήτημα της εξουσίας που ασκείται από τα πάνω προς τα κάτω θα λυθεί με την ανάληψη όλων των εξουσιών από τη βάση”. Δεν πρόκειται πια για μια μεγάλη γιορταστική βραδιά αλλά για μια εποχή από θριαμβευτικά πρωινά!

Ας προσπαθήσουμε να δούμε αν η συμμετοχή σε μια ομάδα, κατά τη δεκαετία του ’30, σήμαινε και την αποδοχή κάποιων καθαρά αστικών προκαταλήψεων, παραδόσεων και ηθικών συμπεριφορών. Θα πρέπει να θυμηθούμε ότι η ανυποταξία, η λιποταξία, η παρανομία, οι αντισυλληπτικές πρακτικές, οι αγώνες στα εργαστήρια και τα εργοστάσια, οι σώμα-με-σώμα συμπλοκές με τους σταλινικούς και τις ακροδεξιές ομάδες κτλ., ήταν στοιχεία της καθημερινής ζωής των αγωνιστών και όχι απλά θέματα στείρων συζητήσεων για κυριακάτικες συγκεντρώσεις. Το σημαντικό σ’ αυτή τη συλλογιστική είναι ότι σήμερα θεωρείται εφικτό να βιώσει κανείς την αμφισβήτηση ως άτομο και ότι η συσσώρευση των αρνήσεων θα έχει σαν αποτέλεσμα να καταστήσει εντελώς ανίσχυρη την εξουσία.

Για άλλη μια φορά, πρόκειται για ένα είδος θ ε ω ρ η τ ι κ ο π ο ί η σ η ς μιας συμπεριφοράς. Μιας συμπεριφοράς που είναι πραγματική, τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε αυτό των ομάδων-οικογενειών, αλλά μόνο σε περιστασιακές και περιορισμένες συνθήκες: σε μια ανεκτική κοινωνία με σχετική αφθονία, δηλαδή, σε ορισμένες βιομηχανικές και μεταβιομηχανικές περιοχές του κόσμου. Δεν πρόκειται για το άτομο ή την ομάδα-οικογένεια που αγωνίζεται, επιβάλλεται, και καταβάλλει την εξουσία, αλλά για την κοινωνία που επιτρέπει και κατέχει τα μέσα για να επιτρέπει κάτι τέτοιο. (Σε μια χώρα όπως η Γαλλία, όπου η γενική επιστράτευση θεωρείτο η βάση της εθνικής άμυνας, η λιποταξία ήταν αδίκημα που επέφερε αυστηρότατες ποινές, ακόμη και σε καιρό ειρήνης. Σήμερα, οι νέες συνθήκες μιας ένοπλης σύγκρουσης συντελούν ώστε να είναι εφικτή η διαπραγμάτευση της θέσης των αντιρρησιών συνείδησης. Αυτό δεν σημαίνει ότι ο αγώνας των ανυπότακτων και των αντιρρησιών συνείδησης δεν είναι χρήσιμος ή δύσκολος, αλλά ότι η ελευθεριακή τακτική και στρατηγική δεν μπορούν να αγνοούν την πρακτική λειτουργία της κοινωνίας.)

Ακόμη πιο σημαντική είναι η τάση που υπάρχει προς μια κάποια α-κοινωνία· αυτή την αντίληψη και τη συμπεριφορά την ξαναβρίσκουμε σε αρκετές από τις υπάρχουσες ομάδες-οικογένειες. Πρόκειται για την ιδέα και την πρακτική ότι δε χρειάζεται να καταπολεμήσουμε την ιεραρχική και καταπιεστική κοινωνία αλλά να την αγνοήσουμε, να την παρακάμψουμε, να την αποφύγουμε όσο είναι δυνατό. Και έτσι καταλήγουμε εύκολα σε ένα είδος *caveat diem*, “απεριόριστης απόλαυσης”, πράγμα που δεν είναι, βέβαια, καθόλου καταδικαστέο, αλλά δε δίνει καμιά απάντηση στα προβλήματα του αγώνα ενάντια σε μια κοινωνία που, τόσο στη Δυτική Ευρώπη όσο και στη Βόρειο Αμερική, δε δίνει την παραμικρή προσοχή σ’ αυτή τη μορφή περιθωριοποίησης, υποπροϊόν της κοινωνίας της αφθονίας.

Μόνο όταν η άρνηση δεν είναι υποχώρηση ή φυγή αλλά συνειδητή θέληση για μιαν άλλη κοινωνία και σαφής άρνηση της υπάρχουσας κοινωνίας, μόνο τότε γίνεται ξεκάθαρος ο αγώνας. Αντίληψη που συσκοτίζεται τόσο πολύ ώστε να εξαφανίζεται εντελώς όταν οι συνέπειες της αφθονίας και η εκμετάλλευσή τους επιτρέπουν να γίνεται σύγχυση ανάμεσα στην πάλη ενάντια στην υπάρχουσα κοινωνία – που είναι ικανή να ενσωματώνει όσους της αντιπαρατίθενται και να μετασχηματίζεται χωρίς να οφείλει το παραμικρό στις επαναστατικές επιθέσεις – και σε μια περιφρονητική αλλά ασήμαντη

περιθωριοποίηση που δεν μπορεί να φανταστεί τον εαυτό της σε άλλες περιοχές του κόσμου.

Μια άλλη υπερβολή είναι η ομάδα ακτιβιστών που φαντάζεται ότι μπορεί να επηρεάσει “την πορεία της Ιστορίας” χάρη σε ένα είδος μακιαβελικής πρακτικής. Θα αναφέρουμε ένα παράδειγμα: η περιέργη νοοτροπία που επικρατούσε στις τάξεις της Ελευθεριακής Κομμουνιστικής Ομοσπονδίας Γαλλίας (F.C.L.), κατά τη δεκαετία του 1950, και η οποία εξέφραζε τη θέληση – και την πρακτική – χειραγώγησης του ελευθεριακού κινήματος από ένα μικρό πυρήνα αγωνιστών οι οποίοι ήταν μάλλον συνnéνοχοι στις ραδιουργίες παρά σύντροφοι με κοινές και ξεκάθαρες ιδέες.

Τα πρόβλημα, λοιπόν, είναι να δούμε μήπως η συγγένεια μας κάνει τελικά να ξεχνάμε τους λόγους ύπαρξης της ομάδας, όπως και – αντίστοιχα – μήπως η ομαδική δουλειά καταλήγει τελικά σε ένα άλλο είδος παραίτησης.

Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Ας αφήσουμε τους ορισμούς, κλασικούς ή και νεότερους, και ας δούμε τι συμβαίνει συνήθως στις ίδιες τις ομάδες (οι οποίες ασπάζονται, γενικά, πολύ λίγα από τα θεωρητικά προηγούμενα).

Το μεγαλύτερο μειονέκτημά τους είναι η σχεδόν ακατάσχετη τάση τους να μετατρέπονται σε κλειστή κοινωνία, δηλαδή, να ξεχνούν πολύ γρήγορα αυτό καθαυτό το λόγο ύπαρξης τους, με άλλα λόγια: την επέμβαση στην κοινωνική σύγκρουση, την προσπάθεια κατανόησης της κοινωνίας και της εποχής ώστε να δρουν με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, την προπαγάνδα. Είναι αλήθεια, βέβαια, ότι οι ομάδες σπάνια δημιουργούνται με βάση συγκεκριμένους σκοπούς. Το πιο συνηθισμένο είναι η δημιουργία ενός πυρήνα που “θέλει να κάνει κάτι” και σιγά-σιγά μετατρέπεται σε ένα είδος οικογένειας όπου εμφανίζονται ένα σωρό προβλήματα προσωπικών σχέσεων, παρόλο που καλύπτονται από υπεράριθμες, ιδεολογικές ή τακτικές, διαφωνίες ή συμμαχίες. Το παράδοξο είναι ότι παρουσιάζεται το φαινόμενο της γραφειοκρατίας. Η ομάδα καταλήγει να ζει κλεισμένη στον εαυτό της, για τον εαυτό της, σεβόμενη ταυτόχρονα ορισμένες τυπικότητες: συμμετοχή στις γενικές καμπάνιες, πώληση και διανομή των εντύπων, συμμετοχή (με την ιδιότητα του παρατηρητή) στα συνέδρια.

Η ομάδα αυτή καθαυτή γίνεται το ουσιαστικό και οι εσωτερικές συγκρούσεις γίνονται γρήγορα το επίκεντρο όλων των συναντήσεων, όπως ακριβώς η ίδια η ασθένεια γίνεται το επίκεντρο του ενδιαφέροντος – της ζωής – ορισμένων ασθενών. Αξίζει επίσης να παρατηρήσουμε ότι τα φαινόμενα για τα οποία καταγγέλλουμε την κοινωνία κάνουν ξανά την εμφάνισή τους: ο ηγετισμός σε όλες τις μορφές του, η γεροντοκρατία, ο διαχωρισμός σε ομιλούντες και ακούοντες.

Σε ένα τεύχος του *Lanterne Noire* 7, ένας αρθρογράφος, που φαίνεται ότι έχει μεγάλη πείρα από τη ζωή των ομάδων και τις εξετάζει από τη σκοπιά του ειδικού, υπογραμμίζει: “...η ομάδα συγγένειας δεν αποτελεί εναλλακτική λύση ενάντια στους κινδύνους της οργάνωσης. Η κυριαρχία, που διώχνεται από την πόρτα, ξαναμπαίνει από το παράθυρο”. Παρακάτω όμως: “... είναι γεγονός ότι ορισμένες δραστηριότητες προπαγάνδας και ιδεολογικής επεξεργασίας διευκολύνονται χάρη στην ύπαρξη της μικρής ομάδας συγγένειας · ταυτόχρονα, έχουμε το πολύ θετικό γεγονός της από κοινού δραστηριότητας των ατόμων που συσπειρώνονται τόσο λόγω ενός κοινού επαναστατικού προγράμματος όσο και λόγω ιδιοσυγκρασίας ή συναισθηματισμού”. Πρόκειται για διαπίστωση (μόνο τα συγκεκριμένα παραδείγματα θα μπορούσαν να την αποσαφηνίσουν) ή για ευχή; Ή πάλι, για συγκεκριμένη αναφορά σε μια παράδοση που ξέρουμε ότι είναι δύσκολη να αλλάξει;

Οι άμεσες παρατηρήσεις που ακολουθούν είναι, στην ουσία, ελάχιστα αρεστές: “... Αυτή καθαυτή η δομή της ομάδας συγγένειας, όπως και κάθε πρωτογενούς ομάδας – οικογενειακής ή ιδεολογικής – αναπτύσσει διαπροσωπικούς δεσμούς έντονα φορτισμένους συναισθηματικά – στους οποίους ο έρωτας και το μίσος παίζουν το συνηθισμένο τους κρυφό – όπου το φανταστικό περιεχόμενο (ασυνείδητο, απωθημένο) δομείται πάνω στην πατριαρχική κυριαρχία”. ...”Ο αγώνας για την εξουσία στα πλαίσια της ομάδας είναι κάπως αφανής και συνήθως ασυνείδητος. Ο ηγετισμός φαίνεται ότι κεντροθετείται στα προς εκτέλεση καθήκοντα και όλοι οι ανταγωνισμοί έχουν την τάση να παίρνουν ιδεολογική μορφή. Η βιαιότητα, όμως, των συγκρούσεων που ξεσπούν και η συχνότητα που χαρακτηρίζει τη διάλυση αυτών των ομάδων δείχνουν ότι βασίζονται αποκλειστικά σε συναισθηματική βάση”.

Αυτά όσον αφορά την κατάσταση στο εσωτερικό των ομάδων. Αν εξετάσουμε τη συμπεριφορά της ομάδας σε σχέση με τον έξω κόσμο, θα συναντήσουμε άλλα φαινόμενα. Το πρώτο από αυτά αναφέρεται στη σχεδόν ανυπέρβλητη δυσκολία να διευρυνθεί ο αρχικός πυρήνας: τόσο γιατί, παρά τη δεδηλωμένη επιθυμία για επιδίωξη της διεύρυνσης ή της προσχώρησης νέων μελών, η ίδια η ζωή του πυρήνα προκαλεί την απόρριψη, το φόβο ότι η διεύρυνση θα διαταράξει την “οικειότητα” των παλιών μελών, όσο και γιατί έχει γίνει η συγκεκριμένη επιλογή της μη διεύρυνσης.

Το άλλο φαινόμενο μπορεί να χαρακτηριστεί σαν το οδυνηρό ξύπνημα. Εμφανίζεται όταν τα γεγονότα τοποθετούν την ομάδα μπροστά στην αναγκαιότητα να έλθει σε επαφή με τη συνολική κοινωνία, να λάβει πολύ απλά υπόψη της τις φιλικές ή εχθρικές πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις. Τότε αυτή η ανακάλυψη καταστρέφει την ενότητα, την αλληλεγγύη, την εσωτερική συνοχή και ανοίγει το δρόμο σε ένα σωρό παλινδρομήσεις – πολλές φορές συλλογικές, αν αυτό που προέχει είναι η συγγένεια – ή προσαρμογές που δεν έχουν σχεδόν καμιά σχέση με τις διακηρυγμένες ιδέες. Η ακτινοβολία της ομάδας δεν έχει την ίδια ένταση με εκείνη της κοινωνίας. Όσο για αυτό που ονομάζεται προδοσία, τις περισσότερες φορές δεν είναι παρά η επιστροφή του αγωνιστή στον εξωτερικό κόσμο, ενός αγωνιστή που είναι τόσο γυμνός και τυφλός όσο και κάθε άλλος άνθρωπος, και επίλεκτο θύμα των εξωτερικών μηχανισμών προπαγάνδας που είναι ικανοί να υπερθεματίζουν ως προς τα μεγάλα ανθρωπιστικά ιδανικά και ταυτόχρονα να στήνουν τις ίδιες αιώνιες παγίδες για τους ηλίθιους.

Επιπλέον, ακόμη και όταν τα ίδια τα γεγονότα συμβάλουν στην εμφάνιση ισχυρών ελευθεριακών κινημάτων, που αναδύονται από τις αντιθέσεις μιας πραγματικά αποπνικτικής κοινωνίας, οι ομάδες σπάνια “βρίσκονται μέσα στα πράγματα”. Συνήθως, ζουν κλεισμένες στον εαυτό τους και όχι σαν μέλη της κοινωνίας που καιροφυλακτούν ενάντια της. Αυτό έγινε το 1968 και αναμφίβολα το 1977. Στη Γαλλία και στην Ιταλία.

ΕΝ ΕΙΔΕΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΟΣ

Ας αφήσουμε τις επικρίσεις και τις θρηνολογίες.

Ελλείψει ξεκάθਾਰου ορισμού όσον αφορά το τι είναι τελικά οι ομάδες συγγένειας, μπορούμε να πούμε ότι υπάρχουν και δρουν σύμφωνα με τη θέληση των αγωνιστών που τις αποτελούν – αλήθεια που υπάρχει η τάση να ξεχνιέται στις διάφορες πολεμικές που γίνονται με βάση δογματικά επιχειρήματα. Μπορούμε επίσης να υποστηρίξουμε ότι η αξία τους όσον αφορά τον αναρχισμό υπολογίζεται με ηθικά κριτήρια και κριτήρια αποτελεσματικότητας, ακόμη και όταν η έμφαση δίνεται στις “συγγένειες”. Σε τελευταία ανάλυση, απ’ τις αναρχικές ομάδες της Βαρκελώνης, κατά τη δεκαετία του ’30, αναδείχθηκαν τόσο αγωνιστές που στάθηκαν στο ύψος των καλύτερων παραδόσεων του αναρχισμού όσο και υπουργοί και συνταγματάρχες. Εξαιτίας αυτών των προηγούμενων, η άκριτη γενίκευση της συναισθηματικής αλληλεγγύης γίνεται ύποπτη. Η συγγένεια μπορεί να θριαμβεύσει σε βάρος των πεποιθήσεων.

Το καλύτερο είναι να αρχίσει μια προσπάθεια για τη διάλυση της σύγχυσης που δε χρησιμεύει σε κανέναν. Είμαστε απόλυτα δεκτικοί και μερικές φορές ενθουσιώδεις όταν βλέπουμε να δημιουργούνται κοινότητες που επιδιώκουν, μέσα από τις προσωπικές εμπειρίες των μελών τους, να διαμορφώσουν μια όσο γίνεται πιο ελεύθερη και χειραφετημένη συλλογική ζωή. Στην προκειμένη περίπτωση, αντιμετωπίζουμε ελευθεριακά πειράματα με αναμφισβήτητη αξία. Είναι μορφές αντικοινωνίας στο παρόν, όπου η συμπάθεια, η φιλία και η αλληλεγγύη είναι ουσιαστικοί παράγοντες για τη λειτουργία τους. Τα μέλη τους, σε καμιά περίπτωση, δεν αποκλείονται από τις άλλες μορφές οργάνωσης που έχουν άλλους σκοπούς, μολονότι τίθεται, φυσικά, το πρόβλημα της προτεραιότητας ως προς τις επιλογές και το πρόβλημα της “εξάρτησης” που συνεπάγεται η κοινοβιακή ζωή.

Θα πρέπει να ελπίζουμε ότι τα μέλη αυτών των ομάδων θα έχουν ξεκάθαρη αντίληψη όσον αφορά τη νοοτροπία και τη συμπεριφορά τους και ότι καθένας τους θα κατανοεί τη σημασία καθώς και τα όρια του τρόπου ζωής του και των προσπαθειών του.

Όπως και όταν η προτίμηση στρέφεται προς την ομάδα ακτιβιστών, είναι χρήσιμο για όλους να ξέρουν ποιοι είναι οι άμεσοι, καθώς και οι μακροπρόθεσμοι, σκοποί της οργάνωσης. Πρέπει να

φροντίσουμε, σε όλες τις περιπτώσεις, να μην συγχέουμε την εκούσια δράση πάνω και μέσα στην κοινωνία με τη θεωρητικοποίηση μιας αντανάκλασης ή ενός υποπροϊόντος αυτής της κοινωνίας.

Παρατήρηση που ισχύει για όλες τις επιτροπές, τις ενώσεις, τις κολεκτίβες και όλων των ειδών τις ομάδες, που δημιουργούνται για να πραγματώσουν κάποιο σκοπό. Κάτι τέτοιο επιτρέπει τη σύγκριση σκοπών και αποτελεσμάτων.

ΙΟΥΛΙΟΣ 1977

Το κείμενο του Louis Mercier Vega, Sur les groupes d'affinité, δημοσιεύτηκε το 1978 στο τεύχος 13 του περιοδικού Interrogations, Τορίνο.

* Αναδημοσίευση από το αντιεξουσιαστικό περιοδικό "Μαύρος Ήλιος" 1/10/1981

Σημειώσεις

1. Encyclopédie Anarchiste. Βλ. Λήμμα Affinité (συγγένεια).
2. Μ. Μπούκτσιν, "Άκου Μαρξιστή!" Μετ.: "Όμιλος Βανδάλων Θεσ/κης, Εκδόσεις Διεθνής Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1974, σελ. 66-69 (Σημείωση πάνω στα grupos de afinidad).
3. Πρόγραμμα των Ομόσπονδων Αναρχικών Ομάδων Ιταλίας, κεφ.: Ομάδες και Ομοσπονδίες.
4. Πρόγραμμα των Ομόσπονδων Αναρχικών Ομάδων Ιταλίας, κεφ.: Η Ελευθεριακή Επανάσταση.
5. Στο ίδιο.
6. Société et Contre-société, Lidrairie Adversaire, Communauté de Travail du CIRA.
7. "Η Ειδική Αναρχική Οργάνωση", La Lanterne Noire Νοέμβριος 1976.

ΟΙ ΟΜΑΔΕΣ ΧΩΡΙΣ ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΟΥΣ*

Οι "ομάδες χωρίς φόρμα", οι "ομάδες χωρίς δομή", όπως ονομάζονται, άρχισαν να διαμορφώνονται όταν το Κίνημα Απελευθέρωσης Γυναικών (ΚΑΓ) παίρνει πια μορφή. Θεωρούνται σαν οι κύριες, αν όχι οι μοναδικές, οργανωτικές μορφές του κινήματος. Πηγή αυτής της ιδέας ήταν μια φυσική αντίδραση ενάντια στην υπερδομημένη κοινωνία, που μέσα της βρεθήκαμε. Αντίδραση ενάντια στη δυνατότητα ελέγχου που αναπόφευκτα αυτή η δομή έδωσε σε άλλους πάνω στις ζωές μας, στην τάση ελιτισμού που έχουν οι αριστερές και παρόμοιες ομάδες, που υποτίθεται ότι πολεμούν αυτή την υπέρ-δόμηση.

Είναι βέβαιο ότι η ιδέα της "ομάδας χωρίς δομή" ήταν μια υγιής αντίδραση σε αυτές τις τάσεις. Όμως κατάντησε να γίνει αυτοσκοπός. Παρόλο που η ιδέα έχει εξεταστεί τόσο λίγο όσο ο όρος έχει χρησιμοποιηθεί πολύ, έχει γίνει ουσιαστικό και αναμφίβολο μέρος της ιδεολογίας του γυναικείου κινήματος. Για την αρχική εξέλιξη του κινήματος αυτό δεν είχε και μεγάλη σημασία. Γιατί από νωρίς καθόρισε για κύριο σκοπό του και βασική μέθοδο τη συνειδητοποίηση. Η "αδιάθροη ομάδα κρούσης" ήταν ένα έξοχο μέσο για να πετύχει αυτό το σκοπό. Το γεγονός ότι η ομάδα ήταν χαλαρή και "ανεπίσημη", ενθάρρυνε τη συμμετοχή στη συζήτηση και η συχνά ευχάριστη ατμόσφαιρα υποβοηθούσε την προσωπική επαφή και την γνωριμία. Αν σε τίποτα άλλο πιο δεμένο δεν κατάληγαν αυτές οι ομάδες, δεν είχε καμιά σημασία, μια και ο σκοπός τους δεν επεκτεινόταν πέρα από αυτή την προσωπική γνωριμία.

Τα βασικά προβλήματα παρουσιάστηκαν μόνο όταν διάφορες ομάδες κρούσης εξάντλησαν τα καλά της συνειδητοποίησης και αποφάσισαν ότι ήθελαν να κάνουν και άλλα πράγματα πιο συγκεκριμένα. Σε αυτό το σημείο συνήθως βρισκανε δυσκολίες γιατί οι περισσότερες ομάδες δεν ήθελαν να αλλάξουν τη διάρθρωσή τους, όταν άλλαζαν τα καθήκοντά τους, να πούμε, που έβαζαν μπροστά.

Οι γυναίκες είχαν εντελώς αποδεχτεί την ιδέα της “αδιαρθρωσίας” χωρίς να συνειδητοποιήσουν τα όρια χρησιμοποίησής της. Προσπαθούσαν να χρησιμοποιήσουν την “χωρίς δομή” ομάδα και την ανεπίσημη, ας πούμε, επαφή για σκοπούς που τα μέσα αυτά ήταν ακατάλληλα, και αυτό γιατί τυφλά πίστευαν πως οτιδήποτε άλλο δεν μπορεί παρά να είναι καταπιεστικό.

Εάν το κίνημα πρόκειται να προχωρήσει πέρα από αυτά τα στοιχειώδη στάδια εξέλιξης, θα πρέπει να ξεκολλήσει από μερικές προκαταλήψεις του για την οργάνωση και τη δομή. Δεν υπάρχει κανένα σύμφυτο κακό και στα δύο. Και στα δύο μπορεί να γίνει κακή χρήση, αλλά να τα απορρίπτουμε γιατί μόνο τους γίνεται κακή χρήση, είναι σαν να αρνούμαστε στους εαυτούς μας τα απαραίτητα εργαλεία για να εξελιχτούμε περισσότερο. Χρειάζεται, επομένως, να κατανοήσουμε γιατί η έλλειψη δομής δεν μπορεί να δουλέψει, δηλαδή να αποδώσει.

ΕΠΙΣΗΜΕΣ ΚΑΙ ΑΝΕΠΙΣΗΜΕΣ ΔΟΜΕΣ

Αντίθετα με αυτό που θα θέλαμε να πιστεύουμε, δεν υπάρχει ομάδα χωρίς διάρθρωση. Άνθρωποι, που για κάποιο χρονικό διάστημα σμίγουν και βάζουν οποιοδήποτε στόχο, αναπόφευκτα δημιουργούν μια ομάδα που, οποιαδήποτε και αν είναι η φύση της και όποιος ο στόχος της, οπωσδήποτε θα πάρει μια δομή.

Η δομή αυτή μπορεί να είναι ελαστική, μπορεί να μεταβάλλεται με το χρόνο, μπορεί να μοιράζει τη δουλειά, τη δύναμη και τους πόρους αμερόληπτα ή όχι ανάμεσα στα μέλη της ομάδας. Αλλά θα φτιαχτεί ανεξάρτητα από τις ικανότητες, την προσωπικότητα και τους σκοπούς των ανθρώπων που παίρνουν μέρος. Το ίδιο το γεγονός ότι είμαστε άτομα με διαφορετικά ταλέντα, προδιαθέσεις και υπόβαθρα, κάνει αυτή την κατάσταση αναπόφευκτη. Μονάχα αν αρνηθούμε να έρθουμε σε οποιαδήποτε επαφή και αλληλεπίδραση μπορούμε να πλησιάσουμε την ολοκληρωτική έλλειψη δομής, αλλά αυτή δεν είναι η φύση της ανθρώπινης ομάδας.

Αυτό σημαίνει ότι το να αγωνίζεσαι να φτιάξεις μια ομάδα χωρίς δομή είναι τόσο “χρήσιμο” και τόσο απατηλό όσο το να σκοπεύεις σε ένα “αντικειμενικό” ρεπορτάζ, μια χωρίς αξίες κοινωνική επιστήμη ή μια “ελεύθερη” οικονομία.

Μια ομάδα που κάνει ό,τι θέλει είναι τόσο ρεαλιστική όσο και μια κοινωνία που κάνει ό,τι θέλει. Η ιδέα αυτή χρησιμεύει σαν ένα θολό γυαλί για αυτούς που έχουν τη δύναμη ή την τύχη να εγκαθιδρύουν την αυθαίρετη ηγεμονία τους πάνω στους άλλους. Αυτή η ηγεμονία μπορεί εύκολα να εγκαθιδρυθεί γιατί η ιδέα της “έλλειψης δομής” δεν εμποδίζει το σχηματισμό ανεπίσημων δομών· εμποδίζει τον σχηματισμό μονάχα των επίσημων. Κατά τον ίδιο τρόπο η φιλοσοφία της ελεύθερης οικονομίας δεν εμπόδισε τους οικονομικά δυνατούς να εγκαθιδρύσουν τον έλεγχο τους στα ημερομίσθια, στις τιμές και στη διανομή των αγαθών· το μόνο που εμπόδισε ήταν να τα κάνει αυτά η κυβέρνηση. Έτσι, η “έλλειψη δομής” καταντάει να είναι ένας τρόπος για να κρύβεται η δύναμη πίσω από μια μάσκα. Και μέσα στο γυναικείο κίνημα, συνήθως πιο πολύ συνηγορούν για αυτή εκείνες που είναι πιο δυνατές (είτε έχουν συνείδηση της δύναμής τους είτε όχι). Όσο η ομάδα είναι ανεπίσημη, οι κανόνες για το πώς παίρνονται οι αποφάσεις είναι γνωστοί μονάχα σε μερικές, και η επίγνωση της δύναμης περιορίζεται σε αυτές που ξέρουν τους κανόνες. Αυτές που δεν ξέρουν τους κανόνες και δεν έχουν διαλεχτεί να μυηθούν σε αυτούς, πρέπει να παραμείνουν σε σύγχυση, ή υποφέρουν από απατηλές ψευδαισθήσεις ότι κάτι συμβαίνει για το οποίο δεν είναι αρκετά ενήμερες.

Η δομή μιας ομάδας πρέπει να είναι σαφής και όχι να υπονοείται, έτσι ώστε να έχει καθεμιά την ευκαιρία να παίρνει μέρος στις δραστηριότητές της. Οι κανόνες για τον τρόπο που παίρνονται οι αποφάσεις πρέπει να είναι ελεύθερα στη διάθεση της καθεμιάς. Και αυτό είναι δυνατό μονάχα αν πάρουν μια σαφή μορφή. Αυτό δεν σημαίνει ότι αναγκαστικά η επισημοποίηση της δομής μιας ομάδας θα εξαλείψει την ανεπίσημη δομή της. Συνήθως δεν την εξουδετερώνει. Εμποδίζει όμως αυτή την ανεπίσημη δομή να ελέγχει τα πράγματα, και προσφέρει μερικά μέσα για να χτυπηθεί.

Η έλλειψη δομής είναι οργανωτικά αδύνατη. Δεν μπορούμε να αποφασίσουμε αν θα έχουμε μια οργανωμένη ομάδα ή όχι, αλλά μονάχα για το αν θα είναι ΕΠΙΣΗΜΑ οργανωμένη. Έτσι λοιπόν, η έκφραση “έλλειψης δομής” δεν θα χρησιμοποιηθεί παραπέρα μόνο για να αναφερθεί στην ιδέα που αντιπροσωπεύει. Η λέξη ΑΝΟΡΓΑΝΩΤΗ θα αναφέρεται σε εκείνες τις ομάδες που δεν έχουν

οργανωθεί συγκεκριμένα, και κατά ένα ορισμένο τρόπο, ενώ η λέξη ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΗ θα αναφέρεται σε εκείνες που έχουν.

Μια οργανωμένη ομάδα έχει πάντα μια επίσημη οργανωτική δομή, και μπορεί να έχει και μια ανεπίσημη. Μια ανοργάνωτη ομάδα έχει πάντα μια ανεπίσημη οργανωτική δομή. Αυτή ακριβώς η ανεπίσημη οργανωτική δομή είναι εκείνη η οποία ειδικά στις ανοργάνωτες ομάδες, γίνεται η βάση για τις διάφορες ελίτ (= αυτός που ξεχωρίζει. Εδώ σημαίνει ομάδες που ξεχωρίζουν, που επιβάλλονται).

Η ΦΥΣΗ ΤΟΥ ΕΛΙΤΙΣΜΟΥ

Η λέξη “ελιτίστρια” είναι ίσως η πιο χρησιμοποιημένη στο κίνημα της απελευθέρωσης των γυναικών. Χρησιμοποιείται τόσο συχνά και για τους ίδιους λόγους, όπως η λέξη “μετριοπαθής” στη δεκαετία του ’50. Ποτέ δεν χρησιμοποιείται σωστά. Μέσα στο κίνημα, συνήθως, αναφέρεται σε διάφορα άτομα που τα προσωπικά χαρακτηριστικά και οι δραστηριότητές τους μπορεί να διαφέρουν κατά πολύ. Ένα άτομο, σαν άτομο, ποτέ δεν μπορεί να είναι η “ελίτ” γιατί η μόνη σωστή εφαρμογή του όρου είναι σε ομάδες. Κανένα άτομο όσο γνωστό και να είναι το “ποιόν” του, δεν μπορεί να είναι “ελίτ”.

Στη σωστή της έννοια, η ελίτ αναφέρεται σε μια μικρή ομάδα ανθρώπων που έχουν τη δύναμη πάνω σε μια άλλη μεγαλύτερη, της οποία είναι μέρος, συνήθως χωρίς άμεση ευθύνη για αυτή τη μεγαλύτερη ομάδα, και συχνά χωρίς οι άλλοι να το ξέρουν ή να συμφωνούν. Κάποια ή κάποιος γίνεται ελιτίστρια ή ελιτιστής με το να είναι μέλος ή να συνηγορεί στην κυριαρχία μιας τέτοιας μικρής ομάδας, άσχετα με το αν αυτό το πρόσωπο είναι πολύ γνωστό ή εντελώς άγνωστο. Το να είναι κάποιος άνθρωπος διάσημος δεν σημαίνει ότι είναι και ελιτιστής (οπαδός της υπεροχής των ξεχωριστών ανθρώπων πάνω στους άλλους ή της δημιουργίας ξεχωριστών ομάδων από εκλεκτούς). Οι πιο ύπουλες ελίτ συνήθως αποτελούνται από ανθρώπους τελείως άγνωστους στο πλατύ κοινό. Οι έξυπνοι ελιτιστές έχουν συνήθως αρκετή επίγνωση, ώστε οι ίδιοι να μην αφήσουν να γίνουν πολύ γνωστοί. Όταν γίνουν γνωστοί, παρακολουθούνται, και η μάσκα που κρύβει τη δύναμή τους είναι έτοιμη να πέσει.

Το ότι οι ελίτ είναι ανεπίσημες δεν σημαίνει ότι είναι και αόρατες. Σε οποιαδήποτε συγκέντρωση μιας μικρής ομάδας, όποιος κόβει το μάτι και ξέρει να ακούει, μπορεί να πει ποιες επηρεάζουν ποιες. Τα μέλη μιας φιλικής ομάδας θα κάνουν περισσότερη παρέα μεταξύ τους παρά με τις υπόλοιπες. Ακούν προσεκτικότερα και διακόπτουν λιγότερο. Επαναλαμβάνουν ο καθένας τα θέματα του άλλου και υποχωρούν φιλικά. Τους “απέξω” τείνουν να τους αγνοούν ή να αρπάζονται μαζί τους. Η έγκριση των “απέξω” δεν είναι αναγκαία για να παρθεί μια απόφαση. Είναι αναγκαίο, όμως, οι “απέξω” να τα έχουν καλά με τους “μέσα”. Βέβαια, οι διαχωριστικές γραμμές δεν είναι τόσο ακριβείς όσο τις σκιαγράφησα. Πρόκειται για αποχρώσεις αλληλεπίδρασης και όχι προδιαγραφές. Αλλά είναι ευδιάκριτες και έχουν τα αποτελέσματά τους. Από τη στιγμή που κάποια ξέρει με ποια πρέπει να “τσεκάρει” πριν παρθεί μια απόφαση, και ποιας η έγκριση είναι σφραγίδα αποδοχής, τότε ξέρει ποια έχει την κατάσταση στα χέρια της μέσα στην ομάδα.

Οι ελίτ δεν είναι συνομοσίες. Σπάνια φτιάχνεται μια μικρή ομάδα ανθρώπων που προσπαθεί να επιβληθεί στη μεγαλύτερη για τους δικούς της σκοπούς. Οι ελίτ, δεν είναι τίποτα άλλο από ομάδες φίλων που τυχαίνει επίσης να παίρνουν μέρος στις ίδιες πολιτικές δραστηριότητες. Πιθανότατα θα συνέχιζαν τη φιλία τους ακόμη και αν δεν έπαιρναν μέρος και πιθανότατα θα έπαιρναν μέρος ακόμη και αν δεν συνέχιζαν τη φιλία τους. Είναι ακριβώς η σύμπτωση αυτών των δύο φαινομένων που δημιουργεί τις ελίτ σε κάθε ομάδα και κάνει δύσκολη τη διάλυσή τους.

Αυτές οι φιλικές ομάδες λειτουργούν σα δίκτυα επικοινωνίας έξω από οποιαδήποτε κανονικά κανάλια για παρόμοια επικοινωνία που μπορεί να έχει φτιάξει μια ομάδα. Αν δεν έχουν φτιαχτεί τέτοια κανάλια στην ομάδα, τότε λειτουργούν σαν τα ΜΟΝΑ δίκτυα επικοινωνίας. Οι άνθρωποι που είναι ανακατεμένοι σ’ αυτά τα δίκτυα έχουν περισσότερη δύναμη στην ομάδα από εκείνους που δεν είναι, επειδή, δε, σαν φίλοι συνήθως έχουν τις ίδιες αξίες και προσανατολίζονται προς τις ίδιες κατευθύνσεις κι επίσης γιατί μιλάνε μεταξύ τους και συμβουλευούνται ο ένας τον άλλο όταν πρέπει να παρθούν κοινές αποφάσεις. Και σπάνια υπάρχει ομάδα που δεν διαμορφώνει ανάλογα δίκτυα επικοινωνίας διά μέσου των φίλων που δημιουργούνται σ’ αυτή.

Μερικές ομάδες ανάλογα με το μέγεθος τους, μπορεί να έχουν περισσότερα από ένα τέτοια ανεπίσημα δίκτυα επικοινωνίας. Μπορεί ακόμα τα δίκτυα αυτά να συμπίπτουν. Όταν υπάρχει μόνο ένα τέτοιο δίκτυο αποτελεί την ελίτ μιας κατά τα άλλα ανοργάνωτης ομάδας, είτε αυτοί που παίρνουν μέρος θέλουν να είναι ελιτιστές είτε όχι. Αν είναι το μόνο δίκτυο σε μια οργανωμένη ομάδα, τότε μπορεί να είναι ή να μην είναι ελίτ, ανάλογα με τη σύνθεση και τη φύση της επίσημης οργανωτικής δομής. Αν υπάρχουν δύο ή περισσότερα τέτοια δίκτυα φίλων μπορεί να συναγωνίζονται για το ποιο θα πάρει τη δύναμη μέσα στην ομάδα, δημιουργώντας έτσι φράξιες ή μπορεί ένα από όλα ν' αποφασίσει με τη θέλησή του να εγκαταλείψει το συναγωνισμό αφήνοντας έτσι το άλλο ή τα άλλα να είναι η ελίτ. Σε μια οργανωμένη ομάδα, δύο ή περισσότερα τέτοια φιλικά δίκτυα, συναγωνίζονται συνήθως μεταξύ τους για το ποιο θα έχει την ισχύ. Συχνά αυτή είναι η πιο υγιής κατάσταση, γιατί τα υπόλοιπα μέλη είναι σε θέση να διαλέξουν κάποιον από τους συναγωνιστές και να έχουν απαιτήσεις από την ομάδα στην οποία προσωρινά υπακούουν.

Όπως έχει αλλάξει το κίνημα με το πέρασμα του χρόνου, ο γάμος έχει σχεδόν πάψει να είναι ένα γενικό κριτήριο για να πάρει κάποια αποτελεσματικά μέρος αν και όλες οι ανεπίσημες ελίτ ακόμη βάζουν κριτήρια με τα οποία μπορούν να γίνουν μέλη μόνο γυναίκες που έχουν ορισμένα υλικά ή προσωπικά χαρακτηριστικά. Αρκετά συχνά αυτά τα κριτήρια περιλαμβάνουν το να έρχεται κάποια από τη μεσαία τάξη (παρόλη τη ρητορική γύρω από την εργατική τάξη), το να είναι κάποια παντρεμένη, το να μην είναι παντρεμένη, αλλά, να ζει με κάποιον, το να είναι ή να προσποιείται ότι είναι λεσβία, να είναι ανάμεσα στα 20 – 30, να 'χει τελειώσει ή να έχει παρακολουθήσει κάποια σχολή, να χιπίζει ή να μην χιπίζει και τόσο, να έχει κάποια πολιτική γραμμή ή να ταυτίζεται με τους "ριζοσπαστικούς", να 'χει ορισμένα "θηλυκά" χαρακτηριστικά στην προσωπικότητά της: π.χ. να είναι "ευχάριστη", να ντύνεται σωστά (είτε στο παραδοσιακό ή στο αντιπαραδοσιακό στυλ) κλπ. Υπάρχουν ακόμη, μερικά χαρακτηριστικά που σχεδόν πάντα χαρακτηρίζουν κάποια σαν παρεκτρεπόμενη (από τη γραμμή) και που δεν θα έπρεπε να έχουν οι άλλες σχέση μαζί της. Αυτά περιλαμβάνουν: να είναι κάποια σε μεγάλη ηλικία, να δουλεύει κανονικά (ειδικά αν είναι αφιερωμένη σε μια καριέρα), να μην είναι "ευχάριστη", και να είναι ομολογημένα μοναχή (δηλαδή, ούτε ενεργά ετερόφυλη ούτε ομοφυλόφιλη).

Και άλλα κριτήρια θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν, αλλά τα θέματα είναι κοινά σε όλα. Οι χαρακτηριστικές προϋποθέσεις για να πάρει κάποια μέρος στις ανεπίσημες ελίτ του κινήματος, κι έτσι να ασκήσει εξουσία, έχουν να κάνουν με το κοινωνικό περιβάλλον από το οποίο προέρχεται, την προσωπικότητά της ή τον καταμερισμό του χρόνου. Δεν συμπεριλαμβάνουν την ικανότητα, την αφοσίωση στο φεμινιστικό κίνημα, ταλέντα ή τη μεγάλη προσφορά. Τα πρώτα είναι κριτήρια που βάζει κάποια για να αποφασίσει ποιες θα είναι οι φίλες της. Τα δεύτερα είναι κριτήρια που θα πρέπει να βάζει κάθε κίνημα ή οργάνωση αν πρόκειται να έχει πολιτικά αποτελέσματα.

Μολονότι αυτή η διχοτόμηση της διαδικασίας σχηματισμού ελίτ μέσα στις μικρές ομάδες περιείχε πολύ κριτικές απόψεις, αυτό δεν έγινε πιστευόμενο ότι αυτές οι ανεπίσημες δομές είναι αναπόφευκτα κακές – απλώς είναι αναπόφευκτες. Όλες οι ομάδες δημιουργούν ανεπίσημες δομές σαν αποτέλεσμα των αλληλεπιδράσεων ανάμεσα στα μέλη και τέτοιες ανεπίσημες δομές μπορούν να κάνουν πολύ χρήσιμα πράγματα. Μόνο αυτές οι ανεπίσημες ομάδες κυβερνώνται εντελώς από αυτές. Όταν οι ανεπίσημες δομές συνδέονται με έναν μύθο "αδιαρθρωσίας" τότε δεν μπορεί να γίνει καμιά προσπάθεια να μπουν όρια στη χρήση δύναμης, που πια παίρνει μια δικιά της ιδιότροπη μορφή.

Αυτό έχει δυο δυναμικά αρνητικές συνέπειες που πρέπει να ξέρουμε. Η πρώτη είναι ότι η ανεπίσημη δομή της λήψης αποφάσεων θα είναι σαν σε μια "αδελφότητα", όπου ακούνε τις άλλες επειδή τους αρέσουν κι όχι επειδή λένε σημαντικά πράγματα. Εδώ, όσο το κίνημα δεν κάνει σημαντικά πράγματα αυτό δεν πολυπειράζει. Αλλά, για να μη σταματήσει η ανάπτυξη του σ' αυτό το προκαταρκτικό στάδιο, αυτή η τάση πρέπει να αλλαχθεί. Η δεύτερη είναι ότι οι ανεπίσημες δομές δεν έχουν καμιά υποχρέωση να είναι υπεύθυνες απέναντι στην ομάδα γενικά. Τη δύναμή τους δεν τους την έδωσε κανείς και άρα κανείς δεν τους την παίρνει πίσω. Η επιρροή τους δεν βασίζεται σε αυτά που κάνουν για την ομάδα, άρα δεν μπορούν να επηρεαστούν άμεσα από αυτήν. Αυτό δε σημαίνει αναγκαστικά ότι οι ανεπίσημες είναι ανεύθυνες. Εκείνες που τις απασχολεί να κρατήσουν την επιρροή τους στην ομάδα, συνήθως θα προσπαθούν να είναι υπεύθυνες. Η ομάδα απλώς δεν μπορεί να αναγκάσει κάποια να πάρει μια τέτοια υπευθυνότητα εξαρτάται από τα συμφέροντα της ελίτ.

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΩΝ ΑΣΤΕΡΩΝ

Η ιδέα των επίσημων οργανωτικών δομών έχει δημιουργήσει το σύστημα των “αστέρων”. Ζούμε σε μια κοινωνία που περιμένει από τις πολιτικές ομάδες να παίρνουν αποφάσεις και να επιλέγουν ανθρώπους που θα μεταφέρουν αυτές τις αποφάσεις στο πλατύ κοινό. Ο τύπος και το κοινό δεν έχουν μάθει να ακούν σοβαρά κάθε γυναίκα σαν γυναίκα, θέλουν να ξέρουν πως αισθάνεται η ομάδα. Τρεις τεχνικές έχουν αναπτυχθεί για να ακούγεται η μαζική γνώμη της ομάδας: η ψήφος και το δημοψήφισμα, το ερωτηματολόγιο σφυγμομέτρησης κοινής γνώμης και η επιλογή της ομάδας ομιλητών σε συγκεντρώσεις.

Το κίνημα απελευθέρωσης των γυναικών δεν έχει χρησιμοποιήσει καμιά από αυτές για να επικοινωνήσει με το κοινό. Ούτε το κίνημα σα σύνολο, ούτε και οι περισσότερες από την πληθώρα των ομάδων μέσα σ’ αυτό έχουν καθιερώσει κάποιο μέσο για να εξηγήσουν τη θέση τους σε διάφορα θέματα. Το κοινό έχει μάθει στο μεταξύ να ψάχνει για ομιλητές.

Αν και το κίνημα δεν έχει διαλέξει συνειδητά ομιλητές, έχει εντούτοις ξεπετάξει πολλές γυναίκες που για διάφορους λόγους έχουν γίνει γνωστές στο κοινό. Οι γυναίκες αυτές δεν αντιπροσωπεύουν καμιά συγκεκριμένη ομάδα ή καθιερωμένη γνώμη κι αυτό το ξέρουν και συνήθως το λένε. Αλλά αφού δεν υπάρχουν ούτε επίσημοι ομιλητές ούτε κανένα σώμα που να παίρνει αποφάσεις και απ’ όπου θα μπορούσε ο τύπος να παίρνει συνέντευξη, ας πούμε, όταν θέλει να ξέρει τη θέση του κινήματος σε κάποιο θέμα, καταλήγει να παίρνει αυθαίρετα αυτές τις γυναίκες σαν ομιλητές. Έτσι, είτε το θέλουν είτε όχι αυτές και το κίνημα, οι γυναίκες που το κοινό διακρίνει και μαθαίνει παίρνουν το ρόλο του ομιλητή από σπόντα.

Αυτός είναι και ένας λόγος που πολλές φορές αισθάνεται κανείς κάποια συμπάθεια να πούμε γι’ αυτές που παίρνουν την ετικέτα “αστέρας”. Οι γυναίκες δυσφορούν απέναντί τους όταν ο τύπος συμπεραίνει ότι μιλάνε εκ μέρους του κινήματος, γιατί ακριβώς δεν είχαν επιλεγεί από τις γυναίκες του κινήματος για να αντιπροσωπεύουν τις θέσεις του. Έτσι, η εχθρική αντίδραση στο σύστημα των “αστέρων”, τελικά ενθαρρύνει εκείνο το είδος της ατομικιστικής ανευθυνότητας που το κίνημα καταδικάζει. Ξεκόβοντας και απομακρύνοντας μια αδελφή σαν “αστέρι”, το κίνημα χάνει οποιονδήποτε έλεγχο που θα μπορούσε να είχε πάνω στο πρόσωπο, το οποίο μετά είναι ελεύθερο να κάνει όλες τις ατομικιστικές “αμαρτίες” για τις οποίες είχε κατηγορηθεί.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

Οι ομάδες που δεν έχουν επίσημες οργανωτικές δομές μπορεί να είναι πολύ αποτελεσματικές στο να κάνουν τις γυναίκες να μιλάνε για τη ζωή τους, όμως δεν είναι ικανές να κάνουν πράγματα στην πράξη. Εκτός και αν αλλάξουν τον τρόπο λειτουργίας τους, οι ομάδες “κολλάνε” σε σημείο που να κουράζεται ο κόσμος από τα λόγια και να θέλει να κάνει κάτι παραπέρα. Επειδή το πλατύ-τερο κίνημα στις περισσότερες πόλεις είναι τόσο ανοργάνωτο όσο και οι μικρές ομάδες, δεν είναι αποτελεσματικότερο από τις μικρές ομάδες χωριστά σε συγκεκριμένα καθήκοντα. Η ανεπίσημη δομή σπάνια είναι τόσο κοντά ή έχει αρκετή επαφή με τον κόσμο, ώστε να είναι σε θέση να ενεργεί αποτελεσματικά. Έτσι, το κίνημα δημιουργεί πολλή κίνηση και λίγα αποτελέσματα. Δυστυχώς, οι συνέπειες όλης αυτής της κίνησης δεν είναι τόσο αβλαβείς όσο τα’ αποτελέσματα και το θύμα τους είναι το ίδιο το κίνημα.

Μερικές ομάδες το ’χουν ρίξει στην τοπική δράση κι αυτές είναι εκείνες κυρίως που δεν έχουν πολύ κόσμο και δουλεύουν σε μικρή κλίμακα. Αυτή η μορφή όμως περιορίζει τη δράση του κινήματος σε τοπικό επίπεδο και δε μπορεί να αναπτυχθεί σε επαρχιακό ή εθνικό επίπεδο. Ακόμα, για να λειτουργούν καλά οι ομάδες πρέπει να ελαττωθούν αριθμητικά σ’ εκείνη την ανεπίσημη ομάδα φίλων που ξεκίνησαν τη δουλειά στην αρχή. Αυτό αποκλείει πολλές γυναίκες στο να πάρουν μέρος. Όσο ο μόνος τρόπος για να πάρουν οι γυναίκες μέρος στο κίνημα παραμένει το να γίνουν μέλη μιας μικρής ομάδας, εκείνες που δεν είναι πολύ κοινωνικές βρίσκονται σε καθαρά μειονεκτική θέση. Όσο οι φιλικές ομάδες είναι το κύριο μέσο για τη δραστηριότητα της οργάνωσης, ο ελιτισμός θεσμοποιείται.

Για εκείνες τις ομάδες που δεν μπορούν να βρουν κάποια τοπική δράση για να αφιερωθούν, το γεγονός και μόνο που δεν διαλύονται γίνεται ο λόγος που παραμένουν μαζί. Όταν μια ομάδα δεν

έχει κανένα συγκεκριμένο καθήκον (και τέτοιο είναι και η συνειδητοποίηση), ο κόσμος μέσα σ' αυτή με τη σειρά του συγκεντρώνει την ενέργειά του στο να ελέγχει τις άλλες στην ομάδα. Αυτό δε γίνεται και τόσο με την κακή πρόθεση να κάνουν τις άλλες ό,τι θέλουν (αν και καμιά φορά γίνεται), όσο επειδή δεν έχουν να κάνουν τίποτα καλύτερο με τα ταλέντα τους. Άνθρωποι ικανοί με αρκετό χρόνο στη διάθεσή τους και με την ανάγκη να δώσουν κάποια δικαιολογία για το γεγονός ό,τι είναι μαζί, συγκεντρώνουν τις προσπάθειες τους στον προσωπικό έλεγχο και περνάνε την ώρα τους κριτικάροντας τις προσωπικότητες των άλλων μελών της ομάδας. Η μέρα περνάει με καυγάδες και "παιχνίδια" προσωπικής δύναμης μέσα στην ομάδα. Όταν μια ομάδα είναι απασχολημένη με κάποιο συγκεκριμένο καθήκον, τα μέλη μαθαίνουν να τα πηγαίνουν καλά μεταξύ τους και αν υποτάσσουν τις προσωπικές αντιπάθειες για χάρη των μεγαλύτερων στόχων. Υπάρχουν όρια στην εσωτερική παρόρμηση να αναπλάθουμε κάθε πρόσωπο ανάλογα με τη δικιά μας ιδέα για το πώς θα έπρεπε να είναι.

Το τέλος της διαδικασίας συνειδητοποίησης και η έλλειψη δομών αφήνει τα μέλη στο κενό και δεν ξέρουν πού ούτε πώς να πάνε. Οι γυναίκες του κινήματος είτε στρέφονται προς τους εαυτούς τους και τις αδελφές τους ή ψάχνουν για εναλλακτικές δραστηριότητες. Λίγες, όμως, εναλλακτικές λύσεις υπάρχουν. Μερικές γυναίκες, απλά, κάνουν αυτό που θέλουν. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε μεγάλο βαθμό ατομικής δημιουργικότητας, αρκετή από την οποία είναι χρήσιμη για το κίνημα, αυτή όμως, δεν είναι βιώσιμη εναλλακτική λύση για τις περισσότερες γυναίκες και σίγουρα δεν δημιουργεί ένα πνεύμα συνεργασίας στις προσπάθειες της ομάδας. Άλλες γυναίκες φεύγουν τελείως, από το κίνημα, γιατί από τη μια δε θέλουν να αναπτύξουν κάποιο ατομικό σχέδιο και από την άλλη δεν έχουν βρει τρόπο να ανακαλύψουν, να αρχίσουν ή να πάρουν μέρος σε σχέδια της ομάδας που τις ενδιαφέρουν.

Πολλές στρέφονται προς άλλες πολιτικές οργανώσεις για να τους δώσουν το είδος της οργανωμένης αποτελεσματικής δραστηριότητας που δε βρήκαν στο γυναικείο κίνημα. Έτσι, εκείνες οι πολιτικές οργανώσεις που βλέπουν την απελευθέρωση της γυναίκας σαν ένα μόνο θέμα ανάμεσα σε όλα τ' άλλα, βρίσκουν στο κίνημα ένα τεράστιο έδαφος για να στρατολογήσουν καινούρια μέλη. Δεν είναι ανάγκη να κάνει κανείς εισοδισμό σ' αυτές τις οργανώσεις (αν και αυτό δεν αποκλείεται). Η επιθυμία για μια πολιτική δραστηριότητα με νόημα, που έχει γεννηθεί στις γυναίκες με το να γίνουν μέλη του κινήματος απελευθέρωσης των γυναικών, είναι αρκετή για να τις κάνει να γίνουν μέλη άλλων οργανώσεων. Το ίδιο τους το κίνημα δεν τους δίνει διεξόδους για τις καινούριες τους ιδέες και ενέργειες.

Οι γυναίκες εκείνες που γίνονται μέλη άλλων πολιτικών οργανώσεων, ενώ συγχρόνως παραμένουν στο κίνημα απελευθέρωσης των γυναικών ή που γίνονται μέλη του κινήματος ενώ παραμένουν μέλη άλλων πολιτικών οργανώσεων, γίνονται με τον καιρό ο σκελετός για καινούριες ανεπίσημες δομές. Αυτά τα δίκτυα φιλίας βασίζονται στις κοινές πολιτικές ιδέες έξω από τις φεμινιστικές περισσότερες, παρά στα χαρακτηριστικά που συζητήσαμε προηγούμενα. Σε πολλά σημεία, όμως, το δίκτυο δουλεύει κατά τον ίδιο τρόπο. Λόγω του ότι οι γυναίκες έχουν κοινές αξίες, ιδέες και πολιτικές ιδεολογίες, γίνονται κι αυτές ανεπίσημες, απρογραμματίστες, μη εκλεγμένες ανεύθυνες ελίτ – είτε το ήθελαν είτε όχι.

Οι παλιές ανεπίσημες ελίτ που είχαν δημιουργηθεί πριν μέσα σε διαφορετικές ομάδες του κινήματος, συχνά αντιλαμβάνονται αυτές τις καινούριες ανεπίσημες ελίτ σαν απειλές. Αυτή είναι σωστή αντίληψη. Παρόμοια δίκτυα με πολιτικό προσανατολισμό σπάνια είναι πρόθυμα να είναι απλώς "αδελφότητες", όπως ήταν πολλά από τα παλιά και θέλουν να προσηλυτίσουν τις άλλες στις φεμινιστικές αλλά και πολιτικές τους ιδέες. Αυτό, βέβαια, είναι φυσικό. Όμως η συνέπεια που έχει για την απελευθέρωση των γυναικών δεν έχουν ποτέ συζητηθεί όσο πρέπει. Οι παλιές ελίτ σπάνια είναι πρόθυμες να φέρουν στο φως τέτοιες αντιγνώμεις, γιατί έτσι θα έπρεπε να βγάλουν στη φόρα τη φύση της ανεπίσημης δομής της ομάδας. Πολλές από αυτές τις ανεπίσημες ελίτ κρύβονταν κάτω από την παντιέρα του αντιελιτισμού και της ανοργανωσιάς. Για να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό με κάποια άλλη ανεπίσημη δομή, θα έπρεπε να γίνουν γνωστές κι αυτή η πιθανότητα έχει πολλές επικίνδυνες συνέπειες. Για να κρατήσουν, λοιπόν, τη δύναμή τους, είναι πιο εύκολο να δικαιολογήσουν τον αποκλεισμό των άλλων ανεπίσημων ομάδων με μέσα όπως: κατηγορώντας τους για κομμουνιστές, ρεφορμιστές, λεσβίες ή μη λεσβίες. Η μόνη εναλλακτική λύση είναι να δομηθεί επίσημα

η ομάδα κατά τέτοιο τρόπο ώστε η αρχική δύναμη να θεσμοποιηθεί. Αυτό δεν είναι, βέβαια, πάντα δυνατό. Αν οι ανεπίσημες ελίτ ήταν καλά οργανωμένες και είχαν εξασκήσει την ισχύ τους σε αρκετά μεγάλο βαθμό στο παρελθόν, ο σκοπός αυτός είναι πραγματοποιήσιμος. Ιστορικά, οι ομάδες αυτές ήταν πολιτικά αρκετά αποτελεσματικές, μια και η στεγανότητα της ανεπίσημης δομής αποδείχθηκε καλό υποκατάστατο για την επίσημη δομή. Το να οργανωθούν επίσημα, δεν πολυαλλάζει τον τρόπο λειτουργίας τους αν και η θεσμοποίηση της δομής της δύναμης, την κάνει ανοικτή σε επίσημη πρόσκληση. Ακριβώς εκείνες οι ομάδες που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη οργάνωσης είναι συχνά οι λιγότερο ικανές να τη δημιουργήσουν. Οι ανεπίσημες δομές τους δεν έχουν και τόσο καλά διαμορφωθεί και η προσκόλληση στην ιδεολογία της “έλλειψης επίσημων οργανωτικών δομών”, τις κάνει απρόθυμες να αλλάξουν τακτική. Όσο πιο ανοργάνωτη είναι μια ομάδα τόσο περισσότερη έλλειψη ανεπίσημων δομών έχει. Όσο πιο πολύ προσκολλείται στην ιδεολογία της “ανοργανωσίας”, τόσο περισσότερο κινδυνεύει να ελέγχεται από κάποια ομάδα πολιτικών συντρόφων.

Μια και το κίνημα σαν σύνολο είναι τόσο ανοργάνωτο όσο οι περισσότερες από τις ομάδες που το αποτελούν, είναι το ίδιο ευαίσθητο σε άμεσες επιδράσεις. Αλλά το φαινόμενο εκδηλώνεται διαφορετικά. Σε τοπικό επίπεδο οι περισσότερες ομάδες μπορούν να λειτουργούν αυτόνομα, αλλά οι μόνες ομάδες που μπορούν να οργανώσουν μια δραστηριότητα σε εθνική κλίμακα είναι εκείνες που είναι οργανωμένες σε ολόκληρη τη χώρα. Έτσι είναι συχνά οι οργανωμένες φεμινιστικές οργανώσεις που δίνουν κατευθύνσεις σε εθνική κλίμακα και αυτές οι κατευθύνσεις αποφασίζονται ανάλογα με τις προτεραιότητες αυτών των οργανώσεων.

Ομάδες όπως η Εθνική Οργάνωση Γυναικών (ΕΟΓ) και η ένωση δράσης για την ισότητα των γυναικών (ΕΔΙΓ) και μερικές γυναικείες οργανώσεις της παραδοσιακής αριστεράς είναι οι μόνες ικανές να στήσουν μια εθνική καμπάνια. Η πληθώρα των ανοργάνωτων ομάδων για τη γυναικεία απελευθέρωση μπορούν να υποστηρίξουν ή όχι τις εθνικές καμπάνιες, αλλά από την άλλη είναι ανίκανες να στήσουν τις δικές τους. Έτσι, λοιπόν, τα μέλη τους γίνονται οι στρατιές κάτω από την αρχηγία των οργανωμένων οργανώσεων. Δεν έχουν τρόπο να αποφασίζουν ούτε και για ποιοι θα είναι οι στόχοι που έχουν προτεραιότητα.

Όσο περισσότερο ανοργάνωτο είναι ένα κίνημα, τόσο λιγότερο μπορεί να ελέγχει τις κατευθύνσεις προς τις οποίες αναπτύσσεται και τις πολιτικές δραστηριότητες που ασχολείται. Αυτό δε σημαίνει πως δεν διαδίδονται οι ιδέες του. Αν δεχτεί ένα κάποιο ενδιαφέρον από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και οι κοινωνικές συνθήκες είναι κατάλληλες, οι ιδέες θα έχουν πλατιά διάδοση. Αλλά η διάδοση των ιδεών δε σημαίνει ότι εφαρμόζονται. Σημαίνει μονάχα ότι γίνεται κουβέντα γι' αυτές. Έτσι όσο μπορούν να εφαρμόζονται από τα άτομα, τόσο αυτά μπορούν να ενεργούν σύμφωνα μ' αυτές. Όσο χρειάζεται συντονισμένη πολιτική δύναμη για να εφαρμοστούν, δε θα εφαρμόζονται.

Όσο το κίνημα για την απελευθέρωση των γυναικών παραμένει προσκολλημένο σε μια μορφή οργάνωσης που δίνει έμφαση στις μικρές, αδρανείς ομάδες συζήτησης μεταξύ φίλων, τα χειρότερα προβλήματα της έλλειψης οργανωτικών δομών δε θα γίνουν αισθητά. Αλλά αυτό το είδος οργάνωσης έχει τα όριά του. Είναι πολιτικά ανεπαρκές, περιοριστικό και κάνει διακρίσεις κατά των γυναικών εκείνων που δεν είναι ή που δεν μπορούν να μπουν μέσα στα φιλικά δίκτυα. Αυτές που δεν ταιριάζουν σε ό,τι ήδη υπάρχει λόγω κοινωνικής τάξης, ράτσας, απασχόλησης, επειδή είναι ή δεν είναι μητέρες ή παντρεμένες ή λόγω προσωπικότητας, θα αποθαρρυνθούν αναπόφευκτα από το να προσπαθήσουν να πάρουν μέρος. Αυτές που ταιριάζουν θα αναπτύξουν κεκτημένα δικαιώματα για να κρατήσουν τα πράγματα όπως είναι.

** Αναδημοσίευση από το περιοδικό “ΚΕΙΜΕΝΑ”*

Παράρτημα

Ένα συνέδριο μαριονέτα – το 11ο συνέδριο της Γ' Διεθνούς (Πώς τα συνδικάτα έχασαν την αυτονομία τους)

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ CNT ΤΟ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟ ΤΟΥ 1919

(Από το έργο του Χοσέ Πεϊράτς “Η CNT στην Ισπανική επανάσταση”, 1958)

Το 1ο συνέδριο της Εθνικής Συνομοσπονδίας Εργασίας Ισπανίας (CNT) έγινε στη Μαδρίτη από τις 10 ως τις 18 Δεκέμβρη 1919. Προσυνεδριακά, τις πρωτοβάθμιες και δευτεροβάθμιες οργανώσεις απασχόλησαν τρία βασικά ζητήματα: α. ένωση των μεγάλων συνδικαλιστικών οργανώσεων του Ισπανικού προλεταριάτου (απορρίφθηκε με 221.824 ψήφους υπέρ, έναντι 433.458 ψήφους κατά και 10.192 αποχές) β. νέα οργανική δομή στη βάση βιομηχανικών εθνικών ομοσπονδιών (απορρίφθηκε με 14.000 ψήφους υπέρ, έναντι 651.472 ψήφους κατά) και γ. μια δήλωση υπέρ των ελευθεριακών κομμουνιστικών αρχών της τάσης των οπαδών της απόλυτης ελευθερίας (έγινε δεκτή ομόφωνα).

Αλλά η πιο ενδιαφέρουσα συζήτηση έγινε πάνω στο θέμα της στάσης που έπρεπε να παρθεί απέναντι στη ρωσική επανάσταση. Ακούστηκαν πολλές απόψεις. Οι πιο σημαντικές ήταν:

- Ποια μέσα θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε πρακτικά για να βοηθήσουμε τη ρώσικη επανάσταση και να αποτύχει ο αποκλεισμός που έχουν επιβάλλει τα καπιταλιστικά κράτη;
- Ήταν αναγκαία η προσχώρηση στην Τρίτη Συνδικαλιστική Διεθνή;
- Η Συνομοσπονδία έπρεπε να προσχωρήσει αμέσως στη Διεθνή και σε ποια;
- Θα είναι χρήσιμο να συγκληθεί στην Ισπανία ένα συνέδριο της Διεθνούς;

Έγιναν δεκτές πολλές εισηγήσεις, μεταξύ των οποίων και η πιο κάτω:

“Η Εθνική Συνομοσπονδία παραμένει σταθερός υπερασπιστής των αρχών που υποστήριζε ο Μπακούνιν στην Πρώτη Διεθνή. Από την άλλη μεριά, δηλώνει ότι προσχωρεί προσωρινά στην Τρίτη Διεθνή επειδή ο κύριος χαρακτήρας της είναι επαναστατικός και περιμένοντας να γίνει το Διεθνές Συνέδριο στην Ισπανία, πρέπει η Συνομοσπονδία να βάλει τις βάσεις οι οποίες θα διέπουν την αληθινή Διεθνή των εργαζομένων”.

Ο Άνγκελ Πεστάνια ορίστηκε αντιπρόσωπος για να πάει στη Ρωσία και να γνωστοποιήσει εκεί τις αποφάσεις που πήρε το συνομοσπονδιακό συνέδριο.

ΤΟ 11ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ (ΙΟΥΝΙΟΣ 1920)

(Αφήγηση του Άνγκελ Πεσάνια -Από το έργο του Χοσέ Πείράτς
“Η CNT στην Ισπανική επανάσταση”, 1958))

Το 11ο Συνέδριο της Τρίτης Διεθνούς άρχισε στις 28 Ιουνίου 1920 στην έδρα της στη Μόσχα. Στην αρχή ο Ζηνόβιεφ πρότεινε να γίνει δεκτή σαν μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής της Τρίτης Διεθνούς, η Ισπανική Συνομοσπονδία. Η πρόταση έγινε δεκτή.

Ο Λοζόφσκυ¹ (πρόεδρος της συνδικαλιστικής κόκκινης Διεθνούς από το 1920 ως το 1937) πρότεινε με τη σειρά του την οργάνωση μιας επαναστατικής συνδικαλιστικής Διεθνούς, τονίζοντας: “Στην πλειοψηφία των εμπόλεμων χωρών, το μεγαλύτερο μέρος των συνδικάτων υπήρξαν κατά τα οδυνηρά χρόνια του πολέμου, οπαδοί της ουδετερότητας (απολιτικής). Υπήρξαν οι δούλοι του ιμπεριαλιστικού καπιταλισμού και είχαν παίξει ολέθριο ρόλο καθυστερώντας την χειραφέτηση των εργαζομένων.

Στη δικτατορία της αστικής τάξης χρειαζόταν η επιβολή της δικτατορίας του προλεταριάτου, σαν το μόνο αποφασιστικό και μεταβατικό μέσο, της μόνης ικανής δύναμης να κλονίσει την αντίσταση των εκμεταλλευτών και να εξασφαλίσει έτσι την ισχυροποίηση της εξουσίας από το προλεταριάτο”.

Το συνέδριο αποφασίζει κατά συνέπεια:

“Να καταδικάσει κάθε τακτική που προορίζεται να κάνει ώστε να βγουν έξω από τις υπάρχουσες συνδικαλιστικές οργανώσεις τα πρωτοποριακά στοιχεία και αντίθετα να απομακρυνθούν κατά ριζικό τρόπο από τη διεύθυνση του συνδικαλιστικού κινήματος οι οπορτουνιστές που είχαν συνεργαστεί με την αστική τάξη αποδεχόμενοι τον πόλεμο”.²

“Να υποστηρίξει μέσα στις συνδικαλιστικές οργανώσεις όλου του κόσμου μια μεθοδική προπαγάνδα δημιουργώντας σε κάθε μια από αυτές έναν κομμουνιστικό πυρήνα που θα κατέληγε να επιβάλλει την άποψή του”.

“Να δημιουργήσει μια επιτροπή διεθνούς δράσης και πάλης για τη μεταμόρφωση του συνδικαλιστικού κινήματος. Αυτή η επιτροπή θα λειτουργήσει σαν ένα διεθνές συμβούλιο των εργατικών συνδικάτων σε συμφωνία με την εκτελεστική επιτροπή της Τρίτης Διεθνούς στις συνθήκες που θα διαμορφωθούν από το συνέδριο. Αυτό θα αποτελείται από εκπροσώπους όλων των εργατικών εθνικών οργανώσεων που έχουν προσχωρήσει”.

Όταν πήρα το λόγο δήλωσα: “τρία σημεία του ντοκουμέντου θα γίνουν το αντικείμενο μιας γρήγορης και συγκεκριμένης εξέτασης, διότι οι οργανώσεις που αντιπροσωπεύω πήραν μια θέση που τις χωρίζει ολότελα από αυτό το ντοκουμέντο. Τα τρία σημεία είναι: ο απολιτισμός³, η κατάκτηση της εξουσίας και η δικτατορία του προλεταριάτου”.

“Πραγματικά, μέσα σ’ αυτό το ντοκουμέντο, ο απολιτισμός είναι καταδικασμένος, από μερικές συνδικαλιστικές οργανώσεις, ενώ σχεδόν όλες οι συνδικαλιστικές οργανώσεις που συντάχτηκαν υπέρ του ιμπεριαλιστικού πολέμου ήταν πολιτικοποιημένες, γεγονός που είναι αντίθετο με εκείνα που μας λέει το ντοκουμέντο. Πού βρίσκεται, λοιπόν, η λογική αυτού του ντοκουμέντου; Τα δύο σημεία που μένουν είναι εκείνα που αφορούν την κατάκτηση της εξουσίας και τη δικτατορία του προλεταριάτου. Είναι λίγος ο χρόνος για να εκθέσω αυτό που σκέφτεται η Συνομοσπονδία και που εκπροσωπώ εδώ πάνω σ’ αυτά τα δύο θέματα.

Σας υπενθυμίζω πως κατά τη διάρκεια του πρώτου συνεδρίου της Συνομοσπονδίας που έγινε στη Μαρτίτη, το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Δεκέμβρη της τελευταίας χρονιάς (1919), αποφασίστηκε ομόφωνα από τους πεντακόσιους παρόντες αντιπροσώπους ότι ο τελικός σκοπός ήταν η επικράτηση του κομμουνισμού με πλήρεις ελευθερίες.

Θα προσθέσω ακόμη δύο λέξεις ως προς το θέμα του άρθρου που ευνοεί τη στενή συνεργασία με το πολιτικοποιημένο κομμουνιστικό προλεταριάτο.

Η Συνομοσπονδία αποδέχεται τη συνεργασία με όλες τις επαναστατικές οργανώσεις που θα πάλευαν εναντίον του καπιταλιστικού καθεστώτος διατηρώντας πάντα το δικαίωμα να το κάνουν όπως θα τους φαινόταν καλύτερα. Σκέπτομαι ότι πραγματικά η Συνομοσπονδία μου δε θα δεχόταν ποτέ να συμφωνήσει αν αμφισβητούνταν η ελευθερία της δράσης της”

Την πρώτη και τη δεύτερη παράγραφο δε τις συζήτησε κανείς. Στη διάρκεια της συζήτησης στην τρίτη παράγραφο ξαναδήλωσα ότι εμείς είμαστε μη πολιτικοποιημένοι και ότι έπρεπε να αντεπεξέλθουμε στον πόλεμο με όλα τα μέσα και ότι ήταν παράδοξο να υπογράψουμε ένα ντοκουμέντο που καταδικάζει τη δράση μας και τις αρχές μας. Τελικά συμφωνήθηκε η τροποποίηση της σύνταξης αυτής της παραγράφου.

Η τέταρτη παράγραφος έγινε η αιτία μιας μακράς συζήτησης γιατί ήμασταν πολλοί που υποστηρίζαμε την αρχή μιας πλήρους συνδικαλιστικής αυτονομίας. Τέλος, ύστερα από ατέλειωτες συζητήσεις το ντοκουμέντο υπογράφηκε από πέντε από τους εφτά συνολικά παρόντες αντιπροσώπους.

Η θέση μου ήταν πολύ λεπτή, γιατί η Συνομοσπονδία είχε προσχωρήσει στην Τρίτη Διεθνή. Δεν μπορούσα να απορρίψω ένα ντοκουμέντο που είχε γίνει δεκτό από αυτή. Άρα, έπρεπε να ακολουθήσω την πλειοψηφία.

Εξ' άλλου κατά την υπογραφή αυτού του ντοκουμέντου είχα γράψει: *“από την Εθνική Συνομοσπονδία Εργασίας, Άνγκελ Πεστάνια”*, αντί να γράψω *“για την Εθνική Συνομοσπονδία Εργασίας, Άνγκελ Πεστάνια”*. Έτσι απαλλασσόμουν από την ευθύνη. Όταν μου έδωσαν το λόγο, θύμισα ότι οι αντιπρόσωποι γνωρίζουν ήδη τις αντίθετες θέσεις μου ως προς την κατάκτηση της εξουσίας και τη δικτατορία του προλεταριάτου. Θύμισα, επίσης, πως οι θέσεις αυτές δεν εκφράζανε την προσωπική μου άποψη, αλλά την άποψη της Συνομοσπονδίας.

Δήλωσα κατά συνέπεια, ότι αν η πλειοψηφία με υποχρέωνε να αποδεχτώ το ντοκουμέντο όπως ήταν, θα το υπέγραφα, αλλά θα έδινα από πριν την εξής προειδοποίηση: *“όλα όσα αναφέρονται στην κατάκτηση της πολιτικής εξουσίας, στη δικτατορία του προλεταριάτου και στη συνεργασία με το κομμουνιστικό πολιτικό προλεταριάτο παραμένουν υποταγμένα στις κατοπινές αποφάσεις που θα πάρει η Συνομοσπονδία μόλις επιστρέψω στην Ισπανία και η συνομοσπονδιακή Επιτροπή θα μάθει για όλα όσα αποφασίστηκαν κατ' αυτή τη σύσκεψη”*.

Το ίδιο έγινε για την πρόσκληση που θα απευθυνόταν στις συνδικαλιστικές οργανώσεις όλου του κόσμου. Σ' αυτή την πρόσκληση γραφόταν πως οι συνδικαλιστικές, εθνικές και διεθνείς επαγγελματικές οργανώσεις, οι τοπικές και περιφερειακές ενώσεις που αποδέχονταν την επαναστατική πάλη των τάξεων, προσκαλούνταν να παραβρεθούν στη συνδιάσκεψη.

Δεν ήμουν σύμφωνος ούτε με αυτή την πρόσκληση που έφραζε το δρόμο σε πολλές οργανώσεις που θα ήθελαν να παραβρεθούν στη συνδιάσκεψη, αλλά που δεν ήταν σύμφωνες με τη δικτατορία του προλεταριάτου και με την κατάκτηση της εξουσίας. Αυτό ήταν κατά τη γνώμη μου μια πλάνη...

ΕΝΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΜΑΡΙΟΝΕΤΑ

Ο Πεστάνια βεβαιώνει πως οι κομμουνιστές ήταν σύμφωνοι στη βελτίωση της σύνταξης του ντοκουμέντου στο θέμα της δικτατορίας του προλεταριάτου, αλλά μόλις για μια στιγμή απουσίασε ο Ισπανός αντιπρόσωπος, το ντοκουμέντο δημοσιεύτηκε όπως ήταν στο πρωτότυπο κείμενο. Στο θέμα της ανάπτυξης του ίδιου συνεδρίου, ο Πεστάνια λέει πως η πάλη που έγινε για το πρόσωπο που θα αναλάβει την προεδρία τράβηξε όλη την προσοχή. Αλλά πολύ γρήγορα διαπίστωσε, πως το ίδιο το συνέδριο ήταν μια μαριονέτα. Η προεδρία έκανε τον κανονισμό. Τροποποιούσε όπως της άρεσε τις προτάσεις, ανέτρεπε την ημερήσια διάταξη και παρουσίαζε προτάσεις δικής της πρωτοβουλίας. Ο τρόπος που χρησιμοποίησε στο συνέδριο ήταν εντελώς καταχρηστικός για να πετύχει τους σκοπούς της. Παράδειγμα, ο Ζηνόβιεφ εκφώνησε έναν λόγο μιάμιση ώρα παρόλο που κάθε παρέμβαση δεν έπρεπε να ξεπερνάει τα δέκα λεπτά.

Ο Πεστάνια ήθελε να απαντήσει σ' αυτή την ομιλία αλλά το λόγο του τον διέκοψε στα δέκα λεπτά με το χέρι, το προεδρείο. Ο ίδιος ο Πεστάνια κριτικάριστηκε από τον Τρότσκι μέσα σε ένα λόγο που κράτησε περισσότερο από τρία τέταρτα της ώρας και όταν ο Πεστάνια ζήτησε να απαντήσει στις επιθέσεις του Τρότσκι, το προεδρείο δήλωσε ότι η συζήτηση είχε κλείσει. Ο ίδιος αναγκάστηκε να διαμαρτυρηθεί για τον τρόπο που ορίζονταν οι εισηγητές. Θεωρητικά, κάθε αντιπρόσωπος μπορούσε να κάνει μια πρόταση, αλλά το προεδρείο διάλεγε το ίδιο τους *“ενδιαφέροντες”*. Οι αναλογικοί ψήφοι (κατά αντιπροσωπεία ή αντιπρόσωπο) προβλέπονταν, αλλά δεν εφαρμόζονταν. Έτσι, το ρωσικό κομμουνιστικό κόμμα εξασφάλιζε μια άνετη πλειοψηφία.

Η αποκορύφωση ήταν ότι μερικές ενδιαφέρουσες αποφάσεις δεν παίρνονταν ούτε μέσα στην αίθουσα του συνεδρίου αλλά, στα παρασκήνια. Με αυτές τις διαδικασίες εγκρίθηκε το παρακάτω κείμενο: «Στα προσεχή παγκόσμια συνέδρια της Τρίτης Διεθνούς, οι εθνικές συνδικαλιστικές οργανώσεις που είναι μέλη θα αντιπροσωπεύονται από τους αντιπροσώπους του κομμουνιστικού κόμματος κάθε χώρας».

Η διαμαρτυρία εναντίον αυτής της απόφασης απλούστατα αγνοήθηκε. Ο Πεστάνια εγκατέλειψε τη Ρωσία στις 6 Σεπτέμβρη 1920, αφού αντάλλαξε εντυπώσεις σύντομες με τον Αρμάνδο Μπόρκι (γενικού γραμματέα της Αναρχοσυνδικαλιστικής Ιταλικής Ένωσης) που είχε πάει στη Ρωσία σαν εκπρόσωπος της Ένωσης και τώρα έφευγε απογοητευμένος από αυτή την εμπειρία. Αλλά πριν εγκαταλείψουν τη Μόσχα και οι δύο, πήραν γνώση της εγκυκλίου για την οργάνωση της Κόκκινης Συνδικαλιστικής Διεθνούς.

Αν στα μελλοντικά συνέδρια της Τρίτης Διεθνούς ήθελε κανείς, να εξασφαλίσει την κυριαρχία των κομμουνιστικών κομμάτων πάνω στις συνδικαλιστικές οργανώσεις, θα μπορούσε να υποθέσει ότι μέσα σε μια συνδικαλιστική Διεθνή το πράσινο φως θα ανοιγόταν μόνο για τις εργατικές κεντρικές οργανώσεις που ελέγχονταν από τα κομμουνιστικά κόμματα.

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ 11ΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ, ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕ:

1. Μια ειδική Επιτροπή θα έπρεπε να οργανωθεί σε κάθε χώρα από το κομμουνιστικό κόμμα.
2. Αυτή η Επιτροπή θα είχε για δουλειά της να δέχεται και να διανέμει σε όλες τις συνδικαλιστικές οργανώσεις τις εγκυκλίους και τις δημοσιεύσεις της Κόκκινης Διεθνούς οργάνωσης.
3. Η Επιτροπή θα όριζε τους συντάκτες των επαγγελματικών και επαναστατικών εφημερίδων εντυπώνοντας τους την άποψη της Διεθνούς εναντίον της αντίπαλης Διεθνούς.
4. Η Επιτροπή θα επέβαινε με τα δικά της μέσα επέμβασης και πολεμικής.
5. Η Επιτροπή θα δουλεύει σε στενή συνεργασία με το κομμουνιστικό κόμμα παραμένοντας όμως ένα διαφορετικό όργανο.
6. Η Επιτροπή θα συμβάλλει στη σύγκλιση διασκέψεων στις οποίες θα συζητούνται θέματα διεθνούς οργάνωσης και θα διαλέγει τους ικανούς για προπαγάνδα ρήτορες.
7. Η Επιτροπή θα συγκροτείται κατά προτίμηση από κομμουνιστές συντρόφους. Οι εκλογές θα επιβλέπονται από το κομμουνιστικό κόμμα.
8. Στις χώρες που δε θα μπορεί να υιοθετηθεί αυτή η μέθοδος θα στέλνονται απεσταλμένοι του κομμουνιστικού κόμματος για να δημιουργήσουν μια παρόμοια οργάνωση.

Σημειώσεις της σύνταξης

1. Η Τρίτη Διεθνής από αυτό το συνέδριο και μετά μετατράπηκε σε Κομμουνιστική (Κόκκινη) Διεθνή. Αργότερα, ο Στάλιν τη διέλυσε και δημιούργησε τη λεγόμενη Κομιντέρν, όπου το κομμουνιστικό κόμμα κάθε χώρας ελεγχόταν και κατευθυνόταν από αυτή και φυσικά τον απόλυτο έλεγχο είχε το ρωσικό κομμουνιστικό κόμμα.

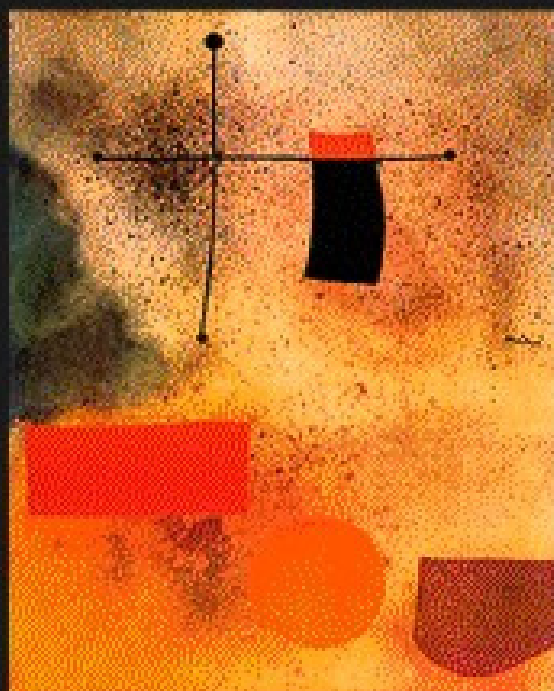
2. Αρκετές συνδικαλιστικές οργανώσεις και σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, με κύριο το γερμανικό, όχι μόνο δεν εναντιώθηκαν στον πρώτο παγκόσμιο ιμπεριαλιστικό πόλεμο, αλλά τον υποστήριξαν. Μερικοί, βέβαια, κράτησαν ουδέτερη στάση. Δηλαδή, ούτε υπέρ ούτε κατά του πολέμου. Η μόνη φωνή αντίστασης και διαμαρτυρίας ενάντια στον πόλεμο – εκτός των αναρχικών – ήταν της αριστερής ριζοσπαστικής πτέρυγας της γερμανικής σοσιαλδημοκρατίας. Ήταν η τάση που αντιπροσώπευε η Ρόζα Λούξεμπουργκ.

3. Απολιτισμός: αναφερόταν από τους αναρχικούς και πολλούς ελευθεριακούς κομμουνιστές και σοσιαλεπαναστάτες, η άρνηση της δημιουργίας κόμματος, η άρνηση συμμετοχής στις εκλογές και τον κοινοβουλευτικό «αγώνα», εναντίωση στον κοινοβουλευτισμό και συνδιαλλαγή με τους πολιτικούς. Επίσης, την καταδίκη και την άρνηση συμμετοχής στον πρώτο παγκόσμιο ιμπεριαλιστικό πόλεμο. (Συνεπώς, απολιτικός αγώνας σήμαινε για τους αναρχικούς κοινωνικός αγώνας ενάντια στον πολιτικό αγώνα).

Το βιβλίο αυτό τυπώθηκε σε 1000 αντίτυπα τον Ιούνιο του 2006.

Η σελιδοποίηση έγινε από την “Άλεφ”

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΩΝ ΠΕΙΡΑΙΑ

*«Δεν φαντάζονται ότι μια κοινωνία
μπορεί να λειτουργήσει χωρίς αφέ-
ντες και υπηρέτες, χωρίς αρχηγούς
και στρατιώτες.
ΚΑΤΩ ΟΙ ΑΡΧΗΓΟΙ»*

J. Dejacques